

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

สาธารณรัฐยูกันดา

โครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาระเบียบการลงทุน/การทำธุรกิจ
กลุ่มประเทศตลาดใหม่ ได้แก่ มองโกเลีย ศรีลังกา อุซเบกิสถาน

โมซัมบิก และยูกันดา

ปีงบประมาณ 2559

เสนอ

โดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

วันที่ 28 กรกฎาคม 2559

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	สถานการณ์และสภาพแวดล้อมการลงทุนของประเทศยูกันดา	1-1
1.1	สถานการณ์การลงทุนในภาพรวม	1-2
1.2	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านเศรษฐกิจ	1-7
1.2.1	เศรษฐกิจมหภาค	1-7
1.2.2	โครงสร้างเศรษฐกิจ	1-9
1.2.3	เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ	1-11
1.2.4	ขีดความสามารถในการแข่งขัน	1-12
1.3	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านโลจิสติกส์	1-13
1.3.1	โลจิสติกส์ระหว่างประเทศ	1-13
1.3.2	โลจิสติกส์ภายในประเทศ	1-16
1.4	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน	1-19
1.4.1	ไฟฟ้า	1-19
1.4.2	น้ำสะอาดและการจัดการน้ำเสีย	1-21
1.4.3	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	1-22
1.4.4	นิคมอุตสาหกรรม	1-23
1.5	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านสังคม	1-24
1.5.1	ภาพรวมการพัฒนามนุษย์	1-24
1.5.2	การศึกษา	1-25
1.5.3	สาธารณสุข	1-26
1.5.4	ความปลอดภัย	1-27
1.5.5	ความเสมอภาค	1-27
1.6	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านการเมือง	1-28
1.6.1	การปกครอง	1-28
1.6.2	ความโปร่งใส	1-29
1.6.3	สันติภาพ	1-30
1.6.4	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	1-31
1.7	สรุปสภาวะแวดล้อมการลงทุน	1-32
1.7.1	สรุปต้นทุนสำคัญทางธุรกิจ	1-32
1.7.2	สรุปจุดเด่น จุดด้อย ด้านสภาวะแวดล้อมทางการลงทุน	1-32

		หน้า
บทที่ 2	กฎระเบียบการลงทุน สิทธิประโยชน์การลงทุน และสิทธิประโยชน์ทางการค้า	2-1
2.1	ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจในภาพรวม	2-2
2.2	กฎระเบียบการลงทุน	2-2
2.3	กฎระเบียบแรงงาน	2-6
2.4	ระบบภาษี	2-7
2.5	สิทธิประโยชน์การลงทุน	2-9
2.6	กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ	2-12
2.7	ความตกลงการค้าเสรี	2-15
บทที่ 3	อุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายการลงทุนไทย	3-1
3.1	วิธีการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน	3-2
3.2	ผลการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน	3-3
3.3	ผลการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการลงทุน	3-6
บทที่ 4	บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมประมง	4-1
4.1	ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมประมง	4-2
4.1.1	ชั้นต้นน้ำ	4-2
4.1.2	ชั้นกลางน้ำ	4-3
4.1.3	ชั้นปลายน้ำ	4-4
4.2	ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมประมงของประเทศยูกันดา	4-4
4.2.1	ชั้นต้นน้ำ	4-4
4.2.2	ชั้นกลางน้ำ	4-5
4.2.3	ชั้นปลายน้ำ	4-6
4.2.4	ปัจจัยสนับสนุน	4-6
4.2.5	กฎระเบียบ/นโยบาย	4-6
4.3	โอกาสของธุรกิจไทย	4-8

		หน้า
บทที่ 5	บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนัง	5-1
5.1	ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนัง	5-2
5.1.1	ชั้นต้นน้ำ	5-2
5.1.2	ชั้นกลางน้ำ	5-2
5.1.3	ชั้นปลายน้ำ	5-3
5.2	ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนังของประเทศไทย	5-3
5.2.1	ชั้นต้นน้ำ	5-4
5.2.2	ชั้นกลางน้ำ	5-5
5.2.3	ชั้นปลายน้ำ	5-7
5.2.4	ปัจจัยสนับสนุน	5-8
5.2.5	กฎระเบียบ/นโยบาย	5-9
5.3	โอกาสของธุรกิจไทย	5-10
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	6-1
6.1	สรุปภาพรวมการลงทุนในยูกันดา	6-2
6.2	ข้อเสนอแนะขั้นตอนการลงทุน	6-2
6.3	หน่วยงานติดต่อสำคัญ	6-4
6.4	คำถามที่พบบ่อย (FAQs)	6-4
บรรณานุกรม		
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก	การสำรวจภาคสนาม	ก-1
	เอกสารเพิ่มเติมจากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม	ก-9
ภาคผนวก ข	บทสรุปสัมภาษณ์ในประเทศไทย (ประเทศไทย)	ข-1
ภาคผนวก ค	บทสรุปสัมภาษณ์ในประเทศไทย (ยูกันดา)	ค-1

1

สถานการณ์และสภาพแวดล้อมการลงทุน (ประเทศยูกันดา)

1.1 สถานการณ์การลงทุนในภาพรวม

1.1.1 ภาพรวมทั่วไป

ยูกันดา ได้รับการตั้งชื่อตามอาณาจักรบูกันดา ซึ่งเป็นอาณาจักรใหญ่แห่งหนึ่งในแอฟริกาที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่อุดมสมบูรณ์แถบทะเลสาบวิกตอเรีย โดย อาณาจักรบูกันดา และทะเลสาบวิกตอเรียนี้ เป็นทะเลสาบที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกที่ได้เผยแพร่ต่อชาวยุโรปครั้งแรกในการสำรวจ “ต้นกำเนิดแม่น้ำไนล์” ที่หล่อเลี้ยงแอฟริกากว่าครึ่งทวีป ความสมบูรณ์ของพื้นที่บริเวณนี้ทำให้ชาวอังกฤษเข้าจับจองเป็นรัฐในอารักขา ก่อนที่จะเกิดความไม่สงบ และความรุนแรงในยุคเผด็จการหลังการได้อิสระภาพ ปัจจุบันยูกันดามีการเมืองที่ค่อนข้างสงบ มีการเลือกตั้งตามปกติ และมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี แม้จะมีภูมิศาสตร์ไม่ติดทะเล (land locked) ก็ตาม

ต้นกำเนิดทรัพยากรธรรมชาติของยูกันดาที่สำคัญ คือ ทะเลสาบวิกตอเรีย ซึ่งเป็นทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุดในโลก กับทะเลสาบขนาดใหญ่อีก 2 แห่ง คือ ทะเลสาบอัลเบิร์ต และทะเลสาบเคียวโก ทะเลสาบทั้ง 3 แห่งเป็นทะเลสาบน้ำจืดขนาดใหญ่ โดยเฉพาะทะเลสาบวิกตอเรียนี้ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ ซึ่งเป็นแม่น้ำที่มีความยาวที่สุดในแอฟริกา ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้พื้นที่โดยรอบของทะเลสาบ และอาณาบริเวณในประเทศยูกันดา มีความอุดมสมบูรณ์สามารถเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และจับสัตว์ทั้งบนบก และในน้ำได้เป็นอย่างดีในอดีต ยูกันดาจึงเป็นแหล่งอาหาร และมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก รวมถึงอาณาจักรขนาดใหญ่อย่าง “อาณาจักรบูกันดา” อันเป็นที่มาของชื่อประเทศยูกันดาด้วย

อย่างไรก็ตาม ความเจริญทางวัตถุของยูกันดาไม่มากนัก เนื่องจากภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลจากทะเล ความเจริญทางวัตถุ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆ จากทั้ง ฝั่งเอเชีย และยุโรป จึงเข้ามาไม่ถึง สำหรับยุโรปนั้นค้นพบ ดินแดนแถบนี้ครั้งแรกก็เมื่อปี 1858 ในการสำรวจเพื่อตามหาต้นกำเนิดแม่น้ำไนล์ โดย 2 นักสำรวจชาวอังกฤษ นาม จอห์น สเป็ก และริชาร์ด เบอร์ตัน ในสมัยพระราชินีวิกตอเรีย (จึงได้ตั้งชื่อทะเลสาบตามพระนามของพระราชินีวิกตอเรีย) และนั่นเป็นจุดเริ่มต้นให้ชาวอังกฤษให้ความสนใจในดินแดนแถบนี้

ภายหลังอังกฤษ พบความอุดมสมบูรณ์ของดินแดนแถบนี้ จึงได้ทำสนธิสัญญาตกลงให้อาณาจักรบูกันดา และอาณาจักรอื่นๆ ในดินแดนประเทศยูกันดาเป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษ ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ยูกันดาได้รับการพัฒนา ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน และวัฒนธรรม รวมถึงภาษาอังกฤษ ทำให้การติดต่อทางธุรกิจกับชาวยูกันดามีความสะดวก

อย่างไรก็ตาม ต่อมาอังกฤษก็ได้ให้เอกราชกับยูกันดา แต่เหมือนประหนึ่งว่า อังกฤษได้ให้เอกราชโดยไม่ได้วางพื้นฐานประชาธิปไตยรองรับไว้ดีเท่าที่ควร ยูกันดา ต้องทนกับยุคสมัยของความวุ่นวายทางการเมือง หรือ การปกครองโดยเผด็จการ ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทำร้าย ลักพาตัวฆาตกรรม และสังหารหมู่ อยู่เป็นระยะเวลากว่า 30 ปี คือ ตั้งแต่ปี 1962 ถึงปี 1986 โดยมีผู้นำเผด็จการที่ขึ้นชื่อในเรื่องความโหดร้าย คือ “อิดี อามิน”

ปัจจุบัน ยูกันดามีระบบประชาธิปไตยตามปกติ โดยประธานาธิบดี โยเวรี มูเซเวนี ได้เข้ามาปฏิบัติ ตั้งแต่ปี 1986 ในปัจจุบันยูกันดามีการเลือกตั้งตามปกติ โดยมีทั้งการเลือกประธานาธิบดีโดยตรง (ซึ่งประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้ง นายกรัฐมนตรี และคณะบริหารทั้งหมด) และการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างไรก็ตาม ยูกันดา ยังมีปัญหาด้านเสรีภาพในการแสดงออกอยู่บ้าง ดังจะกล่าวถึงต่อไป

ด้านเศรษฐกิจนั้น ในภาพรวมดังที่กล่าวมา คือ ยูกันดามีความอุดมสมบูรณ์ด้านแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติดีมาก เศรษฐกิจส่วนหนึ่งจึงมาจากภาคเกษตรที่เป็นจุดเริ่มทำให้เศรษฐกิจของยูกันดามีความสมดุล ยั่งยืนพอสมควร ปัจจุบันเศรษฐกิจยูกันดามีการขยายตัวดี โดยมีประชากรกว่า 40 ล้านคน จึงเป็นทั้งตลาดและกำลังแรงงานที่สำคัญ

ด้านภูมิศาสตร์ แม้ยูกันดาจะเป็น land locked แต่หากพิจารณาถึงที่ตั้งทางภูมิศาสตร์จะพบว่า มีอาณาเขตติดกับ 6 ประเทศในแอฟริกา จึงอาจพัฒนาเป็น land linked ได้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม ด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้น แม้ยูกันดาจะมีการลงทุนด้านนี้อยู่สม่ำเสมอ รวมถึงมีการวางระบบไว้ตั้งแต่สมัยเป็นรัฐอารักขาของอังกฤษ แต่ในด้านคุณภาพนั้น ทั้งทางถนนและทางราง ยังต้องการการปรับปรุงอยู่พอสมควร นอกจากนี้ ส่วนเส้นทางในประเทศเพื่อนบ้านก็ยังเป็นปัญหา ด้านระบบไฟฟ้า และประปา ก็ยังไม่ครอบคลุม ดินัก ยูกันดาจึงต้องพยายามพัฒนาเพื่อเปลี่ยนจากประเทศ land locked เป็น land linked ต่อไป

ด้านสังคม ยูกันดามีประชากรค่อนข้างหนาแน่น คือ 40 ล้านคน หรือประมาณ 2 ใน 3 ของไทย ในขณะที่มีขนาดพื้นที่ประเทศประมาณ 1 ใน 2 ของไทยเท่านั้น จึงมีความสมบูรณ์และหาแรงงานได้ไม่ยาก นอกจากนั้นยังใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการจึงง่ายในการสื่อสารด้วย อย่างไรก็ตาม อัตราการรู้หนังสือในยูกันดานั้น ยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยก็ยังมีน้อย แรงงานส่วนใหญ่ในยูกันดาจึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือ เป็นหลัก

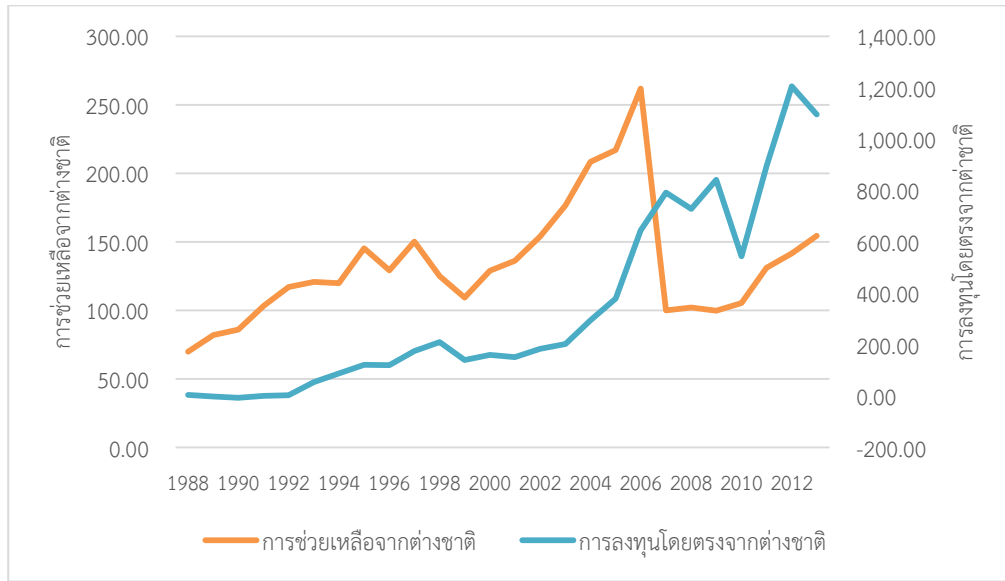
ในบทนี้ คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์สถานการณ์การลงทุนในปัจจุบันของประเทศยูกันดา รวมทั้งสภาวะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจมหภาค โลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐาน สังคม และการเมือง ที่ส่งผลต่อโอกาสและศักยภาพการลงทุนของไทย โดยเปรียบเทียบปัจจัยดังกล่าวของยูกันดา (ด้วยย่อในตาราง UG) กับไทย (TH) และประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคแอฟริกาตะวันออก (สมาชิกประชาคมแอฟริกาตะวันออก) ได้แก่ เคนยา (KE) แทนซาเนีย (TZ) รวันดา (RW) และบุรุนดี (BI) เพื่อจัดทำสรุปในรูปแบบตาราง PESIL x SWOT ต่อไป

1.1.2 ภาพรวมสถานการณ์การลงทุน

สถานะประเทศรายได้ต่ำทำให้ยูกันดาพึ่งพาความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official development assistance: ODA) จากประเทศพัฒนาแล้ว โดยมีมูลค่าสูงกว่า FDI เรื่อยมาจนถึงปี 1996 และเป็นร้อยละ 40 ของ FDI สุทธิ (261.96 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) ในปี 2006 แต่ด้วยความไม่โปร่งใสของรัฐบาลและบทบาทของยูกันดาในสงครามคองโก นานาชาติจึงลดความช่วยเหลือลงนับแต่ปี 2007 ซึ่ง ODA เหลือร้อยละ 15 ของ FDI (100.03 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) ดังแสดงในรูปภาพที่ 1.1 ซึ่งสะท้อนว่ายูกันดาพึ่งพา ODA ลดลงและดึงดูด FDI ได้มากขึ้น

รูปภาพที่ 1.1: ความสัมพันธ์ระหว่างการช่วยเหลือจากต่างชาติและการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ
ปี 1998-2012

ที่มา: World Bank (2016)

ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในปี 2010 ยูกันดาเริ่มใช้แผนพัฒนาแห่งชาติ (ระยะ 5 ปี) ดึงดูดเงินลงทุน อาทิ การส่งเสริมภาคการเกษตร เช่น เมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงและเครื่องจักรกลการเกษตร การขยายโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมมากขึ้น เช่น ถนนเข้าสู่แหล่งเพาะปลูก การเพิ่มงบประมาณในสาขาพลังงาน เช่น จัดเตรียมสถานีพลังงานน้ำและโรงกลั่นน้ำมันเพื่อรองรับการลงทุนขนาดใหญ่ เป็นต้น FDI จึงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงปี 2010-2015 โดยในปี 2010 FDI สุทธิมีมูลค่า 543.87 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบเท่าร้อยละ 2.70 ของ GDP แต่ในปี 2015 มูลค่าดังกล่าวเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวเป็น 1,146.56 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบเท่าร้อยละ 4.20 ของ GDP ซึ่งต่ำกว่าสถิติปี 2011-2013 เล็กน้อย จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรเป็นเชิงพาณิชย์มากขึ้น เช่นเดียวกัน ในปี 2010 ปริมาณการสะสมของ FDI (FDI stock) มีมูลค่า 5,575 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.79 ของ GDP แต่เพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวเป็น 9,917 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 34.89 ของ GDP ในปี 2015 อย่างไรก็ตาม ยูกันดาได้รับการจัดอันดับประเทศน่าลงทุนเพียงอันดับที่ 150 จาก 189 ประเทศ ลดลงจากปีก่อนหน้าถึง 18 อันดับ ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 3 ต่อไป

ตารางที่ 1.1: การลงทุนโดยตรงของยูกันดาในปี 2010-2014

FDI	หน่วย	2010	2011	2012	2013	2014
FDI net inflow	ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	544	894	1,205	1,096	1,147
	ร้อยละจาก GFCF*	8.93	13.62	16.23	14.55	-
FDI stock	ร้อยละจาก GDP	2.70	4.40	5.20	4.40	4.20
	ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	5,575	6,470	7,675	8,771	9,917
	ร้อยละจาก GDP	25.79	27.47	30.08	33.17	34.89

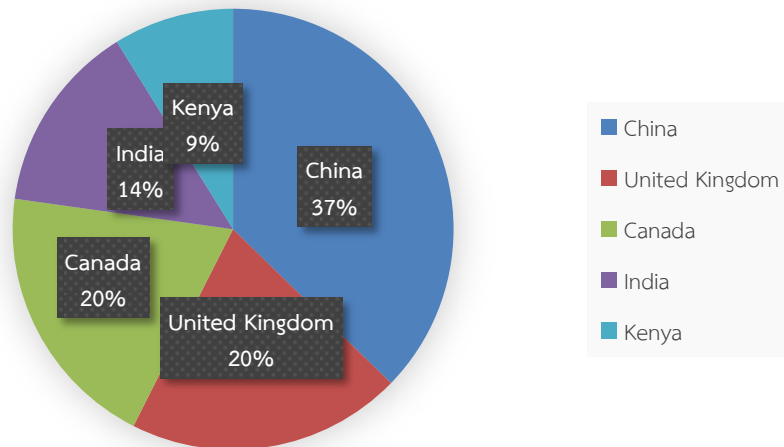
ที่มา: UNCTAD (2014) และ World Bank (2014) หมายเหตุ: * Gross Fixed Capital Formation (GFCF)

คำนวณจากมูลค่าเพิ่มสุทธิของสินทรัพย์ถาวรที่ซื้อโดยภาคธุรกิจ ภาครัฐบาล และครัวเรือน

ตามรูปภาพที่ 1.2 ประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนในยูกันดามากที่สุด คือ จีน เป็นร้อยละ 18 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมด โดยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จีนได้ลงทุนในยูกันดาแล้วกว่า 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ด้วยจำนวนผู้ประกอบการ 256 บริษัทซึ่งสามารถสร้างงานได้ถึง 28,000 ตำแหน่ง ส่วนใหญ่ในสาขาก่อสร้าง¹ รองลงมา คือ สหราชอาณาจักรและแคนาดา (ร้อยละ 10 เท่ากัน) โดยสหราชอาณาจักรเป็นนักลงทุนรายใหญ่ในสาขาการเงิน อาหารและเครื่องดื่ม และเคมีภัณฑ์ตามตารางที่ 1.2

รูปภาพที่ 1.2: การลงทุนโดยตรงของยูกันดา จำแนกตามประเทศต้นทาง (เฉพาะ 5 ประเทศแรก)

ที่มา: U.S. Department of State (2015)

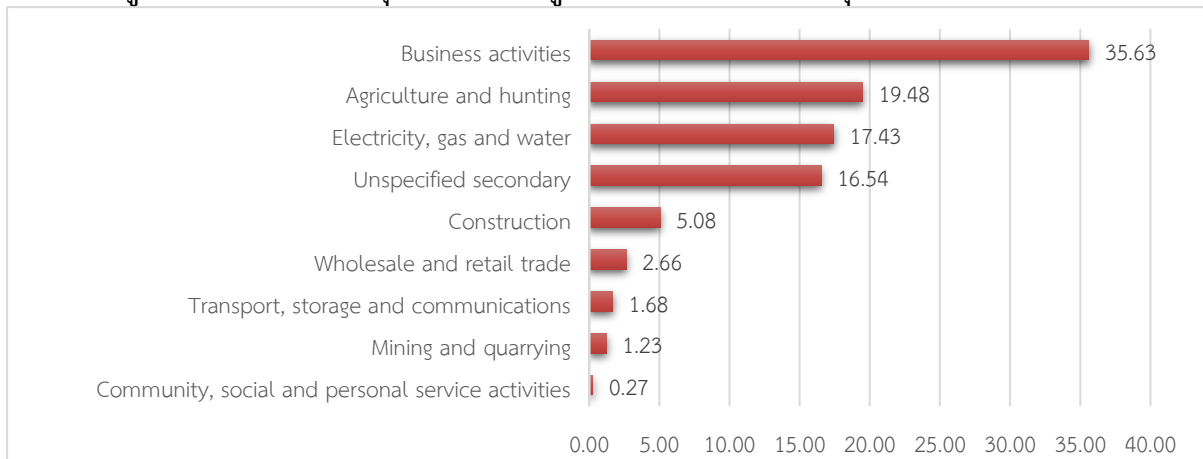
เมื่อจำแนกรายสาขา การลงทุนโดยตรงในยูกันดา 5 อันดับแรก ได้แก่

- 1) กิจกรรมทางธุรกิจ มีบริษัทรักษาความปลอดภัย G4S ของฝรั่งเศสเป็นนักลงทุนที่มีจำนวนบริษัทลูกมากที่สุด
- 2) การเกษตรและการล่าสัตว์ มีบริษัท Neumann Kaffee Gruppe ของเยอรมนี ซึ่งลงทุนไร่กาแฟเป็นนักลงทุนที่มีบริษัทลูกมากที่สุด (ไม่มีสถิติการจ้างงานในตารางที่ 1.2)
- 3) พลังงาน มีบริษัท AES Corporation ของสหรัฐฯ เป็นนักลงทุนที่มีบริษัทลูกมากที่สุด
- 4) การก่อสร้าง มีบริษัท Bolloré ของฝรั่งเศสที่ลงทุนด้านคลังสินค้าและโลจิสติกส์ เป็นนักลงทุนที่มีบริษัทลูกมากที่สุด และ
- 5) การค้าส่งค้าปลีก มีจำนวนบริษัทต่างชาติมากที่สุด โดยบริษัท Wendel ของฝรั่งเศสเป็นนักลงทุนที่มีจำนวนบริษัทลูกที่มากที่สุด แต่โดยรวมแล้วเคนยาเป็นประเทศต้นทางของทุนที่มีบริษัทลูกมากที่สุด

¹ <http://www.forbes.com/sites/zheyanni/2015/07/24/uganda-counts-on-china-as-its-most-important-foreign-investor/#48bdb9a01f46>

รูปภาพที่ 1.3: การลงทุนโดยตรงของยูกันดา จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม (ร้อยละ)

ที่มา: Investment Map (2014) <http://www.investmentmap.org/prioritySector.aspx>

บริษัทข้ามชาติ 10 ลำดับแรกที่มีการจ้างงานสูงที่สุด ประกอบไปด้วยภาคบริการถึง 7 บริษัท โดย 3 ลำดับแรก คือ การขนส่งและโทรคมนาคม การค้าปลีก และบริการอื่นๆ ซึ่งรวมกันเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 93 ของการจ้างงานจากบริษัทข้ามชาติทั้งหมด โดยอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการจ้างงานสูงสุด คือ สาขาขนส่งและโทรคมนาคม (10,708 คน) ที่มีบริษัท Societe Civile Orein ของฝรั่งเศสเป็นนักลงทุนที่มีจำนวนบริษัทลูกมากที่สุด ส่วนประเทศต้นทางที่มีจำนวนบริษัทลูกในทุกสาขารวมกันมากที่สุด คือ สหรัฐฯ

ตารางที่ 1.2: สาขาการลงทุนที่สร้างงานมากที่สุดในยูกันดา รวมทั้งประเทศต้นทางและบริษัทผู้นำ

อันดับ	อุตสาหกรรม	บริษัทในเครือต่างประเทศ			ประเทศต้นทางผู้นำ	
		จำนวน	บริษัทแม่	พนักงาน		
	รวม	95	73	16,385	WENDEL, FRA	สหรัฐฯ
1	ขนส่ง คลังสินค้า และโทรคมนาคม	21	17	10,708	SOCIETE CIVILE OREIN, FRA	ฝรั่งเศส
2	ค้าส่งและค้าปลีก	37	30	2,496	WENDEL, FRA	เคนยา
3	บริการอื่นๆ	18	12	1,978	WENDEL, FRA	ฝรั่งเศส
4	อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	5	5	1,740	HENKEL POLYMER, KEN	UK
5	การเงิน	15	11	1,644	BARCLAYS PLC, GBR	UK
6	เคมีภัณฑ์	4	4	800	CIPLA LIMITED, IND	สหรัฐฯ
7	กิจกรรมธุรกิจ	22	17	642	G4S PLC, GBR	สหรัฐฯ
8	บริการชุมชน สังคม และส่วนบุคคล	11	8	428	WENDEL, FRA	ฝรั่งเศส
9	ก่อสร้าง	7	7	335	BOLLORE, FRA	ฝรั่งเศส
10	สิ่งพิมพ์และสื่อ	2	2	300	NATION MEDIA GROUP, KEN	เคนยา

ที่มา: Investment Map (2014) http://www.investmentmap.org/prioritySector_comp.aspx

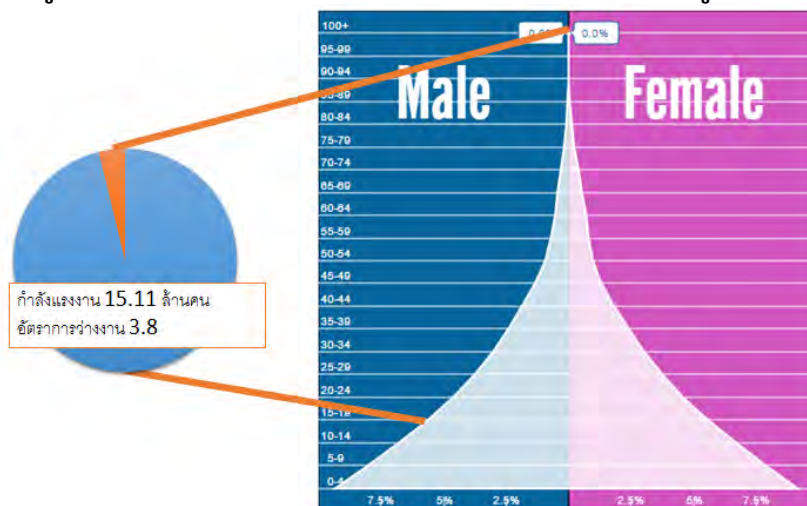
อย่างไรก็ตาม แม้ว่ายูกันดามีศักยภาพสูงในสาขาเกษตรและบริการ แต่เนื่องจากข้อมูลจำกัด และระยะทางไกลจากไทย จึงมีนักลงทุนไทยน้อยราย ส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารไทย เช่น ร้าน Chokh Di Thai ในกรุงกัมปาลา ร้าน Thai Garden ในเมือง Entebbe และบริษัท Thai Exim 2007 Uganda Limited ซึ่งลงทุนผลิตชาเขียวบรรจุขวด เป็นต้น ส่วนกิจการการพนัน Go Lotto ของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร นั้นปิดตัวไปแล้ว

1.2 สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านเศรษฐกิจ

1.2.1 เศรษฐกิจมหภาค

ยูกันดาเป็นประเทศในแอฟริกาตะวันออกที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล แต่จำนวนประชากรหนาแน่นคิดเป็น 1.19 เท่าของไทย² โดยมีกำลังแรงงาน 15.11 ล้านคน ส่วนอัตราการว่างงานร้อยละ 3.8 ซึ่งลักษณะปิรามิดประชากรในรูปภาพที่ 1.4 เป็นแบบฐานกว้างปลายแหลมซึ่งแสดงถึงกำลังแรงงานที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

รูปภาพที่ 1.4: โครงสร้างประชากร และกำลังแรงงานของยูกันดา

ที่มา: United Nations, ILO (2016)

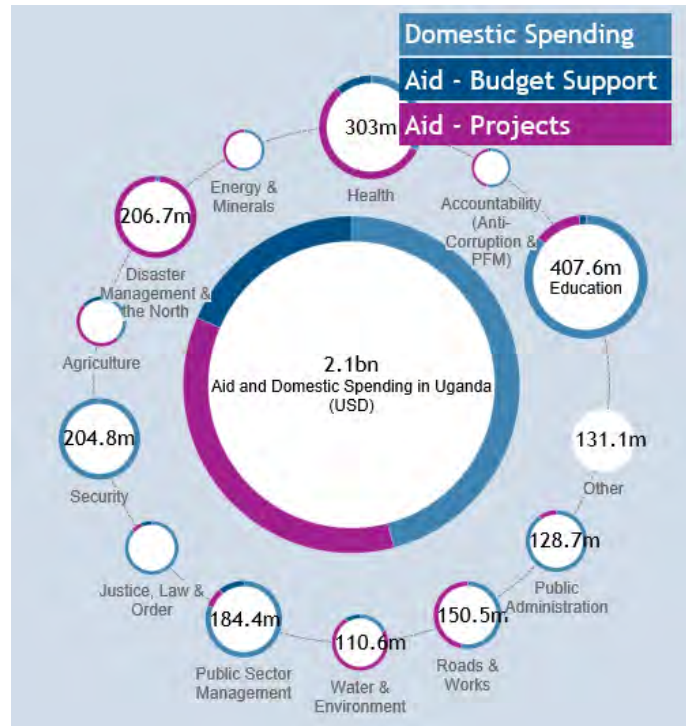
ภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสมต่อการเกษตรจนได้รับกล่าวขานว่า หากได้รับการพัฒนาเชิงพาณิชย์ จะสามารถเลี้ยงประชากรทั้งทวีปได้ แต่เนื่องจากปัจจุบันยูกันดา ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างเต็มที่ อันเป็นโอกาสให้ภาคเอกชนไทยเข้าไปยกระดับผลิตภาพโดยเฉพาะในสาขาเกษตรแปรรูป ขนาดเศรษฐกิจของยูกันดา (27,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2014) เล็กกว่าไทยถึง 15 เท่า ทำให้มีรายได้ประชาชาติต่อหัว 670 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งต่ำกว่าไทย 8 เท่าและต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างเคนยา³ แทนซาเนีย และรวันดา จึงถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ระดับต่ำและประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (Least developed country) โดยธนาคารโลกและสหประชาชาติ ตามลำดับ และพึ่งพา ODA มากถึงร้อยละ 7 จากรายได้ประชาชาติ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา สาธารณสุข และการจัดการภัยพิบัติตามรูปภาพที่ 1.5

² สูตรการคำนวณความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ของยูกันดาต่อไทย คือ $\frac{\text{จำนวนประชากรยูกันดา/พื้นที่ของประเทศยูกันดา}}{\text{จำนวนประชากรไทย/พื้นที่ของประเทศไทย}}$

³ เป็นประเทศเดียวในกลุ่มที่มีรายได้ประชาชาติมากกว่า 1,024 ดอลลาร์สหรัฐฯ ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำ

รูปภาพที่ 1.5: ปริมาณเงินช่วยเหลือจากต่างชาติแบ่งตามประเภท ปี 2005/06

ที่มา: Global Campaign for Aid Transparency (2011)

<http://www.publishwhatyoufund.org/resources/aid-and-budgets-uganda/>

ทั้งนี้ อัตราการเติบโตของ GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.27 ในปี 2013 เป็นร้อยละ 4.28 ในปี 2014 สูงกว่าไทยแต่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกันยกเว้นบรูไนดี อย่างไรก็ตาม รายงานเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกาคาดว่าเศรษฐกิจของยูกันดาจะเติบโตร้อยละ 6.5 ในปี 2016⁴ โดยมีปัจจัยสนับสนุน คือ การขยายการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การเพิ่มงบประมาณใช้จ่ายภาครัฐ ซึ่งอาจกระทบต่อเสถียรภาพทางการคลัง การฟื้นตัวของภาคเอกชน การเกษตรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการปรับปรุงระบบการให้บริการของหน่วยงานรัฐ

⁴ African Economic Outlook เป็นรายงานที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างธนาคารเพื่อการพัฒนาแอฟริกา (the African Development Bank: ADB) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในทวีปแอฟริกา

ตารางที่ 1.3: สถานะเศรษฐกิจของยูกันดาเปรียบเทียบกับไทยและประเทศอื่นๆ ในแอฟริกาตะวันออก

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	หน่วย	UG			ประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก				TH
		2013	2014	Δ (%)	KE	TZ	RW	MW	
ประชากร : จำนวน	ล้านคน	36.57	37.78	3.31	44.86	51.82	12.66	10.48	67.73
ประชากร : อัตราการเติบโต	ร้อยละ	3.26	3.25	-0.17	2.64	3.15	3.09	0.03	0.41
ประชากร : กำลังแรงงาน	ล้านคน	14.59	15.11	3.58	17.50	25.28	5.69	4.95	40.06
เศรษฐกิจมหภาค : GDP	ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	24,663	26,998	9.47	60,937	48,057	7,890	3,094	404,824
เศรษฐกิจมหภาค : GDP ต่อหัว (PPP)	ดอลลาร์สหรัฐฯ	1,720	1,771	2.94	2,954	2,538	1,661	769.9	15,735
เศรษฐกิจมหภาค : อัตราการเติบโต	ร้อยละ	3.27	4.82	47.22	5.33	6.97	7.00	4.70	0.87
เศรษฐกิจมหภาค : GNI ต่อหัว	ร้อยละ	630	670	6.35	1,290	920	700	270	5,780
เสถียรภาพ : ดัชนีราคาผู้บริโภค	ร้อยละ	5.46	4.29	-21.52	6.88	6.13	1.30	4.40	1.90
เสถียรภาพ : อัตราการว่างงาน	ร้อยละ	4.20	3.80	-9.52	9.20	3.10	3.40	7.70	0.90
เสถียรภาพ : ดอกเบี้ยแท้จริง	ร้อยละ	18.4	18.8	2.17	8.4	11.1	13.8	6.8	5.7
เสถียรภาพ : ดุลบัญชีเดินสะพัด	ร้อยละต่อ GDP	-7.2**	-8.1*	-12.9	-10.4	-10.6*	-7.5*	-9.3*	3.3
เสถียรภาพ : ความน่าเชื่อถือ	คะแนน ¹ (D-AAA)	-	B+	-	B+	n/a	B	n/a	BBB+
	คะแนน ² (D-AAA)	-	B	-	B+	n/a	B	n/a	BBB+
ขีดความสามารถการแข่งขัน (อันดับ)	คะแนน ³	3.6 (122)	3.7 (115)	-	3.9 (99)	3.6 (120)	4.3 (58)	3.1 (136)	4.6 (32)

ที่มา: CEIC Data (2016) ยกเว้น ¹ S&P, ² Fitch และ ³ WEF

หมายเหตุ : * = ข้อมูลปี 2013, ** = ข้อมูลปี 2012

1.2.2 โครงสร้างเศรษฐกิจ

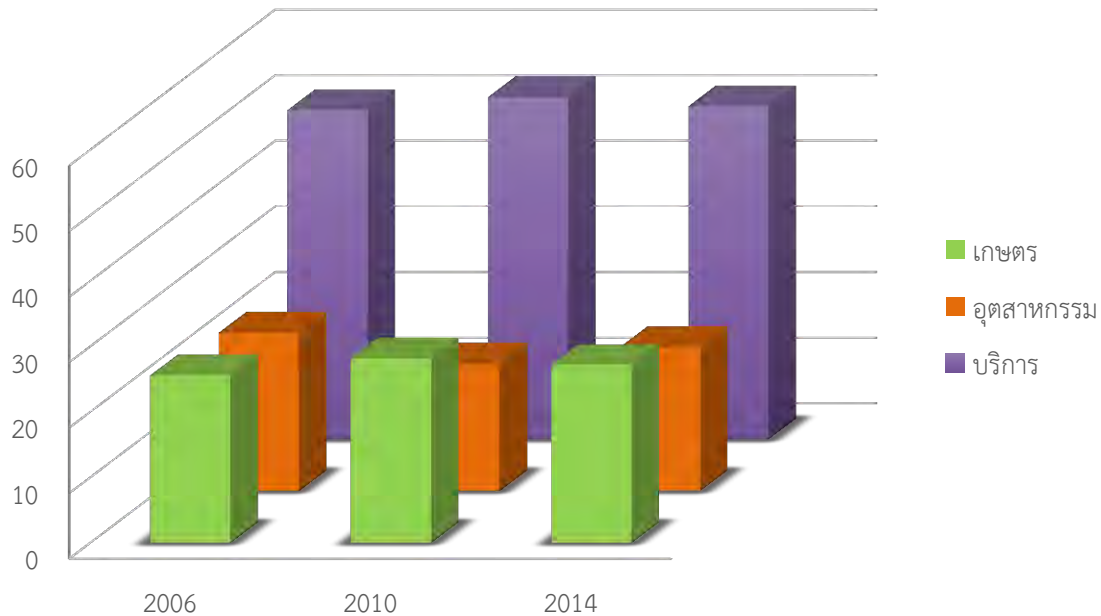
รูปภาพที่ 1.6 แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างเศรษฐกิจของยูกันดาในช่วงปี 2006-2014 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเล็กน้อย โดยสัดส่วนภาคเกษตรเพิ่มจากร้อยละ 25.6 ของ GDP ในปี 2006 เป็นร้อยละ 28.2 ในปี 2010 และร้อยละ 27.2 ในปี 2014 เนื่องจากเกษตรกรเริ่มเปลี่ยนจากการเพาะปลูก เพื่อประทังชีวิตเป็นการเพาะปลูกเชิงพาณิชย์มากขึ้น⁵ ทำให้ผลิตภาพเพิ่มขึ้นตาม

⁵ <http://www.busiweek.com/index1.php?Ctp=2&pl=2691&pLv=3&sr=84&spl=463>

ส่วนภาคอุตสาหกรรม ในปี 2006 มีสัดส่วนร้อยละ 24.2 ของ GDP แต่ลดลงเป็นร้อยละ 19.5 ในปี 2010 แล้ว
เพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ 22.0 ในปี 2014 สำหรับภาคบริการยังมีสัดส่วนคงเดิมประมาณร้อยละ 50 ของ GDP

รูปภาพที่ 1.6: การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเพิ่มภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการของยูกันดา
ระหว่างปี 2006-2014

ที่มา: World Bank (2016)

ในปี 2014 การส่งออกสินค้าและบริการของยูกันดามีสัดส่วนร้อยละ 18.4 ของ GDP โดยมูลค่า
การส่งออกรวมลดลงจากปีก่อนร้อยละ 3.48 เนื่องจากเกิดข้อพิพาทระหว่างยูกันดากับเซาท์ซูดานและ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกซึ่งจะอธิบายต่อไปในหัวข้อ 1.6 สำหรับกลุ่มสินค้าส่งออก 5 อันดับแรก ได้แก่

1) กาแฟ ชา และเครื่องเทศ (มูลค่า 498.67 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 3.48)
โดยเฉพาะกาแฟและชา⁶

2) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ (มูลค่า 184.03 ดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 19.65) โดยเฉพาะ
น้ำมันถ่านและไฟฟ้า⁷

3) สัตว์น้ำ (มูลค่า 134.80 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.11) โดยเฉพาะเนื้อปลาแบบฟิลเล
และเนื้อปลาในรูปแบบทั้งสด แช่เย็น หรือแช่เย็นจนแข็ง

4) ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช (มูลค่า 102.47 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.41)
โดยเฉพาะไขมันสัตว์และน้ำมันปาล์ม⁸ และ

5) ธัญพืช (มูลค่า 96.84 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.50) โดยเฉพาะข้าวโพดและข้าว⁹

⁶ กาแฟเป็นร้อยละ 82.23 ของกลุ่ม ส่วนชาเป็นร้อยละ 16.00 ของกลุ่ม

⁷ น้ำมันเป็นร้อยละ 80.98 ของกลุ่ม ส่วนไฟฟ้าเป็นร้อยละ 18.58 ของกลุ่ม

⁸ ไขมันจากสัตว์เป็นร้อยละ 54.0 ของกลุ่ม ส่วนน้ำมันปาล์มเป็นร้อยละ 32.20 ของกลุ่ม

⁹ ข้าวโพดเป็นร้อยละ 29.93 ของกลุ่ม ส่วนข้าวเป็นร้อยละ 29.63 ของกลุ่ม

รวมกันแล้ว มูลค่าจากทั้ง 5 กลุ่มคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 45 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด อันแสดงให้เห็นว่ายูกันดาส่งออกสินค้าเกษตรเป็นหลักแต่มีความหลากหลายของสินค้า อย่างไรก็ตาม ในบรรดารายการสินค้าส่งออก 10 ลำดับแรกของยูกันดา มีกลุ่มที่ขาดดุลการค้าถึง 6 กลุ่ม ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1.4 ส่วนอุตสาหกรรมที่ได้เปรียบดุลการค้ามากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ (1) กาแฟ ชา และเครื่องเทศ (477.48 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) (2) สัตว์น้ำ (133.38 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) และ (3) หนังสติ๊กและหนังฟอก (69.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) โดยกลุ่ม (2) และ (3) เป็นสาขาที่คณะผู้วิจัย คัดเลือกเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายสำหรับการลงทุนเพื่อศึกษาเชิงลึกต่อไปในบทที่ 5-6

ตารางที่ 1.4: สินค้าส่งออก 10 รายการแรกของยูกันดาในปี 2013-2014 เปรียบเทียบกับการนำเข้า

อันดับ	อุตสาหกรรม	มูลค่าการส่งออก (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)			ดุลการค้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	
		2013	2014	Δ (%)	สัดส่วน	ดอลลาร์สหรัฐฯ
1	กาแฟ ชา และเครื่องเทศ	516.63	498.67	-3.48	22.05	477.48
2	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่	153.81	184.03	19.65	8.14	-1,260.36
3	สัตว์น้ำ	125.85	134.80	7.11	5.96	133.38
4	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์/พืช	100.06	102.47	2.41	4.53	-165.66
5	ธัญพืช	91.79	96.84	5.50	4.28	-149.84
6	ผลิตภัณฑ์แร่	105.89	93.79	-11.43	4.15	-44.02
7	เหล็กและเหล็กกล้า	94.32	93.13	-1.26	4.12	-157.92
8	หนังสติ๊กและหนังฟอก	64.35	73.76	14.62	3.26	69.21
9	น้ำตาลและขนม	85.86	69.18	-19.43	3.06	-41.01
10	ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทน	120.20	66.02	-45.08	2.92	55.62
รวมทั้งสิ้น		2,407.74	2,261.96	-6.05	100.00	-3,811.56

* ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016) ประมวลจาก International Trade Centre (2016) <http://www.trademap.org/Index.aspx>

1.2.3 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

เสถียรภาพทางเศรษฐกิจยังคงดำเนินไปทิศทางที่ดี สังเกตได้จากอัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อในปี 2014 อยู่ที่ร้อยละ 3.8 และร้อยละ 4.3 ตามลำดับ ซึ่งลดลงจากปีก่อนจากการช่วยเหลือด้านนโยบายจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF)¹⁰ ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทย ยูกันดา ยังมีเครื่องมือที่ใช้รักษาเสถียรภาพของอัตราเงินเฟ้อ คือ ดอกเบี้ยอัตราธนาคารกลาง (Central Bank Rate: CBR) เป็นอัตราดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ระยะสั้นเพื่อชะลอกระแสเงินหมุนเวียนในตลาดเงินเชื่อ โดย CBR ที่ถูกประกาศเมื่อธันวาคม 2015 คือ ร้อยละ 17¹¹

ด้านการคลัง การค้าระหว่างประเทศของยูกันดา อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สู้ดีนักจากเศรษฐกิจโลกถดถอยและข้อพิพาทกับซูดานใต้และสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ส่งผลให้ดุลการค้ารวมติดลบ 3,811.56 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2014 ประกอบกับการถูกระงับเงินช่วยเหลือจากสหรัฐฯ จากการลงนามอนุมัติ

¹⁰ Uganda: 2013 Article IV Consultation and Sixth Review Under the Policy Support Instrument:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13215.pdf>

¹¹ <https://www.bou.or.ug/bou/media/statements/CBR-for-December.html>

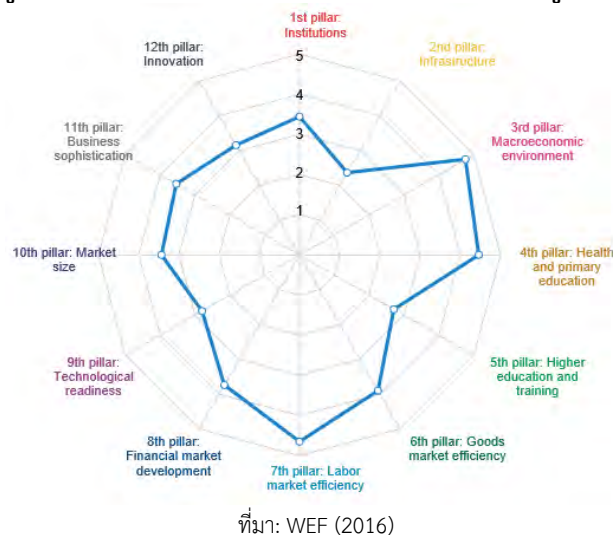

กฎหมายเพิ่มบทลงโทษกลุ่มรักร่วมเพศ¹² ซึ่งจะได้อธิบายต่อไปในหัวข้อ 1.5 ฉะนั้น การคลังของยูกันดาจึงอยู่ในช่วงระบอบการคลัง โดยบลูมเบิร์กได้รายงานงบประมาณของยูกันดาในปี 2014 ว่าขาดดุลงบประมาณร้อยละ 9.1 ของ GDP สูงกว่าที่กระทรวงการคลังของยูกันดาได้แถลงไว้ถึงสองเท่า¹³ เป็นสาเหตุที่การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญเพื่อกระตุ้นและรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจต้องชะลอการก่อสร้าง เช่น โรงไฟฟ้าพลังน้ำคารูมา (Karuma Hydropower Sation) ที่มีกำลังการผลิตกระแสไฟฟ้า 600 เมกะวัตต์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นายมาเซีย คาไซจา (Matia Kasajja) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำลังจัดหาแหล่งทุนจากภายนอก เนื่องจากมีต้นทุนที่ต่ำกว่าแหล่งทุนภายในประเทศ และคาดหวังว่าการที่เศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่องจะฟื้นฟูภาคเอกชนให้มีผลประกอบการที่ดี และรัฐสามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น¹⁴

1.2.4 ชีตความสามารถในการแข่งขัน

ยูกันดาได้รับคะแนนขีดความสามารถการแข่งขันของเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) เพียง 3.7 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 115 จากทั้งหมด 140 ประเทศ โดยปัจจัยเด่นที่สุดของยูกันดา คือ ประสิทธิภาพตลาดแรงงาน (4.6 คะแนน) โดยเฉพาะความยืดหยุ่นของการกำหนดอัตราค่าจ้าง และเศรษฐกิจมหภาค (4.8 คะแนน) โดยเฉพาะการออมรวมของประเทศที่สูงถึงร้อยละ 24.3 ส่วนปัจจัยด้อยได้แก่ การศึกษาระดับสูงและการฝึกอบรม (2.7 คะแนน) โดยเฉพาะอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา และโครงสร้างพื้นฐาน (2.4 คะแนน) โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานทางโทรคมนาคม น้ำ และอากาศ ซึ่งจะอธิบายในส่วน 1.5 และ 1.3-1.4 ตามลำดับ ทำให้ในภาพรวม ยูกันดาได้รับการประเมินศักยภาพการแข่งขันอยู่ในลำดับ 3 ของกลุ่มประเทศแอฟริกาตะวันออกรองจากรวันดาและเคนยาดังปรากฏในตารางที่ 1.3

รูปภาพที่ 1.7: ชีตความสามารถการแข่งขันของยูกันดา

¹² <http://www.reuters.com/article/us-usa-uganda-gay-announcement-idUSKBN0EU26N20140619>

¹³ <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-05-08/uganda-sees-budget-deficit-missing-target-on-revenue>

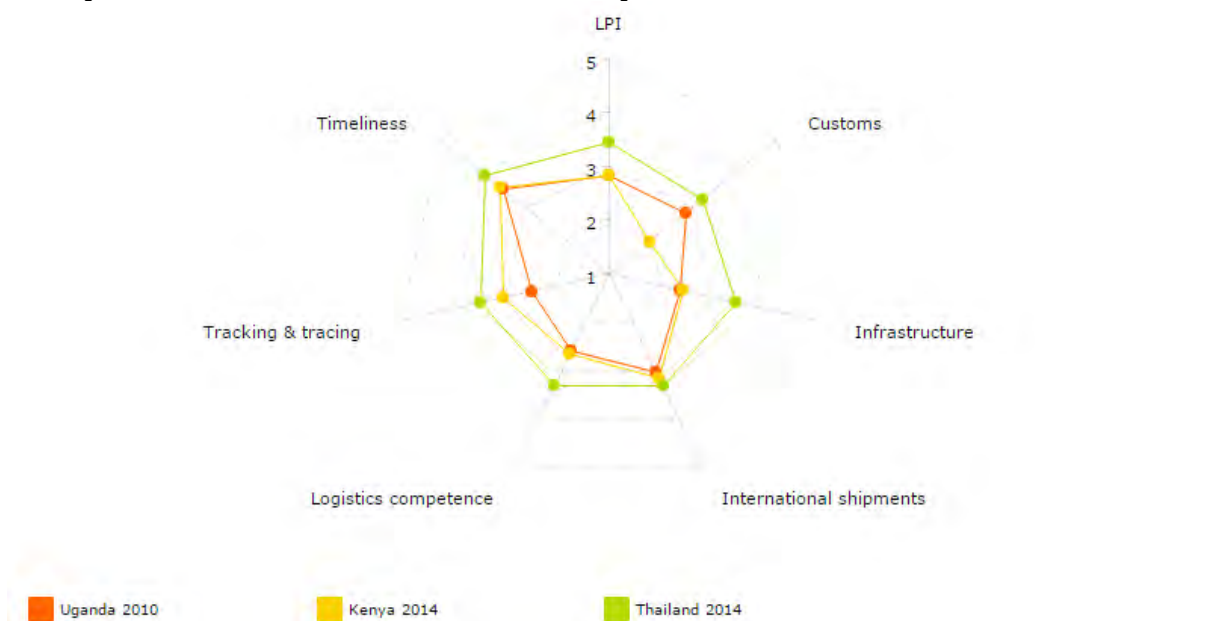
¹⁴ <http://www.theeastafrican.co.ke/news/Ministers-look-outward-to-plug-budget-deficits/-/2558/2750520/-/992dib/-/index.html>

1.3 สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านโลจิสติกส์

ยูกันดาเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล จึงพึ่งพาท่าเรือมอมบาซา (Mombasa) ในประเทศเคนยาเป็นหลัก ทำให้ในภาพรวมยูกันดาได้คะแนนประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (Logistics Performance Index: LPI) ของธนาคารโลกปี 2010¹⁵ เพียง 2.82 คะแนน (อันดับ 66 จาก 155 ประเทศ) ต่ำกว่าไทย (3.29 คะแนน อันดับ 35) แต่สูงที่สุดในแอฟริกาตะวันออก โดยปัจจัยที่ยูกันดาอ่อนแอสุด คือ ด้านศุลกากร (Customs) และ การติดตามและตรวจสอบ (Tracking and tracing) ตามลำดับ

รูปภาพที่ 1.8: ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของยูกันดาเปรียบเทียบกับเคนยาและไทย (2010)

ที่มา: World Bank (2016) <http://lpi.worldbank.org/international/scorecard/radar/254/C/UGA/2010/C/KEN/2014/C/THA/2014>

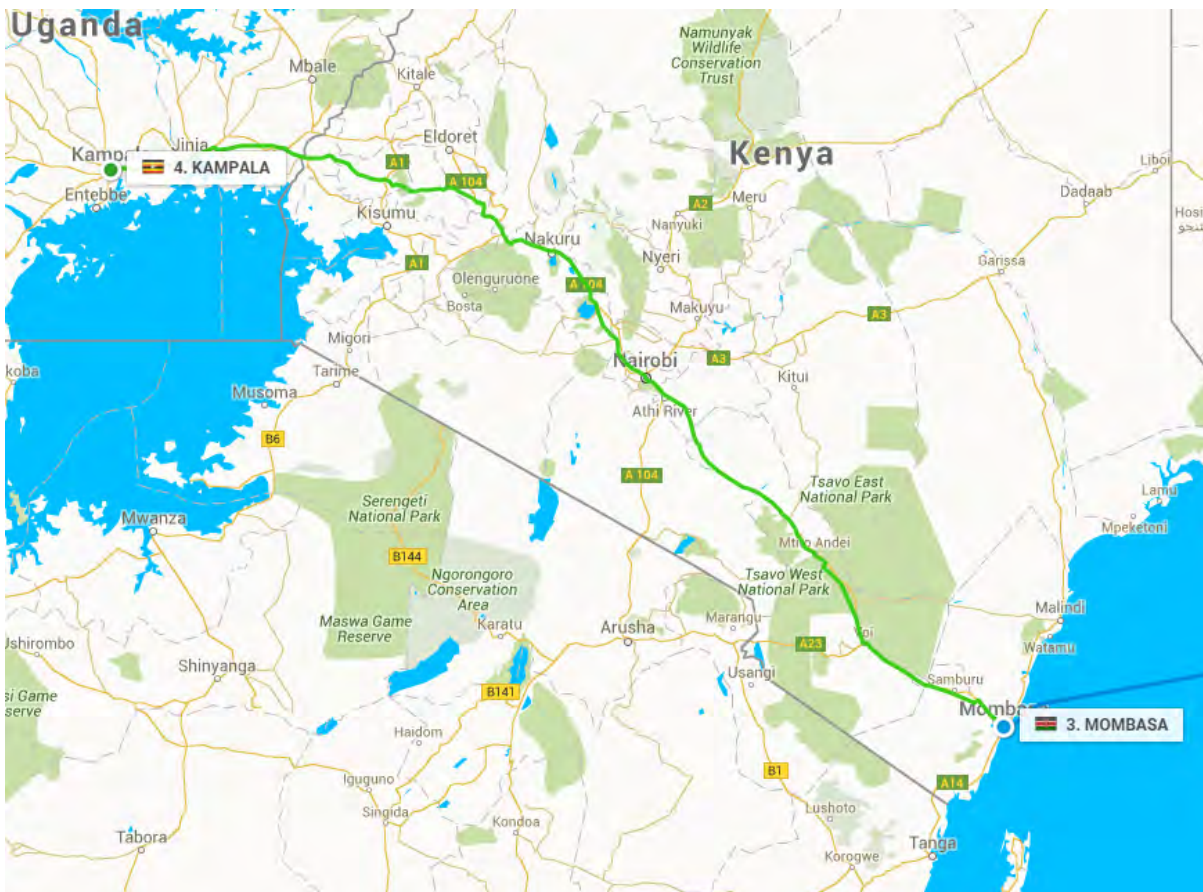
1.3.1 โลจิสติกส์ระหว่างประเทศ

ตามรูปภาพที่ 1.9 การขนส่งจากไทยไปยังยูกันดาใช้เส้นทางผ่านท่าเรือมอมบาซา โดยใช้ระยะเวลาขนส่งทางเรือ (คำนวณจากความเร็ว 20 นอตต่อชั่วโมง) ประมาณ 14 วัน ต่อด้วยระยะเวลาการขนส่งทางบกอีกประมาณ 2 วัน ซึ่งมีรถไฟสมัยอาณานิคม ปัจจุบันบริหารโดย Uganda Railways Corporation (URC) แต่สภาพทรุดโทรมมาก เช่นเดียวกับการบริการเรือข้ามฟากสำหรับรถไฟ (บรรทุกน้ำหนักได้ลำละ 40 ตัน) จากท่าเรือพอร์ตเบลล์ (Port Bell) ชานเมืองด้านใต้ของกรุงกัมปาลา (Kampala) ข้ามทะเลสาบวิกตอเรียไปยังเมืองวานซา (Mwanza) ในแทนซาเนียซึ่งเชื่อมต่อไปยังท่าเรือดาร์-เอส-ซาลาม จึงต้องใช้การขนส่งทางถนนแทน (การขนส่งระหว่างเคนยากับยูกันดามากกว่าร้อยละ 90 ใช้ทางถนน) เมื่อรวมระยะเวลาที่ด่านมอมบาซา และด่านบุงเซีย (Busia) ซึ่งเป็นด่านสินค้าชายแดนที่สำคัญที่สุดของยูกันดาโดยมีส่วนแบ่งประมาณครึ่งหนึ่งของสินค้าส่งออกนำเข้าทั้งหมดของยูกันดาด้วยแล้ว จะใช้เวลา 40-45 วันและต้นทุนสูงถึง 4,950 ดอลลาร์สหรัฐฯ (ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 1.5)

¹⁵ ธนาคารโลกมีการจัดทำ LPI ในปี 2012 และ 2014 แต่ไม่ปรากฏข้อมูลของยูกันดา

รูปภาพที่ 1.9: เส้นทางขนส่งจากกรุงเทพฯ ผ่านท่าเรือมอมบาศา ประเทศเคนยา ไปยังกรุงกัมปาลา

ที่มา: SeaRates (2016) <https://www.searates.com/reference/portdistance/?A=ChIJ82ENKDJgHTERIEjixbIAAQE&F=ChIJm7N0nQ-8fRcR7G9r2T2QOEU&B=12248&E=10327&>

ตารางที่ 1.5: ระยะทางและระยะเวลาขนส่งจากกรุงเทพฯ ไปยังกรุงกัมปาลา

เส้นทาง (หมวด)	ระยะทาง (กิโลเมตร)	ระยะเวลา (วัน)
กรุงเทพฯ-แหลมฉบัง (บก)	118	2 ชั่วโมง
แหลมฉบัง-มอมบาซา (น้ำ)	8,803	14 วัน 3 ชั่วโมง
มอมบาซา-กัมปาลา (บก)	1,110	1 วัน 18 ชั่วโมง
รวม (ไม่นับพิธีการศุลกากร)	10,031	15 วัน 6 ชั่วโมง
รวม (ทั้งหมด) ²	10,031	40-45 วัน
ต้นทุนต่อ TEU (ไม่รวมค่าระวางเรือ)	1,628 ดอลลาร์สหรัฐฯ	
ต้นทุนต่อ TEU (ทั้งหมด) ²	4,950 ดอลลาร์สหรัฐฯ	
บริษัทที่ให้บริการ	MSC, Hapag-Lloyd, Maersk, CMA CGM, PIL, MOL, Safmarine, GSL, Wanhai	

ที่มา: SeaRates (2016) <https://www.searates.com/reference/portdistance/?A=ChIJ82ENKDJgHTERIEjixbIAAQE&F=ChIJm7N0nQ-8fRcR7G9r2T2QOEU&B=12248&E=10327&>

² ข้อมูลจากบริษัท LEO Global Logistics ณ วันที่ 31 มกราคม 2016

อนึ่ง ในเดือนมีนาคม 2015 รัฐบาลยูกันดาได้ลงนามสัญญากับบริษัท China Harbour Engineering Company Limited เพื่อก่อสร้างทางรถไฟรางมาตรฐาน (Standard gauge) ระหว่างกรุงกัมปาลากับเคนยา รวันดา และซูดานใต้ ซึ่งหมายความว่ายูกันดาจะมีศักยภาพเป็นชุมทางรถไฟในอนาคต¹⁶

การขนส่งทางอากาศ

ในการขนส่งสินค้าจากไทยไปยูกันดา ราคาสำหรับพัสดุ 20 กิโลกรัมเท่ากับประมาณ 23,400 บาท เท่ากับประเทศอื่นๆ ในแอฟริกาตะวันออก แต่ใช้เวลาเร็วสุด 3 วัน มากกว่าเคนยาและแทนซาเนีย 1 วัน¹⁷ ทั้งนี้ การขนส่งสินค้าทางอากาศของยูกันดาเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เช่น ผลผลิตถั่วลิสงประมงสำเร็จรูป ดอกไม้ เป็นต้น

การเดินทาง

ยูกันดาไม่มีสายการบินประจำชาติ และเคนยาเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคแอฟริกาตะวันออกที่มีเที่ยวบินตรงมายังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ¹⁸ วิธีการเดินทางไปยังท่าอากาศยานเอนเทบเบ (Entebbe International Airport: EBB) สนามบินนานาชาติหนึ่งเดียวของยูกันดาซึ่งอยู่ห่างจากเมืองหลวงประมาณ 1 ชั่วโมงจากการเดินทางด้วยรถยนต์ ที่สะดวกมากที่สุดจึงเป็นการเดินทางด้วยสายการบินเคนยา (Kenya Airways) ระดับ 3 ดาวจากการจัดอันดับโดย Skytrax โดยเปลี่ยนเครื่องที่กรุงไนโรบี รวมแล้วใช้เวลา 12 ชั่วโมง ส่วนการไปต่อเครื่องที่อื่น เช่น เอธิโอเปีย กาตาร์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ใช้เวลามากกว่าเล็กน้อยและราคาสูงกว่า โดยราคาตั๋วเครื่องบินไป-กลับเริ่มต้นที่ประมาณ 30,000 บาท

¹⁶ <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-04-01/china-s-xi-finds-eight-good-reasons-to-host-uganda-s-president>

¹⁷ http://dct.dhl.com/input.jsp?langId=en#service_details_1

¹⁸ จำแนกตามสมาชิกประชาคมแอฟริกาตะวันออก

ตารางที่ 1.6: สภาพแวดล้อมด้านโลจิสติกส์ของยูกันดาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในแอฟริกาตะวันออก

ปัจจัยด้านโลจิสติกส์	หน่วย	UG	ประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก				TH
			KE	TZ	RW	BI	
ประสิทธิภาพโดยรวม : LPI (อันดับ) ¹	คะแนน	2.82 (66)	2.59 (99)	2.60 (95)	2.04 (151)	-	3.43 (35)
การเข้าถึงระบบราง : ความยาวทางรถไฟ (อันดับ) ²	กม.	259 (127)	2,778 (61)	2,722 (63)	0	0	4,071 (42)
การเข้าถึงระบบราง : ความยาวต่อประชากร (อันดับ) ²	กม.	122,780 (142)	13,899 (101)	15,866 (108)	0	0	16,084 (109)
การเข้าถึงถนน : ความยาวถนน (อันดับ) ³	กม.	20,000 (109)	160,878 (30)	86,472 (53)	4,700 (153)	12,322 (127)	180,053 (28)
การเข้าถึงถนน : สัดส่วนถนนลาดยาง (อันดับ) ⁴	ร้อยละ	-	-	-	-	-	-
การเข้าถึงท่าอากาศยาน : จำนวน ท่าอากาศยานนานาชาติ ⁵	สัดส่วน	1	2	4	1	1	10
การขนส่งทางอากาศ : ต้นทุนพัสดุ 20 กก. ⁶	ดอลลาร์ สหรัฐ	23,373	23,373	23,373	23,373	-	-
การขนส่งทางอากาศ : ระยะเวลา ⁶	วัน	3	2	2	3	3	-
การเดินทางทางอากาศ: ต้นทุน ⁷	บาท	29,576	27,378	30,703	39,144	37,984	-

ที่มา: ¹ World Bank (2010) จากทั้งหมด 160 ประเทศ (<http://lpi.worldbank.org/international/global>)

² Project Gutenberg (2013) จากทั้งหมด 151 ประเทศและดินแดน

(http://self.gutenberg.org/articles/list_of_countries_by_rail_transport_network_size)

³ Central Intelligence Agency (2014) จากทั้งหมด 223 ประเทศและดินแดน

(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2085rank.html>)

⁴ World Bank (2014) ณ วันที่ 17 มกราคม 2016 ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้

(<http://data.worldbank.org/indicator/IS.ROD.PAVE.ZS/countries>)

⁵ ประมวลโดยคณะผู้วิจัย (2016) จากเว็บไซต์สายการบิน

⁶ DHL (2016) ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2016 (http://dct.dhl.com/input.jsp?langId=en#service_details_1)

⁷ Skyscanner (2016) แสดงราคาที่ดีที่สุดไปอีก 12 เดือนข้างหน้า

(<http://www.skyscanner.co.th/transport/flights/th?oym=null&iym=null>)

1.3.2 โลจิสติกส์ภายในประเทศ

การคมนาคมขนส่งในยูกันดาประกอบด้วยทางราง ทางถนน ทางน้ำ และทางอากาศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การคมนาคมขนส่งทางราง

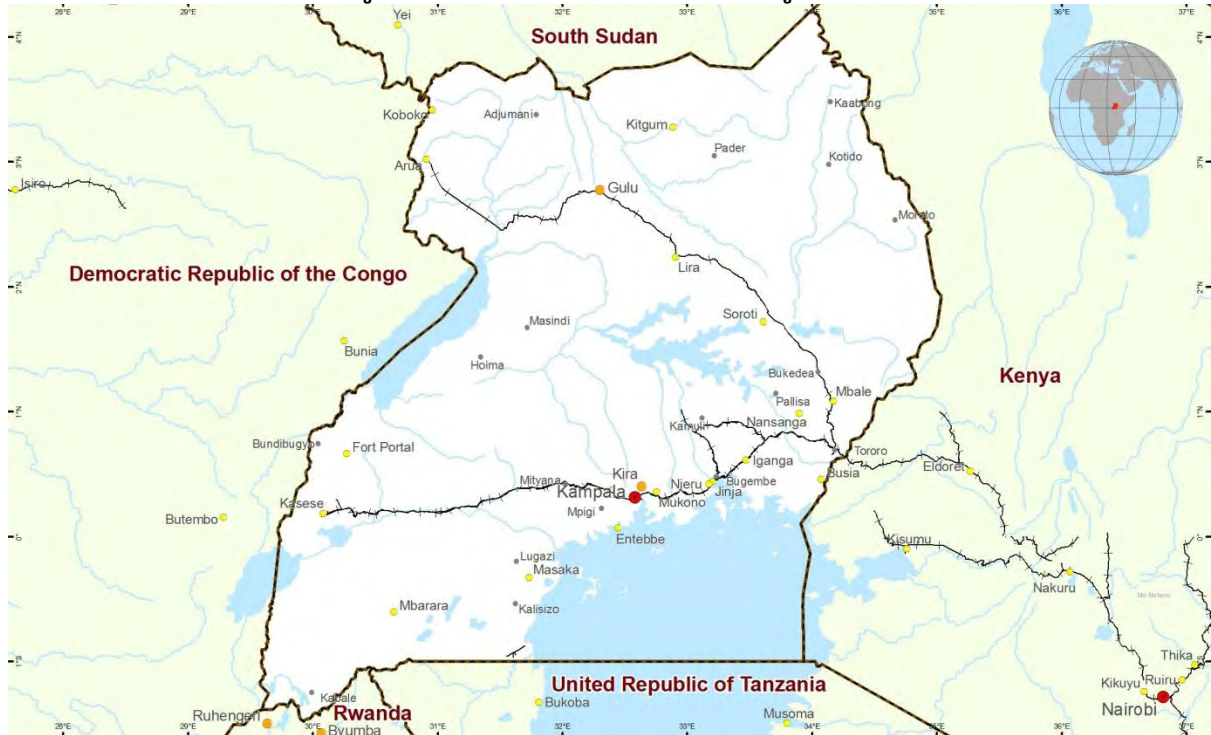
ยูกันดามีรางรถไฟความกว้าง 1 เมตร (Meter gauge) เท่ากับไทย รวมระยะทาง 1,244 กิโลเมตร¹⁹ แต่ส่วนใหญ่ไม่มีการใช้งาน²⁰ เว้นแต่เส้นทางจากกัมปาลาไปยังชายแดนเคนยาที่เมืองโตรโรโร (Tororo)

¹⁹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html>

ระยะทาง 251 กิโลเมตร ซึ่งเปิดใช้เฉพาะสำหรับตู้สินค้า ผู้โดยสารที่เดินทางมาจากเคนยาเมื่อมาถึงชายแดนต้องเดินทางต่อด้วยรถบัส ส่วนเส้นทางสายเหนือจากเมืองโตรโรไปเมืองปากวัช (Pakwach) อยู่ระหว่างการปรับปรุง และสายตะวันตกไปเมืองคาเซเซ (Kasese) ไม่เปิดให้บริการ

รูปภาพที่ 1.10: ระบบรางในประเทศยูกันดา

ที่มา: Logistics Capacity Assessment (2013) <http://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/2.4+Uganda+Railway+Assessment>

รูปภาพที่ 1.11: สถานีรถไฟโตรโรบนพรมแดนยูกันดา-เคนยา

ที่มา: US Army Africa (2010) https://en.wikipedia.org/wiki/Tororo#/media/File:Uganda_railways_assessment_2010-14.jpg

²⁰ <http://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/2.4+Uganda+Railway+Assessment>

การคมนาคมขนส่งทางบก

ยูกันดามีโครงข่ายถนนทั้งหมดประมาณ 20,000 กิโลเมตร (ลาดยาง 3,500 กิโลเมตร) โดยมี Uganda National Roads Authority เป็นผู้กำกับดูแล แต่ทั้งหมดเป็นถนนวิงสวนกัน ยกเว้น วงแหวนสายเหนือ (Northern Bypass) อย่างไรก็ตาม บริษัท China Communications Construction Group ได้เริ่มก่อสร้างทางพิเศษสายแรกของประเทศระหว่างกัมปาลา-เอนเทเบเบ ซึ่งมีกำหนดแล้วเสร็จในปี 2017²¹ ส่วนสายที่ 2 ระหว่างกัมปาลา-จินจา (Jinja) ในรูปแบบความร่วมมือภาครัฐ-ภาคเอกชน (Public-private partnership: PPP) กำลังเปิดประมูล โดยสายดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของระเบียงเหนือ (Northern corridor) ที่เชื่อมโยงยูกันดากับเคนยาทางทิศตะวันออกและรวันดา บुरुнді และสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกทางทิศตะวันตก²²

การคมนาคมขนส่งทางน้ำ

ร้อยละ 45 ของทะเลสาบวิกตอเรียซึ่งใหญ่ที่สุดในแอฟริกา (31,000 จาก 68,800 ตารางกิโลเมตร) อยู่ในเขตแดนของยูกันดา โดยมีบริการเรือข้ามฟากในทะเลสาบดังกล่าวตามที่กล่าวไว้ในส่วน 1.3.1 และทะเลสาบอัลเบิร์ตทางตะวันออกของประเทศแต่ไม่ปลอดภัย²³ รัฐบาลจึงพยายามสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลจัดการการขนส่งทางน้ำ นอกจากนี้ เมืองจินจาทางตะวันออกของกรุงกัมปาลายังเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ขาว (White Nile)²⁴ 1 ใน 2 สายน้ำที่ไหลรวมกันเป็นแม่น้ำไนล์ จึงเหมาะสำหรับเรือสำราญมากกว่าใช้ขนส่งสินค้า

การคมนาคมขนส่งทางอากาศ

เนื่องจากการคมนาคมหมวดอื่นๆ ใช้เวลามาก การโดยสารด้วยเครื่องบินอาจเป็นทางเลือกเดียวสำหรับนักธุรกิจที่จำเป็นต้องเดินทางไปพื้นที่ชายขอบ นอกจากท่าอากาศยานเอนเทเบเบ ยูกันดามีสนามบินที่มีรันเวย์ลาดยางอีก 4 แห่ง ได้แก่ (1) คาเซเซ ใกล้พรมแดนสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (2) คิโซโร (Kisoro) ติดพรมแดนสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกและรวันดา (3) กูลู (Gulu) ใกล้พรมแดนเซาท์ซูดาน และ (4) โซโรติ (Soroti) ตอนกลางของประเทศ แต่สายการบินหนึ่งเดียวของประเทศ Eagle Air ซึ่งใช้เครื่องบินโบeing มีตารางบินเฉพาะเส้นทางกัมปาลา-กูลู และกัมปาลา-อารัว (Arua) เมืองชายแดนสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกที่รันเวย์ยังไม่ลาดยาง และราคาแพงมาก (ยกตัวอย่างตั๋วเครื่องบินไป-กลับกัมปาลา-กูลู ราคา 300 ดอลลาร์สหรัฐฯ) ส่วนเที่ยวบินไปเมืองอื่นๆ ให้บริการเฉพาะเช่าเหมาลำ²⁵

²¹ <https://www.unra.go.ug/index.php/projects/ongoing/43-ongoing-major-projects/on-going-projects/263-entebbe-express-highway>

²² <http://www.works.go.ug/nec/>

²³ <http://www.bbc.com/news/world-africa-26774338>

²⁴ ที่เรียกแม่น้ำสายที่ไหลออกจากประเทศยูกันดาว่าเป็นแม่น้ำไนล์ขาวนั้น เนื่องจากน้ำในแม่น้ำออกสีขาวและเขียวจางๆ

(http://sameaf.mfa.go.th/th/important_place/detail.php?ID=4358)

²⁵ <http://eagleair-ug.com/scheduled-flights/flight-times>

1.4 สถานะแวดล้อมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐาน นอกเหนือจากระบบโลจิสติกส์ที่ได้อธิบายในข้อ 1.3 ไปแล้ว ประกอบด้วยทั้งทางกายภาพ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา และไม่ใช่กายภาพ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ไฟฟ้า

ในปี 2012 ยูกันดาผลิตและบริโภคไฟฟ้า 3,045 และ 2,821 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมงตามลำดับ ทำให้สามารถส่งออกสุทธิ 11 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง โดยต้นกำเนิดที่สำคัญที่สุด คือ พลังงานน้ำ (ร้อยละ 60) เนื่องจากมีแม่น้ำสายใหญ่ อาทิ ไนล์ขาว ไทลผ่าน โครงสร้างพื้นฐานบางส่วน เช่น เขื่อนบูจากาลี (Bujagali) ใกล้เมืองจินจาซึ่งมีกำลังการผลิต 250 เมกะวัตต์ มีนักลงทุนต่างชาติ คือ บริษัท Industrial Promotion Services ของเคนยาและบริษัทลูกของบริษัท Sithe Global Power จากสหรัฐฯ เป็นผู้ร่วมลงทุนกับรัฐบาล ส่วนโครงการอื่นๆ ที่กำลังดำเนินการ ได้แก่ เขื่อนคารูมา กำลังการผลิต 600 เมกะวัตต์ที่รัฐวิสาหกิจจีน Sinohydro Corporation เป็นนักลงทุนก่อสร้างด้วยงบประมาณ 1,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ²⁶ เขื่อนอายาโก (Ayago) กำลังการผลิต 600 เมกะวัตต์ที่บริษัทจีน Gezhouba Group เป็นผู้ลงทุนก่อสร้างด้วยงบประมาณ 1,900 ล้านดอลลาร์²⁷ และเขื่อนอิซิมบา (Isimba) กำลังการผลิต 600 เมกะวัตต์ที่มีรัฐวิสาหกิจจีน China International Water and Electric Corporation เป็นนักลงทุนก่อสร้างด้วยงบประมาณ 570 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ²⁸ โดยทั้งหมดอยู่บนแม่น้ำไนล์ขาวและน่าสังเกตว่าจีนได้รับเลือกทั้งสิ้น **ที่เหลืออีกร้อยละ 21 และ 19 มาจากพลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิลและพลังงานทดแทนตามลำดับ**

อย่างไรก็ตาม ประชากรยูกันดาเพียงร้อยละ 18.2 มีไฟฟ้าใช้ ต่ำกว่าไทยถึง 5.5 เท่าแต่สูงกว่าประเทศอื่นๆ ในแอฟริกาตะวันออกยกเว้นเคนยา และต้นทุนไฟฟ้าค่อนข้างสูง (0.209 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเมกะวัตต์ชั่วโมงในปี 2015 มากกว่าไทยและประเทศอื่นๆ ในแอฟริกาตะวันออกยกเว้นเคนยา) ตามตารางที่ 1.7 ทำให้รัฐบาลหันมาเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การลดการสูญเสียพลังงาน และการพัฒนาพลังงานสะอาดไม่ว่าจะเป็นพลังงานน้ำขนาดเล็ก พลังงานลม และพลังงานแสงอาทิตย์ซึ่งมีการติดตั้งเซลล์แสงอาทิตย์ (Photovoltaic) ไปแล้วกว่า 30,000 แผง²⁹ นอกจากนี้ เทศบาลเมืองคาเซเซที่มีประชากรมากกว่า 100,000 คน ชูวิสัยทัศน์ตั้งเป้าหมายให้ชุมชนได้ใช้พลังงานสะอาดไม่ว่าจะเป็นชีวมวล แสงอาทิตย์ ลม 100% ภายในปี 2020³⁰ **อุตสาหกรรมพลังงานสีเขียว โดยเฉพาะพลังงานแสงอาทิตย์ (ดูแผนที่ในรูปภาพที่ 1.12) จึงเป็นสาขาที่น่าสนใจมากสำหรับนักลงทุนไทย**

²⁶ <http://www.bloomberg.com/news/articles/2013-06-21/uganda-awards-sinohydro-contract-to-build-karuma-hydro-project>

²⁷ <http://www.monitor.co.ug/News/National/Ayago-power-project--snatched--from-Turks/-/688334/1948418/-/ea4e4rz/-/index.html>

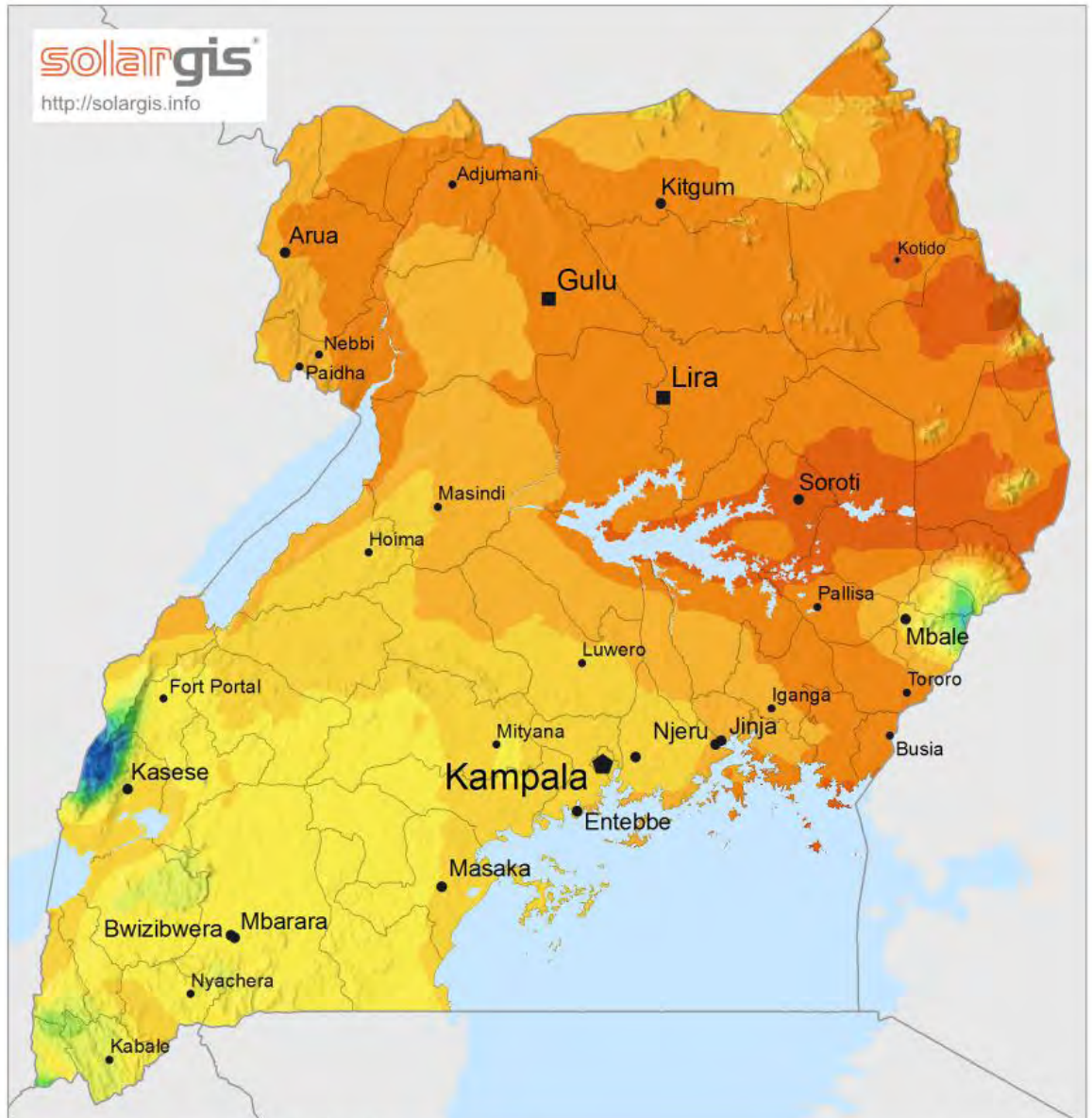
²⁸ <http://asian-power.com/project/news/chinese-fund-and-build-ugandas-isimba-hydroelectric-dam>

²⁹ http://www.unep.org/transport/pcfv/PDF/icct_2012/ICCT_EnergySituation_JamesBanaabe_MEMD.pdf

³⁰ <http://manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9580000131507>

รูปภาพที่ 1.12: ศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ในประเทศยูกันดา

Average annual sum, period 1994-2010
<math>< 1200 \quad 1400 \quad 1600 \quad 1800 \quad 2000 \quad 2200 \quad 2400 \text{ kWh/m}^2</math>
SolarGIS © 2013 GeoModel Solar

ที่มา: Geosun (2013) <http://geosun.co.za/wp-content/uploads/2014/10/SolarGIS-Solar-map-Uganda-en.png>

1.4.2 น้ำสะอาดและการจัดการน้ำเสีย

ด้วยภูมิประเทศตั้งอยู่ในเขตร้อนอันประกอบด้วยทะเลสาบและแม่น้ำลำธาร (เกือบร้อยละ 20 ของเนื้อที่ประเทศ) ที่มีปริมาณน้ำฝนตลอดทั้งปี (1,265 มิลลิเมตรต่อปีในกรุงกัมปาลา ซึ่งต่ำกว่ากรุงเทพฯ เล็กน้อย) ยูกันดามีแหล่งน้ำดิบอุดมสมบูรณ์แต่นำทรัพยากรหมุนเวียนไปใช้ประโยชน์เพียงร้อยละ 1³¹ โดยในปี 2008 ร้อยละ 55 เป็นการบริโภคในภาคครัวเรือน ส่วนร้อยละ 41 และร้อยละ 8 ใช้ในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม ตามลำดับ

จากสถิติของธนาคารโลกในปี 2015 ประชากรยูกันดาร้อยละ 79 เข้าถึงแหล่งน้ำสะอาด (Improved water sources) ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในแอฟริกาตะวันออกแต่ยังห่างไกลสัดส่วนร้อยละ 98 ในไทย แม้แต่ในกรุงกัมปาลา บริเวณชุมชนแออัดที่มีประชากรอาศัยอยู่ถึงร้อยละ 40 ประชากรไม่ถึงร้อยละ 20 เข้าถึงระบบท่อประปา³² ภาครัฐจึงตั้งเป้าหมายให้ชุมชนเมืองเข้าถึงน้ำสะอาดได้ทั้งหมด ภายในปี 2015³³ โดยเน้นจัดหาน้ำราคาถูกให้กับผู้มีรายได้น้อย

อย่างไรก็ดี ด้วยอัตราการเติบโตประชากรที่สูงกว่าร้อยละ 3 ยูกันดาจึงต้องการการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางน้ำอีกมาก ประกอบกับระบบยังมีปัญหาในเชิงคุณภาพไม่ว่าจะเป็นน้ำสูญเสียและการปนเปื้อนจากภาคเกษตร โดยเฉพาะไร่ชา กาแฟ และอ้อย³⁴ ซึ่งองค์กร WaterAid คำนวณว่าทำให้เด็กอายุ 5-14 ปีต้องหยุดเรียนรวมกันถึง 32 ล้านวันต่อปีจากอาการท้องร่วง นอกจากนี้ น้ำเสียร้อยละ 90 ถูกปล่อยสู่แหล่งน้ำโดยไม่ผ่านการบำบัด เนื่องจากการลงทุนโครงการน้ำส่วนใหญ่ยังมาจาก ODA ยูกันดาจึงต้องการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนต่างชาติในสาขาดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 1.7: ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานของยูกันดาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก

ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน	หน่วย	UG		ประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KE	TZ	RW	BI	
ไฟฟ้า : การเข้าถึง (อันดับ) ¹	ร้อยละจาก ประชากร	-	18.2 (196)	23.0 (190)	15.3 (201)	18.0 (198)	6.5 (208)	100.0 (1)
ไฟฟ้า : ต้นทุน (อันดับ) ²	ดอลลาร์ต่อ กิโลวัตต์ชม.	-	0.209	0.216	0.167	0.188	0.113	0.167
น้ำสะอาด : การเข้าถึง (อันดับ) ³	ร้อยละจาก ประชากรที่เข้าถึง	79.0	79.0 (153)	63.0 (175)	56.0 (185)	76.0 (161)	76.0 (161)	98.0 (69)
เทคโนโลยีสารสนเทศ : การใช้ โทรศัพท์เคลื่อนที่ (อันดับ) ⁴	ร้อยละจาก ประชากร	48.0	52.0 (183)	74.0 (152)	63.0 (176)	64.0 (174)	30.0 (196)	144.0 (36)
เทคโนโลยีสารสนเทศ : การใช้อินเทอร์เน็ต (อันดับ) ⁵	ร้อยละจาก ประชากร	16.2	17.7 (149)	43.4 (105)	4.9 (187)	10.6 (171)	1.4 (199)	34.9 (123)
เทคโนโลยีสารสนเทศ : การใช้บรอดแบนด์ (อันดับ) ⁶	ร้อยละจาก ประชากร	0.11	0.27 (153)	0.17 (160)	0.11 (166)	0.02 (183)	0.02 (184)	7.75 (90)

³¹ "Water Resources of Uganda: An Assessment and Review", Journal of Water Resources and Protection (2014)

³² <http://water.org/country/uganda/>

³³ https://www.unesco-ihe.org/sites/default/files/wwdr_2015.pdf

³⁴ <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001467/146760e.pdf>

ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน	หน่วย	UG		ประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KE	TZ	RW	BI	
เทคโนโลยีสารสนเทศ : ดัชนีการพัฒนาด้าน (อันดับ) ⁷	คะแนน	1.57	2.14	3.02 (124)	1.82 (157)	2.04 (154)	-	5.36 (74)

ที่มา: ¹ World Bank (2012) จากทั้งหมด 212 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/EG.ELC.ACCS.ZS>)

² World Bank (2015) (<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/uganda/getting-electricity>)

³ World Bank (2015) จากทั้งหมด 196 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.SAFE.ZS>)

⁴ World Bank (2014) จากทั้งหมด 203 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/IT.CEL.SETS.P2/countries>)

⁵ World Bank (2014) จากทั้งหมด 202 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2/countries>)

⁶ World Bank (2013) จากทั้งหมด 192 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.BBND.P2/countries>)

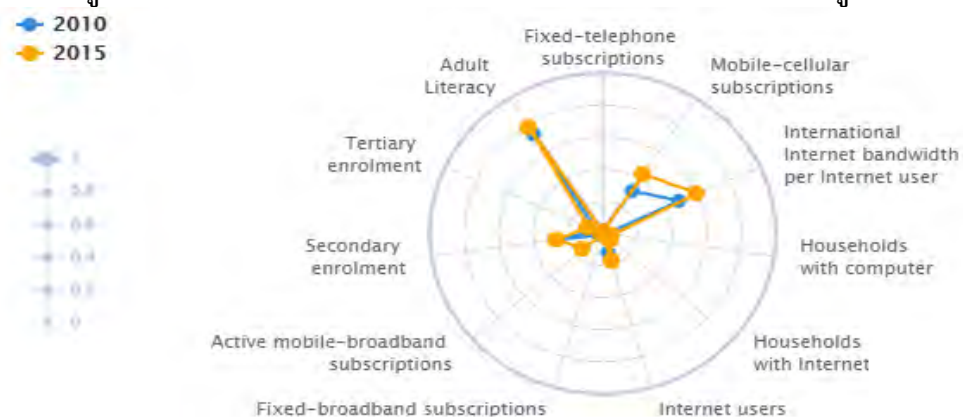
⁷ International Telecommunication Union (2015) จากทั้งหมด 176 ประเทศ (<http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2015/>)

1.4.3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ยูกันดา (รหัสประเทศ +256) มีจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากรเท่ากับ 0.52 ซึ่งเติบโตอย่างรวดเร็วแต่ต่ำกว่าแทนซาเนีย รวันดา เคนยา และไทย (0.63, 0.64, 0.74 และ 1.44 ตามลำดับ) ขณะที่จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน (Fixed line) ไม่ถึงร้อยละ 1 ของประชากร ทั้งนี้ ผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่รายใหญ่ที่สุด คือ MTN Uganda ของแอฟริกาใต้ ส่วนบริษัทโทรคมนาคมต่างชาติอื่นๆ ได้แก่ Airtel (อินเดีย), Africell (เลบานอน), Uganda Telecom (ลิเบีย), Smart (เคนยา), Smile (แอฟริกาใต้) และ Vodafone (สหราชอาณาจักร) โดยปัจจุบันสัญญาณโทรศัพท์ครอบคลุมพื้นที่เกินร้อยละ 90 ของประเทศ

อย่างไรก็ตาม เพียงร้อยละ 5.8 ของครัวเรือนในยูกันดามีคอมพิวเตอร์ใช้ และร้อยละ 6.2 ของประชากรใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีความเร็วเฉลี่ย 0.26 เมกะไบต์ต่อวินาที เปรียบเทียบกับ 6 และ 100 เมกะไบต์ต่อวินาทีในไทยและสิงคโปร์ตามลำดับ³⁵ แต่ด้วยยูกันดาใช้โทรศัพท์ไร้สายมากกว่าโทรศัพท์บ้านถึง 63 เท่า ประชากรส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้นทุนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตทางโทรศัพท์พื้นฐานแพงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง คือ ประมาณ 300 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน

รูปภาพที่ 1.13: ดัชนีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศยูกันดา (2010-2015)

ที่มา: ITU (2015) <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2015/#idi2015countrycard-tab&UGA>

³⁵ <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2015/MISR2015-w5.pdf>

ด้วยเหตุนี้ ในดัชนีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT Development Index) โดยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union: ITU) ตามรูปภาพที่ 1.13 จะเห็นว่าจุดเด่นของยูกันดาคือการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่และแบนด์วิดท์ต่อจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนจุดอ่อนคือต้นทุนอินเทอร์เน็ต สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา คะแนนของยูกันดาจึงอยู่ระดับต่ำ แม้ว่าจะเพิ่มจาก 1.6 คะแนนในปี 2010 (อันดับ 151 ของโลก) เป็น 2.1 คะแนน (อันดับ 149 จากทั้งหมด 176 ประเทศ) ในปี 2015 ก็ตาม

1.4.4 นิคมอุตสาหกรรม

ขณะนี้นิคมอุตสาหกรรมของยูกันดามีความพร้อมที่สุดอยู่ที่ Kampala และ Jinja ดังปรากฏบนตารางที่ 1.8

ตารางที่ 1.8: ความพร้อมของนิคมอุตสาหกรรมในยูกันดา

ชื่อ	สถานที่ตั้ง (เขต)	ขนาด (เฮกเตอร์)	สถานะ
1. Kampala Industrial and Business Park (KIBP)	Wakiso Mukono	2,200	ดำเนินการแล้ว และมีการเช่าพื้นที่เต็มอัตรา
2. Luzira Industrial and Business Park	Kampala	70	ดำเนินการแล้ว และมีการเช่าพื้นที่เต็มอัตรา
3. Bweyogerere Industrial Estate	Kampala	50	ดำเนินการแล้ว และมีการเช่าพื้นที่เต็มอัตรา
4. Jinja Industrial and Business Park	Jinja	182	ดำเนินการแล้ว และมีการเช่าพื้นที่ร้อยละ 90
5. Kasese Industrial and Business Park	Kasese	217	พื้นที่จัดสรรการลงทุน
6. Soroti Industrial and Business Park	Soroti	219	พื้นที่จัดสรรการลงทุน แต่มีบริษัท Teso เริ่มก่อสร้างโรงงานแปรรูปผลไม้แล้ว
7. Mbarara SME Park	Mbarara	12.2	นิคมสำหรับ SMEs
8. Mbale Industrial and Business Park	Mbale	619	อยู่ในระหว่างการศึกษา และร่างแผนแม่บท
9. Karamoja Industrial and Business Park	Moroto Napak	417	เริ่มต้นแผนแม่บท โดยมีโรงงานบริษัท UDC ต้องการเข้าไปสร้างโรงงานซีเมนต์
10. Kashari Agricultural Park	Mbarara	147.3	พื้นที่ยังไม่จัดสรร

ที่มา: UIA (2016)

1.5 สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านสังคม

1.5.1 ภาพรวมการพัฒนาคน

จากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) พบว่ายูกันดาอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับต่ำ โดยในปี 2014 ดัชนีดังกล่าวมีค่า 0.478 เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 0.005 คะแนน เท่ากับประเทศวันดาและเป็นอันดับที่ 163 ของโลก ต่ำกว่าทุกประเทศในอาเซียนและเอเชียยกเว้นอัฟกานิสถาน ถึงแม้การเข้าถึงการศึกษาและสาธารณสุขจะเพิ่มขึ้น แต่ทว่าผลประเมื่อดังกล่าวของยูกันดา ยังต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างเคนยาและแทนซาเนีย โดยอัตราความยากจน (Poverty rate) และการใช้แรงงานเด็กอยู่ในระดับสูงที่ร้อยละ 20³⁶ และร้อยละ 25 ตามลำดับ³⁷

ตารางที่ 1.9: ปัจจัยด้านสังคมของยูกันดาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก

ปัจจัยด้านสังคม	หน่วย	UG		ประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KE	TZ	RW	BI	
ภาพรวม : ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (อันดับ) ¹	คะแนน	0.478 (164)	0.483 (163)	0.548 (145)	0.521 (151)	0.483 (163)	0.400 (184)	0.726 (93)
การศึกษา : อัตราการรู้หนังสือ (อันดับ) ²	ร้อยละ	73.2 (106)	73.9 (117)	78.0 (108)	80.3 (101)	70.5 (122)	85.6 (94)	96.7 (49)
การศึกษา : ดัชนีการเข้าเรียน (อันดับ) ³	จำนวนปี การศึกษา	-	5.4 (144)	6.3 (130)	5.1 (147)	3.7 (170)	2.7 (180)	7.3 (117)
การศึกษา : อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา (อันดับ) ⁴	ร้อยละ	3.9	4.0 (121)	-	4.0 (98)	7.0 (113)	3.0 (126)	51 (41)
การศึกษา : ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ⁵	คะแนน (เต็ม 120)		78	81	75	73	70	74
การศึกษา : นวัตกรรม (อันดับ) ⁶	คะแนน (เต็ม 1)	0.37 (91)	0.21 (111)	0.35 (92)	0.17 (117)	0.34 (93)	0.04 (136)	0.61 (55)
สาธารณสุข : อายุคาด (อันดับ) ⁷	ปี	57.0 (178)	58.5 (171)	61.6 (159)	65.0 (143)	64.2 (147)	56.7 (176)	74.4 (81)
สาธารณสุข : การแพร่กระจายของโรคเอดส์ (อันดับ) ⁸	ร้อยละ (ประชากรวัยทำงาน)	7.2	7.3 (10)	5.3 (12)	5.3 (12)	2.8 (21)	1.1 (39)	1.1 (39)
ความปลอดภัย : อัตราการฆาตกรรม (อันดับ) ⁹	อัตราต่อ 100,000 คน	11.7	10.5	6.6	8.2	4.6	4.2	5.0
ความปลอดภัย : ดัชนีความปลอดภัย (อันดับ) ¹⁰	คะแนน (เต็ม 100)	37.76 (109)	40.59 (110)	27.39 (137)	38.20 (114)	80.84 (6)	-	62.94 (49)
ความเสมอภาค : สัมประสิทธิ์จีนิ (อันดับ) ¹¹	คะแนน (เต็ม 100)	-	42.2 (16)	-	37.8 (74)	-	-	39.3 (23)

³⁶ <http://data.worldbank.org/country/uganda>

³⁷ <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ug.html>

ปัจจัยด้านสังคม	หน่วย	UG		ประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KE	TZ	RW	BI	
ความเสมอภาค : ความเท่าเทียมทางเพศ (อันดับ) ¹²	คะแนน (invert)	-	0.216 (70)	0.216 (69)	0.250 (75)	0.134 (44)	0.166 (56)	0.106 (37)
ความเสมอภาค : ความเป็นมิตรต่อเพศที่สาม (อันดับ) ¹³	คะแนน (+/-7)	-	-7 (161)	-5 (123)	-7 (161)	-3 (97)	-5 (123)	1 (46)
ความเป็นเมือง (อันดับ) ¹⁴	ร้อยละ	15 (207)	16 (206)	25 (190)	31 (181)	28 (183)	12 (210)	49 (136)

ที่มา : ¹ UNDP (2014) จากทั้งหมด 188 ประเทศ (<http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>)

² UNESCO (2015) จากทั้งหมด 153 ประเทศ (<http://www.uis.unesco.org/Literacy/Pages/default.aspx>)

³ UNDP (2014) จากทั้งหมด 188 ประเทศ (<http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>)

⁴ ธนาคารโลก (2011 ยกเว้นแทนซาเนียเป็นข้อมูลปี 2012) จากทั้งหมด 130 ประเทศ (<http://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.ENRR/countries>)

⁵ Educational Testing Service (ETS) (2014) (https://www.ets.org/s/toefl/pdf/94227_unlweb.pdf)

⁶ Cornell INSEAD WIPO (2015) จากทั้งหมด 141 ประเทศ (<https://www.globalinnovationindex.org/content/page/data-analysis/>)

⁷ UNDP (2014) จากทั้งหมด 188 ประเทศ (<http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>)

⁸ ธนาคารโลก (2014) จากทั้งหมด 111 ประเทศ (<http://data.worldbank.org/indicator/SH.DYN.AIDS.ZS>)

⁹ UNODC (2013 ยกเว้นแทนซาเนีย รวันดา และไทยเป็นข้อมูลปี 2012, 2010 และ 2011 ตามลำดับ) (<https://data.unodc.org/#state:0>)

¹⁰ Numbeo (2015) จากทั้งหมด 147 ประเทศ (http://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2015)

¹¹ ธนาคารโลก (2012 ยกเว้นแทนซาเนียเป็นข้อมูลปี 2011) จากทั้งหมด 81 ประเทศ (<http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>)

¹² SIGI (2014) จากทั้งหมด 108 ประเทศ (<http://www.genderindex.org/ranking>)

¹³ Spartacus (2015) จากทั้งหมด 188 ประเทศ (<http://www.spartacusworld.com/gaytravelindex.pdf>)

¹⁴ ธนาคารโลก (2014) จากทั้งหมด 211 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS/countries>)

1.5.2 การศึกษา

นโยบายการศึกษาภาคบังคับของยูกันดากำหนดให้ประชาชนอายุระหว่าง 6-12 ปี ต้องได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่จากดัชนีการเข้าเรียน (Schooling Index) ของ UNDP โดยเฉลี่ยชาวยูกันดาเข้าศึกษาเพียง 5 ปี 5 เดือน เพิ่มขึ้นจากต่ำกว่า 4 ปีในปี 2000³⁸ ซึ่งมีผลต่อความสามารถอ่านออกเขียนได้ ยูกันดามีประชากรไม่รู้หนังสือถึงร้อยละ 26.1 สูงกว่าทุกประเทศในแอฟริกาตะวันออกยกเว้นรวันดา (ร้อยละ 29.5) แม้ระบบการศึกษาจะยึดรูปแบบจากอังกฤษเพราะเคยเป็นอาณานิคม แต่คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในอันดับต่ำกว่า 129 ประเทศทั่วโลก³⁹

นอกจากนี้ ชาวยูกันดาเพียงร้อยละ 4 มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ทำให้การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมอยู่ในต่ำ จากดัชนีนวัตกรรมโลก (Global Innovation Index) ปี 2015 ยูกันดาอยู่อันดับ 111 จาก 141 ประเทศ ต่ำกว่าเคนยาและรวันดา คะแนนดังกล่าวของยูกันดาลดลงถึงร้อยละ 43 จากปีก่อน สาเหตุหลักมาจากความบกพร่องด้าน (1) การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Tertiary Education) (2) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information

³⁸ <http://hdr.undp.org/sites/default/files/Country-Profiles/UGA.pdf>

³⁹ World Economic Forum (2015) The Global Competitiveness Report 2015-2016

and communication technologies) และ (3) การผลิตสินค้าและบริการสร้างสรรค์ (Creative goods and services)⁴⁰

อย่างไรก็ตาม ยูกันดาใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติร่วมกับภาษาสวาฮีลี โดยประชากร 2,500,000 คนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในชีวิตประจำวัน จึงไม่น่าแปลกใจที่ผลสอบ Test of English as a Foreign Language (TOEFL) ของยูกันดา (78 คะแนน) มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าไทย (74 คะแนน) แต่มีทักษะการอ่านและการฟังอ่อนแอกว่า เปรียบเทียบในภูมิภาคเดียวกันเคนยาเป็นประเทศเดียวที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า (81 คะแนน) นักลงทุนจึงสามารถติดต่อทำธุรกรรมต่างๆ โดยไม่ประสบปัญหาด้านการสื่อสาร

1.5.3 สาธารณสุข

ในปี 2014 ประชากรยูกันดามีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1 ปี 6 เดือนเป็น 57 ปี แต่ยังต่ำกว่าไทยถึง 16 ปี อัตราการเสียชีวิตของประชากรถึงร้อยละ 60 มาจากโรคติดต่อ แม้ว่าในช่วงปี 2005-2013 อัตราการแพร่กระจายของโรคเอดส์ลดลงอย่างรวดเร็วเหลือร้อยละ 4.1 จากการรณรงค์และแก้ปัญหาอย่างจริงจังของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ในปี 2014 อัตราดังกล่าวกลับมาเพิ่มขึ้น โดยอยู่ที่ร้อยละ 7.4 ต่อจำนวนประชากรวัยทำงาน และในเดือนกุมภาพันธ์ปี 2015 พบการระบาดของโรคไทฟอยด์ (ใช้รากสาदन้อย) มีผู้เข้าข่ายติดเชื้อถึง 2,400 คน นอกจากนี้ มาเลเรียยังเป็นอีกโรคระบาดที่ทางรัฐบาลกำลังควบคุม

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โรงพยาบาลของรัฐมีแพทย์ ยา เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำกัด ส่วนโรงพยาบาลเอกชนในกรุงกัมปาลามีเครื่องมือครบครันและบริการดีกว่าแต่ค่าใช้จ่ายสูงมาก ดังนั้น นักลงทุนควรทำประกันสุขภาพก่อนเดินทางไปประเทศดังกล่าว รวมถึงฉีดวัคซีนป้องกันไข้เหลือง หลีกเลี่ยงการทานอาหารที่ไม่สะอาดและน้ำแข็ง ควรดื่มน้ำที่บรรจุขวดเท่านั้น⁴¹ ส่วนผู้ที่จำเป็นต้องสัมผัสแหล่งน้ำจืด (แม่น้ำหรือทะเลสาบ) ต้องระวังอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ในเลือด (Schistosomiasis)⁴²

รู้ไว้ใช่ว่า ...

รัฐสภายูกันดาได้ผ่านร่างกฎหมายว่าด้วยการห้ามสูบบุหรี่/ยาสูบในสถานที่สาธารณะรวมถึงพื้นที่ในรัศมี 50 เมตรโดยรอบสถานที่สาธารณะ อาทิ ถนน โรงพยาบาล สถานศึกษาของรัฐ สถานที่ทำการรัฐ รวมทั้งท่าอากาศยาน ชุมทางขนส่ง รถบริการรับจ้างสาธารณะ และสถานที่ทำการภาคเอกชนที่ระบุว่า "ห้ามสูบบุหรี่/ยาสูบ" ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกและดำเนินคดีซึ่งมีโทษจำคุก 6 เดือนหรือปรับประมาณ 200 ดอลลาร์สหรัฐฯ โดยคาดว่าจะประกาศใช้และมีผลบังคับในเร็วๆ นี้⁴³ ...

⁴⁰ <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/gii-full-report-2015/#pdfopener>

⁴¹ <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/uganda/health>

⁴² <http://travel.state.gov/content/passports/en/country/uganda.html>

⁴³ <http://www.thaiembassy.org/nairobi/th/information/2624/61725->

<http://www.thaiembassy.org/nairobi/th/information/2624/61725-%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B8%9A%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A2%E0%B8%B9%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%94%E0%B8%B2.html>

1.5.4 ความปลอดภัย

จากสถิติปี 2013 ของสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC) พบว่าอัตราการฆาตกรรม (Homicide Rate) อยู่ที่ 10.5 ต่อประชากร 100,000 คน ลดลงจากปีก่อนเล็กน้อย แต่สูงกว่าประเทศไทย 2 เท่า (5.0 ต่อประชากร 100,000 คน) และสูงที่สุดในแอฟริกาตะวันออก สอดคล้องกับดัชนีความปลอดภัย (Safety Index) ของ Numbeo ปี 2015 ที่คะแนนเพิ่มขึ้น โกลด์เคียงแทนซาเนียแต่ต่ำกว่าวันดาซึ่งเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคเกือบเท่าตัว กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ จึงประกาศเตือนพลเมืองว่าอัตราอาชญากรรมอยู่ในขั้นวิกฤต⁴⁴ ด้วยความเสี่ยงจากการลักทรัพย์ และถูกจี้ปล้นด้วยอาวุธ โดยเฉพาะนอกกรุงกัมปาลา แม้แต่ในเวลากลางวัน หรือในที่สาธารณะ นักลงทุนจึงควรหลีกเลี่ยงการพกเงินจำนวนมาก การใส่เครื่องประดับมีค่าหรือแต่งตัวด้วยของแบรนด์เนม การรับอาหารหรือน้ำจากคนแปลกหน้า การเปิดหน้าต่างรถ และการเดินทางในยามวิกาล⁴⁵

อนึ่ง นอกจากอันตรายจากผู้ไม่ประสงค์ดีแล้ว ยูกันดามีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนสูงเป็นอันดับ 7 ของโลก (37.14 ต่อ 100,000 คน) รองจากอิหร่าน อิรัก เวเนซุเอลา กายอานา ลิเบีย และสาธารณรัฐโดมินิกัน⁴⁶ ซึ่งการศึกษาขององค์การอนามัยโลก และสถาบันศึกษาด้านแอลกอฮอล์ (Institute of Alcohol Studies) ระบุว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นหนึ่งในสาเหตุของการสูญเสียดังกล่าว และจากรายงานขององค์การอนามัยโลก (WTO) พบว่ายูกันดามีอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงที่สุดในโลก โดยร้อยละ 70 เป็นการบริโภคเหล้าพื้นบ้านที่เรียกว่า “วารากิ” (Waragi)⁴⁷

1.5.5 ความเสมอภาค

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจประเมินได้จากสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ปี 2012 ค่าดังกล่าวของยูกันดาอยู่ที่คะแนน 42.2 สูงกว่าไทย (39.3 คะแนน) และสะท้อนความเหลื่อมล้ำระดับปานกลาง แต่ประเด็นที่เป็นปัญหาใหญ่ คือ ความเหลื่อมล้ำทางเพศ คะแนนดัชนีสถาบันสังคมและเพศ (Social Institutions and Gender Index: SIGI) จากการประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) อยู่ในระดับต่ำ (0.216 คะแนน) เหลื่อมล้ำกว่าไทย (0.106 คะแนน) และประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออกยกเว้นแทนซาเนีย นอกจากนี้ ประชาชนร้อยละ 96 ซึ่งส่วนใหญ่เคร่งศาสนาคริสต์ เห็นว่าสังคมยูกันดาไม่ควรยอมรับเพศที่สาม⁴⁸ ผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศมีโทษจำคุกตลอดชีวิต⁴⁹ ขณะที่ผู้รู้เห็นพฤติกรรมดังกล่าวแต่ไม่แจ้งให้ทางการทราบมีโทษจำคุกเช่นกัน โดยอัตราการรู้หนังสือระหว่างชายและหญิงในยูกันดามีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดในภูมิภาค กล่าวคือ เพศชายมีอัตราดังกล่าวสูงกว่าเพศหญิงถึงร้อยละ 14 ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประชากรเพศหญิงร้อยละ 50 แต่งงานก่อนอายุ 18 ปี⁵⁰

⁴⁴ <http://travel.state.gov/content/passports/en/country/uganda.html>

⁴⁵ <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/uganda/safety-and-security>

⁴⁶ <http://www.worldlifeexpectancy.com/cause-of-death/road-traffic-accidents/by-country/>

⁴⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=zL3UHF5SIEU>

⁴⁸ <http://www.pewglobal.org/files/pdf/258.pdf>

⁴⁹ <http://wp.patheos.com.s3.amazonaws.com/blogs/warrenthrockmorton/files/2014/02/Anti-Homosexuality-Act-2014.pdf>

⁵⁰ <http://www.oecd.org/dev/development-gender/Uganda%20SocInstit%20SIGI%2020x20-web-2.pdf>

ในด้านเชื้อชาติ สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) เผ่าบันตู (Bantu) ทางภาคตะวันตกและใต้ของประเทศซึ่งครอบคลุมกรุงกัมปาลา (2) เผ่าไนโลติก (Nilotic) ทางตอนเหนือของประเทศ และ(3) เผ่าซูดานิก (Sudanic) เฉพาะบริเวณรอยต่อกับเขาสูดานและสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ทั้งนี้ **ชุมชนชาวต่างชาติที่มีนัยสำคัญต่อการลงทุน คือ ชาวอินเดีย ซึ่งอพยพเข้ามาตั้งแต่ยุคจักรวรรดินิยม** ส่วนหนึ่งเป็นแรงงานที่อังกฤษเกณฑ์มาสร้างทางรถไฟสร้างกัมปาลา-มอมบาซา เมื่อยูกันดาได้รับเอกราช ประชากรชาวอินเดียมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1 แต่ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางที่ทำธุรกิจ เช่น ค้าปลีก การเงิน จนมีส่วนแบ่งรายได้สูงถึงร้อยละ 20 จนเมื่อนายพลอีดี อามินประกาศ “สงครามเศรษฐกิจ” ขับไล่ชาวเอเชียใต้ที่มีอยู่ประมาณ 80,000 คนในปี 1972 ชาวอินเดียจึงต้องอพยพไปสหราชอาณาจักรหรือประเทศอื่นในเครือจักรภพ เมื่อนายพลอีดี อามินหมดอำนาจในปี 1979 ชาวอินเดียที่เติบโตในยูกันดาบางส่วนได้กลับมาสู่บ้านเกิด

ปัจจุบันชุมชนดังกล่าวมีความเข้มแข็งและอำนาจทางเศรษฐกิจมิได้แตกต่างไปจากเดิมนัก โดยจัดตั้งสมาคม เช่น สมาคมอินเดียยูกันดา (Indian Association Uganda) ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าการลงทุนระหว่างชาวยูกันดาเชื้อสายอินเดียกับนักธุรกิจอินเดียด้วย ความเข้มแข็งของประชากรกลุ่มก่อนดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อไทยอย่างน้อย 2 ประการ กล่าวคือ (1) **ไทยต้องเผชิญการแข่งขันกับธุรกิจของชาวอินเดียและชาวยูกันดาเชื้อสายอินเดีย** ในหลากหลายสาขาที่ไทยมีศักยภาพ เช่น เครื่องหนัง และ (2) **การทำความเข้าใจกับชุมชนดังกล่าวอาจอำนวยความสะดวกหรือเอื้อประโยชน์ต่อนักลงทุนไทยได้** เพราะสามารถให้ข้อมูลเชิงลึก คำแนะนำทางธุรกิจ และส่วนหนึ่งทำธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง จึงเป็นไปได้สูงที่นักลงทุนในภาคการผลิตต้องพึงพาบริษัทอินเดียในการกระจายและจำหน่ายสินค้า

1.6 สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านการเมือง

1.6.1 การปกครอง

ยูกันดาเป็นประเทศเครือจักรภพแต่ปกครองด้วยระบอบสาธารณรัฐที่มี **ประธานาธิบดีซึ่งมาจากการเลือกตั้งทุก 5 ปีเป็นประมุข** และนายกรัฐมนตรีที่ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร แต่ในทางปฏิบัติ ประธานาธิบดี Yoweri Kaguta Museveni ซึ่งชนะการเลือกตั้งมาแล้ว 5 ครั้งติดต่อกัน โดยกุมอำนาจตั้งแต่ปี 1986 จึงถูกชาติตะวันตกเปรียบเทียบกับเผด็จการ Robert Mugabe ของซิมบับเวเพราะฝ่ายค้านถูกจับกุมและสื่อถูกแทรกแซง แม้ว่าจจะ Museveni ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้นำนักปฏิรูปที่มีส่วนสำคัญในการเปิดเสรีเศรษฐกิจและการลดการแพร่ระบาดของโรค HIV/AIDS ก็ตาม

นิตยสาร *The Economist* จัดให้ยูกันดาเป็นประเทศที่มีระบบลูกผสม (Hybrid regime) หรือเป็นประชาธิปไตยต่ำคล้ายคลึงกับไทย ส่วนสถาบัน Freedom House ให้คะแนนเสรีภาพทางการเมือง (Political rights) ในระดับเกือบต่ำสุดเท่ากับไทยเช่นกัน ส่วนคะแนนเสรีภาพพลเมือง (Civil liberties) ในปี 2015 ลดลงจากปีก่อนเพราะการลงโทษกลุ่มรักร่วมเพศ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ในยูกันดาไม่ได้แตกต่างจากประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเท่าใดนัก สังเกตได้ว่ามีแทนซาเนียประเทศเดียวที่ได้รับความเห็นทั้งด้านเสรีภาพและความเป็นประชาธิปไตยดีกว่ายูกันดา **นัยสำหรับนักลงทุน คือ การดำเนินธุรกิจยังคงต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอิทธิพลในระดับประเทศและ/หรือท้องถิ่น**

ตารางที่ 1.10: ปัจจัยการเมืองของยูกันดาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก

ปัจจัยด้านการเมือง	หน่วย	UG		ประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KE	TZ	RW	BI	
ความเป็นประชาธิปไตย: ดัชนี (อันดับ) ¹	คะแนน (เต็ม 10)	5.22	5.22 (96)	5.13 (97)	5.77 (86)	3.25 (135)	3.33 (134)	5.39 (93)
เสรีภาพ: เสรีภาพทางการเมือง (อันดับ) ²	คะแนน (เต็ม 7, invert)	6	6 (140)	4 (112)	3 (86)	6 (140)	6 (140)	6 (140)
เสรีภาพ: เสรีภาพพลเมือง (อันดับ) ²	คะแนน (เต็ม 7, invert)	4	5 (131)	4 (106)	3 (79)	6 (158)	5 (131)	5 (131)
สันติภาพ: ดัชนีสันติภาพโลก (อันดับ) ³	คะแนน (เต็ม 5, invert)	2.17	2.18 (111)	2.34 (133)	1.90 (64)	2.42 (139)	2.32 (130)	2.30 (126)
สันติภาพ: ดัชนีการก่อการร้ายโลก (อันดับ) ⁴	คะแนน (เต็ม 10, invert)	2.76	4.89 (133)	6.66 (145)	4.00 (118)	3.33 (107)	3.34 (108)	7.28 (153)
ความเสี่ยง: ความเสี่ยงทางการเมืองระยะยาว (อันดับ) ⁵	คะแนน (เต็ม 7, invert)	6	6 (100)	6 (100)	6 (100)	7 (133)	7 (133)	3 (47)
ความเสี่ยง: ความเสี่ยงทางสงคราม (อันดับ) ⁶	คะแนน (เต็ม 7, invert)	5	5 (139)	4 (110)	4 (110)	5 (139)	6 (163)	4 (110)
ความโปร่งใส: ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (อันดับ) ⁷	คะแนน (เต็ม 100)	26	26 (142)	25 (145)	31 (119)	49 (55)	20 (159)	38 (85)

*ในกลุ่มที่1 และ10 คะแนนสูงแสดงถึงทิศทางบวก

*ในกลุ่มที่2-9 คะแนนสูงแสดงถึงทิศทางลบ

ที่มา : ¹ The Economist (2014) จากทั้งหมด 167 ประเทศ

(<http://www.sudestada.com.uy/Content/Articles/421a313a-d58f-462e-9b24-2504a37f6b56/Democracy-index-2014.pdf>)

² Freedom House (2015) จากทั้งหมด 195 ประเทศ (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2015#.Vo81dPmLTIU>)

³ Vision of Humanity (2015) จากทั้งหมด 162 ประเทศ

(http://www.visionofhumanity.org/sites/default/files/Global%20Peace%20Index%20Report%202015_0.pdf)

⁴ Vision of Humanity (2015) จากทั้งหมด 162 ประเทศ (<http://www.visionofhumanity.org/#/page/our-gti-findings>)

⁵ Credendo Group (2015) จากทั้งหมด 190 ประเทศ (http://www.theglobaleconomy.com/rankings/political_risk_long_term/)

⁶ Credendo Group (2015) จากทั้งหมด 190 ประเทศ (http://www.theglobaleconomy.com/rankings/war_risk/)

⁷ Transparency International (2014) จากทั้งหมด 175 ประเทศ (<https://www.transparency.org/cpi2014/results>)

1.6.2 ความโปร่งใส

เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ปัญหาคอร์รัปชันยังคงกีดกักร่อนความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ จากดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ปี 2014 ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) พบว่ายูกันดามีคะแนนความโปร่งใส 26 คะแนน ลดลงจาก 2 ปีก่อน 3 คะแนน หรืออยู่ที่อันดับ 142 ของโลกจากทั้งหมด 175 ประเทศ ซึ่งใกล้เคียงกับบังกลาเทศ รัสเซีย ไนจีเรีย และเคนยา⁵¹

⁵¹ <https://www.transparency.org/cpi2014/results>

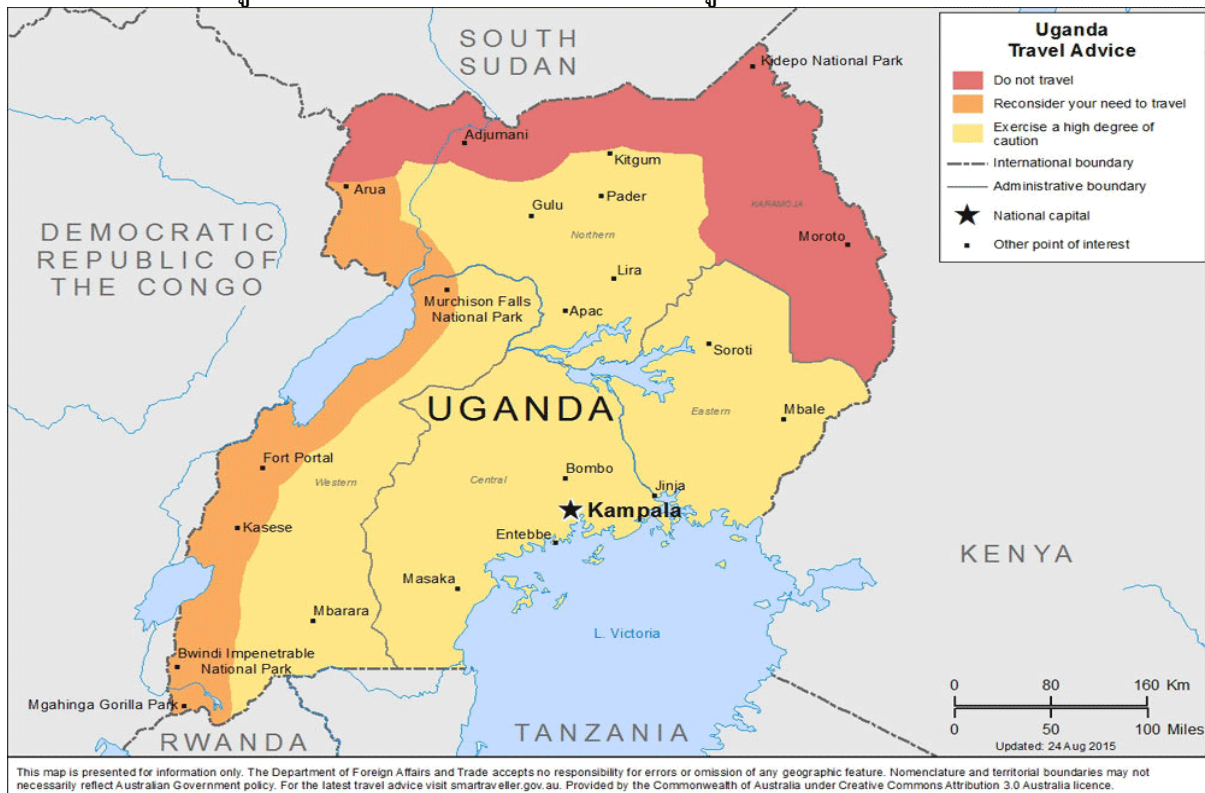

ทั้งนี้ จากการสำรวจเครื่องชี้วัดคอร์รัปชันโลก (Global Corruption Barometer) (2013) โดย TI พบว่าในปีดังกล่าว **นักธุรกิจร้อยละ 55 เห็นว่าปัญหาคอร์รัปชันเพิ่มขึ้นมาก และร้อยละ 20 เห็นว่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนร้อยละ 16 เห็นว่าเหมือนเดิม** โดยมองว่าสถาบันที่มีการทุจริตสูงสุดคือตำรวจ (ร้อยละ 88) รองลงมาเป็นตุลาการ (ร้อยละ 79) และข้าราชการ (ร้อยละ 73) ส่วนองค์กรที่มีความโปร่งใสมากที่สุดคือด้านศาสนา สื่อมวลชน องค์กรนอกภาครัฐ และธุรกิจ ตามลำดับ นอกจากนี้ ในระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มเป้าหมายมากถึงร้อยละ 69 เคยจ่ายสินบนให้กับตำรวจ ร้อยละ 58 เคยจ่ายสินบนให้กับตุลาการ ร้อยละ 46 เคยจ่ายสินบนให้กับสรรพากร ร้อยละ 42 เคยจ่ายสินบนให้กับที่ดิน ร้อยละ 40 เคยจ่ายสินบนให้กับผู้ให้บริการสาธารณูปโภค และร้อยละ 39 เคยจ่ายสินบนให้กับหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาต⁵²

1.6.3 สันติภาพ

ในอดีตที่ผ่านมา ปัจจัยที่ส่งผลต่อสันติภาพของยูกันดามากที่สุด คือ กองทัพต่อต้านของพระเจ้า (Lord's Resistance Army) ลัทธิทางศาสนาคริสต์ที่เคลื่อนไหวในภาคเหนือของประเทศและพยายามล้มล้างรัฐบาลเพื่อจัดตั้งศาสนาธิปไตย โดยก่อเหตุฆ่า ช่มชู้ และบังคับเด็กเป็นทหารกว่า 66,000 คน รัฐบาลยูกันดา ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ จึงพยายามสังหารนาย Joseph Kony ผู้นำทหารและจิตวิญญาณของกลุ่ม แต่ปัจจุบันเชื่อว่ากบดานอยู่ในสาธารณรัฐแอฟริกากลาง กลุ่มดังกล่าวจึงไม่เป็นภัยต่อยูกันดาโดยตรง และถูกแทนที่ด้วยกลุ่มก่อการร้ายต่างชาติแทน

รูปภาพที่ 1.14: พื้นที่อันตรายในประเทศยูกันดา (สีส้มและสีแดง)

ที่มา : Department of Foreign Affairs and Trade, Australian Government (2015)

<https://smartraveller.gov.au/countries/uganda#modal-country>

⁵² <http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=uganda>

ในปี 2010 กลุ่มก่อการร้ายอัล ชาบาบ (Al Shabaab) ที่มีฐานที่มั่นในโซมาเลีย โจมตีร้านอาหารและสโมสรรักบี้ที่กำลังถ่ายทอดสดฟุตบอลโลก แก่แค้นยูกันดาที่ส่งทหารเข้าร่วมปฏิบัติการในโซมาเลียของสหภาพแอฟริกา (African Union Mission to Somalia) ทำให้มีผู้เสียชีวิต 74 ราย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นชาวต่างชาติ แต่จากนั้นมาจึงไม่มีเหตุการณ์รุนแรงเช่นนั้นอีก แม้ว่าในปี 2015 หน่วยข่าวกรองได้รับข้อมูลว่าอัล ชาบาบอาจโจมตีสถานศึกษาบนทางหลวงสายกัมปาลา-จินจาอย่างในประเทศเคนยา⁵³

ยูกันดาได้รับการจัดอันดับด้านสันติภาพในระดับปานกลาง จากดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) และดัชนีการก่อการร้ายโลก (Global Terrorism Index) ยูกันดาได้อันดับที่ 111 และ 133 จากทั้งหมด 162 ประเทศตามลำดับ ซึ่งดีกว่าไทยและเคนยาเล็กน้อย ส่วนบริษัทประเมินความเสี่ยง Credendo Group มองว่ายูกันดาที่มีความเสี่ยงทางการเมืองระยะยาวเกือบสูงสุด เทียบเท่าเคนยาและแทนซาเนีย แต่ต่ำกว่าไทย ส่วนความเสี่ยงทางสงครามต่ำกว่าความเสี่ยงทางการเมืองเล็กน้อย แต่สูงกว่าทั้งเคนยา แทนซาเนีย และไทย

อนึ่ง กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ สหราชอาณาจักร และออสเตรเลียประกาศเตือนให้พลเมืองระวังตัวแม้แต่ในกรุงกัมปาลา หลีกเลี่ยงการเดินทางไปยังบริเวณชายแดนสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกที่มีผู้ลี้ภัยอาศัยอยู่ 187,838 คน⁵⁴ (สี่หมื่นในรูปภาพที่ 1.14) และงดการเดินทางไปยังบริเวณชายแดนชูดานใต้และเคนยาที่มีความขัดแย้งระหว่างเผ่า ความเสี่ยงจากกองโจร และอันตรายจากกบฏระเบิด (สีแดงในแผนที่)

1.6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ประเทศไทยและยูกันดาได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในปี 2528 โดยเอกอัครราชทูต ณ กรุงไนโรบีดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำยูกันดาอีกตำแหน่งหนึ่ง ขณะที่ฝ่ายยูกันดาได้มอบหมายให้ข้าหลวงใหญ่ยูกันดาประจำกรุงนิวเดลีเป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย เนื่องจากยูกันดาไม่มีสถานเอกอัครราชทูตในอาเซียนแม้แต่แห่งเดียว นอกจากนี้ ฝ่ายยูกันดาได้เปิดสถานกงสุลกิตติมศักดิ์สาธารณรัฐยูกันดาประจำประเทศไทย และแต่งตั้งนายโอฬาร วีรวรรณให้ดำรงตำแหน่งกงสุลกิตติมศักดิ์ประจำประเทศไทย (ข้อมูลล่าสุดจากกระทรวงการต่างประเทศปี 2013)⁵⁵ แต่นักท่องเที่ยวและนักธุรกิจไทยสามารถขอประทับตราวีซ่าได้ที่ท่าอากาศยานเอนเทบเบ ซึ่งมีค่าธรรมเนียมขั้นต่ำ 100 ดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับ 12 เดือน⁵⁶ ส่วนกงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์ไทยประจำยูกันดา Dr. James Mulwana ได้เสียชีวิตเมื่อปี 2013 และบุตรสาวซึ่งเป็นเจ้าของธุรกิจพลาสติกและนม คือ Ms. Barbara Mulwana ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอย่างเป็นทางการในปี 2016

⁵³ http://www.newvision.co.ug/new_vision/news/1323597/al-shabab-targeting-schools-kampala-jinja-highway

⁵⁴ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html>

⁵⁵ <http://www.mfa.go.th/main/en/information/2015/30510-UGANDA.html>

⁵⁶ <http://www.immigration.go.ug/content/visas-and-passes>

1.7 สรุปภาวะแวดล้อมการลงทุน

1.7.1 สรุปต้นทุนสำคัญทางธุรกิจ

ต้นทุนสำคัญทางธุรกิจสามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 1.10 ดังนี้

ตารางที่ 1.10: ต้นทุนสำคัญทางธุรกิจ

ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ	อัตรา	หน่วย
ค่าไฟฟ้า	530	UGX/kWh
ค่าน้ำ	2,668	UGX/m ²
ค่าโทรศัพท์เคลื่อนที่+อินเทอร์เน็ต	219,900	UGX/เดือน
ค่าแรงขั้นต่ำ (ตามจริง)	200	USD/เดือน

ที่มา: คณะผู้วิจัย ประมวลจาก ERA, Kampala Water (2016)

1.7.2 สรุปจุดเด่น จุดด้อย ด้วยภาวะแวดล้อมทางการลงทุน

จากการประมวลข้อมูลภาพรวมการลงทุนและสภาพแวดล้อมใน 5 มิติตามข้อ 1.1-1.6 คณะผู้วิจัย สามารถสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการลงทุนในประเทศยูกันดาในรูปแบบ PESIL x SWOT ตามตารางที่ 1.11 เพื่อแสดงนัยสำคัญต่อนักลงทุนไทยทั้งในภาพรวมและรายสาขา

ตารางที่ 1.11: สรุป SWOT x PESIL ของประเทศยูกันดา และนัยสำคัญต่อนักลงทุนไทยในภาพรวมและรายสาขา

	S	W	O	T
E	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนประชากรสูงเกือบ 40 ล้านคน → ทุกอุตสาหกรรม (+) - เศรษฐกิจยังเติบโตได้ดีจากการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน → อุตสาหกรรม (+) - อุตสาหกรรม (+) - สัดส่วนภาคเกษตรเพิ่มขึ้นจากการเพาะปลูกเชิงพาณิชย์ รวมทั้งภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสมต่อกิจกรรมการเกษตรนานาชนิด → อุตสาหกรรม (+) - อัตราการว่างงานและเงินเฟ้อไม่สูงและมีแนวโน้มลดลง → ทุกอุตสาหกรรม (+) - ตลาดแรงงานมีความยืดหยุ่นสูง → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - ขนาดเศรษฐกิจเล็กกว่าไทยถึง 15 เท่า → อุตสาหกรรม (-) - รายได้ต่อหัว (670 ดอลลาร์สหรัฐฯ) ต่ำกว่าไทย 8 เท่า → อุตสาหกรรม (-) - ความน่าเชื่อถือทางการเงินต่ำกว่าไทย → ทุกอุตสาหกรรม (-) 	<ul style="list-style-type: none"> - เศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว พังตัว → ทุกอุตสาหกรรม (+) - ในฐานะประเทศรายได้ต่ำในแอฟริกา สินค้าที่ผลิตสามารถเข้าถึงตลาดสหรัฐฯ และสหภาพยุโรปโดยปลอดภาษี → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - อุปสงค์สิ่งทอและเครื่องหนังจาก EU มีแนวโน้มชะลอตัว → เครื่องหนัง สิ่งทอ/เครื่องนุ่งห่ม (-) - อุปสงค์สินค้าโภคภัณฑ์มีแนวโน้มชะลอตัว → เหมืองแร่/พลังงาน (-)

S	W	O	T
<p>L - ภายใต้ Single Customs Territory สินค้าบางรายการสามารถผ่านพิธีศุลกากรได้ที่ท่าเรือ Mombasa → บางอุตสาหกรรม (+)</p> <p>- ยูกันดาเป็นศูนย์กระจายสินค้าขององค์การระหว่างประเทศ → อุตสาหกรรมเกษตร (+)</p>	<p>- ยูกันดาไม่มีทางออกสู่ทะเล ทำให้ต้องพึ่งท่าเรือมอมบาสาเป็นหลัก โดยระยะเวลาและต้นทุนขนส่งจากไทยสูง (40-45 วัน, \$4,950 ต่อ TEU) → อุตสาหกรรมส่งออกและที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบ/เครื่องจักร (-)</p> <p>- พิธีการศุลกากรมีประสิทธิภาพด้อยกว่าไทย → อุตสาหกรรมส่งออกและที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบ/เครื่องจักร (-)</p> <p>- สภาพถนนในชนบทย่ำแย่และรถไฟสมัยอาณานิคมทรุดโทรมมาก → ยานยนต์/ชิ้นส่วน (+) ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- ยูกันดาไม่มีเที่ยวบินตรงมายังไทย → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p>	<p>- ยูกันดามีศักยภาพเป็นชุมทางรถไฟเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้านในอนาคต → ทุกอุตสาหกรรม (+)</p>	<p>- การผ่านแดนทางบกกับประเทศเพื่อนบ้านยังไม่ปลอดภัยนัก → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p>
<p>I - รัฐส่งเสริมพลังงานทดแทน รวมทั้งภูมิอากาศเอื้ออำนวย → พลังงานแสงอาทิตย์/ลม (+)</p>	<p>- ประชากรเพียงร้อยละ 18.2 มีไฟฟ้าใช้ และต้นทุนไฟฟ้าค่อนข้างสูง → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำสะอาด → การจัดการน้ำ/น้ำเสีย (+) อุตสาหกรรมอื่นๆ (-)</p> <p>- ต้นทุนอินเทอร์เน็ตสูงมากที่สุดในประเทศหนึ่งของโลก → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- เทคโนโลยีและ ICT ยังเป็นจุดอ่อนของประเทศ → ขั้นตอนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม (+) ขั้นตอนอื่นๆ ของอุตสาหกรรม (-)</p>	<p>- ต่างชาติสนใจพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน → ทุกอุตสาหกรรม (+)</p>	<p>- ราคาพลังงานในตลาดโลกอยู่ในช่วงขาลง → พลังงาน (-) อุตสาหกรรมอื่นๆ (+)</p>
<p>S - ยูกันดาใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการและมีความสามารถในการใช้ภาษาดังกล่าวสูงกว่าไทย → ทุกอุตสาหกรรม (+)</p> <p>- การแพร่ระบาดของ HIV/AIDS ค่อนข้างต่ำหากเทียบกับประเทศในทวีปเดียวกัน → ทุกอุตสาหกรรม (+)</p>	<p>- อัตราการรู้หนังสือค่อนข้างต่ำ (74%) → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- อัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาค่อนข้างต่ำ (4%) → อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานฝีมือ (-)</p> <p>- อัตราอาชญากรรมสูงกว่าไทย 2 เท่า → อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย (+) อุตสาหกรรมอื่นๆ (-)</p> <p>- บริการสาธารณสุขนอกเขตเมืองจำกัด และมีอันตรายจากโรคไข้เหลืองและมาลาเรีย → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- พฤติกรรมรักร่วมเพศฉุกเฉินโดยขาดการคุมกำเนิด → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p>	<p>- ชุมชนชาวอินเดียโพ้นทะเลมีอำนาจทางเศรษฐกิจสูง → ทุกอุตสาหกรรม (+)/(-)</p>	<p>- ชุมชนชาวอินเดียโพ้นทะเลมีอำนาจทางเศรษฐกิจสูง → ทุกอุตสาหกรรม (+)/(-)</p>

	S	W	O	T
P	<p>- เสถียรภาพทางการเมือง สูง → ทุกอุตสาหกรรม (+)</p> <p>- นักธุรกิจสามารถขอวีซ่าที่ ทำอากาศยานได้ → ทุกอุตสาหกรรม (+)</p>	<p>- ความเป็นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพต่ำ → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p> <p>- การทุจริตคอร์รัปชันสูงมากและการจ่าย สินบนยังเป็นเรื่องปกติ → ทุกอุตสาหกรรม (-)</p>	<p>- ครอบครัวยุคใหม่ ของสังคมยุคใหม่ กว้างขวางทั้งใน วงการทำงานและ การเมือง → ทุก อุตสาหกรรม (+)</p>	<p>- ภัยก่อการร้าย จากไซเบอร์เพิ่ม ต้นทุนทางธุรกิจ → ทุกอุตสาหกรรม (+) ความปลอดภัย (+) อื่นๆ อื่นๆ (-)</p>

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

2

กฎระเบียบการลงทุน สิทธิประโยชน์การลงทุน และสิทธิประโยชน์การค้า (ประเทศยูกันดา)

2.1 ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจในภาพรวม

จากการจัดอันดับการเปิดเสรีเศรษฐกิจของมูลนิธิ Heritage Foundation ยูกันดาได้ 59.7 คะแนน ในปี 2015 เป็นอันดับที่ 92 จากทั้งหมด 178 ประเทศ ซึ่งต่ำกว่าไทย แต่เด่นกว่าประเทศอื่นๆ ในแอฟริกา ตะวันออกยกเว้นรวันดา โดยปัจจัยที่เป็นจุดแข็งของยูกันดา ได้แก่ บทบาทรัฐและเสรีภาพด้านการคลัง เนื่องจากการใช้จ่ายภาครัฐมีสัดส่วนร้อยละ 13 ของการผลิตภายในประเทศและหนี้สาธารณะยังอยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ 36 ต่อ GDP ในทางตรงข้าม ยูกันดาได้รับการประเมินต่ำในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ทรัพย์สินในทรัพย์สินและความโปร่งใส

ส่วนดัชนีความง่ายในการทำธุรกิจของธนาคารโลกนั้น จากการแก้ไขกฎระเบียบด้านการเข้าถึงสินเชื่อ ให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนเพิ่มขึ้น คะแนนของยูกันดาปรับเพิ่มขึ้นจาก 51.80 คะแนนในปี 2015 เป็น 56.64 คะแนนในปี 2016 (อันดับ 122 ของโลก ซึ่งขยับขึ้นมาจากปีก่อนถึง 13 อันดับ) แต่ยังต่ำกว่าไทย รวันดา และเคนยา ตามลำดับ โดยขั้นตอนการทำธุรกิจที่มีความสะดวกมากที่สุด คือ การได้รับสินเชื่อ (อันดับ 42 ของโลก เปรียบเทียบกับอันดับ 128 ในปีก่อน) เนื่องจากการขยายฐานสินเชื่อและการพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลสินเชื่อ แต่ยังมีปัญหาอุปสรรคที่รอการปรับปรุงอยู่มากมาย เช่น การเริ่มต้นธุรกิจ (อันดับ 168) การขอใช้ไฟฟ้า (อันดับ 167) การขอใบอนุญาตก่อสร้าง (อันดับ 161) เป็นต้น

ตารางที่ 2.1: ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจของยูกันดาเชิงเปรียบเทียบ

ปัจจัยด้านกฎระเบียบ	หน่วย	UG		ประเทศอื่นในแอฟริกาตะวันออก				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	KE	TZ	RW	BI	
เสรีภาพทางเศรษฐกิจ (อันดับ) ¹	คะแนน (เต็ม 100)	59.9	59.7 (92)	55.6 (122)	57.5 (109)	64.8 (65)	53.7 (132)	62.4 (75)
ความง่ายในการทำธุรกิจ (อันดับ) ²	คะแนน (เต็ม 100)	51.80	56.64 (122)	58.24 (108)	51.62 (139)	68.12 (62)	48.82 (152)	71.42 (49)
คุณภาพของกฎระเบียบ (อันดับ) ³	คะแนน (+/-2.5)	-0.25	-0.36	-0.34	-0.34	0.18	-0.77	0.27

ที่มา : ¹ Heritage Foundation (2015) จากทั้งหมด 178 ประเทศ (<http://www.heritage.org/index/ranking>)

² World Bank (2016) จากทั้งหมด 189 ประเทศและดินแดน (<http://www.doingbusiness.org/rankings>)

³ World Bank (2014) จากทั้งหมด 191 ประเทศและดินแดน
(<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>)

2.2 กฎระเบียบการลงทุน

ยูกันดามีการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมากขึ้น เพิ่มการผลิตและการจ้างงาน โดยใช้มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ แต่ถึงกระนั้น สิ่งที่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญ ในการดำเนินธุรกิจในยูกันดาและการเข้าไปลงทุนในยูกันดา ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ภายในประเทศ เนื่องจากขาดแหล่งเงินทุนในการพัฒนา ขณะที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจของยูกันดาค่อนข้างสูง อัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.5 ต่อปี โดยปัจจุบันภาคบริการมีการขยายตัวค่อนข้างสูง เนื่องจากการเติบโตของภาคบริการ การท่องเที่ยว และภาคโทรคมนาคม

สำหรับนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในสาธารณรัฐยูกันดา สามารถเริ่มลงทุนในธุรกิจโดยเงินลงทุนมูลค่าไม่ต่ำกว่า 100,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้ ได้อำนวยความสะดวกในการเข้ามาลงทุนจากต่างประเทศ โดยการตั้งศูนย์ One Stop Center (OSC) เพื่ออำนวยความสะดวกในการลงทะเบียนทางธุรกิจ และการออกใบอนุญาตในการลงทุนยูกันดา โดยศูนย์ One Stop Center สามารถให้คำแนะนำด้านภาษี และการลงทะเบียนตรวจคนเข้าเมือง ใบอนุญาตทำงาน ธรรมเนียมในที่ดิน การขออนุญาตและประเมินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกของนักลงทุน ทั้งเวลาและต้นทุนในการดำเนินโครงการให้ได้รับใบอนุญาตอย่างรวดเร็ว

ยูกันดาและประเทศในภูมิภาคแอฟริกาตะวันออกได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ ในภูมิภาคแอฟริกาตะวันออกและแอฟริกาตอนใต้ (Common Market for Eastern and Southern African States: COMESA) ซึ่งเป็นข้อตกลงในการเข้าเป็นตลาดร่วมตะวันออกและแอฟริกาตอนใต้ (COMESA) โดยส่งผลให้ตลาดในการค้าของกลุ่มขยายตลาดเป็น 400 ล้านคนใน 19 ประเทศทั่วโลก และเป็นสมาชิกประชาคมแอฟริกาตะวันออก (East African Community : EAC)

นอกจากนี้ สาธารณรัฐยูกันดาได้ลงนามและร่วมข้อตกลงเกี่ยวกับการลงทุนและการทำธุรกิจระหว่างประเทศ (International Investment and Business Protocols) ที่สำคัญอีกหลายฉบับ¹ ได้แก่ Multi-lateral Investment Guarantee Agency (MIGA) Overseas Private Investment Corporation (OPIC) ของสหรัฐอเมริกา อนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับและบังคับใช้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ (CREFAA) ศูนย์ระหว่างประเทศเพื่อการระงับข้อพิพาทการลงทุน (International Centre for Settlement of Investment Disputes : ICSID) ข้อตกลงว่าด้วยการค้าที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (TRIPS)

การดำเนินธุรกิจในสาธารณรัฐยูกันดา

การเริ่มธุรกิจของนักลงทุนต่างประเทศ²

ในปัจจุบันหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนของยูกันดา (Uganda Investment Authority - UIA) สามารถให้ความช่วยเหลือนักลงทุนแบบครบวงจรในการดำเนินเรื่องจัดตั้งธุรกิจในประเทศ เช่น การจดทะเบียน การขอใบอนุญาตต่างๆ รวมถึงใบอนุญาตทำงาน ภาษี ทำหน้าที่ช่วยประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานดังกล่าว มีบทบาทสำคัญในการช่วยลดกระบวนการและขั้นตอนในการขออนุญาตลงทุนในยูกันดาได้อย่างมาก ขั้นตอนการขออนุญาตสำหรับการจดทะเบียนธุรกิจมีขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุมัติชื่อบริษัทจากฝ่ายจดทะเบียนบริษัท (Office of the Register) ต่อ Uganda Registration Services Bureau ในการขออนุมัติชื่อบริษัท ใช้เวลาไม่เกิน 2 วันทำการในการตรวจสอบอนุมัติคำร้อง ในกรณี 1) ที่เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งนอกประเทศยูกันดา แต่ต้องการตั้งสำนักงานในยูกันดา ให้ส่งแบบฟอร์มการประเมิน การชำระเงินค่าลงทะเบียน และใบรับรองการลงทุน ซึ่งได้รับการประมวลผลและออกใบรับรองให้ภายใน 16 ชั่วโมง แต่ในกรณีที่นักลงทุนต่างประเทศ เริ่มดำเนินธุรกิจใหม่ในยูกันดา จะใช้ขั้นตอนเดียวกับผู้ประกอบการในประเทศ

¹ <http://www.ugandainvest.go.ug>

² <https://www.ebiz.go.ug/starting-a-business-in-uganda-as-a-foreign-investor/?f=foreign> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2559

2. หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล (Certificate of Incorporation) โดย Uganda Registration Services Bureau จะเป็นหน่วยงานที่ออกหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล (Certificate of Incorporation) ให้กับบริษัท ใช้เวลาไม่เกิน 1-3 วันและมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 470 ดอลลาร์สหรัฐ
3. ใบอนุญาตการลงทุน (Investment License) โดย Uganda Investment Authority จะเป็นหน่วยงานที่ออกใบอนุญาตการลงทุน (Investment License) ให้กับบริษัท ใช้เวลาไม่เกิน 2-5 วัน และไม่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ โดยกำหนดให้นักลงทุนต่างประเทศต้องเข้ามาลงทุนขั้นต่ำ 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ จึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตจากการลงทุน ในขณะที่นักลงทุนในประเทศต้องลงทุนขั้นต่ำ 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ
4. การขึ้นทะเบียนภาษี Taxpayer Identification Number (TIN) ณ สำนักงานสรรพากรในพื้นที่ เพื่อขอรับหมายเลขทะเบียนภาษี ซึ่งใช้เวลา 1-10 วันทำการ และไม่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ โดยดำเนินการขึ้นทะเบียนภาษี ภาษีนำเข้าและส่งออก ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีบริษัท ภาษีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ และภาษีอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
5. ได้รับเครื่องหมายการค้า (Trading License) จากหน่วยงาน Kampala Capital City Authority โดยใช้เวลาไม่เกิน 1 วันทำการ และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 78,750 - 498,750 ยูกันดาชิลลิง
6. การขึ้นทะเบียนพนักงานกับกองทุนประกันสังคม (National Social Security Fund: NSSF) โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และใช้เวลาไม่เกิน 1-7 วันทำการ เพื่อดำเนินการตามระเบียบกองทุนประกันสังคมแห่งชาติ Cap 222 NSSF ทั้งนี้ สำนักงานหรือบริษัทเอกชน ที่มีการจ้างพนักงานมากกว่า 5 คน (ที่ไม่ใช่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรหรือรัฐวิสาหกิจซึ่งลูกจ้างจะได้รับการคุ้มครองจากเงินบำนาญ: The Government Pension Scheme) บริษัทมีหน้าที่ต้องขึ้นทะเบียนพนักงานตามกฎหมายและนำส่งเงินสมทบเข้ากองทุน NSSF ร้อยละ 10 ให้กับลูกจ้างของตน
7. การทำตรานิติบุคคล (Company Seal) ใช้เวลา 2 วันทำการ และมีค่าใช้จ่าย 225,000 ยูกันดาชิลลิง เป็นไปตาม The companies Act 2012 มาตรา 117 (b)

ประโยชน์ที่ได้รับใบอนุญาตการลงทุน³

ตามที่พระราชบัญญัติการลงทุนปี 1991 (The Investment Code Act 1991 มาตรา 15, องค์กรส่งเสริมการลงทุนของยูกันดาลงทุน (Uganda Investment Authority : UIA) จะออกให้แก่ผู้ขอใบอนุญาตการลงทุน ดังนี้:

1. อนุญาตให้ผู้ถือใบอนุญาต (The holder of a license) เพื่อเข้าจัดการสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเริ่มดำเนินธุรกิจที่อธิบายไว้ในใบอนุญาต
2. กรรมการบริหารจะต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐบาล หน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการที่จะช่วยให้ผู้ถือใบอนุญาตการลงทุน เพื่อให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ระเบียบหรือข้อกำหนดอื่นๆ ในการเข้ามาดำเนินการธุรกิจในประเทศ

ประโยชน์ของการมีใบอนุญาตการลงทุน (Investment License)

สำหรับนักลงทุนที่ได้รับใบอนุญาตการลงทุน (an Investment License) จะได้รับสิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุน ได้แก่:

³ www.ugandainvest.go.ug/services/benefits-of-our-investment-license เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2559

1. การให้ความช่วยเหลือในการรับใบอนุญาตรอง (Secondary License) ที่มีใบอนุญาตรอง มีผลบังคับใช้ เช่น การทำเหมืองแร่ ธนาคาร ด้านสุขภาพ และการให้บริการการศึกษา
2. ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ สำหรับการให้บริการต่างๆ อาทิ การให้กู้ยืมเงินจากธนาคาร พาณิชยกรรม การพัฒนาโครงการ และการแนะนำแหล่งเงินทุน (Equity Funders) ฯลฯ
3. ความช่วยเหลือในการให้คำแนะนำและติดตามใบอนุญาตทำงาน
4. การให้ความช่วยเหลือในการเข้าถึงที่ดิน สำหรับการลงทุน เขตประกอบการอุตสาหกรรม สามารถจัดสรรที่ดินในการดำเนินงานและการวางแผนของ Industrial Parks และการส่งต่อไปยังเจ้าของที่ดิน เอกชน
5. ความเป็นไปได้ของการร่วมทุนกับนักลงทุนในประเทศที่ได้รับอนุญาต
6. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกิจออกไปด้านนอกและจัดเวทีระหว่างประเทศซึ่งได้รับ ใบอนุญาตนักลงทุน (ในประเทศและต่างประเทศ) ได้รับการสัมผัสตลาดและเครื่องจักร
7. เข้าถึง The one stop center สำหรับข้อมูลทั้งหมดที่จำเป็นในการเริ่มลงทุน
8. การให้บริการดูแล และแนะนำที่เกี่ยวกับภาษีและข้อพิพาท (Tax Disagreements or closures due to non-compliance) โดยประสานเจรจากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานภาครัฐ แหล่งเงินทุน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ฯลฯ
9. ส่งเสริมให้เข้าร่วมฝึกอบรมและสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Training and Workshops) ร่วมกับนักลงทุนในประเทศโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นการสร้าง The Best International Practices ในการ ดำเนินธุรกิจกับบริษัทข้ามชาติ

การถือครองที่ดินโดยชาวต่างชาติ

พระราชบัญญัติการลงทุน กำหนดให้บุคคลที่ไม่ใช่พลเมืองชาวยูกันดานั้น ไม่สามารถครอบครองที่ดิน โดยมีสิทธิสมบูรณ์ ต่อมา ในปี 1998 ได้มีการนำกฎระเบียบเกี่ยวกับที่ดินฉบับใหม่มาใช้ โดยบุคคลที่ไม่ใช่ พลเมืองชาวยูกันดานั้น สามารถครอบครองที่ดินโดยการเช่าเป็นระยะเวลา 99 ปี นอกจากนี้ นักลงทุน ชาวต่างชาติสามารถเข้าร่วมทุนในธุรกิจที่ต้องซื้อที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างสมบูรณ์ แต่ผู้ร่วมทุนชาวยูกันดา จะต้องเป็นผู้ถือหุ้นหลักในธุรกิจนั้นๆ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน

1) เขตเศรษฐกิจพิเศษ รัฐบาลยูกันดาได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับบริษัท Kagera Eco-Cities Ltd (ประเทศจีน) เพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในทวีปแอฟริกา ณ เขต ราไค (Rakai District) โดยใช้ชื่อโครงการอย่างเป็นทางการว่า Seesamirembe Eco-City (SMEC) - Lake Victoria Free Trade Zone. "LVFTZ"

2) The Lake Victoria Free Trade Zone (LVFTZ) ซึ่งถือเป็นโครงการลงทุนของประเทศจีนที่ใหญ่ที่สุดในแอฟริกาตะวันออก และ LVFTZ ตั้งอยู่ในเมือง Rakai ตอนใต้ของประเทศยูกันดา ซึ่งสามารถ เข้าถึงประชากรในประเทศต่าง ๆ อีกทั้งเขตดังกล่าวสามารถเป็นช่องทางให้ประเทศที่ไม่มีทางออกทะเลใช้เป็นช่องทางในการกระจายสินค้าได้ สิทธิประโยชน์ที่จะมอบให้นักลงทุน ได้แก่ การยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษี ศุลกากร ภาษีเงินได้ นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่นเดียวกันกับเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ ที่มีชื่อเสียง เช่น

Jabel Ali-Dubai, Shenzhen-China และ Tinapa-Nigeria นอกจากนี้ LVFTZA ได้รวบรวมลักษณะของเขตเศรษฐกิจพิเศษหลาย ๆ แห่งจากทั่วโลก และนำมาพัฒนา Sseesamirembe Eco-City

มาตรการจูงในด้านภาษี

การจูงใจโดยใช้นโยบายด้านการคลังของสาธารณรัฐยูกันดาของนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเน้นมาตรการกับโครงการลงทุนในระยะกลางถึงระยะยาว โดยเป็นการลงทุนสร้างโรงงานเครื่องจักร รวมถึงการนำค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมมีลดหย่อนรายได้

การลงทุนในพื้นที่ Kampala สามารถนำมูลค่าของโรงงานและเครื่องจักรมาหักรายได้ของบริษัทได้ร้อยละ 50 ส่วนพื้นที่อื่น นอกจาก Kampala สามารถนำมูลค่าของโรงงานและเครื่องจักรมาหักรายได้ของบริษัทได้ถึงร้อยละ 75 ส่วนค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมสามารถนำมาลดหย่อนได้ทั้ง 100% โดยผลจากมาตรการจูงใจด้านภาษี ทั้งการลดหย่อนภาษี การยืดระยะเวลาภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT deferrals) และการหักค่าเสื่อมราคานั้น ส่งผลให้นักลงทุนส่วนใหญ่ไม่ต้องจ่ายภาษีจากการดำเนินธุรกิจในปีแรกเลย ขณะที่ในปีถัดมาส่วนใหญ่จ่ายอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราน้อยกว่าร้อยละ 30 ซึ่งเป็นผลจากการลดหย่อนด้านภาษีให้นักลงทุน⁴

นอกจากนี้ รัฐบาลยูกันดาได้กำหนดให้ยกเว้นการจัดเก็บภาษี (Tax Holiday) เป็นระยะเวลา 10 ปี สำหรับนักลงทุนในธุรกิจแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการส่งออกเงื่อนไขที่ต้องลงทุนในพื้นที่ห่างจาก Kampala มากกว่า 25 กิโลเมตร

2.3 กฎระเบียบแรงงาน

ค่าแรงขั้นต่ำ (Minimum Wage)⁵

ค่าตอบแทนขั้นต่ำตามกฎหมาย กำหนดโดยประธานาธิบดีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวง รัฐมนตรีว่าการกระทรวง แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาค่าจ้างขั้นต่ำเป็นครั้งคราวสำหรับพื้นที่ที่กำหนดหรือสำหรับกลุ่มของแรงงานในการประกอบอาชีพใด ๆ ที่เป็นที่น่าพอใจในการแก้ไขปัญหาค่าจ้างขั้นต่ำและเงื่อนไขอื่น ๆ ของการจ้างงาน โดยปัจจุบัน ค่าแรงขั้นต่ำของยูกันดา กำหนดที่ 6,000 ชิลลิงยูกันดา

ระบบประกันสังคมของยูกันดา (Social Security)

ระบบประกันสังคมของสาธารณรัฐยูกันดา เป็นไปตาม National Social Security Fund Act (1985) เพื่อเป็นระบบประกันและดูแลแรงงานในระบบ (Social Safety Net) โดยครอบคลุมแรงงานที่ทำงานจนแรงงานมีอายุ 55 ปี โดยแรงงานสามารถเกษียณก่อนกำหนด (Early Retirement) เมื่ออายุ 50 ปี ซึ่งในการจ่ายเงินสมทบเข้าระบบประกันสังคมกำหนดให้ ลูกจ้าง จ่ายสมทบร้อยละ 5 ของรายได้ในแต่ละเดือน และนายจ้างเป็นผู้จ่ายสมทบอีก ร้อยละ 10 ของรายได้

⁴ 2014 Uganda Investment Climate Statement

⁵ The Minimum Wages Advisory Boards and Wages Councils Act

ค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลา (Overtime Compensation)

ตาม The Employment Act 2006 กำหนดแรงงานของยูกันดามีชั่วโมงการทำงานปกติ 8 ชั่วโมงต่อวันหรือ 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยแรงงานสามารถทำงานล่วงเวลาได้ แต่ชั่วโมงการทำงานทั้งหมดรวมการทำงานปกติและล่วงเวลาแล้ว ต้องไม่เกิน 10 ชั่วโมงต่อวัน หรือ 56 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นที่อนุญาตที่จะจ้างคนงานกะในส่วนที่เกิน 10 ชั่วโมงต่อวันหรือ 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ในส่วนของค่าตอบแทนค่าล่วงเวลานั้น สำหรับการทำงานล่วงเวลาในวันปกติ นายจ้างต้องจ่ายค่าล่วงเวลา อัตรา 1.5 เท่าของค่าจ้างปกติ (150% ของอัตราค่าจ้างปกติ) แต่ในกรณีของการทำงานล่วงเวลาในช่วงวันหยุด หากแรงงานจำเป็นต้องทำงานล่วงเวลาในวันหยุดราชการและวันนักขัตฤกษ์ (gazetted public holiday) นายจ้างต้องจ่ายค่าตอบแทนค่าล่วงเวลา อัตรา 2 เท่าของค่าจ้างปกติ (ร้อยละ 200 ของอัตราค่าจ้างปกติ)

สิทธิการลาคลอดบุตรของแรงงาน (Maternity Leave)⁶

ลูกจ้างสตรีมีสิทธิลาคลอดได้ 60 วันทำการ โดยลูกจ้างต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างน้อย 7 วัน ลูกจ้างต้องกลับเข้าทำงานภายใน 4 สัปดาห์หลังจากวันคลอดบุตร โดยการลาคลอดอาจจะขยายระยะเวลาได้ ในกรณีที่มีการเจ็บป่วยมีผลกระทบต่อทั้งมารดาหรือทารก โดยต้องกลับเข้าทำงานภายใน 8 สัปดาห์หลังจากวันที่มีการคลอดบุตร หรือคลอดก่อนกำหนด (เพิ่มจาก 4 สัปดาห์ที่มากขึ้นของการลาคลอด) ทั้งนี้ระหว่างการลาคลอด ลูกจ้างจะได้รับค่าจ้างจากนายจ้างเต็มจำนวนในช่วงเวลาการลาคลอด (full pay and the pay during leave period)

2.4 ระบบภาษี

การจัดเก็บภาษีของสาธารณรัฐยูกันดา เป็นการจัดเก็บตาม The Income Tax Act (มาตรา 340) โดยเป็นการจัดเก็บทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่มีรายได้ในสาธารณรัฐยูกันดา ทั้งที่พำนักและไม่พำนักในประเทศ โดยกำหนดให้ผู้ที่พำนักต้องมีระยะเวลาอยู่ในประเทศไม่น้อยกว่า 183 วันในรอบหนึ่งปี

1) อัตราภาษีนิติบุคคล (Resident Companies)

○ ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporation Income Tax)	ร้อยละ 30
○ รายได้จากกำไรของหุ้นรวมกับรายได้ของธุรกิจ (Capital Gains Tax)	ร้อยละ 30
○ รายได้จากเงินปันผล	ร้อยละ 15
○ รายได้จากดอกเบี้ย (Interest Income) ไม่รวมหลักทรัพย์รัฐบาล	ร้อยละ 15
○ รายได้จากดอกเบี้ยจากหลักทรัพย์รัฐบาล (Government Securities)	ร้อยละ 20
○ ค่าสิทธิ ค่าภาคหลวง (Royalties)	ร้อยละ 6

⁶ the Employment Act 2006

2) อัตราภาษีบุคคลธรรมดา (Resident individuals)

○ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax)	ร้อยละ 0 - 40
○ รายได้จากค่าเช่า	ร้อยละ 20
○ รายได้จากเงินปันผล	ร้อยละ 15
○ รายได้จากดอกเบี้ย (Interest Income) ไม่รวมหลักทรัพย์รัฐบาล	ร้อยละ 15
○ รายได้จากดอกเบี้ยจากหลักทรัพย์รัฐบาล (Government Securities)	ร้อยละ 20
○ รายได้จากค่าลิขสิทธิ์	ร้อยละ 6
○ รายได้จากค่าธรรมเนียมวิชาชีพและค่าการจัดการ	ร้อยละ 6

3) อัตราภาษีบุคคลธรรมดาของผู้ที่ไม่พำนักในประเทศ (Non-Resident individuals)

○ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax)	ร้อยละ 0 - 40
○ รายได้จากเงินปันผล (Non-resident shareholders' tax on dividends : NRST)	ร้อยละ 15
○ รายได้จากดอกเบี้ย (Non-residents' tax on interest : NRTI)	ร้อยละ 15
○ รายได้จากค่าลิขสิทธิ์	ร้อยละ 15
○ รายได้จากค่าธรรมเนียมการจัดการ	ร้อยละ 15

สำหรับมรดกและเงินที่ได้รับบริจาค (Inheritances and donations) นั้น ไม่มีการจัดเก็บภาษีดังกล่าว ถึงอย่างนั้น เงินที่ได้รับอาจจะต้องรวมเข้าเป็นรายได้ (Taxable Income) จากธุรกิจที่เกี่ยวข้องในแต่ละรอบปี

การดำเนินธุรกิจในรูปแบบของบริษัทในยูกันดาตามปกติ นั้น สาธารณรัฐยูกันดาได้กำหนดอัตราภาษีนิติบุคคลไว้ที่ร้อยละ 30 แต่ได้ยกเว้นอัตราภาษีนิติบุคคลตามการดำเนินธุรกิจบางประเภท ดังนี้⁷ :

- บริษัทที่ดำเนินธุรกิจด้านเหมืองแร่ (Mining Companies)
- ผู้ไม่พำนักถาวรที่ดำเนินธุรกิจการขนส่งทางอากาศต่างชาติ ขนส่ง และกิจการโทรคมนาคม (Non-resident air transport shipping and some telecommunications services)
- บริษัทในประเทศที่มีผลประกอบการ (Turn over) ต่ำกว่า 50 ล้านชิลลิงยูกันดา (UGX)

บริษัทที่ดำเนินธุรกิจด้านเหมืองแร่ (Mining Companies)

การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล (CIT) จากบริษัทที่ดำเนินการด้านเหมืองแร่ (Mining companies) จะคำนวณภาษีที่ต้องนำส่งตามการคำนวณภาษี ดังต่อไปนี้:

$$\text{อัตราภาษี (Annual Tax Rate)} = 70 - (1500 / x)$$

⁷ <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummari/wwts.nsf/ID/Uganda-Corporate-Taxes-on-corporate-income> เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2559

โดยที่ x คือ อัตราส่วนระหว่างของรายได้ต่อรายรับขั้นต้นของในรอบปีภาษี (The ratio of the company's chargeable income to the gross revenue)

ทั้งนี้ อัตราภาษีนิติบุคคลของบริษัทต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 แต่ไม่เกินและมีอัตราภาษีสูงสุดถึงร้อยละ 45

ผู้ไม่พำนักถาวรที่ดำเนินธุรกิจการขนส่งทางอากาศ ขนส่ง และการให้บริการโทรคมนาคม (Non-resident Air Transport Shipping and Some Telecommunications Services)

บุคคลผู้ไม่พำนักถาวรที่ประกอบการต่างชาติดำเนินธุรกิจ ขนส่ง เรือเช่า และการขนส่งทางอากาศ (Air Transport Operator) ซึ่งมีรายได้รับมาจากการขนส่งผู้โดยสาร สินค้า (Cargo) หรือจดหมายที่ดำเนินการในสาธารณรัฐยูกันดา รวมถึงการขนส่งทางรถ (Road Transport Operators) ซึ่งมีรายได้จากการดำเนินธุรกิจในยูกันดา จะเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตรา ร้อยละ 2 ของรายได้

สำหรับ บุคคลผู้ไม่พำนักถาวร (A Non-Resident Person) ซึ่งประกอบธุรกิจด้านการให้บริการโทรคมนาคม อาทิ เคเบิล วิทยุ ใยแก้วนำแสง การสื่อสารผ่านดาวเทียม ซึ่งมีรายได้จากการดำเนินการดังกล่าว จะเสียภาษีในอัตราร้อยละ 5 ของรายได้จากการดำเนินธุรกิจดังกล่าว

บริษัทที่มีถิ่นพำนักในยูกันดา ซึ่งมีผลประกอบการ (Turnover) ต่ำกว่า 50 ล้านชิลลิงยูกันดา (UGX)

สำหรับบริษัทที่มีถิ่นพำนักในยูกันดา ซึ่งมีผลประกอบการมากกว่า 10 ล้านชิลลิงยูกันดา (UGX) แต่ไม่เกิน 50 ล้านชิลลิงยูกันดา (UGX) และอยู่ภายใต้เกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ในอัตราร้อยละ 3 เท่านั้น

2.5 สิทธิประโยชน์การลงทุน

หน่วยงานส่งเสริมการลงทุนยูกันดา (Uganda Investment Authority: UIA) ทำหน้าที่คล้ายกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ของไทย คือ อำนวยความสะดวกแก่ภาคเอกชนและส่งเสริมการลงทุน เพื่อสร้างความเติบโตและพัฒนาการทางเศรษฐกิจของยูกันดา แต่มีลักษณะโครงสร้างขององค์กรที่แตกต่างจาก BOI คือ UIA เป็นหน่วยงานกึ่งอิสระของภาครัฐซึ่งถูกจัดตั้งตามระเบียบรัฐสภา และรูปแบบการอำนวยความสะดวกของ UIA ใช้วิธีการรวบรวมหน่วยงานที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจนำมาไว้ในอาณาบริเวณเดียวกัน แต่นักลงทุนยังเป็นผู้ประกอบการเหล่านั้นด้วยตนเอง

ยูกันดาให้คำมั่นว่าการส่งรายได้และผลตอบแทนกลับบริษัทต้นทางเป็นไปอย่างราบรื่น และอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติถือครองหุ้นของกิจการในยูกันดาได้อย่างเบ็ดเสร็จ⁸ สำหรับรูปแบบนโยบายส่งเสริมการลงทุนของ UIA นั้น ได้ใช้เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ อุตสาหกรรมเป้าหมาย มูลค่าการลงทุน และสิ่งจูงใจพิเศษอื่นๆ สำหรับกิจการที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมในวงกว้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

⁸ http://www.africa-uganda-business-travel-guide.com/Uganda_Tax.html#UGTaxIncentives

ตารางที่ 2.2: นโยบายการมอบสิทธิประโยชน์การลงทุนของยูกันดา

คุณสมบัติของกิจการ	วัตถุประสงค์ที่สนับสนุน	สิทธิประโยชน์
<ul style="list-style-type: none"> ▶ การเกษตร ▶ การท่องเที่ยว ▶ สุขภาพ ▶ การศึกษา ▶ พลังงานหมุนเวียน ▶ เหมืองแร่ ▶ น้ำมัน ▶ แก๊ส 	เพื่อให้เกิดการขยายตัวของกิจการเหล่านี้ภายในประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ▶ งดเว้นอากรขาเข้าของเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิต ▶ งดเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มของเครื่องจักร ▶ งดเว้นภาษีสำหรับเครื่องจักรการเกษตร
ทุกการส่งออก ยกเว้นหนังสือตัว	เพื่อกระตุ้นการส่งออกของประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ▶ งดเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรและวัตถุดิบ ▶ งดเว้นอากรแสตมป์ ▶ คืนเงินอากรทั้งหมดหรือบางส่วน สำหรับทุกๆ ค่าใช้จ่ายในการนำเข้าวัตถุดิบเพื่อผลิตสินค้าส่งออก ▶ งดเว้นภาษีสำหรับโรงงานและเครื่องจักร อุปกรณ์การศึกษา เกษษัณท์สำหรับมนุษย์และสัตว์ และวัตถุดิบ
กิจการในเมือง Kampala, Entebbe, Namanve, Jinja และ Njeru	เพื่อขยายขนาดการลงทุนและกระจายรายได้ จึงยินยอมให้ธุรกิจตามหลักเกณฑ์นี้สามารถนำมูลค่าการลงทุนไปหักลดหย่อนภาษีได้	โรงงานและเครื่องจักรอุตสาหกรรมสามารถนำมูลค่าการลงทุนไปหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 50 (โดยคิดค่าเสื่อมราคา)
กิจการในเมืองอื่นๆ ของยูกันดา ที่ไม่ใช่ Kampala, Entebbe, Namanve, Jinja และ Njeru		โรงงานและเครื่องจักรอุตสาหกรรมสามารถนำมูลค่าการลงทุนไปหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 75 (โดยคิดค่าเสื่อมราคา)
กิจการที่เริ่มต้นใหม่		ต้นทุนการเริ่มต้นดำเนินกิจการตามการใช้จ่ายจริงระยะเวลา 4 ปี นำมาคิดเป็น 4 งวดเท่าๆ กัน สามารถนำไปหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 25 (โดยคิดค่าเสื่อมราคา)
กิจการโรงแรม โรงพยาบาล และโรงงานอุตสาหกรรมเดิม		สามารถนำมูลค่าการลงทุนไปหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 5 (โดยคิดค่าเสื่อมราคา)
คอมพิวเตอร์ และเครื่องมือจัดการข้อมูล		สามารถนำมูลค่าการลงทุนไปหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 40 (โดยคิดค่าเสื่อมราคา)
กิจการผลิตรถยนต์ และยานพาหนะทางบก เช่น รถบัส รถมินิบัสไม่เกิน 30 ที่นั่ง และรถบรรทุก ขนาดไม่เกิน 7 ตัน เป็นต้น		สามารถนำมูลค่าการลงทุนไปหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 35 (โดยคิดค่าเสื่อมราคา)
กิจการผลิตยานพาหนะเฉพาะ เช่น รถบรรทุก รถแทรกเตอร์ และรถ		สามารถนำมูลค่าการลงทุนไปหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 30 (โดยคิดค่าเสื่อมราคา)

คุณสมบัติของกิจการ	วัตถุประสงค์ที่สนับสนุน	สิทธิประโยชน์
<p>ลากคอนเทนเนอร์ เป็นต้น</p> <p>การขนส่งทางราง การขนส่งทางน้ำ และเรือเดินสมุทร</p>		สามารถนำมูลค่าการลงทุนไปหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 20 (โดยคิดค่าเสื่อมราคา)
<p>▶ มีการลงทุนวิจัยทางวิทยาศาสตร์</p> <p>▶ มีต้นทุนการฝึกอบรม และให้ความรู้แก่พลเมืองยูกันดา</p> <p>▶ มีการใช้จ่ายในการสำรวจแร่ธาตุ</p>	ส่งเสริมการลงทุนที่สร้างประโยชน์แก่สังคม	สามารถนำค่าใช้จ่ายเหล่านั้นไปหักลดหย่อนภาษีได้ทั้งหมด
<p>▶ มีการจ้างงานบุคคลพิการร้อยละ 5 เป็นพนักงานประจำ</p> <p>▶ ไร่นาที่สามารถลดค่าใช้จ่าย</p> <p>▶ กิจการที่สามารถลดหนี้เสีย</p>		สามารถนำไปหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 2

ที่มา: UIA (2016)

สิทธิประโยชน์และมาตรการส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติ⁹

ประเทศยูกันดาส่งเสริมให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ โดย The Uganda Investment Authority (UIA) มีเป้าหมายที่จะทำ One-Stop-Shop เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และทำให้การลงทุนในประเทศมีความสะดวกมากขึ้น โดยได้เสนอสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในการลดหย่อนภาษี ซึ่งแบ่งออกได้ 3 ส่วน ดังนี้

1) สิทธิในการนำเงินลงทุน ร้อยละ 50-75 ของค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องจักรมาหักออกจากรายได้ของการผลิตในปีแรกได้ ทั้งนี้ อัตราดังกล่าวขึ้นอยู่กับเขตการลงทุนนอกจากนี้ เงินลงทุนเบื้องต้นสามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ทั้งหมด โดย แบ่งออกเป็นรายปี ร้อยละ 25 ต่อปี รวมระยะเวลา 4 ปี

2) การคิดค่าเสื่อมทรัพย์สิน โดย แบ่งทรัพย์สินออกเป็น 4 ระดับ (Class 1-4) และทรัพย์สินที่ใช้ในการเกษตร ทั้งนี้สามารถหักค่าเสื่อมได้ในอัตราระหว่างร้อยละ 20-40 ขึ้นอยู่กับระดับทรัพย์สิน และร้อยละ 20 สำหรับทรัพย์สินที่ใช้ในการเกษตร โดยใช้วิธีหักค่าเสื่อมทางบัญชีในแต่ละปีแบบลดส่วน (Declining Balance Method)

3) การหักค่าเสื่อมจากรายได้สำหรับทรัพย์สินที่ไม่เข้าข่ายในส่วนของ 2 เช่น การหักค่าเสื่อมตึก (รวมถึงโรงแรมและโรงพยาบาล) ในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี และการหักค่าเสื่อมทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ เช่น สิทธิบัตร การเช่า/เช่าซื้อ ทรัพย์สิน ซึ่งจะมีอัตราแตกต่างกันไป

⁹ คู่มือการลงทุนในสาธารณรัฐยูกันดา, Balance Knowledge Design Co., Ltd.

2.6 กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการนำเข้าสินค้า

พิธีการศุลกากรขาเข้า

ผู้นำเข้าสินค้าจะดำเนินการเตรียมเอกสารและกรอกข้อมูลใบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Customs Declaration) หรือ Single Administrative Document (SAD) แล้วจึงยื่นเอกสารผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งรัฐบาลยูกันดาได้นำระบบการจัดการด้านเอกสารแบบสากล หรือระบบ ASYCUDA (Automated SYstem for CUsToms DAta) มาใช้ จากนั้น นัดหมายวันดำเนินพิธีการศุลกากร (ตรวจสินค้า) ทั้งนี้ ในการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์ พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช เกษัตริภัณฑ์ และเสื้อผ้ามือสอง ต้องมีเอกสารการนำเข้าประกอบเพิ่มเติม โดยขอใบอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ทาง Uganda National Bureau of Standards (UNBS) ได้กำหนดให้สินค้าควบคุม (Regulated product) ด้านคุณภาพ ความสะอาด ความปลอดภัย รวมถึงสินค้าในรายการอุปสรรคเทคนิคทางการค้า (Technical Barrier to Trade) ต้องได้รับการตรวจ Pre-Export Verification of Conformity (PVoC) เพื่อได้รับ Certificate of Conformity (CoC) ก่อนนำเข้าสินค้ามายังยูกันดา

ตารางที่ 2.3: ผลเปรียบเทียบความสะดวกในการประกอบธุรกิจในประเทศ ยูกันดา เคนยา แทนเซเนีย รวันดา บรูไน และไทย

ประเทศ	UG	KE	TZ	RW	BI	TH
ขั้นตอนการทำธุรกิจ	อันดับ					
ภาพรวมความสะดวกในการทำธุรกิจ	122	108	139	62	152	49
เริ่มธุรกิจ	168	151	129	111	19	96
การขอใบอนุญาตก่อสร้าง	161	149	126	37	165	39
การติดตั้งระบบไฟฟ้า	167	127	83	118	185	11
ความสะดวกในการขึ้นทะเบียนสิ่งปลูกสร้าง	120	115	133	12	94	57
การรับรองทางการเงิน	42	28	152	2	174	97
การปกป้องนักลงทุนขนาดเล็ก	99	115	122	88	115	36
การจ่ายภาษี	105	101	150	48	111	70
การค้าข้ามพรมแดน	128	131	180	156	154	56
การบังคับใช้กฎหมาย	78	102	64	127	146	57
การแก้ปัญหาล้มละลาย	104	144	99	72	145	49

ที่มา: World Bank Group (2016) <http://www.doingbusiness.org>

จากการจัดอันดับความสะดวกในการทำธุรกิจของธนาคารโลก ในปี 2016 พบว่าขั้นตอนการค้าข้ามพรมแดน ซึ่งรวมถึงพิธีศุลกากรขาเข้าของยูกันดาอยู่ในอันดับที่ 128 ดีกว่าประเทศอื่น ๆ ในแอฟริกาตะวันออก ทั้งนี้ การนำเข้าสินค้ามายังยูกันดา ใช้เวลาเฉลี่ยในการดำเนินการด้านเอกสาร 2 วัน 16 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายตกประมาณ 102 ดอลลาร์สหรัฐฯ และใช้เวลาในพิธีการศุลกากรและตรวจสอบสินค้าประมาณ 3 วัน 5 ชั่วโมง มีค่าใช้จ่าย 287 ดอลลาร์สหรัฐฯ

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า

ยูกันดาให้สิทธิพิเศษจากกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าในกลุ่มประชาคมแอฟริกาตะวันออก (East African Community: EAC) ซึ่งประกอบด้วย ประเทศบुरुнді เคนยา รวันดา แทนซาเนีย และยูกันดา และประเทศสมาชิก Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA)

มาตรการทางด้านภาษี¹⁰ และค่าธรรมเนียมอื่นๆ

ยูกันดาใช้มาตรการเก็บภาษี (Tariff) เป็นเครื่องมือหลักในการควบคุมระเบียบการค้า ในการนำเข้าสินค้าโดยทั่วไป จะเก็บภาษีในอัตราตั้งแต่ ร้อยละ 0 ถึง 25 โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ (1) ยกเว้นการเก็บภาษีในสินค้าประเภทวัตถุดิบ (2) ร้อยละ 10 ในสินค้ากึ่งสำเร็จรูป และ (3) ร้อยละ 25 ในสินค้าสำเร็จรูป แต่หากเป็นสินค้านำเข้าจากกลุ่มประเทศ Common Market Eastern and Southern Africa (COMESA) จะได้ยกเว้นภาษีการนำเข้าวัตถุดิบ พืช และเครื่องจักร ส่วนในสินค้ากึ่งสำเร็จรูปและสินค้าสำเร็จรูป จะเก็บภาษีในอัตรา ร้อยละ 4 และ 6 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าอัตราทั่วไป

ในฐานะที่ยูกันดาเป็นประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ถือตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ (Most Favored Nation Treatment: MFN)¹¹ โดยสินค้าทั่วไปกำหนดภาษี MFN เฉลี่ย (Simple Average MFN-applied) ที่ร้อยละ 12.7 โดยเพดานภาษีอยู่ที่ร้อยละ 73.1 ในกรณีสินค้าเกษตรอัตราดังกล่าวอยู่ที่ ร้อยละ 20.2 โดยเพดานภาษี (Bound) อยู่ที่ร้อยละ 77.5 ทั้งนี้ มีเพียง 75 รายการ จากสินค้าเกษตรทั้งหมด 776 รายการ ที่เพดานภาษีอยู่ที่ ร้อยละ 40 และ 70 ส่วนสินค้าอุตสาหกรรม 4,660 รายการ กำหนดอัตราภาษี MFN เฉลี่ยทั่วไปที่ ร้อยละ 11.5 เพดานภาษีอยู่ที่ร้อยละ 56 และ 80

ภาษีและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ที่เก็บในการนำเข้าสินค้า ได้แก่ (1) ภาษีสรรพสามิต (Excise Tax) จัดเก็บในสินค้าประเภท บุหรี่ แอลกอฮอล์ เชื้อเพลิง โทรศัพท์มือถือ น้ำตาล และกระสอบบรรจุเม็ดพลาสติก (HS 3923.21 และ 3923.29.00) โดยจัดเก็บตามมูลค่าของสินค้า (2) ภาษีมูลค่าเพิ่มเก็บที่ ร้อยละ 18 (Value-added Tax: VAT) ของมูลค่าสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ยกเว้นสินค้าที่อยู่ภายใต้ความตกลงของกลุ่ม EAC และกลุ่มธุรกิจบริการ ทั้งการเงิน ประกันภัย การศึกษา บริการสุขภาพ (ทันตกรรม เภสัชภัณฑ์ และพยาบาล) และสินค้า คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ รวมถึงก๊าซปิโตรเลียม ก็ได้รับการยกเว้นภาษีดังกล่าว

¹⁰ <http://www.customs.gov.lk/tariff/TARIFF%202013.pdf> และ

https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/MultiDDFDocuments/92758/Q/WT/TPR/S237R1-01.pdf;Q/WT/TPR/S237R1-02.pdf;Q/WT/TPR/S237R1-03.pdf;Q/WT/TPR/S237R1-04.pdf;Q/WT/TPR/S237R1-05.pdf;Q/WT/TPR/S237R1-06.pdf/

¹¹ การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมภายใต้ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO) กล่าวคือ กำหนดอัตราภาษีขาเข้า/ขาออกของในทุกประเทศสมาชิก หรือประเทศที่ได้รับสิทธิดังกล่าวเท่ากัน

มาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Trade Barriers)

ยูกันดาไม่มีระบบจำกัดปริมาณหรือมูลค่าการนำเข้าสินค้า (Tariff quotas) แต่มีข้อกำหนดการนำเข้าสินค้าบางประเภท ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความปลอดภัย คุณเสถียรภาพ สุข สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม ของประชากรในประเทศ

สินค้าที่อยู่ในรายการที่ต้องมีใบอนุญาตในการนำเข้า (Import License) เช่น ยางล้อที่ผ่านการใช้งาน และ แบตเตอรี่บางชนิด โดยสามารถขอใบอนุญาตได้ที่กระทรวงการท่องเที่ยว การค้า และอุตสาหกรรม (Ministry of Tourism, Trade and Industry) ทั้งนี้ ผู้นำเข้าสินค้าบางประเภท เช่น สารเคมีที่ใช้ในภาคการเกษตรต้องติดต่อ Agricultural Chemicals Board (ACB) ส่วนเภสัชภัณฑ์ติดต่อ National Drug Authority (NDA) เพื่อขึ้นทะเบียนและรับอนุญาตจากหน่วยงานนั้นๆ ในการนำเข้าสินค้า

มาตรการอื่นๆ

ข้อกำหนดการนำเข้าพืชต้องมีหนังสือรับรองมาตรฐานสุขอนามัยของพืช (Sanitary and Phytosanitary certificate) ว่าปลอดศัตรูพืช หรือทดสอบ SPS¹² ซึ่งมีสินค้า 2 รายการที่ต้องทำตามมาตรการดังกล่าว และสินค้า 502 รายการ ที่อยู่ในมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคทางการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT)¹³ ส่วนการนำเข้าสิ่งมีชีวิตต้องได้รับการรับรองว่าปลอดเชื้อ นอกจากนี้ เสื้อผ้ามือสองต้องได้รับใบรับรองการรมยา (Fumigation certificate)

มาตรการส่งออกสินค้า

พิธีการศุลกากรขาออก

ในการส่งออกสินค้าทางผู้ส่งออกหรือตัวแทนผู้ส่งออก จะต้องกรอกเอกสาร Single Administrative Document (SAD) และยื่นเอกสารผ่านทางช่องทางออนไลน์ซึ่งเป็นระบบ ASYCUDA (Automated SYstem for CUstoms DAta) เช่นเดียวกับการนำเข้าสินค้า เพื่อลงทะเบียนให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจสอบสินค้า จากนั้น ยื่นเอกสารดังกล่าว พร้อมทั้งเอกสารประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หากต้องยื่นเอกสารอื่นๆ ประกอบ ผู้ส่งออกต้องติดต่อหน่วยงานดังตารางที่ 2.4 ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามประเภทของสินค้า

ผู้ส่งออกต้องแสดงใบสำแดงสินค้าต่อ Director-General of Customs เพื่อเก็บสถิติการส่งออก รวมถึงระบุปริมาณ คุณภาพ และประเมินราคาสินค้า

¹² <https://i-tip.wto.org/goods/Forms/TableViewDetails.aspx?mode=modify>

¹³ TBT เป็นข้อกำหนดว่าสินค้าที่นำเข้า จะต้องผ่านมาตรฐานที่ประเทศนั้นๆ ในเชิงเทคนิค เช่น บรรจุภัณฑ์ ฉลาก

ตารางที่ 2.4: หน่วยงานที่ผู้ส่งออกต้องไปติดต่อ เพื่อขอหนังสือรับรองในการส่งออกสินค้า

ประเภทหนังสือ/การรับรอง	กระทรวง/หน่วยงาน
หนังสือรับรองการส่งออก	Ministry of Trade, Tourism and Industry
หนังสือรับรองต้นกำเนิดสินค้าในสินค้าทั่วไป	สภาอุตสาหกรรมและการค้าแห่งประเทศไทย (UNCCI)
หนังสือรับรองต้นกำเนิดสินค้า กรณีส่งสินค้าไปประเทศสมาชิก COMESA	Uganda Exports Promotion Board (UEPB)
กรณีส่งสินค้าไปยุโรปต้องขอใบ EUR.1	Uganda Exports Promotion Board (UEPB)
หนังสือรับรองต้นกำเนิด สินค้าประเภท กาแฟ	International Coffee Organisation (ICO)
หนังสือรับรอง สินค้าจำพวกพืช สัตว์ และสัตว์น้ำ	Ministry of Agriculture, Animal Industry and Fisheries (MAAIF)
หนังสือรับรองการเป็นผู้ส่งออกฝ้าย	Cotton Development Organisation (CDO)

ที่มา: <http://www.ugandanconventionuk.org/about-uganda/investment-information/business-registration-procedures/export-procedures/>

ธนาคารโลกได้จัดอันดับความสะดวกในการทำธุรกิจในปี 2016 พบว่าการส่งออกสินค้าจากประเทศยูกันดา ใช้เวลาเฉลี่ยในการดำเนินการด้านเอกสาร 6 วัน 5 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายประมาณ 489 ดอลลาร์สหรัฐฯ และใช้เวลาในพิธีการศุลกากรขาออกและตรวจสอบสินค้าประมาณ 5 วัน 18 ชั่วโมง เสียค่าใช้จ่าย 296 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งใช้ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายแพงกว่าการนำเข้าสินค้า

มาตรการภาษีและค่าธรรมเนียมอื่นๆ

ยูกันดาไม่มีมาตรการอุดหนุน (Subsidy Export) การส่งออกสินค้า แต่เก็บภาษีจากการส่งออก (Cess) ร้อยละ 1 ของมูลค่าการส่งออกกาแฟ ซึ่งเก็บโดย Uganda Coffee Development Authority ส่วนฝ้ายเก็บ Cess ที่ร้อยละ 2 เก็บโดย Cotton Development Organization และเก็บภาษีการส่งออกหนึ่งดิว 0.8 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อ 1 กิโลกรัม

มาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี

ทางรัฐบาลไม่มีมาตรการจำกัดปริมาณและน้ำหนักของสินค้านำเข้า (Quota) อย่างไรก็ตาม สินค้าที่ห้ามส่งออกส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อตกลงของกลุ่มประเทศ EAC¹⁴ ส่วนสินค้าที่ต้องมีใบอนุญาตในการส่งออก เช่น ดอกไม้ ผลไม้ ผัก พืช ฝ้ายและผลิตภัณฑ์จากฝ้าย กาแฟ และฝ้าย นอกจากนี้ สินค้าที่ต้องมีหนังสือรับรองได้แก่ โลหะมีค่า ปลา และหนังดิบ

2.7 ความตกลงการค้าเสรี

ยูกันดามีความตกลงการค้าเสรีที่สำคัญ 4 ความตกลง ส่งผลให้ได้สิทธิประโยชน์ในการได้รับยกเว้นภาษีศุลกากรในการส่งออกไปยัง 4 กลุ่มประเทศได้แก่ กลุ่มแอฟริกาตะวันออก 6 ประเทศ คือ East African

¹⁴ http://www.customs.eac.int/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=97

Community (EAC) แอฟริกาตอนใต้ (ที่ไม่รวม SACU) สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ซึ่งในอนาคตกำลังดำเนินการประชุมเพื่อจัดให้มีการลงนาม FTA กับ 3 กลุ่ม คือ EAC-SADC-COMESA ด้วย

ความตกลงดังกล่าว อาจมีส่วนทำให้ยูกันดากลายสภาพจากประเทศ land locked เป็น land linked ได้ ซึ่งนักลงทุนต่างชาติในยูกันดา ย่อมได้ประโยชน์จากความตกลงดังกล่าวด้วยเช่นกัน รายละเอียดของความตกลงเหล่านี้ มีดังนี้

Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA)

การจัดตั้งการรวมกลุ่มของตลาดร่วมแอฟริกาตะวันออกและแอฟริกาตอนใต้ หรือ COMESA มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 1994 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างขอบเขตการแข่งขันในระดับสากลในการรวมสินค้า บริการ เงินทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างอิสระ ส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก ยกเว้นมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชน และขยายการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก โดยมีประเทศสมาชิกประกอบด้วยประเทศแองโกลา บรุนดี คอโมโรส คองโก เจริเทรีย เอธิโอเปีย เคนยา ลิเบีย มาดากัสการ์ มาลาวี มอริเชียส นามิเบีย รวันดา เซเชลส์ ซูดาน สวาซิแลนด์ แทนซาเนีย ยูกันดา แซมเบีย และซิมบับเว ปัจจุบัน COMESA เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจสหภาพศุลกากร (Customs Union) และเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2009 ได้มีมติในข้อตกลงสหภาพศุลกากรฉบับใหม่ เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาในภูมิภาคมากขึ้น ขณะเดียวกันยังเป็นการลดข้อพิพาทและการโต้แย้งภายในภูมิภาค นอกจากนี้ ภายใต้ข้อตกลงฉบับใหม่มีการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าจากภูมิภาคอื่นในอัตราเท่ากันที่ร้อยละ 0-25 ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้า อาทิ สินค้าชั้นกลางมีอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 10 ขณะที่สินค้าสำเร็จรูปมีอัตราภาษีนำเข้า ร้อยละ 25

East African Community (EAC)

การจัดตั้งการรวมกลุ่มประชาคมแอฟริกาตะวันออก ประกอบไปด้วย 6 ประเทศสมาชิก ประกอบไปด้วยประเทศบรุนดี เคนยา รวันดา แทนซาเนีย ยูกันดา และซูดานใต้ กลุ่ม EAC ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2009 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาความร่วมมือไปสู่การจัดตั้งตลาดเดียว (Single Market) ในอนาคต ทั้งนี้ ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของกลุ่ม EAC มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2010

ความร่วมมือสำคัญครั้งล่าสุดของกลุ่ม EAC คือ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันขึ้นเป็นสหภาพศุลกากร (Customs Union) เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2005 ภายใต้สหภาพศุลกากรในกลุ่มประเทศสมาชิกนี้ โดยที่จะเรียกเก็บภาษีนำเข้าระหว่างกันที่อัตรา 0% และจะเรียกเก็บภาษีนำเข้าโดยทั่วไปจากประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกันโดยภาษีที่เรียกเก็บจะมี 3 อัตรา คือ ร้อยละ 0, 10 และ 25 โดยที่มีการยกเว้น กลุ่มสินค้า Sensitive List จำนวนหลายรายการ (อาทิสินค้าเกษตร และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์บางชนิด) ที่จะเรียกเก็บภาษีนำเข้าในอัตราที่สูงกว่าร้อยละ 25

นอกจากนี้ กลุ่ม EAC ยังได้รับสิทธิพิเศษในการส่งออกสินค้าไปยังตลาดสหรัฐฯภายใต้ข้อตกลง Africa Growth and Opportunity Act (AGOA) ซึ่งภายใต้ข้อตกลงดังกล่าว สหรัฐฯ ไม่ได้กำหนดโควตาการนำเข้า นอกจากนี้ ยังยกเว้นภาษีนำเข้าให้แก่สินค้านำเข้า 6,400 รายการ จาก 37 ประเทศในทวีปแอฟริกา ดังนั้น การเชื่อมความสัมพันธ์ทางการค้ากับกลุ่ม EAC นอกจากจะเป็นโอกาสอันดีที่จะช่วยให้สามารถขยายตลาดการค้าในทวีปแอฟริกาได้เพิ่มขึ้นแล้ว ยังช่วยให้ขยายตลาดการค้าไปสหรัฐฯ ได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย และทางกลุ่มได้มีเป้าหมายในการรวมตลาดการเงิน (Monetary Union) ภายในปี 2012 ก่อนพัฒนาไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมืองต่อไป

ความตกลง ไตรภาคี EAC-SADC-COMESA

ความตกลงเขตการค้าเสรีไตรภาคี (TFTA) นี้ เป็นความตกลงที่มีความน่าสนใจอย่างมากในแอฟริกา เพราะจะก่อให้เกิดเขตการค้าเสรีขนาดใหญ่ครอบคลุมถึง 26 ประเทศ ในแอฟริกา ทั้งในฝั่งตะวันออก ตอนเหนือ ตอนกลาง และตอนใต้ นอกจากนี้ความตกลงนี้ยังเป็นความตกลงระหว่าง “กลุ่มเศรษฐกิจ” กับ “กลุ่มเศรษฐกิจ” ถึง 3 กลุ่ม ที่อยู่ใกล้ชิดกันด้วย

ความตกลงไตรภาคีนี้ เริ่มต้นเจรจาตั้งแต่ปี 2008 เป็นต้นมา ปัจจุบันได้มีร่างความตกลง FTA แล้ว โดยมีสมาชิก 17 ชาติลงนามยอมรับในความตกลงดังกล่าว จึงเหลือการเจรจาแก้ไข เพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ชาติสมาชิกที่เหลืออีก 9 ประเทศในการลงนามรับ ซึ่งน่าจะแล้วเสร็จได้ในเวลาอันใกล้ หากความตกลงดังกล่าวแล้วเสร็จ ตลาดรวมของ TFTA จะกว้างใหญ่มาก รวมถึง จะอุดมไปด้วยทรัพยากรมหาศาล การลงทุนในประเทศสมาชิกเหล่านี้จะได้ประโยชน์ ทั้งจากด้านตลาด ทรัพยากร แรงงาน ฯลฯ

รูปภาพที่ 2.1 : ประเทศสมาชิก TFTA

ที่มา: BBC (2016)

Cotonou Agreement

ความตกลง COTONOU หรือ ชื่อทางการคือ ACP-EU Partnership เป็นความตกลงที่มีสาระสำคัญในการลดปัญหาความยากจน และช่วยประเทศรายได้น้อย โดยเฉพาะ ในแอฟริกา และแถบแคริบเบียน ให้มีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นโดยสหภาพยุโรป โดยชื่อ COTONOU นั้นมาจากชื่อเมืองหลวงของประเทศเบนิน ที่ได้มีการประชุมและลงนามในความตกลงเมื่อปี 2000

ในความตกลง COTONOU นั้น มีประเด็นความตกลงหลายเรื่อง ทั้งความตกลงด้านความร่วมมือทางการเมือง ความร่วมมือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน และความตกลงด้านเศรษฐกิจและการค้า โดยด้านเศรษฐกิจและการค้านั้น สหภาพยุโรป ได้ระบุให้ความช่วยเหลือทางการค้าโดยการปลอดภาษีศุลกากรของสินค้า จากประเทศ ACP (แอฟริกา แคริบเบียน และหมู่เกาะแปซิฟิก) เพียงฝั่งเดียวในเบื้องต้น นั่นคือ แอฟริกาสามารถเก็บภาษีสินค้าจากยุโรปเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศได้ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสหภาพยุโรปมีความพยายามให้ประเทศแอฟริกาที่เริ่มพัฒนาได้บ้างแล้ว ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรแก่ทางสหภาพยุโรปเป็นพิเศษบ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นการบังคับกับทุกประเทศแต่อย่างใด

สำหรับยูกันดา ผู้ผลิตในยูกันดา สามารถใช้สิทธิพิเศษทางภาษีจากความตกลง COTONOU นี้ในการยกเว้นภาษีศุลกากรนำเข้าสินค้าจากยูกันดาไปยังสหภาพยุโรปได้

African Growth and Opportunity Act (AGOA)

นอกจากสิทธิในการส่งไปยัง สหภาพยุโรปโดยไม่เสียภาษีศุลกากรแล้ว ยูกันดา ยังได้รับสิทธิจากพระราชบัญญัติ African Growth and Opportunity Act (AGOA) ในการยกเว้นภาษีศุลกากร จากประเทศในกลุ่มแอฟริกาไปยังสหรัฐฯ ด้วย โดยสิทธิดังกล่าวนี้ เป็นการให้จากฝั่งสหรัฐฯ เพียงฝ่ายเดียว โดยเริ่มใช้ครั้งแรกตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา

AGOA เป็นการให้สิทธิพิเศษฝ่ายเดียวของสหรัฐฯ กับประเทศในกลุ่มแอฟริกาที่กำลังพัฒนา โดยให้สิทธิ คล้ายคลึงกับ GSP ในสหภาพยุโรป โดย AGOA ได้ยกเว้นภาษีศุลกากรจากประเทศเหล่านี้ ในเกือบทุกรายการสินค้า (เว้นเฉพาะสินค้าที่เป็นประเด็นอ่อนไหวบางอย่างเท่านั้น) และเป็นการให้เพียงฝ่ายเดียว กล่าวคือ ประเทศในกลุ่มแอฟริกาไม่จำเป็นต้องลดหรือยกเว้นภาษีศุลกากรแก่สินค้าจากสหรัฐฯ ก็ได้

3

อุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายการลงทุนไทย (ประเทศยูกันดา)

3.1 วิธีการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน

เพื่อให้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สามารถเสนอแนะช่องทางการลงทุนในประเทศเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องมีการคัดเลือกสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่นักลงทุนไทยมีศักยภาพจากนั้นจึงศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกถึงบริบทการแข่งขันและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดังกล่าว อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำข้อเสนอแนะรูปแบบและขั้นตอนการลงทุนสำหรับแต่ละสาขาเพราะโอกาสและอุปสรรคแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยคิดค้นเครื่องมือทางวิชาการในการเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างน้อย 2 สาขาในระดับพิกัดศุลกากร 2 หลักหรือเทียบเท่า โดยเกณฑ์หลักที่จะใช้ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) ชีตความสามารถการแข่งขันของไทย¹ ($RCA_{th} > 1$) (2) ชีตความสามารถการแข่งขันของประเทศเป้าหมายการลงทุน (Host country) ($RCA_i > 1$) ซึ่งหมายความว่าอุตสาหกรรมที่ไทยมีโอกาสสูงและคณะผู้วิจัยพึงศึกษาเชิงลึก ต้องเป็นกิจการที่ทั้งไทยและประเทศเป้าหมายเชี่ยวชาญ โดยอาจเป็นขั้นตอนเดียวกันหรือต่างกันในช่วงโซ่มูลค่าก็ได้ และ (3) สาขาเป้าหมายการลงทุนในประเทศเป้าหมายการลงทุน (ตัวแปรหุ่น=1) ซึ่งหมายความว่าต้องเป็นสาขาที่ประเทศเป้าหมายสนับสนุนการลงทุนเชิงรุก

ตารางที่ 3.1 แสดงวิธีการคัดเลือกของคณะผู้วิจัยในเชิงปริมาณ โดยมีสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

X คือ มูลค่าการส่งออก TH คือ ประเทศไทย Σ คือ มูลค่ารวม
W คือ โลก UG คือ ประเทศยูกันดา D คือ ตัวแปรหุ่นเชิงนโยบาย

ตารางที่ 3.1: วิธีการคัดเลือกกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนในประเทศยูกันดา

อุตสาหกรรม	X_W	X_{TH}	X_{UG}	RCA_{TH} (เกณฑ์ 1)	RCA_{UG} (เกณฑ์ 2)	$RCA_{WEIGHTED}$	นโยบาย (เกณฑ์ 3)	สรุปคะแนน
ก	X_{Wg}	X_{THg}	X_{UGg}	$\frac{X_{THg}/\Sigma X_{TH}}{X_{Wg}/\Sigma X_W}$	$\frac{X_{UGg}/\Sigma X_{UG}}{X_{Wg}/\Sigma X_W}$	$(1/3)RCA_{THg}$ + $(2/3)RCA_{UGg}$	$D_g (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDg} \times D_g$
ข	$X_{Wข}$	$X_{THข}$	$X_{UGข}$	$\frac{X_{THข}/\Sigma X_{TH}}{X_{Wข}/\Sigma X_W}$	$\frac{X_{UGข}/\Sigma X_{UG}}{X_{Wข}/\Sigma X_W}$	$(1/3)RCA_{THข}$ + $(2/3)RCA_{UGข}$	$D_{ข} (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDข} \times D_{ข}$
ค	$X_{Wค}$	$X_{THค}$	$X_{UGค}$	$\frac{X_{THค}/\Sigma X_{TH}}{X_{Wค}/\Sigma X_W}$	$\frac{X_{UGค}/\Sigma X_{UG}}{X_{Wค}/\Sigma X_W}$	$(1/3)RCA_{THค}$ + $(2/3)RCA_{UGค}$	$D_{ค} (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDค} \times D_{ค}$
ง	$X_{Wง}$	$X_{THง}$	$X_{UGง}$	$\frac{X_{THง}/\Sigma X_{TH}}{X_{Wง}/\Sigma X_W}$	$\frac{X_{UGง}/\Sigma X_{UG}}{X_{Wง}/\Sigma X_W}$	$(1/3)RCA_{THง}$ + $(2/3)RCA_{UGง}$	$D_{ง} (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDง} \times D_{ง}$
รวม	ΣX_W	ΣX_{TH}	ΣX_{UG}	-	-	-	-	-

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

¹ สูตรในการคำนวณค่าดัชนี RCA คือ

$$RCA_j = \frac{X_{ij} / X_{it}}{X_{wj} / X_{wt}}$$

โดย X คือมูลค่าการส่งออก, i คือประเทศที่ต้องการศึกษา, j คือสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต้องการศึกษา, w คือ โลก และ t คือสินค้าทั้งหมด หากค่า RCA มากกว่า 1 จะสะท้อนว่าประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าในอุตสาหกรรมนั้นๆ สุดตลาดโลก

จากตารางข้างต้น (กรณีตัวอย่างประเทศยูกันดา) จะเห็นว่าเกณฑ์ที่คณะผู้วิจัยนำมาใช้คัดเลือกทั้งหมดเรียงด้วยสีม่วงอ่อน ได้แก่ (1) RCA_{TH} (2) RCA_{UG} และ (3) ตัวแปรหุ่น (D) ที่มีค่า 0 (ไม่ใช่สาขาที่หน่วยงานเทียบเท่า สกท. ของยูกันดาประกาศเป็นสาขาเป้าหมาย) หรือ 1 (เป็นสาขาที่หน่วยงานเทียบเท่า สกท. ของยูกันดาประกาศเป็นสาขาเป้าหมาย) ทั้งนี้ ในกรณีที่สาขาอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์มีมากกว่า 1 สาขา คณะผู้วิจัยจะเรียงลำดับตามความเชี่ยวชาญของไทยและประเทศเป้าหมายการลงทุน (ในที่นี้คือ ยูกันดา) โดยให้น้ำหนัก 1/3 สำหรับ RCA_{TH} และ 2/3 สำหรับ RCA_{UG} เพราะการลงทุนจะเกิดขึ้นในประเทศเป้าหมายการลงทุน ศักยภาพภายในประเทศดังกล่าวจึงมีนัยสำคัญมากกว่า ผลการคำนวณดังกล่าวคือ ค่า RCA เกลี่ยถ่วงน้ำหนัก ($RCA_{WEIGHTED}$) ซึ่งเรียงด้วยสีม่วงเข้มในตาราง ซึ่งเมื่อนำมาคูณกับตัวแปรหุ่นแล้ว จะได้เป็นคะแนนในคอลัมภ์ขวาสุดที่คณะผู้วิจัยจะใช้คัดเลือกสาขาอุตสาหกรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย หรือกล่าวสรุปได้ว่า คณะผู้วิจัยจะเลือกอุตสาหกรรม 2 สาขาที่มีคะแนน ($RCA_{WEIGHTED} \times D$) สูงสุด

ถึงกระนั้นก็ตาม หากผลการคัดเลือกออกมาเป็นอุตสาหกรรมที่การลงทุนมีขนาดใหญ่ ใช้เม็ดเงินลงทุนมหาศาล เช่น เหมืองแร่ บริษัทไทยที่มีความสามารถออกไปลงทุนในประเทศตลาดใหม่จึงมีเฉพาะบริษัทข้ามชาติซึ่งข้อมูลเพียงพอพร้อมอยู่แล้ว คณะผู้วิจัยอาจพิจารณาเลือกสาขาอุตสาหกรรมที่ได้คะแนนรองลงมาแทน เพราะ SMEs เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักกลุ่มหนึ่งของการเผยแพร่ข้อมูลในโครงการฯ

3.2 ผลการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน

ในส่วนที่ 1.2 ได้อธิบายโครงสร้างเศรษฐกิจของยูกันดาไปแล้ว ตารางที่ 3.2 จึงแสดงเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมในระดับพิกัด 2 หลักที่ยูกันดามีขีดความสามารถในการแข่งขัน ($RCA_{UG} > 1$) เปรียบเทียบกับไทย ในฐานะประเทศผู้ลงทุน

ตารางที่ 3.2: อุตสาหกรรมที่ยูกันดามีศักยภาพการแข่งขัน (ปี 2014) 20 อันดับแรก

พิกัด	อุตสาหกรรม	มูลค่าการส่งออกของ ยูกันดา (ล้านดอลลาร์)	RCA_{UG}	RCA_{TH}
9	ชาและกาแฟ	498.666	84.717	0.122
11	ผลิตภัณฑ์ขี้ดสี	52.109	22.586	6.274
6	ต้นไม้	57.611	21.126	0.424
41	หนังดิบและหนังฟอก	73.758	16.642	1.354
25	วัสดุก่อสร้าง	93.786	16.118	1.785
24	ยาสูบ	66.018	13.050	0.191
17	น้ำตาล	69.180	12.256	5.232
18	โกโก้และผลิตภัณฑ์	59.742	10.001	0.148
3	สัตว์น้ำ	134.792	9.987	1.572
15	ไขมันและน้ำมันจากสัตว์หรือพืช	102.471	8.753	0.467
10	ธัญพืช	96.838	6.726	3.955
34	สบู่	38.797	5.368	1.059

พิกัด	อุตสาหกรรม	มูลค่าการส่งออกของ ยูกันดา (ล้านดอลลาร์)	RCA _{UG}	RCA _{TH}
12	เมล็ดพืช	62.277	5.127	0.123
7	ฝัก	39.535	4.889	2.208
36	วัตถุระเบิด	3.281	4.204	0.131
22	เครื่องตี	44.423	3.285	1.001
52	ฝ้าย	22.631	2.934	0.875
4	ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์	29.526	2.496	0.220
14	วัตถุจากพืชที่ใช้จักสาน	0.231	2.095	0.685
70	แก้วและเครื่องแก้ว	16.282	1.920	0.759

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

จากตารางข้างต้น สังเกตได้ว่ายูกันดาแข่งขันได้ดีโดยเฉพาะในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร กล่าวคือ ยูกันดามีขีดความสามารถ ($RCA_{UG} > 1$) ในอุตสาหกรรม 26 กลุ่ม เช่น ชา กาแฟ ต้นไม้ ยาสูบ โกโก้ ตามลำดับ แต่สาขาที่ตรงกับศักยภาพของไทย (แรงงานสีเขียว) มี 13 หมวดเท่านั้น จำแนกได้ดังนี้

กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูป ได้แก่ (1) ผลิตภัณฑ์ขี้ดลี อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 15 ของยูกันดา (ส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 0.3 คิดเป็นลำดับที่ 50) (4) น้ำตาล อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 9 (ส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 0.1 ลำดับ 75 ของโลก) (5) สัตว์น้ำ อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 3 (ส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 0.1 ลำดับ 73 ของโลก) (6) ัญพืช อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 10 (ส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 0.1 ลำดับ 75 ของโลก) (8) ฝัก อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 18 (ส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 0.1 ลำดับ 83 ของโลก) (9) เครื่องตี อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 17 (ส่วนแบ่งตลาดต่ำกว่าร้อยละ 0.1 ลำดับ 82 ของโลก) (10) ผลิตภัณฑ์จากพืชหรือนม อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 31 (ส่วนแบ่งตลาดต่ำกว่าร้อยละ 0.1 ลำดับ 94 ของโลก) และ (13) ของเหลือจากอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 33 (ส่วนแบ่งตลาดต่ำกว่าร้อยละ 0.1 ลำดับ 102 ของโลก) และ

กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต ได้แก่ (2) หนังสติ๊กและหนังฟอก อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 7 ของประเทศ (ส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 0.2 ลำดับ 53 ของโลก) (3) วัสดุก่อสร้าง อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 5 (ส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 0.2 ลำดับที่ 62 ของโลก) (7) สบู่ อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 19 (ส่วนแบ่งตลาดต่ำกว่าร้อยละ 0.1 ลำดับ 74 ของโลก) (11) เครื่องสำอาง อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 30 (ส่วนแบ่งตลาดต่ำกว่าร้อยละ 0.1 ลำดับ 89 ของโลก) และ (12) โมดิไฟด์สตาร์ช กาว และเอนไซม์ อุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 41 (ส่วนแบ่งตลาดต่ำกว่าร้อยละ 0.1 ลำดับ 71 ของโลก)

ในลำดับถัดไป คณะผู้วิจัยพิจารณารายชื่อ 7 อุตสาหกรรมที่หน่วยงานส่งเสริมการลงทุนของยูกันดา (Uganda Investment Authority) ประกาศเป็นสาขาเป้าหมาย

ตารางที่ 3.3: เป้าหมายการลงทุนรายสาขาของประเทศยูกันดา

รายการที่	อุตสาหกรรม
1	เหมืองแร่ - แร่โลหะ ได้แก่ โครเมียม เงิน ดีบุก ตะกั่ว ทองคำ ทองแดง/โคบอลต์ ทังสแตน ไทเทเนียม บิสมัท เบริล แร่เหล็ก ลิเทียม สังกะสี - แร่โลหะ ได้แก่ กราไฟต์ เหล็ก โคเคนไนท์ แร่ดินเหนียว ดินขาว ดินเบา ทราวยแก้ว ทัลก์ โทรนา นิกเกิล เพชร แพลทินัม ฟอสเฟต เฟลด์สปาร์ ไมกา ยิปซัม เวอร์มิคูไลท์ หินปูน/หินอ่อน
2	พลังงาน - พลังงานชีวมวล (การออกแบบ การก่อสร้าง การผลิต การขาย และบริการที่เกี่ยวข้อง) - พลังงานน้ำขนาดเล็ก (การติดตั้ง การผลิต และบริการที่เกี่ยวข้อง) - พลังงานแสงอาทิตย์ (การผลิตและการตลาด) - ถ่านอัดแท่ง (การผลิตและการตลาด)
3	เกษตร - ผักและผลไม้ - ประมง - ปศุสัตว์ - เนื้อสัตว์ - ไม้ดอก - กาแฟ - ฝ้าย - ป่าไม้
4	เครื่องหนัง - หนังดิบ - ผลิตภัณฑ์หนังฟอก - ผลิตภัณฑ์หนัง - หนังอื่นๆ เช่น ปลา จระเข้ นกกระจอกเทศ
5	เทคโนโลยีสารสนเทศ - อินเทอร์เน็ตและบรอดแบนด์ - การจ้างทำกระบวนการธุรกิจ (Business process outsourcing: BPO) - วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
6	การศึกษา
7	ท่องเที่ยวและโรงแรม - ที่พัก - การคมนาคมขนส่งทางอากาศ - บริการท่องเที่ยว เช่น บริษัททัวร์

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

เมื่อนำข้อมูลเชิงนโยบายข้างต้นมาประกอบกับผลเปรียบเทียบ RCA ของไทยและยูกันดาตามตารางที่ 3.14 คณะผู้วิจัยจึงคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนไทยในยูกันดาได้ตามตารางที่ 3.4 ซึ่งประกอบด้วย (1) อุตสาหกรรมเครื่องหนัง (11.546 คะแนน) และ (2) อุตสาหกรรมประมง (สัตว์น้ำ) (9.915 คะแนน)

ตารางที่ 3.4: ผลการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนไทยในประเทศยูกันดา

อุตสาหกรรม	RCA _{MZ}	RCA _{TH}	RCA _{WEIGHTED}	นโยบาย	สรุปคะแนน
หนังดิบและหนังฟอก	16.642	1.354	11.546	1	11.546
สัตว์น้ำ	9.987	1.572	7.182	1	7.182
ผัก	4.889	2.208	3.995	1	3.995
ผลิตภัณฑ์ขัดสี	22.586	6.274	17.149	0	0.000
วัสดุก่อสร้าง	16.118	1.785	11.340	0	0.000
น้ำตาล	12.256	5.232	9.915	0	0.000
ธัญพืช	6.726	3.955	5.802	0	0.000
สบู่	5.368	1.059	3.932	0	0.000
เครื่องดัด	3.285	1.001	2.523	0	0.000

ที่มา: คณะผู้วิจัย(2016)

3.3 ผลการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการลงทุน

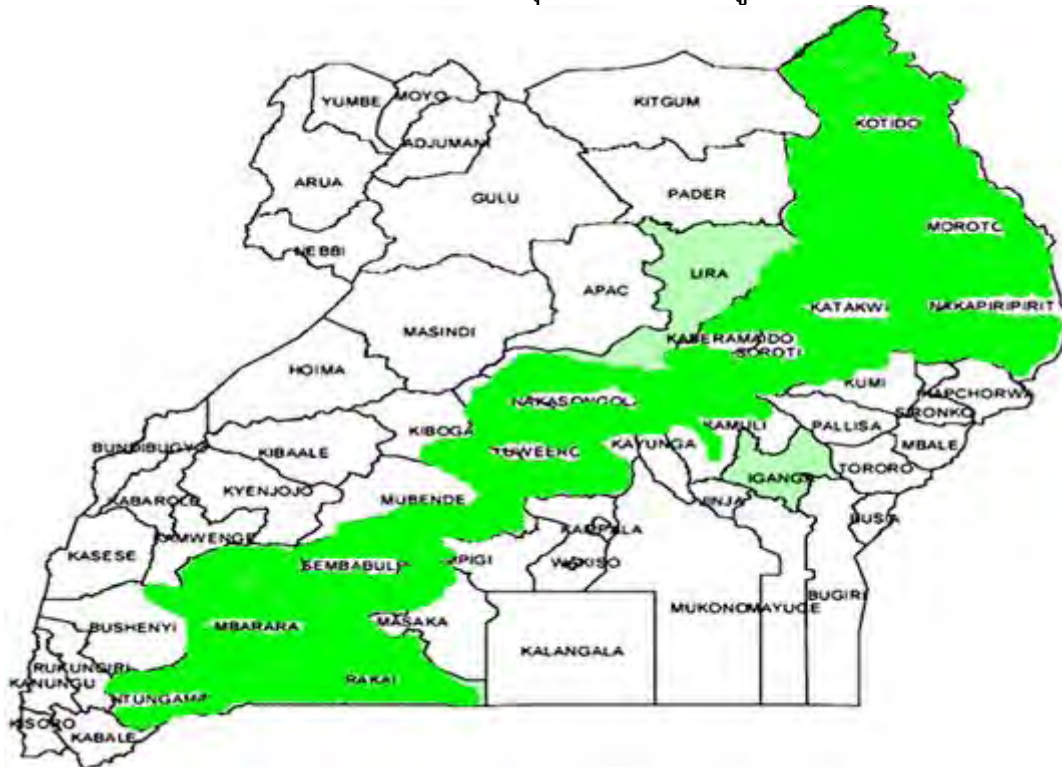
ในการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายของการลงทุนของอุตสาหกรรมเครื่องหนังและอุตสาหกรรมประมง น้ำจืด ในระดับเทียบเท่าจังหวัดของประเทศไทย เพื่อให้สะดวกแก่นักลงทุนในการติดต่อประสานงานและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม โดยคณะผู้วิจัยจะใช้ 4 เกณฑ์ประกอบกัน คือ (1) ความพร้อมของผังอุปทาน (2) อุปสงค์ในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยเฉพาะเจาะจงรายสาขา (3) โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ และ (4) ภาพรวมการเมืองและสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยภาพรวม

อุตสาหกรรมเครื่องหนัง

1) ความพร้อมของผังอุปทาน ยูกันดามีจำนวนโค-กระบือ 13.6 ล้านตัว แพะ 14 ล้านตัว และแกะ 3.8 ล้านตัว โดย “ระเบียงปศุสัตว์” (Cattle corridor) ที่พบประชากรวัวได้มากที่สุด **เฉียงจากภาคตะวันตกเฉียงใต้ขึ้นไปถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ** ซึ่งบริเวณดังกล่าวอยู่เหนือจากกรุงกัมปาลาและเมืองจินจาที่มีจำนวนประชากรอันดับ 1 และ 2 เล็กน้อย

ตารางที่ 3.1: ระเบียบปลุสัต์ว์ของประเทศยูกันดา

ที่มา : Uganda Investment Authority (2014), <http://www.ugandainvest.go.ug/uia/index.php/meat>

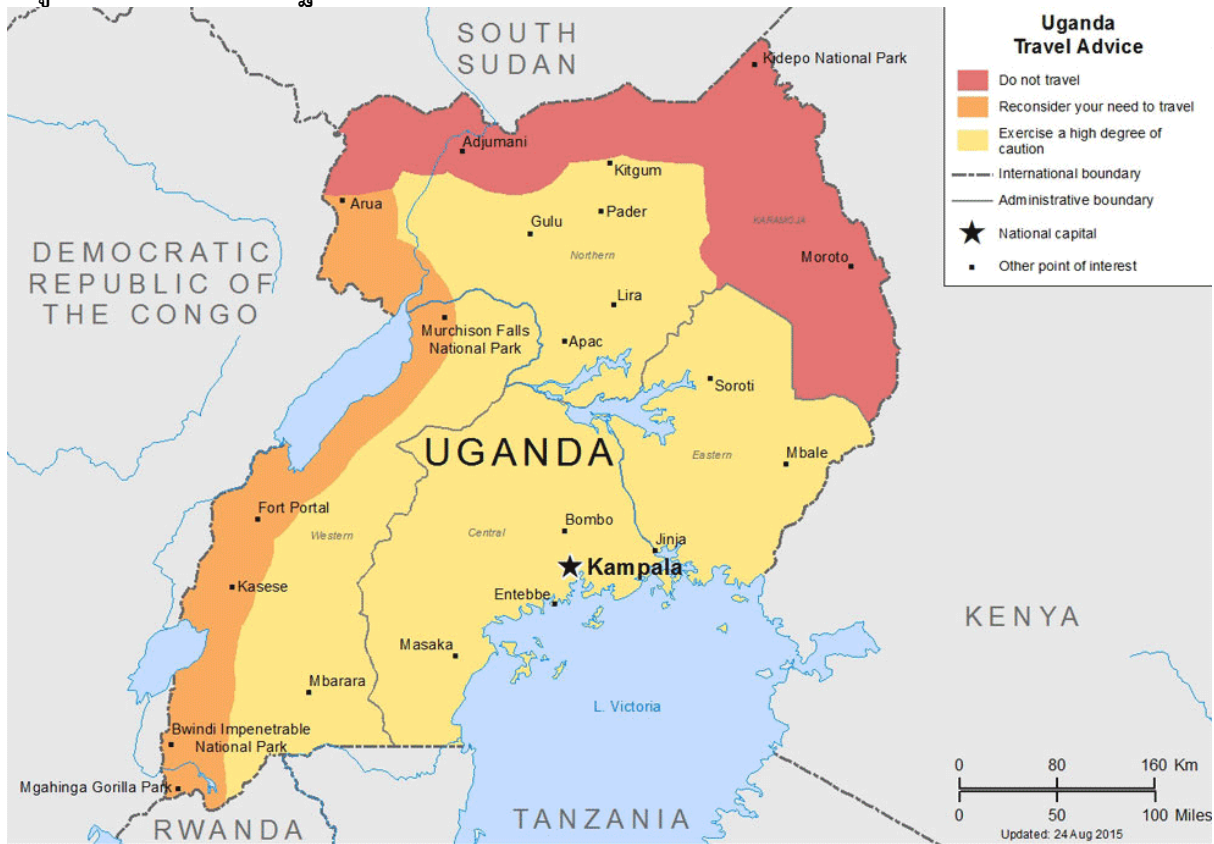
2) อุปสงค์ในพื้นที่ ยูกันดาบริโภคเครื่องหนังภายในประเทศจำนวนมาก โดยเฉพาะรองเท้านักเรียน ดังนั้น อุปสงค์จึงกระจายไปตามจำนวนประชากรของแต่ละท้องที่ โดยภัยคุกคามสำคัญ คือ สินค้ามือสอง หากผู้ประกอบการต้องการเข้าถึงตลาดภายในประเทศได้สะดวก ควรเลือกลงทุนไม่ไกลจากเมืองใหญ่อย่าง กัมปาลาและจินจา

3) โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ ประเด็นดังกล่าวไม่เป็นปัญหาสำหรับการลงทุนทั้งในระแวกกรุงกัมปาลาและเมืองจินจา โดยตัวเลือกหลังมีข้อดีคือแม้ว่าต้องใช้เวลาเดินทาง 2 ชั่วโมงไปยังเมืองหลวง แต่อยู่บนเส้นทางผ่านไปยังท่าเรืออมบาซาในเคนยา

4) ภาพรวมการเมืองและสังคม เป็นตัวแปรหุ่นสะท้อนเสถียรภาพและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน กล่าวคือ บริเวณนั้นต้องไม่มีความเสี่ยงต่อการก่อความไม่สงบหรือความรุนแรงใดๆ โดยอาจดูได้จาก การประกาศเตือนของรัฐบาลประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น ซึ่งผลปรากฏว่ารัฐบาลต่างชาติได้ระบุพื้นที่อันตรายมากที่สุดที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ บริเวณชายแดนตอนเหนือของประเทศติดกับซูดานใต้และเคนยา ส่วนพื้นที่เสี่ยงที่ควรใช้ความระมัดระวังคือชายแดนตะวันตกติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก

รูปภาพที่ 3.2: พื้นที่ที่รัฐบาลออสเตรเลียประกาศเตือนพลเมืองเรื่องการเดินทาง (สีแดงและสีส้มเข้ม)

ที่มา : Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade (2015) "Uganda"
(<https://smartraveller.gov.au/countries/uganda#modal-country>)

ด้วยเหตุนี้ ด้วยข้อจำกัดทั้งด้านโลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐาน และความปลอดภัย นักลงทุนควรเลือกลงทุนใกล้กับกรุงกัมปาลาและเมืองจินจา เพราะอยู่ไม่ไกลจากระเบียงปศุสัตว์ ตลาดผู้บริโภค และเส้นทางโลจิสติกส์ โดยสาธารณูปโภคสำคัญที่นักลงทุนควรเข้าไปสำรวจด้วยตนเอง คือ ระบบบำบัดน้ำเสีย

อุตสาหกรรมประมง

1) **ความพร้อมของฝั่งอุปทาน** กว่าครึ่งหนึ่งของการส่งออกสัตว์น้ำของยูกันดามาจากทะเลสาบวิกตอเรีย หากนักลงทุนไทยสนใจลงทุนแปรรูปสัตว์น้ำหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง **เมืองที่อยู่ติดกับ Landing sites** ที่กำหนดโดย Department of Fisheriesริมทะเลสาบ รวมทั้งมีความพร้อมของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น น้ำแข็ง อย่างกรุงกัมปาลา เอนเทเบเบ และจินจามีความเหมาะสมมากที่สุด

2) **อุปสงค์ในพื้นที่** ตามที่ได้วิเคราะห์ไว้สำหรับอุตสาหกรรมเครื่องหนัง **พื้นที่ที่มีอุปสงค์ของปลาสูงสุดคือเขตเมือง** เช่น กรุงกัมปาลา โดยเฉพาะหากสินค้าที่ป้อนเข้าสู่ตลาดเป็นอาหารสำเร็จรูป ยังต้องมีกำลังซื้อของชนชั้นกลางมากขึ้นตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้ พื้นที่เป้าหมายการลงทุนไม่ควรอยู่ห่างจากเขตเมืองใหญ่ๆ มากเกินไป

3) **โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์** หากส่งออกพลาสติก ต้องใช้ท่าอากาศยานเอนเทบเบ้ แต่นักลงทุนไทยน่าจะลงทุนแปรรูปหรือเพาะเลี้ยงปลามากกว่า ซึ่งหมายถึงการขนส่งทางบก **ประเด็นดังกล่าวไม่เป็นปัญหาสำหรับการลงทุนทั้งในลุ่มกรุงกัมปาลาและเมืองจินจา** โดยตัวเลือกหลังมีข้อดีคือแม้ว่าต้องใช้เวลาดำเนินการ 2 ชั่วโมงไปยังเมืองหลวง แต่อยู่บนเส้นทางผ่านไปยังท่าเรืออมบาซาในเคนยา

4) **ภาพรวมการเมืองและสังคม** ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น **พื้นที่กรุงกัมปาลา เมืองเอนเทบเบ้ และเมืองจินจาอยู่นอกพื้นที่อันตราย**

โดยสรุป **อุตสาหกรรมประมงควรตั้งอยู่ในบริเวณที่ใกล้ทะเลสาบมากที่สุด** เพราะนอกจากใกล้แหล่งวัตถุดิบแล้ว โรงงานส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการใช้น้ำจากทะเลสาบด้วย **ในขณะเดียวกัน ที่ตั้งควรอยู่ใกล้เขตเมืองที่มีซัพพลายเออร์ของอุตสาหกรรมสนับสนุน เช่น บรรจภัณฑ์** ทั้งนี้ เมื่อคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าในรายงานฉบับต่อไป จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับศักยภาพการลงทุนเพิ่มเติมซึ่งรวมทั้งที่ตั้งของโครงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ ด้วย

4

บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมประมง (ยูกันดา)

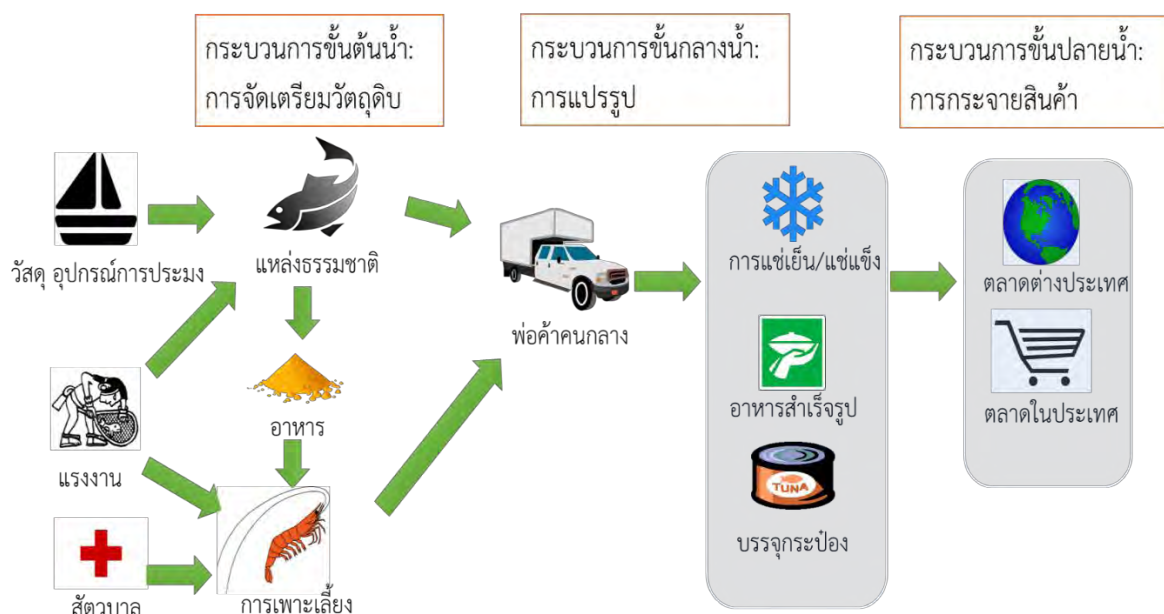

4.1 ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมประมง

อุตสาหกรรมประมงเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารของประชากรโลก โดยเฉพาะในระยะหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรจากวัยทำงานเป็นวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น รวมไปถึงบางศาสนาที่เคร่งครัดเรื่องการเลือกรับประทานอาหาร และการเข้าถึงการศึกษาที่เพิ่มขึ้นของประชากรโลก ส่งผลให้สินค้าประมงซึ่งมีความสด สะอาด และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมีนัยสำคัญ ฉะนั้นแล้ว เพื่อที่จะบริหารจัดการอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่ออุปสงค์ จำเป็นต้องศึกษาห่วงโซ่มูลค่าตั้งแต่การเริ่มต้นกระบวนการผลิตไปจนถึงผู้บริโภคเพื่อเข้าใจบริบทของแต่ละภาคส่วนในอุตสาหกรรม รวมไปถึงลักษณะความเชื่อมโยง/การประสานงานระหว่างทุกองค์ประกอบของอุตสาหกรรม

จากการวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมประมง ด้วยตัวของอุตสาหกรรมเอง พบว่า เป็นอุตสาหกรรมที่มีกระบวนการแปรรูปที่สั้นดังปรากฏบนรูปภาพที่ 4.1 ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำมีการแปรรูปสินค้าเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมนี้เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการอุตสาหกรรมสนับสนุนที่หลากหลาย ใช้แรงงานเข้มข้น และใช้ทรัพยากรสาธารณะ (แหล่งน้ำสาธารณะต่างๆ ถือเป็นต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมของสังคม)

รูปภาพที่ 4.1: ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมประมง

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

4.1.1 ขั้นต้นน้ำ

การจัดหาสัตว์น้ำได้มาจาก 2 วิธีการ ได้แก่ การจับตามแหล่งน้ำธรรมชาติ และการเพาะเลี้ยง ซึ่งส่วนใหญ่มาจากผู้ประกอบการประมงรายย่อยที่ขาดความรู้เรื่องการตลาดและอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง

ในส่วนของการจับสัตว์น้ำตามแหล่งน้ำธรรมชาติมีต้นทุนอันประกอบไปด้วย ค่าวัสดุอุปกรณ์การประมงที่พึงมี อาทิ เรือ แห และอวน เป็นต้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 40-60 ของต้นทุนการประมง ส่วนต้นทุนค่าจ้างแรงงานต่ำมากและในบางประเทศต้องเผชิญปัญหาการค้าแรงงานทาส

เนื่องจากการจับสัตว์น้ำตามแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นการใช้ทรัพยากรสาธารณะ หรือกล่าวอีกนัยได้ว่า เป็นการผลัดภาระสู่สังคม หากผู้ประกอบการประมงต่างแสวงหาประโยชน์ส่วนตนมากเกินไปจนเกินพอดีทรัพยากรสัตว์น้ำอาจสูญสิ้นไป ฉะนั้น รัฐจึงควรมีบทบาทเข้าไปใกล้ชิดและบริหารจัดการทรัพยากรเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เช่น การกำหนดปริมาณการจับ การกำหนดกฎเกณฑ์การใช้วัสดุและอุปกรณ์การประมง และการกำหนดฤดูกาลทำประมง เป็นต้น หากเป็นพื้นที่ทะเลหลวงรัฐยังมีบทบาทในการเจรจากับองค์กรระหว่างประเทศเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ร่วม

ในส่วนของการเพาะเลี้ยงเป็นการบริหารองค์ความรู้ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ หรือระหว่างผู้เพาะเลี้ยงด้วยกันเอง เพราะต้องดูแลทั้งระบบตั้งแต่การพัฒนาสายพันธุ์ การอนุบาลสัตว์น้ำ การรักษาระบบนิเวศ และการป้องกันโรค เป็นต้น โดยการเพาะเลี้ยงแบ่งเป็น 2 ระบบ ดังปรากฏในตารางที่ 4.1 ที่ได้บ่งชี้ว่าการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต้องพึงระวังเรื่องการปล่อยของเสียและผลกระทบต่อธรรมชาติอีกด้วย

ตารางที่ 4.1: รูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

การเลี้ยงแบบปิด	การเลี้ยงแบบเปิด
<ul style="list-style-type: none"> ● ระบบน้ำนิ่ง <ul style="list-style-type: none"> ▶ บ่อดิน ▶ บ่อคอนกรีต ● ระบบน้ำไหล ซึ่งต้องบริหารจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ <ul style="list-style-type: none"> ▶ การเลี้ยงในกระชัง ▶ การเลี้ยงในคอก ▶ การเลี้ยงในแพ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การเลี้ยงสิ่งมีชีวิตที่ยึดติดกับผิวน้ำดิน <ul style="list-style-type: none"> ▶ การเลี้ยงสาหร่ายทะเล ▶ การเลี้ยงหอย ● มีการใช้วัสดุเทียมเพื่อให้สัตว์ได้ยึดเกาะ เช่น ไม้ไผ่ ไม้ และเชือก เป็นต้น

ที่มา: ภาควิชาสัตวศาสตร์และสัตว์น้ำ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2013)

4.1.2 ชั้นกลางน้ำ

เป็นที่ทราบกันดีว่ากระบวนการขึ้นต้นน้ำนั้นชาวประมงต่างขาดความรู้เรื่องการตลาด จึงมีพ่อค้าคนกลางเข้ามาทำหน้าที่เชื่อมโยงด้วยการรับซื้อจากแหล่งประมงต่างๆ แล้วนำไปจำหน่ายต่อยังผู้ค้าปลีก หรือโรงงานแปรรูป อาทิ โรงงานอาหารสำเร็จรูป และโรงงานปลากระป๋อง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในประเทศเจ้าของผลผลิตหลายประเทศยังขาดองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการแปรรูป จึงทำให้เกิดประเทศบุคคลที่ 3 เช่น ไทย และจีน เข้ามารับช่วงในการแปรรูปแล้วส่งกลับเข้ามาขายในรูปแบบของสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม

4.1.3 ชั้นปลายน้ำ

ในชั้นปลายน้ำเป็นการส่งผ่านสินค้าสำเร็จไปสู่ผู้บริโภค ซึ่งมีทั้งรูปแบบทางตรงผ่านร้านค้าปลีก หรือทางอ้อมโดยผ่านร้านอาหารที่ได้มาจัดหาวัตถุดิบไปปรุงอาหาร สำหรับตลาดต่างประเทศนั้น ถ้าพ่อค้าคนกลางมีศักยภาพพอจะทำการส่งออกเองแต่หากศักยภาพไม่ถึงจะใช้วิธีการจำหน่ายให้กับผู้ส่งออก

4.2 ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมประมงของประเทศไทย

สินค้าประมงสร้างรายได้และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจยูกันดา โดยสินค้าประมงสำคัญ คือ ปลากระพงแม่น้ำไนล์ อย่างไรก็ตาม ด้วยอุปทานปลาตามแหล่งธรรมชาติที่ลดลง ส่งผลให้ยูกันดาเริ่มหันมาพัฒนาอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงปลามากขึ้น นับเป็นความท้าทายของอุตสาหกรรมประมงยูกันดาและเป็นโอกาสของนักลงทุนไทยอย่างยิ่ง โดยสรุปภาพรวมของอุตสาหกรรมประมงยูกันดาสามารถอธิบายได้จากรูปภาพที่ 4.2

รูปภาพที่ 4.2: ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมประมงของยูกันดา

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

4.2.1 ขั้นต้นน้ำ

เนื่องจากร้อยละ 18 ของพื้นที่ยูกันดาเป็นแหล่งน้ำ ทั้งทะเลสาบและแม่น้ำลำธารต่างๆ โดยทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ทะเลสาบวิกตอเรีย ทะเลสาบอัลเบิร์ต และทะเลสาบเคียวะ ในอุตสาหกรรมประมง ยูกันดามีปริมาณการผลิตจากการจับปลาจากแหล่งธรรมชาติในปี 2014 อยู่ที่ 461,726 เมตริกตัน ต่อปี ลดลงจากปี 2011 ที่ 479,620 เมตริกตันต่อปี โดยมีสาเหตุจากการจับปลาขนาดเล็กเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดเพื่อจำหน่ายในประเทศเพื่อนบ้านอย่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ทำให้ปลาเติบโตและ

ขยายพันธุ์ไม่ทัน รวมไปถึงกรณีข้อพิพาทบริเวณทะเลสาบอัลเบิร์ตทำให้ชาวประมงไม่สามารถเข้าไปจับปลาบริเวณนั้นได้ ส่งผลให้ปริมาณการจับปลาของยูกันดาจึงลดลงตามไปด้วย

ตารางที่ 4.2: สถิติการจับปลาจำแนกตามแหล่งน้ำ ปี 2010-2014 (หน่วย: ตัน)

	2010	2011	2012	2013	2014
Lake Victoria	162,929	175,817	185,000	193,000	245,000
Lake Albert	155,811	163,949	152,560	160,000	152,000
Lake Kyoga	51,707	61,586	44,049	40,000	38,000
Lake Edward, George,& Kazinga Channel	4,500	5,300	5,208	6,248	6,246
Albert Nile	5,200	5,000	5,043	5,500	5,390
Lake Wamala	5,600	75,112	5,712	4,500	4,590
Other Waters	10,300	7,075	9,547	10,000	10,500
Total	408,066	479,620	407,119	419,248	461,726

ที่มา: Fisheries Department, Ministry of Agriculture, Animal Industry and Fisheries (MAAIF) (2016)

อุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ยูกันดามีปริมาณการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 150,000 เมตริกตันต่อปี และสามารถเติบโตได้ดีในอนาคตจากสถานการณ์ประชากรสัตว์น้ำในทะเลสาบวิกตอเรียที่ลดลงและได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ แต่อุปสรรคหลักของการพัฒนาอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในยูกันดา คือ การขาดองค์ความรู้ และราคาวัตถุดิบสูง โดยเฉพาะอาหารปลาซึ่งส่วนใหญ่ยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศ โดยอาหารปลาคิดเป็นส่วนแบ่งร้อยละ 70 จากต้นทุนทั้งหมดของการเพาะเลี้ยงปลา ธุรกิจเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจึงมีนักลงทุนน้อยราย เช่น บริษัท Ugachick และบริษัทของชาวต่างชาติอีก 1-2 ราย การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจึงเป็นโอกาสที่นักลงทุนไทยจะสามารถเข้ามาต่อยอดจากฐานทรัพยากรเดิม

ทั้งนี้ สายพันธุ์ปลาที่มีการเพาะเลี้ยงเชิงพาณิชย์ในยูกันดา ได้แก่ ปลานิล ปลาช่อน และปลาดุก ส่วนปลากะพงแม่น้ำไนล์ไม่สามารถเพาะเลี้ยงได้เพราะเป็นปลากินเนื้อ

นอกจากนี้ ยังมีพันธุ์ปลาอื่นๆ ที่น่าสนใจลงทุนในยูกันดา เช่น ปลาสวยงามซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในตลาดสหภาพยุโรป และสหรัฐฯ หรือสาหร่ายสำหรับไบโอดีเซลซึ่งได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาจากสหภาพยุโรป เป็นต้น

4.2.2 ชั้นกลางน้ำ

ในช่วงทศวรรษ 1990 ยูกันดามีโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำอยู่ 20 แห่ง แต่ปัจจุบันเหลือเพียง 8 แห่ง เนื่องจากการจับปลาที่ลดลงทำให้ภาวะการแข่งขันในการรับซื้อปลาจากตลาดปลาต่างๆ (Landing Sites) ทีวีความรุนแรง ทั้งนี้ บริษัทแปรรูปสัตว์น้ำส่วนใหญ่ใช้วิธีการเดินทางไปรับซื้อด้วยตัวเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

ที่ยูกันดาผู้ประกอบการส่วนใหญ่แปรรูปขั้นต้นและส่งออกโดยวิธีแช่เย็น/แช่แข็ง ซึ่งปลากะพงแม่น้ำไนล์คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของการส่งออกสัตว์น้ำ โดยปลาสดแช่เย็นใช้วิธีการขนส่งทางอากาศที่สนามบิน

นานาชาติ Entebbe ส่วนปลาแช่แข็งขนส่งทางเรือโดยใช้ท่าเรือ Mombasa ในประเทศเคนยา ทั้งนี้ ตลาดส่งออกหลัก คือ สหภาพยุโรปจึงทำให้ราคาสัตว์น้ำแปรรูปตามตลาดสหภาพยุโรปเป็นหลัก รองลงมา คือ เอเชียตะวันออก ตะวันออกกลาง สหรัฐฯ และ COMESA

ส่วนวิธีการแปรรูปในรูปแบบอื่น เช่น การตากแห้งและรมควันกำลังเป็นที่นิยมในยูกันดา ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคแอฟริกา รวมไปถึงสหภาพยุโรป สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการตากแห้งจึงเป็นอีกสาขาที่มีความน่าสนใจ นอกจากนี้ ของเหลือใช้จากอุตสาหกรรมประมงยังสามารถนำไปต่อยอดกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ได้ เช่น ในขณะนี้ยูกันดามีเพียงบริษัทเดียวที่สามารถนำหนังปลาไปแปรรูปเป็นเครื่องหนังเพื่อการส่งออก หรือการนำวันที่ได้จากเหงือกของปลาไปปรุงเป็นเภสัชภัณฑ์ เป็นต้น

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออุตสาหกรรมประมง พบว่า กระแสไฟฟ้าที่ ยูกันดาไม่มีความสม่ำเสมอทำให้ผู้ประกอบการต้องมีเครื่องปั่นไฟสำรองไว้ ส่วนน้ำประปาไม่มีปัญหาแต่อย่างใด

4.2.3 ชั้นปลายน้ำ

ในอุตสาหกรรมประมง ยูกันดา ยังแทบไม่มีผู้ประกอบการรายใดสามารถผลิตสินค้าสำเร็จ อาทิ ปลากระป๋อง ไส้กรอกปลา ซุปปลา และขนมปังปลา เป็นต้น ทั้งนี้ ชาวแอฟริกันนิยมปลารมควันและปลาตากแห้ง โดยยูกันดามีศักยภาพในการส่งออกเพื่อป้อนตลาด EAC และ COMESA รวมไปถึงไนจีเรีย ส่วนสินค้าแปรรูปอื่นๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ หนังปลา และเกล็ดปลา

4.2.4 ปัจจัยสนับสนุน

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่ายูกันดามีทรัพยากรที่สมบูรณ์แต่ขาดปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ที่ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมประมงตลอดตั้งแต่ขั้นต้นน้ำไปถึงปลายน้ำมีพัฒนาการยิ่งขึ้น ซึ่งในขั้นต้นน้ำ อุปกรณ์การจับปลา เช่น แห อวน และเน็ต ส่วนใหญ่นำเข้าจากจีน หรือการเพาะเลี้ยงยังต้องพึ่งพาการนำเข้าอาหารปลาจากประเทศอื่น

สำหรับอุตสาหกรรมสนับสนุนในชั้นกลางน้ำยังมีผู้เล่นน้อยรายเช่นเดียวกัน ซึ่งเครื่องจักร เช่น เครื่องทำน้ำแข็ง และห้องเย็น ยูกันดา ยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศเช่น ส่วนบรรจุภัณฑ์การพิมพ์มีบริษัท Hwan Sung ของเกาหลีใต้เป็นผู้ลงทุนหลักผลิตกล่องโฟมสำหรับแช่แข็งจำหน่ายในยูกันดา

4.2.5 กฎระเบียบ/นโยบาย

จาก National Development Plan ที่จัดทำโดย National Planning Authority ได้กำหนดให้สาขาเกษตรรวมถึงประมงเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนา โดยมีจุดประสงค์และยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

จุดประสงค์ที่ 1 เพื่อเพิ่มปริมาณและผลิตภาพการผลิต

- ยกกระดับเทคโนโลยี โดยเน้นบทบาทของ National Agricultural Research Organisation (NARO) และการตอบสนองอุปสงค์ของตลาด

- สร้างระบบการให้คำปรึกษา โดยเน้นสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวประมง NARO, National Agricultural Advisory Services (NAADs) และภาควิชาการ เพื่อกระจายความรู้และสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าประมง
- สนับสนุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเน้นจัดตั้งโครงการสาธิตและฝึกอบรมเกษตรกร ทั้งนี้ รัฐตั้งเป้าหมายเพิ่มพื้นที่โครงการเพาะเลี้ยงดังกล่าวจากขนาดเล็ก 5,000 เฮกตาร์ เป็น 20,000 เฮกตาร์
- เพิ่มการเข้าถึงปัจจัยการผลิต โดยเน้นบทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นและบังคับใช้มาตรฐานที่มีความเป็นสากล

จุดประสงค์ที่ 2 ยกระดับการเข้าถึงตลาดอย่างยั่งยืน

- เพิ่มโครงการ Public-private Partnership ในภาคเกษตร โดยเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มและการพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลและตลาดของชาวประมง
- เพิ่มจำนวนชุมนุมสหกรณ์หรือความร่วมมืออื่นๆ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาด โดยเน้นการสร้างความรู้และมอบคำปรึกษาแก่กลุ่มชาวประมง

จุดประสงค์ที่ 3 เสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดึงดูดการลงทุน

- เพิ่มศักยภาพในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน โดยเน้นการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า
- สร้างบูรณาการในเชิงนโยบาย โดยเน้นการพัฒนาข้าราชการในด้านการวิเคราะห์สถิติและการใช้ ICT และเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติกับนโยบายรายสาขาและทิศทางนโยบายในระดับโลก

จุดประสงค์ที่ 4 พัฒนาโครงสร้างสถาบันที่เกี่ยวข้อง

- ส่งเสริมบทบาทของ Ministry of Agriculture, Animal Industry and Fisheries (MAAIF) และหน่วยงานในสังกัด
- เพิ่มผลิตภาพของข้าราชการภายใน MAAIF และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องของกฎระเบียบ ด้วยอุตสาหกรรมประมงมิใช่สาขาที่ต้องขอใบอนุญาตจากกระทรวงที่รับผิดชอบก่อน นักลงทุนจึงสามารถติดต่อกับ UIA และ/หรือ UFZA ได้โดยตรง อย่างไรก็ตาม ในการส่งออกนั้น ผู้ประกอบการจำเป็นต้องขอ Fish export permit และ Fishery Products Health Certificate จาก Department of Fisheries ภายใต้ MAAIF ส่วนหน่วยงานที่ดูแลด้าน Certificates of Origin คือ UEPB สำหรับมาตรฐานอื่นๆ เช่น HACCP มี Department of Fisheries Resources เป็นผู้ออกใบอนุญาต

การซื้อขายปลาจากทะเลสาบวิกตอเรีย รัฐได้กำหนด Landing sites ทั้งหมด 15 แห่ง กระจายตัวตามชายหาดของทะเลสาบวิกตอเรียทั่วประเทศ โดยมีการบันทึกสถิติเพื่อสร้างระบบการบริหารจัดการ และติดตามการกระทำผิดกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งชาวประมงและเรือประมงต้องจดทะเบียนกับ Department of Fisheries

ด้านความร่วมมือและกฎระเบียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค ยูกันดามีหน่วยงาน Lake Victoria Fisheries Organisation (LVFO) เป็นองค์กรภายใต้สังกัด EAC ซึ่งมีพนักงาน 18 คน ทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือเพื่อให้เกิดความสอดคล้อง (Harmonization) ของนโยบายและกฎระเบียบระหว่าง

ประเทศสมาชิก EAC เช่น จำนวนเรือ จำนวนชาวประมง วิธีการจับปลา เช่น ห้ามการตกปลาแบบลากเหยื่อ (Trolling) แต่อำนาจการบังคับใช้กฎหมายเป็นของแต่ละประเทศ

นอกจากนั้น LVFO ยังเป็นผู้ประสานงานเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น สถานที่ จำนวน และขนาดของกระชัง โดยทั้ง 3 ประเทศที่แบ่งพรมแดนทะเลสาบวิกตอเรียไม่มีการกำหนดโควตาการจับปลาในทะเลสาบ แต่มีข้อห้ามในการจับปลากระพงแม่น้ำไนล์และปลานิลที่มีขนาดเล็กกว่า 50 ซม. และ 27 ซม. ตามลำดับ

4.3 โอกาสของธุรกิจไทย

ในอดีตยูกันดามีฐานทรัพยากรที่สมบูรณ์ แต่ประสบปัญหาการจับปลาที่เกินพอดีส่งผลให้ปริมาณปลาตามแหล่งธรรมชาติเริ่มลดลง รัฐจึงหันมาส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทดแทน และด้วยการที่ยูกันดาขาดองค์ความรู้ อุตสาหกรรมสนับสนุน และโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น โอกาสที่ไทยสามารถเข้าไปมีบทบาทในห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมประมงของยูกันดากระทำได้ 2 รูปแบบ คือ

- 1) การเข้าไปพัฒนาวิธีการเพาะเลี้ยงปลา ซึ่งสามารถเข้าไปได้ด้วยการร่วมทุนหรือลงทุนทั้งหมดเองก็ได้ ซึ่งความท้าทายของการเข้าไปลงทุนเพาะเลี้ยง คือ การผลิตอาหาร และการสัตวบาล แต่มีความได้เปรียบจากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเพาะเลี้ยง รวมไปถึงแรงงานที่สามารถฝึกอบรมได้และมีค่าจ้างถูก
- 2) การเข้าไปประกอบกิจการสนับสนุนอุตสาหกรรมประมง เพราะอุปกรณ์ประมงส่วนใหญ่ของยูกันดาพึ่งพาการนำเข้า เช่น การผลิตแห และอวน ซึ่งมีคู่แข่งรายสำคัญคือ จีน ส่วนการเข้าไปทำบรรจุภัณฑ์ เช่น กล่องโฟม มีคู่แข่งที่สำคัญ คือ เกาหลีใต้ ซึ่งการเข้าไปผลิตสินค้าสนับสนุนนี้สามารถกระทำได้โดยนำเข้าสินค้าชั้นกลางจากไทยไปผลิตเป็นสินค้าสำเร็จ ดังมีตัวอย่างจากบริษัทยูกันดาในอุตสาหกรรมพลาสติกที่ประสบความสำเร็จจากการนำเข้าเม็ดพลาสติกจากไทยไปขึ้นรูปที่ยูกันดาแล้วจำหน่าย

ตารางที่ 4.3: ข้อมูลของอุตสาหกรรมประมงในยูกันดา

ข้อมูล	ค่า/ รายละเอียด	หน่วย	ที่มา
ปลาสด			
ขนาดพื้นที่แหล่งน้ำ	42,000	กม. ²	FAO (2015)
ปริมาณการจับปลา	461,726	ตัน/ปี	MAAIF (2016)
ปริมาณการเพาะเลี้ยงปลา	150,000	ตัน/ปี	MAAIF (2016)
ชนิดปลา	Nile Perch, Nile Tilapia และ Mukene		FAO (2015)
ราคาเนื้อปลากะพงแม่น้ำไนล์ในประเทศ	7,799,592	UGX/ตัน	FAO (2015)
ราคา FOB เนื้อปลากะพงแม่น้ำไนล์ส่งออก	9,256,917	UGX/ตัน	FAO (2015)

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย (2016)

5

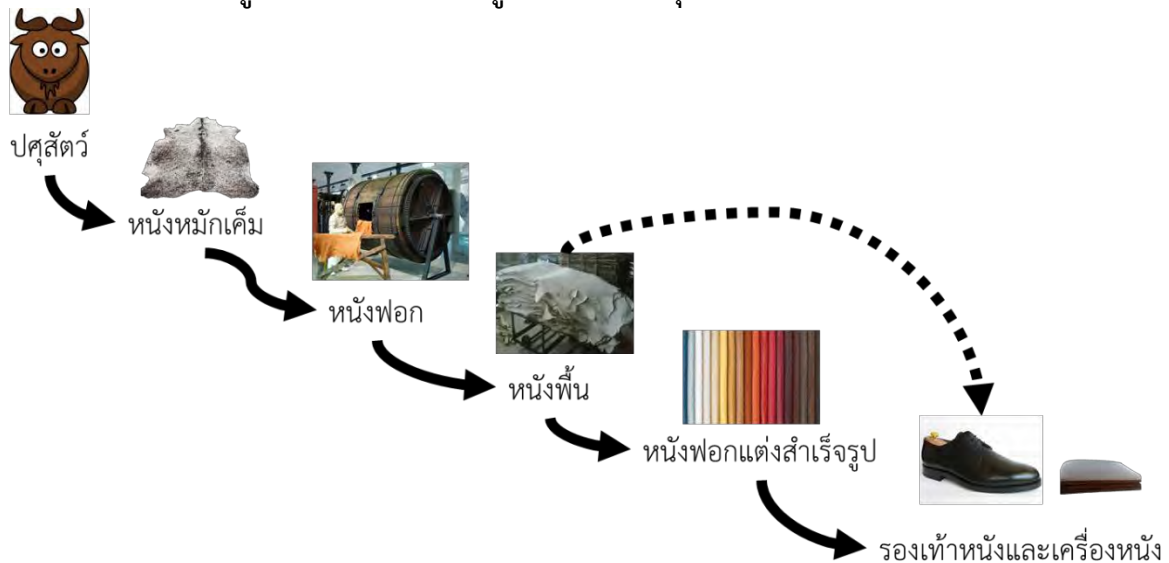
บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมหนัง และเครื่องหนัง (ประเทศยูกันดา)

5.1 ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนัง

ลักษณะของอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนังเป็นอุตสาหกรรมพลอยได้จากอุตสาหกรรมอาหาร ฉะนั้น เมื่ออุตสาหกรรมอาหารเติบโต อุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนังก็เติบโตตามอีกด้วย โดยหนังดิบที่ได้มานั้น ต้องถูกนำไปผ่านกระบวนการหมักและฟอก เพื่อไม่ให้หนังเกิดการเน่าเปื่อย แล้วจึงนำไปทำเป็นหนังสำเร็จ ก่อนป้อนเข้าสู่โรงงานผลิตสินค้าสำเร็จต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รูปภาพที่ 5.1: ห่วงโซ่มูลค่าทั่วไปของอุตสาหกรรมเครื่องหนัง

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

5.1.1 ขั้นต้นน้ำ

กระบวนการขั้นต้นน้ำของอุตสาหกรรมหนังเริ่มตั้งแต่การสตัวบาลไปจนถึงการเตรียมหนังดิบเพื่อป้อนเข้าสู่กระบวนการขึ้นกลางน้ำต่อไป ดังนั้น การเลี้ยงดูสัตว์มีส่วนสำคัญต่อคุณภาพหนังของสัตว์มาก เกษตรกรควรให้อาหารที่มีประโยชน์ มีการใช้ยาบำรุง และโรงเรือนที่เหมาะสม เพื่อให้หนังมีความนิ่มและไร้รอยขีดข่วน

เมื่อได้หนังดิบมาแล้วจึงทำการล้าง คัดแยก ตัดแต่ง และกำจัดสิ่งที่ไม่ต้องการออกจากหนัง ซึ่งเศษหนังที่ได้จากกระบวนการนี้ สามารถนำไปผลิตเป็นพื้นรองเท้า จากนั้นนำหนังส่วนที่ได้มาล้าง แช่น้ำให้คืนตัว แล้วจึงนำไปแช่น้ำปูนเพื่อกำจัดขน ถากหนัง ผ่าหนัง เมื่อผ่าแยกชั้นแล้ว หนังจะถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนบนสำหรับเตรียมนำไปฟอก และส่วนล่างสำหรับนำไปทำเป็นของเล่นสัตว์ เช่น กระจุกของเล่นสำหรับสุนัข ส่วนหนังคุณภาพรองจะถูกนำมาล้างน้ำปูน และบ่มหนัง เพื่อให้หนังนุ่มและหดตัว

5.1.2 ชั้นกลางน้ำ

จากหนังดิบในขั้นต้นน้ำ กระบวนการต่อไป คือ การปรับสภาพของหนังเพื่อป้องกันการเน่าเปื่อย และเตรียมความพร้อมในการนำไปใช้กับอุตสาหกรรมขึ้นปลายน้ำ ซึ่งวิธีการที่นิยมคือการฟอก แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) การฟอกโครม ซึ่งร้อยละ 70 ของโครมจะทำปฏิกิริยากับหนังดิบ ส่วนที่เหลือร้อยละ 30

จะถูกปล่อยไปกับน้ำทิ้ง และ (2) การฟอกผาด โดยนำหนังดิบมาฟอกในถังไม้บั้น หรือบ่อคอนกรีตที่เรียงกันแบบอนุกรม ด้วยการผสมสารสกัดจากเปลือกไม้ซึ่งเป็นการใช้วิธีธรรมชาติไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม แต่ใช้เวลาในการผลิตนาน มีสีจำกัด และต้องใช้ทักษะฝีมือแรงงานสูง

วิธีการฟอกโครมต้องผ่านการฟอกทับอีกครั้ง แล้วจึงนำไปย้อมสีเพื่อให้ได้ลักษณะของหนังที่ตรงตามความต้องการของตลาด ส่วนการฟอกผาดไม่จำเป็นต้องฟอกทับอีก จากนั้นจึงเป็นการนำหนังฟอกที่ได้ไปใส่น้ำมัน อาจใส่ไปพร้อมกับการฟอกทับหรือแยกขั้นตอนกันแล้วแต่กรณี เพื่อให้หนังมีความนุ่มและอยู่ตัวที่เรียกว่าหนังพื้น (Crust) จากนั้นจึงนำหนังพื้นที่ได้ไปทำให้แห้งซึ่งหนังที่ผ่านกระบวนการฟอกโครมจะมีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากกว่าการฟอกผาด

ภายหลังกการนำหนังพื้นไปตากแต่ง ย้อมสี พิมพ์ลาย จะได้หนังฟอกแต่งสำเร็จพร้อมส่งให้กับอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนังต่อไป

5.1.3 ชั้นปลายน้ำ

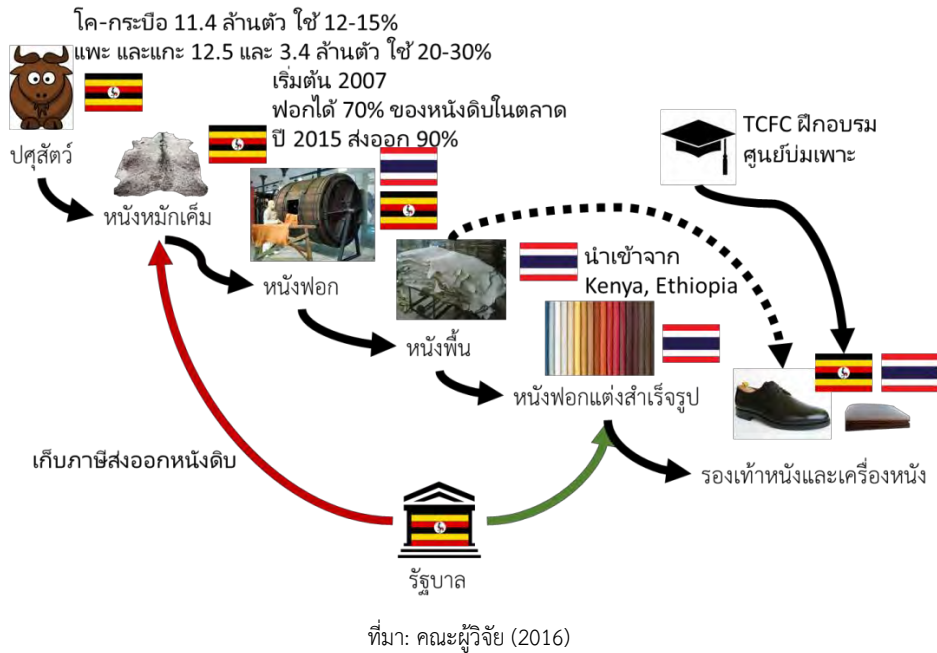
การนำหนังฟอกแต่งสำเร็จรูปมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หนัง เช่น รองเท้า กระเป๋า และเข็มขัด เป็นต้น ซึ่งในกระบวนการปลายน้ำต้องอาศัยแรงงานฝีมือที่มีความปราณีต และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องที่สามารถผลิตส่วนประกอบต่างๆ ของสินค้า

5.2 ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนังของประเทศยูกันดา

ยูกันดาได้กำหนดวิสัยทัศน์ 2040 “A Transformed Ugandan Society from a Peasant to a Modern and Prosperous Country within 30 years” โดยหนึ่งในปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ คือ ภาคการเกษตร ด้วยยูกันดาเป็นประเทศที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างยิ่งจึงอุดมไปด้วยปศุสัตว์นานาพันธุ์ นั่นทำให้การผลิตหนังดิบซึ่งเป็นสินค้าพลอยได้จากอุตสาหกรรมอาหารได้เติบโตขึ้น อย่างไรก็ตาม หนังดิบเป็นสินค้าขั้นปฐมภูมิที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้ต่ำรัฐบาลยูกันดาจึงมีความพยายามในการกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมชั้นปลายที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มที่สูงกว่า แต่ด้วยการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดได้ก่อให้เกิดความสูญเสียอันเป็นประสพการณ์ที่ล้ำค่าของอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนังในยูกันดาครั้งหนึ่ง การตัดสินใจในครั้งนั้นได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ ในการกำหนดนโยบายอย่างเหมาะสมต่อการพัฒนา โดยระมัดระวังผลกระทบมากยิ่งขึ้น สถานะของยูกันดาในปัจจุบันเป็นผู้ส่งออกหนังฟอกโครมและกำลังพัฒนาไปสู่การผลิตหนังฟอกสำเร็จรูปและสินค้าสำเร็จในอนาคต

รูปภาพที่ 5.2: ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมเครื่องหนังในยูกันดา

5.2.1 ขัณฑ์น้ำ

ยูกันดามีปริมาณวัตถุดิบขัณฑ์น้ำสูง โดยมีสัตว์นานาพันธุ์อุปโภคบริโภคเนื้อสัตว์ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้อุปทานหนังดิบซึ่งเป็นสินค้าพลอยได้เพิ่มขึ้นตาม อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการเตรียมหนังดิบ ยูกันดาขาดประสิทธิภาพด้วยข้อจำกัดหลายประการ อาทิ การเข้าถึงแหล่งทุน วัสดุอุปกรณ์ และระบบการแป่งปันผลตอบแทนที่เหมาะสม ทำให้คุณภาพหนังดิบของยูกันดายังไม่พัฒนาเท่าที่ควร

จำนวนปศุสัตว์ของยูกันดาในปี 2014 ประกอบไปด้วยโค-กระบือ 13.6 ล้านตัว แพะ 14 ล้านตัว และแกะ 3.8 ล้านตัว ตลาดค้าสัตว์มีอัตราการซื้อขายโค-กระบืออยู่ที่ร้อยละ 12-15 ของปริมาณโค-กระบือทั้งหมด และซื้อขายแพะและแกะร้อยละ 20-30 ของปริมาณแพะและแกะทั้งหมด ทำให้ยูกันดามีกำลังการผลิตหนังดิบจากโค-กระบือ 1.4 ล้านชิ้น แพะ 3.1 ล้านชิ้น และแกะ 0.68 ล้านชิ้น นอกจากนั้นแล้ว ยูกันดาสามารถผลิตหนังสัตว์ชนิดพิเศษที่มีมูลค่าสูง เช่น หนังปลากะพงแม่น้ำไนล์ และหนังนกกระจอกเทศและจระเข้ซึ่งเลี้ยงในฟาร์มได้อีกด้วย

รูปภาพที่ 5.1: ปริมาณปศุสัตว์ในยูกันดา ปี 2010-2014 (หน่วย: พันตัว)

ชนิด	2010	2011	2012	2013	2014
โค-กระบือ	12,104	12,467	12,840	13,020	13,623
แกะ	3,621	3,730	3,842	3,937	3,842
แพะ	13,208	13,604	14,012	14,614	14,011
สุกร	3,378	3,480	3,584	3,692	3,584
สัตว์ปีก	43,200	40,904	42,131	38,064	44,698

ที่มา: Ministry of Agriculture, Animal Industry and Fisheries (MAAIF), and Uganda Bureau of Statistics (2015)

ในยูกันดาสามารถจำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในขั้นต้นน้ำได้ 3 ฝ่าย คือ เกษตรกร โรงฆ่าสัตว์ และพ่อค้าคนกลาง โดยสองรายหลังเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์สูง

การรับซื้อสัตว์ของโรงฆ่าสัตว์จะรับซื้อโดยไม่คิดราคาเต็มจากน้ำหนักตัวทั้งหมดเพราะต้องหักลบขึ้นส่วนที่ถือว่าเป็นของเสีย เช่น หนังสัตว์ เครื่องใน และกระดูก เป็นต้น โดยจะคิดสัดส่วนราคาซื้อโค-กระบือที่ร้อยละ 60 ของน้ำหนักตัว ส่วนสุกรจะคิดที่สัดส่วน ร้อยละ 66.66 ของน้ำหนักตัว ทั้งที่ในทางปฏิบัติโรงฆ่าสัตว์สามารถนำส่วนต่างนั้นไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง เสมือนโรงฆ่าสัตว์ได้รับสินค้ามาฟรี นอกจากนี้ยังไม่มีระบบการคัดเกรดหนังดิบอีกด้วย

ปัญหาการขนส่งและโครงสร้างราคายังส่งผลให้หนังดิบบางส่วนเข้าไม่ถึงตลาด เพราะพ่อค้าคนกลางไม่ต้องการแบกรับต้นทุนค่าขนส่งในการเข้าไปรับซื้อหนังดิบจากโรงฆ่าสัตว์ในพื้นที่ห่างไกล อีกทั้งตัวผู้ประกอบการโรงฆ่าสัตว์ก็ไม่ยอมลดราคาให้พ่อค้าคนกลางตามต้นทุนการขนส่ง

ส่วนพ่อค้าหนังดิบคนกลางมีสภาพคล่องสูงมาก เพราะได้รับการชำระเงินล่วงหน้ามาจากโรงงานพอกหนังเพื่อการันตีปริมาณหนังที่จะถูกส่งให้กับโรงงาน เสมือนกับว่าพ่อค้าคนกลางได้รับเงินกู้แบบไร้ดอกเบี้ยมาหมุนเวียนก่อนที่จะนำไปชำระกับโรงฆ่าสัตว์ภายหลัง อีกทั้ง พ่อค้าคนกลางยังมีอำนาจต่อรองกับโรงฆ่าสัตว์ด้วยการกดราคาหนังดิบที่มีตำหนิและ/หรือไม่ตรงตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้

5.2.2 ชั้นกลางน้ำ

อุตสาหกรรมในชั้นกลางน้ำของยูกันดา เกิดขึ้นได้ด้วยการดำเนินนโยบายจัดเก็บภาษีการส่งออกหนังดิบของรัฐบาล แม้ระยะแรกจะมีผู้ประกอบการส่งออกหนังดิบได้รับผลกระทบ มีอาการสาหัสอยู่บ้าง แต่เมื่อผ่านพ้นระยะเวลา 7 ปี อุตสาหกรรมพอกหนังได้เข้ามาทดแทนรายได้ส่วนที่สูญเสียไปในช่วงเวลาดังกล่าวได้สำเร็จ โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในยูกันดาสามารถผลิตได้ถึงระดับการพอกโครม ยกเว้นผู้ประกอบการรายหนึ่งซึ่งสามารถผลิตหนังพอกสำเร็จได้

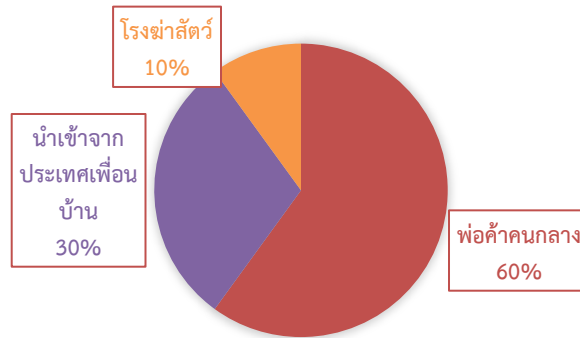
ปัจจุบันผลิตภัณฑ์หนังที่ยูกันดาส่งออกร้อยละ 95 เป็นหนังพอกโครม สร้างรายได้ขั้นต่ำให้กับประเทศ 270 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี แตกต่างจากในช่วงปี 2001 ที่ร้อยละ 90 ส่งออกหนังดิบเป็นหลัก ทั้งนี้ หนังพอกโครมที่ส่งออกอยู่ในเกรด 3 ไปจนถึงต่ำกว่า ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60 ของปริมาณการส่งออกหนังพอกโครมทั้งหมด

จากที่ได้กล่าวข้างต้นว่า ยูกันดาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพหนังดิบได้ดีเท่าที่ควร จึงเป็นการเพิ่มภาระงานและค่าใช้จ่ายให้กับโรงงานพอกหนัง ซึ่งต้องเพิ่มขึ้นตอนในการปรับแต่งหนังให้มีสภาพที่เหมาะสมก่อนการพอก ทำให้โรงงานพอกหนังใช้วิธีการทำสัญญาซื้อล่วงหน้า ยอมสูญเสียสภาพคล่องเพื่อได้รับหนังดิบในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการ อัตราส่วนหนังดิบที่โรงพอกหนังรับซื้อแบ่งเป็นซื้อจากพ่อค้าคนกลาง นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน และซื้อตรงจากโรงฆ่าสัตว์ เท่ากับ 6 : 3 : 1 ตามลำดับ¹ ทั้งนี้ หนังดิบคิดเป็นต้นทุนร้อยละ 85 ของต้นทุนโรงงานทั้งหมด สำหรับส่วนประกอบอื่นๆ เช่น สารเคมี น้ำ ไฟฟ้า และแรงงาน คิดเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน

¹ จากการสัมภาษณ์ Uganda Leather and Allied Industries Association: ULIAA

รูปภาพที่ 5.3: สัดส่วนการรับซื้อหนังดิบของโรงงานฟอกหนังในยูกันดา

ที่มา: ULAIA (2016)

ตารางที่ 5.2 แสดงสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในกระบวนการผลิตโดยคำนวณค่ายุติการผลิตที่ 58,000-60,000 ตารางฟุต สังกเกตว่ายูกันดาสามารถทำกำไรได้ร้อยละ 56 ของต้นทุนการผลิต

ตารางที่ 5.2: สัดส่วนต้นทุนการผลิตหนังฟอกโครมในยูกันดา

ปัจจัยการผลิต	สัดส่วนการใช้ (ร้อยละ)	มูลค่า (USD)
หนังดิบ	85	42,500.00
สารเคมี	5	2,500.00
สาธารณูปโภค	3	1,500.00
แรงงาน	7	3,500.00
รวมทั้งหมด	100	50,000.00
ราคา FOB		78,000.00
ส่วนต่างรายได้	56	28,000.00

ที่มา: COMESA/LLPI (2015)

ยูกันดามีโรงงานฟอกหนังทั้งสิ้น 7 แห่ง มีเพียง Leather Industries of Uganda Limited และ Skyfat Tannery เท่านั้น ที่สามารถผลิตหนังได้ถึงระดับหนังฟอกแต่งสำเร็จรูป ส่วนบริษัทอื่นๆ เป็นโรงงานขนาดเล็กไปจนถึงกลาง โดยโรงงานฟอกโครมกระจุกตัวอยู่ที่เมือง Jinja ส่วนโรงงานฟอกฝาดกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ กำลังการผลิตหนังฟอกโครมจากโค-กระบือ 1.08 ล้านตัว และจากสัตว์อื่นๆ 2.0 ล้านตัว คิดเป็นร้อยละ 60-70 ของปริมาณหนังดิบที่จัดส่งเข้าสู่ตลาด สาเหตุที่ยูกันดาไม่สามารถผลิตหนังฟอกได้เต็มอัตรา เป็นเพราะใช้เครื่องจักรเก่าและชำรุดบ่อยครั้ง ผู้ประกอบไม่สามารถจัดหาเครื่องจักรใหม่ที่มีศักยภาพสูงได้เพราะขาดเงินทุน อีกทั้ง สถาบันทางการเงินพิจารณาให้กู้จากทรัพย์สินค้ำประกัน ไม่ได้พิจารณาจากแผนธุรกิจ ผู้ประกอบการจึงต้องใช้เงินทุนตนเองสูงถึงร้อยละ 75 ของทุนจดทะเบียนบริษัท

จากการขาดแคลนหนังฟอกแต่งสำเร็จ ทำให้ราคาสินค้าสูงถึง 3,000 UGX (1.6 USD) ถึง 4,000 UGX (1.6 USD) ต่อ 1 ตารางฟุต

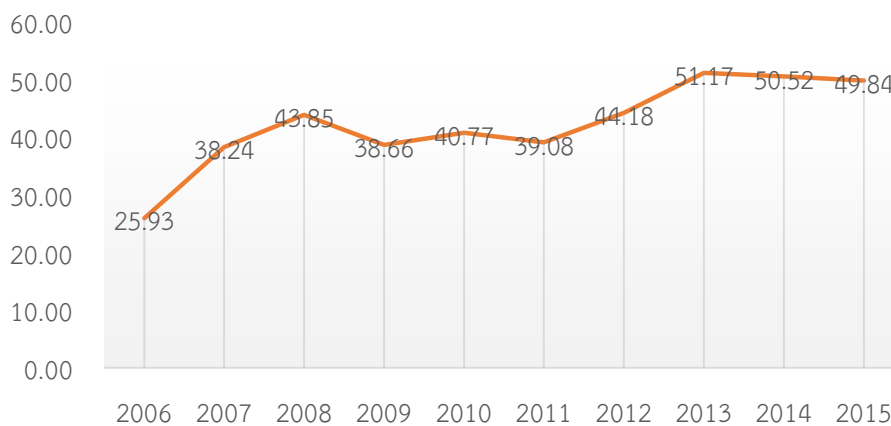

5.2.3 ชั้นปลายน้ำ

ยูกันดามีผู้ประกอบการแปรรูปหนังชั้นปลายน้ำในระดับ SMEs ซึ่งสินค้าที่ผลิตได้ ได้แก่ รองเท้าหนัง กระเป๋าเงิน เข็มขัด และอื่นๆ แต่หนังฟอกสำเร็จที่ใช้ในกระบวนการผลิตถูกนำเข้ามาจากเคนยาผ่านการค้าชายแดนหรือการลักลอบจำหน่ายซึ่งไม่ได้ถูกบันทึกมูลค่าการค้าไว้

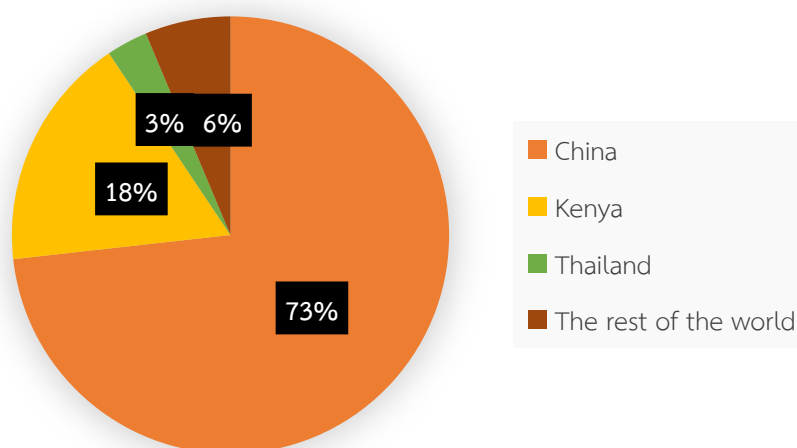
สำหรับสินค้าสำเร็จ ในกรณีของรองเท้า อุปสงค์ของยูกันดาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลการนำเข้ารองเท้าในปี 2006 มีมูลค่า 25.93 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นเป็น 49.84 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2015 โดยมีจีนเป็นเจ้าตลาดถึงร้อยละ 73 รองลงมาเป็นเคนยาร้อยละ 18 ส่วนไทยลำดับที่สามตามอย่างห่างๆ ร้อยละ 3 ดังปรากฏในรูปภาพที่ 5.5 และ อย่างไรก็ตาม ไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันในตลาดยูกันดา เพราะสินค้าที่มีคุณภาพเป็นสิ่งที่คนยูกันดาเริ่มมีความต้องการ และเป็นสิ่งที่สินค้าจีนไม่สามารถตอบสนองได้

รูปภาพที่ 5.4: มูลค่าการนำเข้ารองเท้าของยูกันดาระหว่างปี 2006-2015 (หน่วย: ล้าน USD)

ที่มา: Trademap (2016)

รูปภาพที่ 5.5: สัดส่วนการนำเข้ารองเท้าของยูกันดา ปี 2015

ที่มา: Trademap (2016)

จากปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ยูกันดาใช้วิธีสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการรายใหม่ โดยอนุญาตให้ผู้ที่ผ่านการอบรมกับศูนย์ฝึกอบรมและรวบรวมสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก (Training and Common Facility Centre: TCFC) สามารถเช่าใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกของศูนย์ในการผลิตสินค้าของตนในราคาพิเศษเพื่อผลิตสินค้าของตนเอง โดยสินค้าที่สามารถผลิตได้จาก TCFC เช่น กระเป๋าเงิน รองเท้า และเข็มขัด

ศักยภาพของอุตสาหกรรมรองเท้าหนัง

ผู้ผลิตรองเท้าหนังส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กมีทุนทรัพย์ต่ำ โดยใช้สวนหลังบ้าน หรือแม้แต่โรงจอดรถเป็นโรงงานผลิตสินค้า อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมรองเท้าหนังถือเป็นอุตสาหกรรมอนาคตของยูกันดาเพราะเจ้าของกิจการส่วนใหญ่ยังอายุน้อย โดยร้อยละ 50 มีอายุระหว่าง 36-50 ปี ร้อยละ 40 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี นอกจากนี้ ยังมีแรงงานที่อายุ 20-35 ปีที่พร้อมผันตัวเป็นเจ้าของกิจการเอง

ระดับการศึกษาของช่างทำรองเท้าในยูกันดาค่อนข้างสูง โดยสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาร้อยละ 40 ทำให้สะดวกต่อการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ เทคนิค และวิธีการใหม่ๆ แก่ช่างฝีมือในยูกันดา ทั้งนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต้องผ่านการเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตรองเท้าที่ TCFC

จากการสำรวจของ Leather and Leather Product Institute (LLPI) พบว่ารองเท้านักเรียนสามารถสร้างกำไรได้สูงมาก โดยราคาทั่วไปในตลาดอยู่ที่ 20 ดอลลาร์สหรัฐฯ แต่มีราคาจากโรงงานเพียง 6.04 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อคู่ ทั้งนี้ ช่วงที่ขายดี คือ ระหว่างเดือน ธ.ค. - ม.ค. และช่วงเปิดภาคเรียน

5.2.4 ปัจจัยสนับสนุน

แม้อุตสาหกรรมหนังของยูกันดาจะสามารถพัฒนาได้ถึงขั้นการฟอกโครม แต่เครื่องจักรอุปกรณ์ยังเป็นปัญหาต่อการพัฒนาต่อยอด และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหนังในขั้นต้นนี้ การทำหนังดิบยังไม่มีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพด้วย เพราะขาดแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ประกอบการต้องการพัฒนา ดังที่ได้บรรยายในส่วนของ 5.2.1

ส่วนในขั้นตอนกลางน้ำใช้เครื่องจักรมือสอง การผลิตหนังฟอกจึงขาดศักยภาพเช่นกัน โดยมีความสามารถในการแปรรูปหนังดิบที่มีในตลาดได้เพียงร้อยละ 70

สำหรับในขั้นปลายน้ำ จากตัวอย่างของกรณีอุตสาหกรรมรองเท้าหนัง สามารถสรุปได้ในตารางที่ 5.3 ดังนี้

ตารางที่ 5.3: ศักยภาพการผลิตรองเท้าหนังของยูกันดารายปัจจัยการผลิต

ศักยภาพปัจจัยการผลิตรองเท้าหนังของยูกันดา
หนังฟอกสำเร็จ ใช้ในกระบวนการผลิตถึงร้อยละ 50 โดยที่การผลิตได้ในประเทศมีคุณภาพต่ำ มีตำหนิ แข็งไม่นิ่ม แดก ปลาย ส่วนใหญ่จึงนำเข้าจากเคนยาด้วยระเบียบของ EAC จึงปลอดภาษี และนำเข้าจากเอธิโอเปียภายใต้ข้อตกลง Most Favoured Nation (MFN) ภาษีต่ำกว่าร้อยละ 10 ในรูปแบบการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางไปรับซื้อจากตลาดในเคนยา เป็นต้น ทำให้คุณภาพของหนังไม่ตรงตามความต้องการของโรงงานรองเท้า ผู้ประกอบการบางรายจึงใช้วิธีการเจรจาหนดข้อตกลงกับโรงฟอกหนังในประเทศเพื่อนบ้าน

<p><u>บล็อกแม่พิมพ์ตัด</u></p> <p>ไม่มีการผลิตในยูกันดา ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้ฝีมือแรงงานเท่านั้น มีเพียงผู้ประกอบการขนาดกลางบางรายที่มีเครื่องแม่พิมพ์สำหรับตัดหนัง</p>
<p><u>แม่พิมพ์สำหรับขึ้นรูป</u></p> <p>แม่พิมพ์สำหรับขึ้นรูปเป็นส่วนสำคัญมาก เพราะหากขาดไปจะไม่สามารถผลิตรองเท้าที่มีโครงสร้างที่เหมาะสมกับรูปทรงเท้าของมนุษย์ ในยูกันดาไม่มีการผลิตด้วยตนเอง ผู้ประกอบการต้องนำเข้าแม่พิมพ์มีสองจากจีนผ่านตลาดที่เคนยา ซึ่งแม่พิมพ์เหล่านั้นออกแบบมาเพื่อเท้าคนจีน และเอเชีย จึงทำให้รองเท้าที่ผลิตออกมาไม่มีความกระชับ และเหมาะกับคนยูกันดา จึงต้องการความร่วมมือในการพัฒนาการออกแบบทางวิศวกรรม</p>
<p><u>พื้นรองเท้า</u></p> <p>มีการผลิตที่จำกัดในยูกันดา จำกัดด้านความหลากหลายและคุณภาพ ต้องการการพัฒนาด้านเทคนิคจากสถานศึกษาในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ด้วยความช่วยเหลือจาก TCFC ทำให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตพื้นรองเท้านักเรียนที่มีความทนทานและน้ำหนักเบา</p>
<p><u>อุปกรณ์เสริมอื่นๆ (เช่น หมุด หัวเข็มขัดเชือกกรองเท้า เป็นต้น)</u></p> <p>ไม่มีการผลิตในยูกันดา</p>

ที่มา: COMESA/LLPI (2016)

5.2.5 กฎระเบียบ/นโยบาย

ยูกันดาได้ประกาศนโยบายหลัก 4 ประการ เพื่อผลักดันให้อุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนังเติบโตอย่างมีคุณภาพ สมดุล และยั่งยืน ตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า ดังนี้

- เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การผลิตหนังและเครื่องหนังที่มีคุณภาพสูงสำหรับทั้งตลาดในและต่างประเทศ
- เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดสรรทรัพยากร และออกนโยบายสนับสนุนเพื่อการเติบโตตลอดห่วงโซ่มูลค่า
- เพื่อส่งเสริมระบบและกระบวนการผลิตที่สะอาดและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการทั้งในแนวราบและแนวตั้ง รวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ

ในปี 2001 ยูกันดาได้รับบทเรียนจากการวางแผนนโยบายโดยไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของอุตสาหกรรมเครื่องหนัง โดยยูกันดาใช้ภาษีส่งออกหนังดิบเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมการฟอกหนังภายในประเทศ ซึ่งในขณะนั้นสภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมยังไม่เอื้ออำนวยส่งผลให้ประเทศสูญเสียรายได้ระยะเวลา 7 ปี คิดเป็นมูลค่า 83 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ กระทั่งสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมหนังฟอกได้ในปี 2007

สืบเนื่องจากผลกระทบดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ระมัดระวังการใช้นโยบายยิ่งขึ้น สังเกตได้จากปัจจุบันยูกันดามีเป้าหมายที่จะผลิตหนังฟอกแต่งสำเร็จรูปให้ได้ ภายในประเทศจึงจัดเก็บภาษีส่งออกกับหนังฟอก

ชั้นกลาง แต่เป็นการขึ้นภาษีแบบขั้นบันไดอย่างค่อยเป็นค่อยไปเป็นระยะเวลา 5 ปี เพื่อบรรเทาและให้เวลาภาคเอกชนปรับตัวได้อย่างทันทั่วถึง

รัฐบาลเคยจัดทำโครงการเพิ่มทุนทักษะการแล่นนั่งดิบแก่ผู้ประกอบการโรงฆ่าสัตว์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะเป็นการส่งเสริมที่ผิดจุด สืบเนื่องจากต้นเหตุของปัญหาคือการรับซื้อปศุสัตว์ที่ไม่มีการรวมมูลค่าของหนังดิบไว้ในการตกลงราคา ส่งผลให้ไม่มีแรงจูงใจมากเพียงพอที่จะทำให้โรงฆ่าสัตว์หันมาพัฒนาคุณภาพของกระบวนการผลิตหนังดิบ

5.3 โอกาสของธุรกิจไทย

ด้วยยูกันดาสามารถผลิตหนังได้ถึงการผลิตชั้นกลางแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพนัก จึงเป็นโอกาสแก่นักลงทุนไทยที่จะเข้ามาพัฒนากระบวนการผลิตหนัง และเสริมสร้างเทคนิคการผลิตที่มีประสิทธิภาพแก่ยูกันดา เพื่อให้เกิดอุตสาหกรรมการผลิตหนังฟอกแต่งสำเร็จรูป เพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจผลิตภัณฑ์หนังและเครื่องหนังในอนาคต

นอกจากนั้น ตลาด COMESA ยังขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ด้วยอุปสงค์รองเท้า 365 ล้านคู่ คิดเป็น 0.85 ต่อหัวต่อปี หากรองเท้าเหล่านี้มีการผลิตใน COMESA จะก่อให้เกิดตำแหน่งงานถึง 365,000 ตำแหน่ง และส่งเสริมอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น หนังฟอกสำเร็จ พื้นรองเท้า กาว และอุปกรณ์เสริมอื่นๆ ทั้งนี้ COMESA มีมูลค่าการนำเข้ารองเท้า 646 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ 64 ล้านคู่ เมื่อรวมกับกำลังการผลิตของ COMESA (92.3 ล้านคู่) ทำให้ COMESA มีรองเท้า 156 ล้านคู่ ซึ่งยังเกิดอุปสงค์ส่วนเกินอีก 209 ล้านคู่ อีกทั้ง EAC กำลังพิจารณากีดกันสินค้ามือสองซึ่งหมายรวมถึงรองเท้าหนัง ซึ่งรองเท้าหนังเป็นเครื่องแบบนักเรียนและเป็นที่ยอมรับของคณาจารย์ทำงานในแถบภูมิภาคนี้ โอกาสจึงเปิดกว้างสำหรับไทยที่จะเข้ามาใช้ยูกันดาเป็นฐานการผลิตเพื่อกระจายไปสู่ภูมิภาค

ปัจจัยอุปทานก็มีความน่าสนใจไม่น้อยไปกว่าอุปสงค์ เพราะผู้ประกอบการยูกันดาส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่และกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ การฝึกอบรมฝีมือแรงงานจึงมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงและเป็นการลงทุนในระยะยาวอย่างยั่งยืน สำหรับปัจจัยอุปทานแสดงรายละเอียดบนตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4: ข้อมูลอุปทานของอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนังในยูกันดา

ข้อมูล	ค่า/ รายละเอียด	หน่วย	ที่มา
หนังดิบ			
หนังโค-กระบือ	1.4	ล้านชิ้น	COMESA/LLPI (2015)
หนังแพะ	3.1	ล้านชิ้น	COMESA/LLPI (2015)
หนังแกะ	0.68	ล้านชิ้น	COMESA/LLPI (2015)
หนังฟอก			
กำลังการผลิตหนังสัตว์ใหญ่	1,150	ชิ้นต่อวัน	COMESA/LLPI (2015)
กำลังการผลิตหนังสัตว์เล็ก	5,200	ชิ้นต่อวัน	COMESA/LLPI (2015)
ปริมาณการผลิตหนังสัตว์ใหญ่ฟอกโครม	43,000	ชิ้นต่อปี	COMESA/LLPI (2015)

ข้อมูล	ค่า/ รายละเอียด	หน่วย	ที่มา
ปริมาณการผลิตหนังสือตัวเล็กฟอกโครม	150,000	ชิ้นต่อปี	COMESA/LLPI (2015)
หนังสือฟอกแต่งสำเร็จ			
ปริมาณการผลิตหนังสือตัวใหญ่ ฟอกแต่งสำเร็จ	3,000	ชิ้นต่อปี	COMESA/LLPI (2015)
ปริมาณการผลิตหนังสือตัวเล็ก ฟอกแต่งสำเร็จ	75,000	ชิ้นต่อปี	COMESA/LLPI (2015)
รองเท้าหนัง			
ปริมาณการผลิตรองเท้าหนัง	93,360	คู่ต่อปี	COMESA/LLPI (2015)

ที่มา: คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจาก COMESA/LLPI (2015)

6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ (ประเทศยูกันดา)

6.1 สรุปภาพรวมการลงทุนในยูกันดา

ยูกันดาตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของทวีปแอฟริกา แม้ไม่มีทางออกสู่ทะเลแต่ยูกันดาเป็นศูนย์กลางของประเทศเศรษฐกิจสำคัญต่างๆ ของแอฟริกา อาทิ คองโก, รวันดา, ซูดานใต้ และ แทนซาเนีย แต่ละประเทศนั้นเศรษฐกิจกำลังเติบโตและมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่สามารถผลิตสินค้าเพื่อการอุปโภค บริโภคภายในประเทศได้เอง นำไปสู่ความได้เปรียบของยูกันดา ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อต่อเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก ในรายงานของ FAO ได้ยกย่องยูกันดาว่าสามารถเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของทวีปแอฟริกาได้ทั้งทวีปหากสามารถพัฒนาการเกษตรเชิงพาณิชย์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนั้น ข้อตกลงทางการค้าต่างๆ ยังเป็นการปลดล็อกประตูให้ยูกันดาสามารถเข้าถึงตลาดที่ได้กล่าวถึงในช่วงต้น อาทิ EAC ที่มีประเทศสมาชิก 6 ประเทศ จำนวนประชากร 165 ล้านคน COMESA ที่มีประเทศสมาชิก 19 ประเทศ จำนวนประชากร 480 ล้านคน หรือแม้แต่ SADC ที่มีประเทศยักษ์ใหญ่อย่างแอฟริกาใต้

นอกจากปัจจัยด้านตลาดและทรัพยากรแล้ว ด้านการช่วยเหลือจากภาครัฐ รัฐบาลยูกันดาได้มีนโยบายส่งเสริมนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามามีส่วนร่วมกับเศรษฐกิจในประเทศ ทั้งการยกเว้นภาษีนำเข้าสินค้าทุน ยกเว้นภาษีนิติบุคคลสำหรับกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษต่างๆ และมีหน่วยงานอำนวยความสะดวกด้านการลงทุนอย่าง UIA นอกจากนี้ กงสุลกิตติมศักดิ์ไทยประจำยูกันดา ซึ่งมีหน้าที่ และความตั้งใจสูงในการส่งเสริมการค้า และการลงทุนระหว่างไทยและยูกันดานั้น เป็นผู้มีความพยายามอย่างมาก ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในยูกันดา ตั้งแต่สมัยบิดาของท่านที่เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธานของสมาคมธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในยูกันดา คือ Private Sector Foundation ซึ่งครอบคลุมสภาหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมด้วย นอกจากนี้ ท่านกงสุลกิตติมศักดิ์ยังเป็นทีปรึกษาทางเศรษฐกิจให้แก่รัฐบาลด้วย จึงสามารถช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักลงทุนไทยได้เป็นอย่างดี¹

จากการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาด้วยเครื่องมือทางวิชาการแล้วว่า อุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับนักลงทุนไทยที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรมประมงน้ำจืด และอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนัง ด้วยลักษณะที่ยูกันดาเป็นฐานการผลิต และไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้าขั้นต้นไปจนถึงสินค้าสำเร็จ นอกจากนั้นแล้ว สินค้าสนับสนุนต่างๆ ยังมีความน่าสนใจเช่นเดียวกัน อาทิ ในอุตสาหกรรมประมง ยูกันดามุ่งเน้นการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำซึ่งต้องการอุตสาหกรรมสนับสนุนค่อนข้างหลากหลาย ทั้งกระชัง อาหาร และยารักษาโรค เป็นต้น ส่วนอุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนัง ยูกันดาอย่างขาดเทคนิคการฟอกหนังที่มีประสิทธิภาพ และอุปกรณ์ เครื่องมือ ยังเก่าและชำรุดง่าย

6.2 ข้อเสนอแนะขั้นตอนการลงทุน

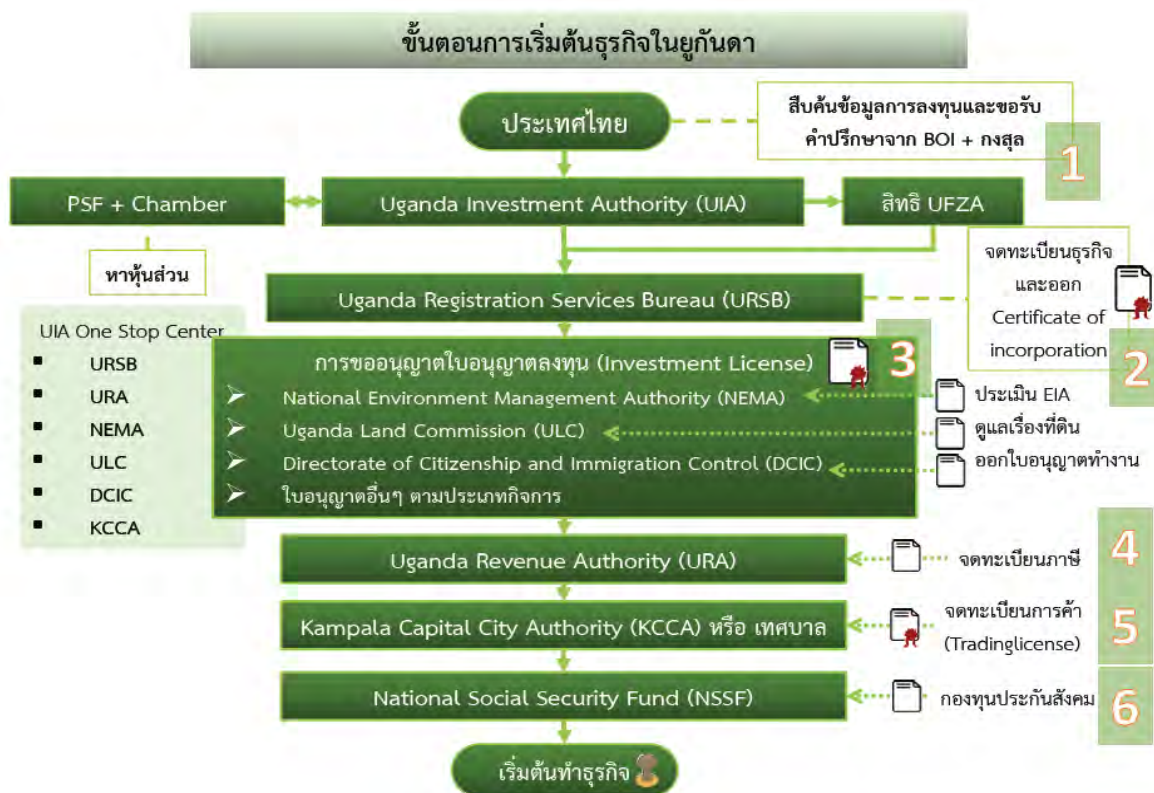
ขั้นตอนการลงทุนในยูกันดาไม่มีความซับซ้อนแต่อย่างใด โดย UIA ได้จัดตั้ง UIA One Stop Center เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุน ด้วยการรวบรวมฝ่ายรับเรื่องจากหน่วยงานที่สำคัญต่อการจดทะเบียน

¹ สอดคล้องกับความเห็น และประสบการณ์ตรงในการลงทุนยังยูกันดาของคุณ พรณี ชิตร์คธูา ซึ่งประสบความสำเร็จในการลงทุนที่ประเทศยูกันดาเป็นอย่างดี

ธุรกิจในยูกันดา ได้แก่ URSB, URA, NEMA, ULC, DCIC และ KCCA ซึ่งจะขยายความต่อในหัวข้อ 6.3 ต่อไป รวมถึงได้มีการนำ IT เข้ามาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สรุปกระบวนการขอจัดตั้งธุรกิจไว้ 6 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การจัดเตรียมข้อมูล ซึ่งแน่นอนว่ารายงานฉบับนี้เป็นเพียงการแนะนำในภาพกว้าง ซึ่งไม่ได้ขยายความในกฎระเบียบเฉพาะแต่ละธุรกิจ ผู้ลงทุนจึงควรศึกษาจากหน่วยงานที่สำคัญ เช่น UIA หรือ URSB เพื่อทราบขั้นตอน และสิทธิประโยชน์เพิ่มเติม
2. เมื่อตัดสินใจได้แล้วว่าธุรกิจได้รับสิทธิประโยชน์ หรือไม่ ในขั้นตอนที่ 2 เป็นการจดทะเบียนและขอใบรับรองการจัดตั้งบริษัท ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ 2-3 วัน โดยมีค่าใช้จ่ายที่ 470 ดอลลาร์สหรัฐฯ
3. ในขั้นตอนที่ 3 เป็นการขอใบอนุญาตเพื่อลงทุน ซึ่งใช้ระยะเวลาเพียง 2-3 วันเช่นกัน หากมีเอกสารประกอบครบถ้วน ซึ่งในกระบวนการขอเอกสารประกอบนี้เองที่มีความล่าช้า ยกตัวอย่างในกรณีของการขอ EIA ที่บางครั้งต้องใช้เวลา 3-4 เดือนในการพิจารณา เป็นต้น
4. ในขั้นตอนที่ 4 เป็นการขอเลขทะเบียนผู้เสียภาษี จาก URA ไม่มีค่าใช้จ่าย ส่วนระยะเวลาค่อนข้างล่าช้า ประมาณ 7-10 วัน
5. ขั้นตอนที่ 5 เป็นการจดทะเบียนการค้ากับหน่วยงานท้องถิ่นที่ธุรกิจตั้งอยู่ ทั้งนี้ ธุรกิจส่วนใหญ่มีสำนักงานอยู่ที่ Kampala และจดทะเบียนกับ KCCA ซึ่งใช้ระยะเวลาเพียง 1 วัน แต่มีค่าใช้จ่ายตามขนาดและประเภทกิจการประมาณ 20 - 150 USD
6. ขั้นตอนสุดท้าย เป็นการลงทะเบียนกับกองทุนประกันสังคม NSSF ก่อนที่จะเริ่มต้นโครงการลงทุนได้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย แต่ใช้ระยะเวลาประมาณ 7 วัน

ที่มา: คณะผู้วิจัย(2016) ประมวลจาก UIA และ URSB

6.3 หน่วยงานติดต่อที่สำคัญ

ชื่อย่อ	ชื่อเต็ม	บทบาท/หน้าที่	ช่องทางติดต่อ
UIA	Uganda Investment Authority	อำนวยความสะดวกด้านข้อมูล และการมอบสิทธิประโยชน์	T: +256-414-301000 E: info@ugandainvest.go.ug
UFZA	Uganda FreeZones Authority	มอบสิทธิประโยชน์	T: +256-417-722600 E: helpdesk@freezones.go.ug
PSFU	Private Sector Foundation Uganda	สมาคมธุรกิจในยูกันดา ครอบคลุมทั้งสภาหอการค้า และสภาอุตสาหกรรม	T: +256-312-263850
NEMA	National Environment Management Authority	ดูแลผลกระทบสิ่งแวดล้อม และพิจารณา EIA	T: +256-414-251064 T: +256-414-251065 T: +256-414-251068 F: +256-414-257521 E: info@nemaug.org
ULC	Uganda Land Commission	ดูแลเรื่องกรรมสิทธิ์ ที่ดิน	T: +256-414-235875 T: +256-414-235884 E: info@ulc.go.ug
URA	Uganda Revenue Authority	จัดเก็บภาษีต่างๆ	T: 256-417-440000 E: services@ura.go.ug
DCIC	Directorate of Citizenship and Immigration Control	ดูแลเรื่องการผ่านเข้าแดน และใบอนุญาตทำงาน	T: 256-414-595945 F: 256-414-348707
KCCA	Kampala Capital City Authority	พิจารณาใบอนุญาตการค้า (Trading License)	T: 256-204-660000 T: 256-800-990000 (เบอร์นี้โทรฟรีในประเทศ) E: info@kcca.go.ug
NSSF	National Social National Social Security Fund	ดูแลเรื่อง กองทุนประกันสังคม	T: +256-417-331755 T: +256-417-331999 F: +256-414-258646 F: +256-414-341137 E: customerservice@nssfug.org

6.4 คำถามที่พบบ่อย (FAQs)

ทำไมต้องลงทุนในประเทศยูกันดา?

ก. ตลาด ปัจจุบัน อนาคต และบริบทการแข่งขัน

ตอบ ยูกันดาเป็น land locked แต่หากพิจารณาถึงที่ตั้งทางภูมิศาสตร์จะพบว่า มีอาณาเขตติดกับ 6 ประเทศ ในแอฟริกา โดยเฉพาะซูดานใต้ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ที่ประเทศสงบได้ไม่นานและอยู่ในช่วงก่อสร้างประเทศจึงมีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคเป็นอย่างมาก โดยยูกันดาสามารถพัฒนาเป็น land linked ได้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม

ตาม ด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้น แม้ ยูกันดา จะมีการลงทุนด้านนี้อยู่สม่ำเสมอ รวมถึงมีการวางระบบไว้ตั้งแต่สมัยเป็นรัฐอารักขาของอังกฤษ แต่ในด้านคุณภาพนั้น ทั้งทางถนนและทางราง ยังต้องการการปรับปรุงอยู่พอสมควร นอกจากนี้ เส้นทางในประเทศเพื่อนบ้านก็ยังเป็นปัญหา ด้านระบบไฟฟ้า และประปา ก็ยังไม่ครอบคลุมดีนัก ยูกันดาจึงต้องพยายามพัฒนาเพื่อเปลี่ยนจากประเทศ land locked เป็น land linked

ข. ความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศ

ตอบ EAC-SADC-COMESA

ค. ทรัพยากรธรรมชาติ

ตอบ ทรัพยากรธรรมชาติของยูกันดายังคงอุดมสมบูรณ์ โดยสินค้าเกษตรส่งออกสำคัญ ได้แก่ กาแฟ ชา เนื้อสัตว์ ปลา และสินค้าเกษตรแปรรูปขั้นต้น

สาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ในยูกันดาเป็นอย่างไร?

ก. ระบบการขนส่ง

ตอบ เนื่องจากเป็นประเทศ land lock จึงพึ่งพาการขนส่งทางบกเป็นหลัก ส่วนสินค้าสดและนำเข้าเสียค่าใช้จ่าย cargo ที่ท่าอากาศยานนานาชาติ Entebbe สำหรับการขนส่งทางน้ำ มีท่าเรือ Port Bell เชื่อมต่อกับแทนซาเนีย

ข. ระบบไฟฟ้า และประปา

ตอบ ผลิตและบริโภคไฟฟ้า 3,045 และ 2,821 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง แต่ประชากรยูกันดาเพียงร้อยละ 18.2 มีไฟฟ้าใช้ และกระแสไฟฟ้าไม่สม่ำเสมอ

ค. ระบบการเงินการธนาคาร

ตอบ ควรใช้บริการธนาคารต่างชาติ เช่น Stanbic Bank Uganda และ Standard Chartered Uganda เป็นต้น เพื่อสะดวกต่อการส่งเงินกลับ

ยูกันดามีนโยบายส่งเสริมการลงทุนต่างชาติอย่างไร?

ก. นโยบายส่งเสริมการลงทุน

ตอบ ส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ เพื่อขยายการเติบโตของเศรษฐกิจภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของสิทธิประโยชน์ มีการจัดตั้งหน่วยงาน UFZA เพื่อส่งเสริมสิทธิประโยชน์จูงใจได้ทางภาษีเป็นเวลา 5-10 ปี ตามแต่ความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

อุตสาหกรรมที่น่าสนใจในยูกันดา?

ก. อุตสาหกรรมสำคัญ และกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ

ตอบ อุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและเครื่องหนัง เพราะที่ยูกันดามีพื้นที่น้ำถึงร้อยละ 18 ของพื้นที่ประเทศ โดยคนยูกันดายังขาดแคลนองค์ความรู้และเทคนิค ส่วนในรายชื่อของอุตสาหกรรมเครื่องหนัง ในภูมิภาคแอฟริกาตะวันออกมีความนิยมบริโภคสินค้าเครื่องหนัง เครื่องแบบนักเรียนยังบังคับให้ใช้รองเท้าหนัง และ EAC กำลังพิจารณากีดกันสินค้ามือสองจากต่างชาติ ดังนั้น การผลิตในยูกันดาซึ่งมีฐานทรัพยากรอุดมสมบูรณ์จึงเป็นโอกาสดี

ข้อควรระวัง และกฎระเบียบที่น่าสนใจในประเทศยูกันดามีอะไรบ้าง?

ก. การถือครองที่ดิน

ตอบ นักลงทุนไม่สามารถครอบครองที่ดินโดยมีสิทธิสมบูรณ์ แต่สามารถเช่าระยะยาวได้ 99 ปี

ข. แรงงาน

ตอบ แรงงานฝีมือหาได้ค่อนข้างยาก นักลงทุนควรนำแรงงานฝีมือเข้าไปฝึกอบรมแรงงานท้องถิ่น ระบบประกันสังคมของสาธารณรัฐยูกันดา เป็นไปตาม National Social Security Fund Act (1985) เพื่อเป็นระบบประกันและดูแลแรงงานในระบบ (Social Safety Net) โดยครอบคลุมแรงงานที่ทำงานจนแรงงานมีอายุ 55 ปี โดยแรงงานสามารถเกษียณก่อนกำหนด (Early Retirement) เมื่ออายุ 50 ปี ซึ่งในการจ่ายเงินสมทบเข้าระบบประกันสังคม กำหนดให้ ลูกจ้าง จ่ายสมทบร้อยละ 5 ของรายได้ในแต่ละเดือน และนายจ้างเป็นผู้จ่ายสมทบอีก ร้อยละ 10 ของรายได้

ค. ระบบภาษี

ตอบ

❖ ภาษีนิติบุคคล (Resident Companies)

- ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporation Income Tax)	ร้อยละ 30
- รายได้จากกำไรของหุ้นรวมกับรายได้ของธุรกิจ(Capital Gains Tax)	ร้อยละ 30
- รายได้จากเงินปันผล	ร้อยละ 15
- รายได้จากดอกเบี้ย (Interest Income) ไม่รวมหลักทรัพย์รัฐบาล	ร้อยละ 15
- รายได้จากดอกเบี้ยจากหลักทรัพย์รัฐบาล (Government Securities)	ร้อยละ 20
- ค่าสิทธิ ค่าภาคหลวง (Royalties)	ร้อยละ 6

❖ อัตราภาษีบุคคลธรรมดา (Resident individuals)

- ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax)	ร้อยละ 0 - 40
- รายได้จากค่าเช่า	ร้อยละ 20
- รายได้จากเงินปันผล	ร้อยละ 15
- รายได้จากดอกเบี้ย (Interest Income) ไม่รวมหลักทรัพย์รัฐบาล	ร้อยละ 15
- รายได้จากดอกเบี้ยจากหลักทรัพย์รัฐบาล (Government Securities)	ร้อยละ 20
- รายได้จากค่าลิขสิทธิ์	ร้อยละ 6
- รายได้จากค่าธรรมเนียมวิชาชีพและค่าการจัดการ	ร้อยละ 6

❖ อัตราภาษีบุคคลธรรมดาของผู้ที่ไม่พำนักในประเทศ

(Non-Resident individuals)

- ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax)	ร้อยละ 0 - 40
- รายได้จากเงินปันผล (Non-resident shareholders' tax on dividends : NRST)	ร้อยละ 15
- รายได้จากดอกเบี้ย (Non-residents' tax on interest : NRTI)	ร้อยละ 15
- รายได้จากค่าลิขสิทธิ์	ร้อยละ 15
- รายได้จากค่าธรรมเนียมการจัดการ	ร้อยละ 15

BOI ช่วยเหลือนักลงทุนไทยที่สนใจไปลงทุนยังยูกันดาอย่างไรบ้าง?

ตอบ ในขณะนี้ BOI ให้ความช่วยเหลือให้นักลงทุนได้เฉพาะการจัดทำข้อมูลเชิงลึก และให้คำปรึกษา แต่ในอนาคต หากนักลงทุนมีความสนใจ BOI สามารถอำนวยความสะดวกในการนำนักลงทุนไปสำรวจพื้นที่จริง จับคู่ธุรกิจกับกิจการท้องถิ่น เปรียบเทียบกับหน่วยงานราชการ และบันทึกข้อตกลงพิเศษร่วมกัน

บรรณานุกรม

- Asian power staff. (2013). **Chinese to fund and build Uganda's Isimba hydroelectric dam** - See more at: <http://asian-power.com/project/news/chinese-fund-and-build-ugandas-isimba-hydroelectric-dam#sthash.JMdx5SCL.dpuf> [Online]. สืบค้นจาก <http://asian-power.com/project/news/chinese-fund-and-build-ugandas-isimba-hydroelectric-dam>. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2559.
- Bloomberg News. (2015). **China's Xi Finds Eight Good Reasons to Host Uganda's President** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-04-01/china-s-xi-finds-eight-good-reasons-to-host-uganda-s-president>. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559.
- BBC. (2014). **Uganda Lake Albert boat disaster 'killed 251 refugees'** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.bbc.com/news/world-africa-26774338>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.
- Central Intelligence Agency. (2015). **Uganda** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html>. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559.
- DHL. (2015). **DHL Capability Tool** [Online]. สืบค้นจาก http://dct.dhl.com/input.jsp?langId=en#service_details_1. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.
- International Telecommunication Union. (2015). **Measuring the Information Society Report** [Online]. สืบค้นจาก <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.
- Kyatusiimire, S. (2015). **Uganda urged to shift from subsistence farming** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.busiweek.com/index1.php?Ctp=2&pl=2691&pLv=3&sr=84&spl=463>. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2559.
- Lucy Styles. (2015). **Uganda Railway Assessment** [Online]. สืบค้นจาก <http://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/2.4+Uganda+Railway+Assessment>. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559.

Ministry of Works & Transport. (2015). **Master Plan on Logistics in the Northern Economic Corridor** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.works.go.ug/nec/>. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2559.

Ministry of Foreign Affairs, Kingdom of Thailand. (2015). **The Consulate of the Republic of Uganda** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.mfa.go.th/main/en/information/2015/30510-UGANDA.html>. สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2559.

Ojambo, F. (2014). **Uganda Sees Budget Deficit Missing Target on Revenue** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-05-08/uganda-sees-budget-deficit-missing-target-on-revenue>. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559.

OLINGO, A. (2015). **Ministers look outward to plug budget deficits** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.theeastafrican.co.ke/news/Ministers-look-outward-to-plug-budget-deficits/-/2558/2750520/-/992dib/-/index.html>. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559.

Ojambo, F. (2013). **Uganda Awards Sinohydro Contract to Build Karuma Hydro Project** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.bloomberg.com/news/articles/2013-06-21/uganda-awards-sinohydro-contract-to-build-karuma-hydro-project>. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2559.

OECD Development Centre's gender programme. (2015). **UGANDA SOCIAL INSTITUTIONS AND GENDER INDEX** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.oecd.org/dev/development-gender/Uganda%20SocInstitut%20SIGI%2020x20-web-2.pdf>. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2559.

Republic of Uganda Ministry of Internal Affairs. (2015). **Visas and Passes** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.immigration.go.ug/content/visas-and-passes>. สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2559.

Reuters. (2014). **U.S. cuts aid to Uganda, cancels military exercise over anti-gay law** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.reuters.com/article/us-usa-uganda-gay-announcement-idUSKBN0EU26N20140619>. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2559.

Transparency International. (2016). **CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.transparency.org/cpi2014/results>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.

The Pew Global. (2015). **World Publics Welcome Global Trade – But Not Immigration** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.pewglobal.org/files/pdf/258.pdf>. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2559.

The World Bank. (2015). **Uganda** [Online]. สืบค้นจาก <http://data.worldbank.org/country/uganda>. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2559.

Vision Reporter. (2015). **Al-Shabab targeting schools on Kampala-Jinja highway** [Online]. สืบค้นจาก http://www.newvision.co.ug/new_vision/news/1323597/al-shabab-targeting-schools-kampala-jinja-highway. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2559.

WHO. (2014). **ROAD TRAFFIC ACCIDENTS** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.worldlifeexpectancy.com/cause-of-death/road-traffic-accidents/by-country/>. สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2559.

Water. (2015). **Uganda's Water Crisis** [Online]. สืบค้นจาก <http://water.org/country/uganda/>. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2559.

WESONGA, N. (2013). **Ayago power project ‘snatched’ from Turks** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.monitor.co.ug/News/National/Ayago-power-project--snatched--from-Turks/-/688334/1948418/-/ea4e4rz/-/index.html>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.

UK Government. (2015). **Safety and Security** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/uganda/safety-and-security>. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2559.

UK Government. (2015). **Uganda** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/uganda/health>. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2559.

UNDP. (2015). **Uganda** [Online]. สืบค้นจาก <http://hdr.undp.org/sites/default/files/Country-Profiles/UGA.pdf>. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2559.

UN Water. (2015). **Water for a Sustainable world** [Online]. สืบค้นจาก https://www.unesco-ihe.org/sites/default/files/wwdr_2015.pdf. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.

U.S. Passports and International Travel . (2015). **Uganda** [Online]. สืบค้นจาก
<http://travel.state.gov/content/passports/en/country/uganda.html>. สืบค้นเมื่อ 11
กุมภาพันธ์ 2559.

ทีมงาน Data Forsiam. (2558). **ตะลึง! “ยูกันดา” ประเทศเล็กๆ ในแอฟริกาที่ไทยไม่เห็นฝุ่น ตั้งเป้าอีก 5
ปีใช้พลังงานสะอาด 100%** [Online]. สืบค้นจาก
<http://manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9580000131507>. สืบค้นเมื่อ 9
กุมภาพันธ์ 2559.

ภาคผนวก ก การสำรวจภาคสนาม (ประเทศยูกันดา)

1. ภาพรวมการเดินทาง

คณะผู้วิจัยที่เดินทางไปยูกันดาในครั้งนี้ ในช่วงวันที่ 20-26 มีนาคม 2559 ซึ่งโดยภาพรวมการเดินทาง เป็นไปอย่างราบรื่น

ในช่วงการสำรวจ สภาพภูมิอากาศของยูกันดาเฉลี่ย 18-28 องศาเซลเซียส ส่วนสภาพบ้านเมือง โดยรวมเปรียบได้กับไทยเมื่อ 30 ปีก่อน ถนนบนเส้นทางสายหลักอยู่ในสภาพดี แต่เมื่อเข้าสู่ชุมชนแล้ว พบว่า ยังไม่มีการก่อสร้างให้มีสภาพมั่นคงแข็งแรงและมีร่องรอยชำรุดตลอดทาง ส่วนอาหารการกินมีวัตถุดิบที่อุดมสมบูรณ์ เพียงแต่การที่ยูกันดาเคยตกอยู่ในอาณานิคมของอังกฤษ ทำให้ในมุมมองของคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ารสชาติอาหารค่อนข้างธรรมดา แต่สำหรับกาแฟมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ

การศึกษาดูงานครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้พบปะหน่วยงานจากทั้งภาครัฐ เอกชน และสมาคมต่างๆ รวมทั้งสิ้น 18 หน่วยงาน ใน 3 เมือง ได้แก่ Kampala, Entebbe และ Jinja โดยการใช้ชีวิตในยูกันดาได้รับการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีจากคุณ Babara Mulwana ซึ่งเป็นกงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์ไทยประจำยูกันดา นอกจากนั้นแล้ว ระหว่างการเดินทางคณะผู้วิจัยยังได้มีโอกาสสำรวจวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น และสถานที่ที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ของประเทศอีกด้วย

นอกจากยูกันดาแล้ว ก่อนเดินทางกลับ คณะผู้วิจัย ได้เข้าพบท่านทูต ประสิทธิพร เวทย์ประสิทธิ์ ซึ่งเป็นเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงไนโรบี เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลโอกาสการค้าการลงทุนของยูกันดา และประเทศในกลุ่ม EAC ที่ไนโรบี ประเทศเคนยา

2. การเดินทาง

ยูกันดาตั้งอยู่ในภูมิภาคแอฟริกาตะวันออก มีท่าอากาศยานนานาชาติอยู่ที่เมือง Entebbe โดยการเดินทางจากไทยยังไม่มีเที่ยวบินตรง ซึ่งสายการบินที่ให้บริการในเส้นทางนี้ ดังปรากฏบนตารางที่ ก.1

ตารางที่ ก.1: สายการบินที่ให้บริการจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิสู่ Entebbe International Airport

สายการบิน	เปลี่ยนเครื่องที่ท่าอากาศยาน	ระยะเวลา (ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ-เปลี่ยนเครื่อง, เปลี่ยนเครื่อง-ท่าอากาศยานนานาชาติ Entebbe)
Kenya Airways	Jomo Kenyatta International Airport, Nairobi, Kenya	9 ชั่วโมง และ 1 ชั่วโมง 20 นาที
Ethiopian Airlines	Addis Ababa Bole International Airport, Addis Ababa, Ethiopia	9 ชั่วโมง และ 2 ชั่วโมง 5 นาที
Qatar	Hamad International Airport, Doha,	6 ชั่วโมง 30 นาที และ 5 ชั่วโมง 35 นาที

สายการบิน	เปลี่ยนเครื่องที่ท่าอากาศยาน	ระยะเวลา (ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ-เปลี่ยนเครื่อง, เปลี่ยนเครื่อง-ท่าอากาศยานนานาชาติ Entebbe)
Airways	Qatar	
Emirates	Dubai International Airport, Dubai, UAE	6 ชั่วโมง 5 นาที และ 5 ชั่วโมง 5 นาที
Etiha Airways	Abu Dhabi International Airport, Abu Dhabi, UAE	6 ชั่วโมง 35 นาที และ 5 ชั่วโมง 35 นาที

ที่มา: คณะผู้วิจัย รวบรวมจากเว็บไซต์ของสายการบิน (2559)

คณะผู้วิจัยเลือกเดินทางกับ Kenya Airways ที่นำเครื่องบิน 787 Dreamliner มาใช้ในเส้นทาง กรุงเทพฯ-ไนโรบี และเปลี่ยนเป็นเครื่องบิน Airbus A320 ที่ท่าอากาศยานนานาชาติ Jomo Kenyatta เพื่อเดินทางไปยังท่าอากาศยาน Entebbe ต่อไป

3. สภาพบ้านเมือง

พื้นที่ที่คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจ ได้แก่ Entebbe, Kampala และ Jinja ซึ่งรายละเอียดของแต่ละพื้นที่ อธิบายได้ ดังนี้

Entebbe

พื้นที่แรกที่คณะผู้วิจัยได้สัมผัส คือ เมือง Entebbe ซึ่งความสำคัญของเมืองนี้ คือ เป็นที่ตั้งของท่าอากาศยานนานาชาติเพียงแห่งเดียวของประเทศ โดยท่าอากาศยานแห่งนี้มีทัศนียภาพที่สวยงาม เพราะอยู่ติดกับทะเลสาบวิกตอเรีย ด้วยภูมิประเทศที่เป็น Land lock สินค้าส่งออกที่สดหรือเน่าเสียง่าย และต้องพึ่งพาการขนส่งทางอากาศ จึงต้องอาศัยท่าอากาศยานแห่งนี้เป็นหลัก ส่วนเส้นทางที่ Entebbe ใช้เชื่อมโยงไปสู่เมืองหลวงมีสภาพที่สมบูรณ์ เป็นถนน 4 ช่องทางเดินรถ สามารถทำความเร็วได้พอควร เพียงแต่ในห้วงเวลาที่คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปนั้น ประสบกับการจราจรติดขัดเนื่องจากเป็นช่วงวันหยุดยาว (วันอีสเตอร์) ซึ่ง Entebbe มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อาทิ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ และชายหาด เป็นต้น

ตลาด และที่จับจ่ายซื้อสินค้า

ที่ Entebbe มีห้างสรรพสินค้า Victoria Mall ตั้งอยู่ใกล้กับท่าอากาศยานนานาชาติ Entebbe

อาหาร

อาหารมีทั้งแบบเมดิเตอร์เรเนียน และอินเดีย ส่วนอาหารไทยมีอยู่ 2 ร้าน ทราบชื่อร้านหนึ่งชื่อว่า “Thai Garden Restaurant”

รูปภาพที่ ก.1: เส้นทางเข้าสู่ท่าอากาศยานนานาชาติ Entebbe
ดำเนินการก่อสร้างโดยบริษัท China Communications Construction Company Limited (CCCC)

ที่มา: ธนวัฒน์ วรรณสาร (2559)

รูปภาพที่ ก.2: การตรวจตราบริเวณทางเข้าท่าอากาศยานนานาชาติ Entebbe

ที่มา: ธนวัฒน์ วรรณสาร (2559)

เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย:

ที่ท่าอากาศยานนานาชาติ Entebbe ครั้งหนึ่งเคยเกิดเหตุการณ์จับผู้โดยสารสายของสายการบิน Air France เป็นตัวประกัน ก่อนที่หน่วยรบพิเศษจากอิสราเอลจะเริ่มปฏิบัติการสายฟ้าแลบ “Thunder Bolt” เข้าช่วยเหลือตัวประกันได้อย่างทันท่วงที

Kampala

คณะผู้วิจัยได้ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่เมืองหลวง Kampala เพราะสำนักงานขององค์กรที่สำคัญต่างๆ ตั้งอยู่ที่นี้ โดยลักษณะภูมิประเทศของ Kampala เป็นภูเขาสลับกับหุบเขา ทำให้อาคารและบ้านเรือนอยู่ในระนาบที่แตกต่างกันและมีความสวยงามเฉพาะตัว

รูปภาพที่ ก.3: ลักษณะภูมิประเทศของ Kampala

ที่มา: ธนานันต์ วรสาร (2559)

เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย:

ที่ Kampala นั้นยังมีอาณาจักรอิสระ คือ Buganda ซึ่งเป็นอาณาจักรดั้งเดิมของคนยูกันดาปกครองบริเวณภาคกลางของประเทศ พวกเขาเรียกตัวเองว่า “Ganda” ซึ่งคิดเป็นจำนวนประชากรร้อยละ 16.9 ของประเทศ อาณาจักรเริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2535 แต่ถูกลบเลิกโดยนายกรัฐมนตรี Milton Obote เมื่อปี 2509 ต่อมาอาณาจักรได้ถูกฟื้นฟูอีกครั้งในปี 2536 แม้ไม่มีศักดิ์เป็นประเทศ แต่ประชาชนของยูกันดาถือว่าตนเองมีฐานะเป็นประเทศหนึ่ง ยูกันดามีเขตปกครองพิเศษซึ่งมีกษัตริย์ที่คนยูกันดาเรียกว่า “Kabaka” สถานิติบัญญัติและสถาปนบริหารของตนเองเป็นอิสระจากรัฐยูกันดา

รูปภาพที่ ก.4: พระราชวังของกษัตริย์บูกันดา (Kabaka Palace)
ซึ่งครั้งหนึ่งเคยถูก Idi Amin ยึดเป็นฐานที่มั่นทางการทหาร

ที่มา: ญัฐสิทธิ์ เเชียรประสิทธิ์ (2559)

ตลาด และที่จับจ่ายซื้อสินค้า

Acacia Mall, Lugogo Shopping Mall และ Garden City Complex เป็นห้างสรรพสินค้าที่มีความทันสมัยที่สุดในยูกันดา

สำหรับซูเปอร์มาร์เก็ตที่คนยูกันดานิยมเข้าไปจับจ่ายใช้สอยสินค้าในชีวิตประจำวัน คือ Nakumatt ซึ่งเป็นเฟรนไชส์ค้าปลีกจากเคนยา และ Game

รูปภาพที่ ก.5: Garden City Complex

ที่มา: ญัฐสิทธิ์ เเชียรประสิทธิ์ (2559)

นอกจากร้านค้าที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังสามารถเลือกซื้อสินค้าบนท้องถนนในช่วงที่การจราจรติดขัดได้อีกด้วย สิ่งที่คุณจะรู้สึกประหลาดใจ คือ สินค้าที่นำมาให้เลือกสรรนั้นมีหลากหลายประเภท ตั้งแต่เครื่องแต่งกาย เช่น เสื้อผ้า หมวก เข็มขัด และรองเท้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไปจนถึงสินค้าเพื่อการบริโภค

รูปภาพที่ ก.6: การค้าขายสินค้าขณะการจราจรติดขัดใน Kampala

ที่มา: ธนานันต์ วรรณสาร (2559)

อาหาร

ด้วยการที่ยูกันดาเคยตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ทำให้วัฒนธรรมด้านอาหารยังไม่เป็นที่ดึงดูดมากนัก แต่ยูกันดายังมีอาหารทางเลือกจากชาติอื่นๆ เช่น อาหารแบบเมดิเตอร์เรเนียน อินเดีย และจีน ซึ่งสองประเภทหลังเกิดจากการที่มัลลทูนชาติดังกล่าวเข้ามาในยูกันดา ส่วนอาหารไทยนั้น มีร้านโชคดีไทย “Chokh Di Thai” ที่มีบริการส่งถึงบ้านอีกด้วย อย่างไรก็ตาม มัลลทูนไทยที่เดินไปควรเผื่อใจไว้กับรสชาติซึ่งแตกต่างจากรสชาติดั้งเดิมที่ไทยอยู่บ้างด้วยข้อจำกัดของวัตถุดิบที่หาได้

รูปภาพที่ ก.7: ร้านอาหารโชคดีไทยใน Kampala

ที่มา: ณัฐสิทธิ์ เเชียประสิทธิ์ (2559)

ที่ยูกันดา การทำอาหารค่อนข้างใช้เวลานาน ร้านอาหารจานด่วนจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่มีเวลาค่อนข้างจำกัด โดยร้านที่ได้รับความนิยม คือ Café Javas ซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วไปในห้างสรรพสินค้า หรือตามสถานบริการน้ำมัน ที่นี่ให้บริการอาหารนานาชาติ และกาแฟคุณภาพ

สำหรับผู้ที่ชื่นชอบกาแฟยังมีร้าน Endiro Coffee ตั้งอยู่ใกล้กับ Acacia Mall ซึ่งนำเสนอกาแฟจากไร่
ของร้านเอง และบางครั้งยังได้นำกาแฟชนิดพิเศษ (Specialty Coffee) จากแหล่งอื่นๆ มาให้ลูกค้าได้ลิ้มลอง
อีกด้วย

Jinja

Jinja เป็นเมืองอุตสาหกรรมของยูกันดาเพราะมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเป็นที่ตั้งของ
โรงไฟฟ้าพลังน้ำ Bujagali และยุทธภูมิยังสะดวกต่อการขนส่งไปเคนยา โดยอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตพื้นที่
Jinja เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมทางทหาร (เครื่องบินทหาร) เป็นต้น

ตลาด และที่จับจ่ายซื้อสินค้า

ย่านใจกลางเมืองของ Jinja เป็นชุมชนขนาดย่อม โดยผู้ประกอบการต่างชาติส่วนใหญ่เป็นคนอินเดีย

สถานที่ที่น่าสนใจ

เมือง Jinja เป็นที่ตั้งของต้นกำเนิดแม่น้ำไนล์ขาว ซึ่งไหลมาจากทะเลสาบวิกตอเรีย บริเวณจุดกำเนิด
แม่น้ำไนล์ขาวระดับน้ำจะตื้นจนคนทั่วไปสามารถยืนได้ และสังเกตเห็นกระแสน้ำที่ไหลออกมาจากโขดหิน

รูปภาพที่ ก.9: ต้นกำเนิดแม่น้ำไนล์

ที่มา: ธนานันต์ วรสาร (2559)

4. บรรยายการลงทุน

การติดต่อประสานงานกับทางยูกันดาค่อนข้างสะดวก เพราะคนยูกันดาใช้ภาษาอังกฤษได้ อีกทั้ง
ระบบ ICT ค่อนข้างล้ำหน้า เพียงแต่อุปสรรค คือ ความลำบากในการหาแรงงานฝีมือ และลักษณะนิสัย
แรงงานที่ขาดความกระตือรือร้น อาจเพราะความเป็นอยู่ในยูกันดานั้น สุขสบายดีอยู่แล้ว จึงทำให้แรงงานขาด
แรงจูงใจในการทำงานเพื่อพัฒนาทักษะของตน แรงงานที่นั่นจึงทำเฉพาะงานตามคำสั่งและขาดไหวพริบในการ
แก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า

ด้านความปลอดภัย ด้วยความเหลื่อมล้ำทางรายได้ส่งผลให้ยากันดาเกิดมักเกิดการลักขโมย ทำให้ครัวเรือนต่างสร้างกำแพงอย่างแน่นหนา ติดตั้งลวดหนาม หรือรั้วไฟฟ้าในบางครัวเรือน ส่วนการเข้าออกสถานที่ราชการและสถานที่สำคัญ ได้มีการแยกช่องตรวจสอบระหว่างยานพาหนะและบุคคล ซึ่งผู้โดยสารต้องลงจากยานพาหนะ เพื่อรับการตรวจสอบก่อนเข้าสู่สถานที่นั้นๆ

รูปภาพที่ ก.10: ร้านอาหารไทยที่ Entebbe และการรักษาความปลอดภัย

ที่มา: ญัฐสิทธิ์ เจริญประสิทธิ์ (2559)

เอกสารเพิ่มเติม
จากการลงพื้นที่
สำรวจภาคสนาม

No. of Company.....

(Stamp)

GOVERNMENT OF UGANDA

STATEMENT OF NOMINAL CAPITAL

In the matter of the Stamps Act and in the Matter of

.....Limited

I,

.....

of

hereby state as follows:

1. That I am*

.....

of.....LIMITED

2. That the nominal are capital of the said

.....Limited

is Shs(Shillings).....

divided as follows:

.....Share of Shs..... each

.....Share of Shs.....each

.....Share of Shseach

Dated atthis.....day of 20.....

.....

Witness:

Signature

Full name

Address

Occupation

*An advocate of the High Court engaged in the formation” or “A person named io the Articles of Association as a Director, Secretary or other officer” as the case may be.

† Here state number, class and value of shares. Separate classes should be stated separately.

APPLICATION FORM FOR PREFERENTIAL CERTIFICATE OF ORIGIN (FORM 1)

Uganda is a signatory to various regional, unilateral and multilateral trade schemes. Therefore, Ugandan exporters are required to meet certain conditions in order to obtain preferential market access. This form is intended to facilitate the issuance of Preferential Certificates of Origin under the following trade block and/or country-specific arrangements.

a) Trading Blocks

- EAC - East African Community
- EBA - Everything But Arms – European Union
- COMESA - Common Market for Eastern and Southern Africa
- GSP - Generalized System of Preference – Developed Countries

b) Country Specific

- China
- India
- Morocco
- South Korea

PROCEDURE

Companies wishing to export goods under the above-mentioned trade preference regime(s) shall apply to Uganda Export Promotion Board. The purpose is to verify if the export products qualify for preferential treatment under the target regime.

1. COMPANY DETAILS

Name of Company or Organization:			
Certificate of Incorporation No: (or Date)		TIN Number:	
Postal Address:			
Physical Address:			
Telephone: (Official)		Mobile:	
Fax No:		Skype or Other:	
Email:		Website:	
Contact Person:		Position in Company:	

2. EXPORT BUSINESS INFORMATION

Export Product(s) OR Service(s):	
Destination Market (Country or Region)	

Information provided by (Name & Position):

Signature & Stamp: **Date:**

(NB: Please attach a copy of your Certificate of Registration / Incorporation)

**Statement of Particulars required to be given pursuant to the Business
Name Registration Act IN CASE OF A FIRM**

This form must be signed either (a) by all the individuals who are partners (or if one or more of the partners is a corporation, by a director or secretary thereof) or (b) by one individual who is a partner in the firm, or (c) by a director or secretary of a corporation which is a partner in the firm; but in cases (b) and (c), a statutory declaration as to the truth of the particulars contained in the form must be made as per reverse. (Vide sec. 6 of the Act).

<p>1 – Business name to be registered. Where a business is carried on under two or more business Name, each of these business names must be stated.</p>	<p>.....</p>
<p>2- General nature of the business.</p>	<p>.....</p>
<p>3- Principal place of business. Plot, Street and Postal Address.</p>	<p>.....</p>
<p>4.- Present Christian name (or names), surname and age of each of the individuals who are partners. If any of the individuals who are partners are of non-European origin, Such individual or individuals (as the case may be) must also state the Christian name (or names) or surname if his, her or their fathers respectively</p>	<p>.....</p>
<p>5- Former Christian name (or names), and surname (if any) of each of the individuals who are partners.</p>	<p>.....</p>
<p>6- Nationality of each of the individuals who are partners If the Nationality stated is not the nationality or origin, such nationality of origin must in any case be stated.</p>	<p>.....</p>
<p>7- Usual place of residence of each of the individuals who are partners. Plot, Street and Postal Address.</p>	<p>.....</p>
<p>8 – Other business occupation (if any) of each of the individuals who are partners.</p>	<p>.....</p>
<p>9- Date of commencement of business The date need only be stated where the business was commenced after The 15th day of October 1918.</p>	<p>.....</p>
<p>10- Corporate name of each corporation which is a partner.</p>	<p>.....</p>
<p>11 – Registered or principal office of each corporation which is a partner.</p>	<p>.....</p>
<p>Dated this.....day of</p>	<p>.....20.....</p>

Signed:

STATUTORY DECLARATION

I,

of.....Uganda

DO SOLEMNLY AND SINCERELY declare that the particulars hereon are true and correct AND I make this solemn declaration conscientiously believing the same to be true and by virtue of the Oaths Act.

DECLARED atin thisDistrict

Of.....this.....day of.....20.....

BEFORE ME,

.....
Magistrate/Commissioner for Oaths.

THE REPUBLIC OF UGANDA

APPLICATION FORM FOR RESERVATION OF NAME

(Under Section 36 of the Companies Act No.1 of 2012 & Section 4(b)(1b) of NGO

Registration Amendment Act, 2006)

TO : The Registrar of Companies P O Box 6848 KAMPALA

FROM :

Name/s:.....

.....

Tel. No/s

:.....

Email/s :

.....

Signature/s :

.....

Being promoters of an Entity : (please tick and indicate if it is a change of name.)

Company limited by Shares		
Company limited by Guarantee		
Non-Governmental Organisation		

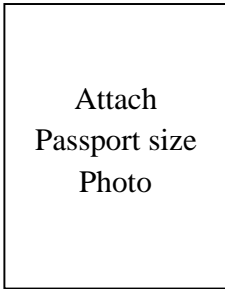
Apply for the reservation of a name(Indicate in order of priority choice)

NAME CHOICE	PROPOSED NAME
1st Choice	
2nd Choice	
3rd Choice	

Date

.....

+NB: The Reservation Is Valid For Only 30 Days from Date Of Approval

SECOND SCHEDULE

**FORM FOR REGISTRATION
OF A COMPANY**

S.18

Name of the Company

Name of Subscribers 1.

2.

3.

Address:

Nature of Business.....

Place of Business:

Proposed Share Capital:

Signature of Subscribers 1.

2.

3.

Company Form 2

Reg 7

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
APPLICATION FOR RE-REGISTRATION OF A PRIVATE COMPANY
AS A PUBLIC COMPANY
(Under section 24 of the Act)

PART 1—PARTICULARS OF THE COMPANY

1. Name of Company:.....
2. Company Registration Number:.....
3. Date of first registration:.....

PART II—RE-REGISTRATION

1. The above company applies to be re-registered as a public company by the names of _____ (*insert proposed name*).
2. The following documents have been submitted together with the application for re-registration:
 - (a) a special resolution that the company be so- registered;
 - (b) a printed copy of the memorandum and articles as altered in accordance with the resolution;
 - (c) a written statement of the company's auditors in accordance with section 24(4) (b) of the Act;
 - (d) a copy of the balance sheet together with an unqualified report of the auditors; and
 - (e) a statutory declaration as required by section 24(d) (i) and (ii) of the Act;

PART III—STATEMENT OF COMPLIANCE

I _____ (*insert name of director/secretary*)
confirm that this application together with the supporting documents comply with the requirements of the Act for re-registration of a private company as a public company.

Signature _____ Date _____

Company Form 3

Reg 7(4)

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
DECLARATION OF COMPLIANCE WITH THE REQUIREMENTS
FOR RE-REGISTRATION OF A PRIVATE COMPANY
AS A PUBLIC COMPANY

(Under section 24 (4) (d) of the Act)

Name of Company:

Presented by:

(insert name of director or secretary)

I,

(insert name of director or secretary) of*(insert address)*

Do solemnly and sincerely declare that:

1. I am*(director/ secretary)*
of, Limited.
2. That the special resolution required for re-registration of the company as a public company has been passed.
3. That the conditions specified in sections 25 and 26 so far as applicable, have been satisfied.
4. That between the date of the balance sheet and that of the application for re-registration, there has been no change in the company's financial position that has resulted in the amount of its net assets becoming less than the aggregate called up-share capital and un-distributable reserves.
5. That all the requirements of the Companies Act, in respect of re-registration of as a public company and incidental thereto have been complied with.
6. That I make this solemn declaration conscientiously believing the same to be true and by virtue of the provisions of the Statutory Declarations Act, Cap 22.

Declared at..... this.....day of.....the year

Declared before me by:

Name

Signature

BEFORE ME

**COMMISSIONER FOR OATHS/REGISTRAR OF COURT/
MAGISTRATE**

Company Form 4

Reg 9(1).

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
**APPLICATION FOR RE-REGISTRATION OF A PRIVATE LIMITED
LIABILITY COMPANY AS UNLIMITED**

(Under section 29(4) of the Act)

PART 1—PARTICULARS OF THE COMPANY

1. Name of Company:
2. Company Registration Number:
3. Date of first registration:

PART II—RE-REGISTRATION

1. The above company applies to be re-registered as an unlimited company by the names of _____ *(insert proposed name)*.
2. The following documents have been submitted together with the application for re-registration:
 - (a) assent by the members to the company being registered as unlimited;
 - (b) a statutory declaration as required by section 29(b) (i) and (ii) of the Act;
 - (c) a printed copy of the memorandum incorporating the necessary alterations;
 - (d) a printed copy of the articles incorporating the necessary alterations

PART III- STATEMENT OF COMPLIANCE

I _____ *(insert name of director/secretary)* confirm that this application together with the supporting documents comply with the requirements of the Act for re-registration of a limited liability company as unlimited.

Signature _____ Date _____

Company Form 6

Reg 13

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
**APPLICATION FOR RE-REGISTRATION OF A
PUBLIC COMPANY AS PRIVATE**
(Under section 33(1) (b) of the Act)

PART 1—PARTICULARS OF THE COMPANY

1. Name of Company:.....
2. Company Registration Number:.....
3. Date of first registration:.....

PART II—RE-REGISTRATION

1. The above company applies to be re-registered as a private limited company by the names of _____ *(insert proposed name)*.
2. The following documents have been submitted together with the application for re-registration:
 - (a) a special resolution that the company be re- registered as a private limited liability company; and
 - (b) a copy of the memorandum and articles as proposed to be amended.

PART III-STATEMENT OF COMPLIANCE

I _____ *(insert name of director/secretary)*
confirm that this application together with the supporting documents comply with the requirements of the Act for re-registration of a public company as a private limited liability company.

Signature _____ Date _____

Company Form 7

Reg 14

THE REPUBLIC OF UGANDA

THE COMPANIES ACT

**APPLICATION OBJECTING TO RESOLUTION TO REGISTER A
PUBLIC COMPANY AS PRIVATE**

(Under section 34(4) of the Act)

PART 1—PARTICULARS OF THE COMPANY

1. Name of Company:
2. Company Registration Number:
3. Date of first registration:

PART II—NOTIFICATION TO REGISTRAR

An application has been made to the Registrar under section 34 of the Act objecting to the special resolution for re-registration of the above named public company as private.

PART III—GROUNDS FOR THE APPLICATION.

This application is based on the following grounds:

.....

.....

.....

.....

.....

For and on behalf of _____ *(insert name of company)*

Name _____

Signature _____

Date _____

Company Form 10

Reg 18

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
RETURN OF ALLOTMENT OF SHARES

(Under section 61(1) (a) of the Act)

To be delivered to the Registrar of Companies within sixty days after the allotment is made

PARTICULARS OF COMPANY:

1. Name of Company:
2. Presented by:

PERIOD OF RETURN

From the.....day ofthe year.....
To theday of.....the year.....

PARTICULARS OF ALLOTMENT

1. Number of the shares allotted payable in cash:
2. Nominal amount of the shares so allotted:
3. Amount paid or due and payable on each share:
4. Number of shares allotted for consideration other than cash:
5. Nominal amount of the shares so allotted:
6. Amount to be treated as paid on each such Share:
7. The consideration for which such Shares have been allotted is as follows-
.....
.....
.....

NAMES, ADDRESS AND PARTICULARS OF ALLOTMENT

Names	Address	No. Of shares Alloted			Amount Paid	Amount Unpaid	Details of non-cash consideration
		Preference	Ordinary	Other Kinds			

SHARE CAPITAL OF THE COMPANY:

Particulars of shares	Ordinary	Preference	Other
No. Of shares			
Amount Paid			
Amount unpaid			
Total Nominal Value			
Rights attaching to shares			

Signed:

(Director/Secretary)

Dated this.....day ofthe year.....

Company Form 11

Reg 19

THE REPUBLIC OF UGANDA

THE COMPANIES ACT

**NOTICE OF CONSOLIDATION, SUBDIVISION, REDEMPTION
OF SHARES, OR CONVERSION OF STOCK INTO SHARES**

(Under Section 72(1) of the Act)

1. Name of Company:
2. Presented by:
3. Date of resolution:

4. CONSOLIDATION

	Previous share structure		New share structure	
Class of Share	Number of issued shares	Nominal value of each share	Numbers of issued shares	Nominal value of each share
Ordinary				
Preference				
Other				

2. SUB DIVISION

	Previous share structure		New share structure	
Class of Share	Number of issued shares	Nominal value of each share	Numbers of issued shares	Nominal value of each share
Ordinary				
Preference				
Other				

3. REDEMPTION

Please show the class number and nominal value of shares that have been redeemed. Only redeemable shares can be redeemed.

Class of Share	Number of issued shares	Nominal value of each share
Ordinary		
Preference		
Other		

4. CONVERSION INTO STOCK

Class of Share	Number of issued shares	Nominal value of each share	Value of stock
Ordinary			
Preference			
Other			

5. RE-CONVERSION

Please show the class number and nominal value of shares following conversion from stock.

Value of stock	Class of Share	Number of issued shares	Nominal value of each share
	Ordinary		
	Preference		
	Other		

6. CANCELLATION OF SHARES

Class of Share	Numbers of shares cancelled	Nominal value of each
Ordinary		
Preference		
Other		

II. SHARE CAPITAL OF THE COMPANY:

Particulars of shares	Ordinary	Preference	Other
No. of shares			
Amount Paid			
Amount unpaid			
Total nominal value			
Rights attaching to shares			

Signed.....

(Director/Secretary)

Dated this.....day ofthe year.....

Company Form 13

Reg 23(2)

THE REPUBLIC OF UGANDA

THE COMPANIES ACT

**STATEMENT OF ALL SUBSISTING CHARGES CREATED BY THE
COMPANY BEING CHARGES OF THE KIND SET OUT IN SECTION
105(3) THE ACT AND NOT BEING CHARGES COMPRISING SOLELY
PROPERTY SITUATE OUTSIDE THE REPUBLIC OF UGANDA.**

(Under section 105 (3) of the Act)

Name of the company:

Presented by:

The company hereby gives notice that the following charges created by the
company are subsisting:—

Date & Description of the instrument creating or evidencing the mortgage or Charge	Amount secured	Short Particulars of property mortgaged or charged	Names, addresses and Description of mortgages or persons entitled to the charge

Signature

.....

Designation of Position in relation to company

Dated thisday ofthe year

Company Number

Company Form 14

Reg 23(3)

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
STATEMENT OF PARTICULARS OF CHARGES TO
SECURE A SERIES OF DEBENTURES.

(Under section 105 (8) of the Act)

Name of the company:

Presented by:

The company hereby gives notice that the following charges created by the company are subsisting-

Date & Description of the instrument creating or evidencing the mortgage or Charge	Amount secured	Short Particulars of property mortgaged or charged	Names, addresses and Description of mortgages or persons entitled to the charge	Commissions/ allowances/ discounts paid by company

Signature:

.....

Designation of Position in relation to company

Dated thisday ofthe year

Company Number

Company Form 15

Reg 23(3)

THE REPUBLIC OF UGANDA

THE COMPANIES ACT

STATEMENT OF CHARGES EXISTING ON PROPERTY ACQUIRED

(Under Section 107 of the Act)

Name of the company:

Presented by:

The company hereby gives notice that the following charges exist on property acquired—

Date property was acquired	Date & Description of the instrument creating or evidencing the mortgage or Charge	Amount secured	Short Particulars of property mortgaged or charged	Names, addresses and Description of mortgages or persons entitled to the charge

Signature

.....

Designation of Position in relation to company

Dated thisday ofthe year

DECLARATION:

I/WE confirm the charge, particulars of which are given above, was paid or satisfied as stated above.

Signed

(For and on behalf of the company)

Signed.....

(Chargee or authorised representative of the charge)

Dated thisday ofthe year

Company Form 18

Reg 25

THE REPUBLIC OF UGANDA

THE COMPANIES ACT

NOTICE OF SITUATION OF THE REGISTERED OFFICE AND THE REGISTERED POSTAL ADDRESS OR OF ANY CHANGE THEREIN

(Under section 116 of the Act).

Name of Company:

NOTE- This Notice must be forwarded to the Registrar of Companies within 14 days after the date of the incorporation of the company or of the change, as the case may be.

Presented by:

NOTICE of the situation of the Registered Office of any change therein.

TO: THE REGISTRAR OF COMPANIES:

.....
..... *(insert name of company)* hereby gives you notice, in accordance with section 116 of the Companies Act, that the Registered Office of the Company is situated at
and the registered postal address of the company isas
from theday ofthe year.....

Signed
(Director/ Secretary)

DATED theday ofthe year

Company Form 19

Reg 26(1)

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
CONSENT TO ACT AS DIRECTOR OF COMPANY
(Under section 192 (1) (a) of the Act)

Name of Company:

Presented by:

TO: THE REGISTRAR OF COMPANIES.

I/We, the undersigned, hereby consent to act as Director (s)
of..... *(insert name of company)*
pursuant to Section 192 (1) (a) of the Companies Act.

Names Address Signature

Dated theday of the year.....

Company Form 20

Reg 26(2)

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
**NOTIFICATION OF APPOINTMENT OF DIRECTOR AND
SECRETARY OF COMPANY**
(Under section 192(4) of the Act).

Name of Company:

Presented by:

TO: THE REGISTRAR OF COMPANIES.

TAKE NOTE that the person/ persons whose particulars are provided below has/ have been appointed as director/ directors/ secretary of the above named company with effect from the..... day of..... the year.....

(a) PARTICULARS OF DIRECTORS -INDIVIDUALS

Names (First Name and surname)	Date of Birth	Address	Nationality	Occupation	Other Directorships

PARTICULARS OF CORPORATE DIRECTORS

Corporate Name	Registered or Principal Office	Postal Address

(b) PARTICULARS OF THE PERSON(S) WHO IS SECRETARY

PARICULARS OF INDIVIDUAL SECRETARY

Names (first name and surname)*	Residential and postal address

*state any former first and surnames

PARTICULARS OF CORPORATE SECRETARY

Corporate Name	Registered Office

Dated theday of the year

Signed:
Director

Signed:
Secretary

Company Form 21

Reg 27

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
**INCORPORATION DOCUMENT OF AMALGAMATED COMPANY/
NOTICE OF CHANGE OF INCORPORATION DOCUMENT***

(Under Section 240 of the Act)

1. Name of amalgamated company: _____

2. Share structure of amalgamated company

(a) Number of shares:

(b) the rights, privileges, limitations and conditions attached to each share or class of share and its transferability, if different from fundamental rights attached to shares

*The first part applies where the amalgamating company is a new entity while a notice of change of incorporation document applies where the proposed amalgamating company is one of the amalgamating companies.

3. Full names, postal and residential addresses of each director of the amalgamated company

PARTICULARS OF INDIVIDUAL DIRECTORS

Names (first name and surname)	Date of birth	Address	Nationality	Occupation	Other Directorships

PARTICULARS OF CORPORATE DIRECTORS

Corporate Name	Registered or principal office	Postal address

4. Full names, postal and residential address of secretary of the amalgamated company

PARTICULARS OF INDIVIDUAL SECRETARY

Names (first name and surname)*	Residential and postal address

*state any former first and surnames

PARTICULARS OF CORPORATE SECRETARY

Corporate Name	Registered office

5. The registered office of the amalgamated company:

.....

6. Place where the amalgamated company's records are kept, if different from the registered office:.....

7. The amalgamated company's reference date:

8. Restrictions, if any of the amalgamated company's capacity and powers:.....

9. Any matters relating to the internal management of the amalgamated company:.....

Company Form 24

Reg 29

THE REPUBLIC OF UGANDA

THE COMPANIES ACT

LIST OF DIRECTORS AND SECRETARY OF FOREIGN COMPANY.

(Under section 252 (1) (b) of the Act)

Name of Company..... *(insert name of company)*

Presented by

(a) PARTICULARS OF THE PERSONS WHO ARE DIRECTORS

PARTICULARS OF INDIVIDUAL DIRECTORS

Names (first name and surname)	Date of birth	Address	Nationality	Occupation	Other Directorships

PARTICULARS OF CORPORATE DIRECTORS

Corporate Name	Registered or principal Office	Postal address

(b) PARTICULARS OF THE PERSON (S) WHO IS SECRETARY

PARTICULARS OF INDIVIDUAL SECRETARY

Names (first name and surname)*	Residential and postal address

*state any former first and surnames

PARTICULARS OF CORPORATE SECRETARY

Corporate Name	Registered office

Dated the day of the year.....

Signed

Director

Signed

Secretary

NOTES

(1) "Director" includes any person who occupies the position of a director by whatever name called and any person in accordance with whose direction or instructions the directors of the company are accustomed to act.

(2) "Christian name" includes a forename, and "surname", in the case of a peer or person usually known by a title different from his surname, means that title.

(3) "Former Christian name" and "former surname" do not include:—

(a) In the case of a peer or a person known by title different from his surname, the name by which he or she was known prior to the adoption of or succession to the title;

(b) In the case of any person, a former Christian name or surname where that name or surname was changed or disused before the person bearing the name attained the age of eighteen years or has been changed or disused for a period of not less than twenty year;

or

(c) In the case of married woman the name or surname by which she was known previous to the marriage.

(4) The name of all bodies corporate incorporated in Uganda of which the director is also a director, should be given except bodies corporate of which the company making the return is the wholly-owned subsidiary or bodies corporate which are the wholly-owned subsidiaries either of the company or of another company of which the company is the wholly owned subsidiary. A body corporate is deemed to be the wholly owned subsidiary of another if it has no members except that other and that other's wholly-owned subsidiaries and its or their nominees. If the space provided in the form is sufficient, particulars of other directorships should be listed on a separate statement attached to this return.

(5) Dates of birth need only be given in the case of a company which is subject to section 197 of the Companies Act, namely a company which is not a private company or which, being a private company, is the subsidiary of a body corporate incorporated in Uganda, which is not a private company.

(6) Where all the partners in a firm are joint secretaries, the name and principal office of the firm may be stated.

Company Form 25

Reg 29

THE REPUBLIC OF UGANDA

THE COMPANIES ACT

**LIST OF NAMES AND ADDRESS OF PERSONS RESIDENT IN
UGANDA AUTHORISED TO ACCEPT SERVICE ON BEHALF OF A
COMPANY INCORPORATED OUTSIDE UGANDA**

(Under section 252 (1) (d) of the Act).

List of Persons Resident in Uganda authorised to accept on behalf of the Company
Service of Process and any Notices required to be served on
..... *(insert name
of company)*, a company incorporated in
(insert country of incorporation) and which has established a place of business
in Uganda at

Names (first name and surname)	Address	Occupation

Signed*.....

Dated theday ofthe year

**Signed by the person authorised to act on behalf of the company under section 252(1), (d).*

Company Form 26

Reg 29(3)

**THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT**

**ADDRESS OF THE REGISTERED OR PRINCIPAL OFFICE
OF A COMPANY INCORPORATED OUTSIDE UGANDA**

(Section 252 (1) (e) of the Act)

NOTICE

NOTICE of the situation of the Registered or Principal office of
..... *(insert name of company)*,
a company Incorporated in *(insert
country of incorporation)* and which has established a place of business in Uganda
at.....

TO THE REGISTRAR OF COMPANIES:

I hereby give notice, in accordance with section 252(l) (e) of the companies Act
that the Registered office of the Company is situated at.....

.....
.....

Signed*

Dated thisday of the year.....

**Signed by the person authorised to act on behalf of the company under section
252(1)(d).*

Company Form 28

Reg 31

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
NOTICE OF CESSATION OF BUSINESS
(Under section 259 of the Act)

Name of Company:

Presented by:

NOTICE

TO: THE REGISTRAR OF COMPANIES:

..... *(name of the company)*

hereby give you notice, in accordance with section 259 of the Companies Act,
that the Company has ceased to have a place of business in Uganda as from
the.....day of..... the year.....

Dated this day ofthe year.....

Signed*

**Signed by the person authorised to act on behalf of the company under section
252(2),(d).*

Company Form 29

Reg 32

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
NOTICE OF SPECIAL RESOLUTION FOR VOLUNTARY WINDING
(Under section 269(1) of the Act)

NOTICE

TAKE NOTICE THAT on the.....day of.....
the year, a special resolution for voluntary
winding up of (*insert*
name of company) was passed by the shareholders at a meeting held at
.....

TAKE FURTHER NOTICE THAT from day of
..... the year....., the said company ceased to carry on
business except so far as is required to wind up the company.

Dated this..... day of..... the year

Signed.....

Company Form 30

Reg 33

THE REPUBLIC OF UGANDA
THE COMPANIES ACT
MEMBER'S VOLUNTARY WINDING UP
STATUTORY DECLARATION OF SOLVENCY EMBODYING A
STATEMENT OF ASSETS AND LIABILITIES
(Under Section 271 of the Act)

WE/I the undersigned, being directors of..... *(insert name of the company)* do solemnly and sincerely declare that we/I have made a full enquiry into the affairs of the company, and that, having done so, we have formed the opinion that this company will be able to pay its debts in full within a period of twelve months, from the commencement of the winding up, and we refer to a statement of the company's assets and liabilities attached to this declaration. WE/I make this declaration conscientiously believing the same to be true and by virtue of the Statutory Declarations Act, Cap 22.

Declared before me by:

Name Signature

Name Signature

BEFORE ME

**COMMISSIONER FOR OATHS/ REGISTRAR OF COURT/
MAGISTRATE**

Note: The declaration of solvency shall be made within 30 days immediately preceding the date of the passing of the resolution for winding up the company and delivered to the Registrar not later than the date of registration of the Resolution.

**Attach statement of assets and liabilities as required by section 271 of the Act.*

MAJ. GEN. KAHINDA OTAFIIRE
Minister of Justice and Constitutional Affairs

ภาคผนวก ข (ประเทศไทยก้นดา)

สรุปลั้ภาษาณ์ ดร. เนาวรัตน์ ทรงสวัสดิ์ชัย
ประธานกลุ่มอุตสาหกรรมหนังและผลิตภัณฑ์หนัง
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
ณ บริษัท โอเรียนตอลการ์เมนท์ จำกัด กรุงเทพฯ
วันที่ 15 มีนาคม 2559 เวลา 10.30-12.00 น.

อุตสาหกรรมหนังทั่วไป

- กระบวนการฟอกหนังต้องใช้เงินลงทุนสูงเพราะสร้างมลพิษทางน้ำสูงมาก ฉะนั้น จึงต้องการระบบบริหารจัดการน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ หากให้เอกชนลงทุนเองอาจไม่คุ้มทุนและไม่มีใครกล้าลงทุน รัฐต้องเป็นผู้ลงทุนให้ ยกตัวอย่างความสำเร็จที่อิตาลี รัฐบาลสามารถลงทุนระบบจัดการน้ำเสียที่มีคุณภาพสูง ไร้กลิ่น และไร้สี มากกว่า 20 ปีแล้ว
- การลงทุนในกระบวนการฟอกหนังต้องเป็นการลงทุนระยะยาว เพราะเครื่องฟอกมีราคาสูง (ประมาณ 10 ล้านบาท) และนำเข้าจากยุโรป ดังนั้น รัฐบาลต้องสร้างความเชื่อมั่นและแก้ไขข้อจำกัดต่างๆ ของนักลงทุน อาทิ กฎระเบียบ และผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ เพราะการผ่อนคลายกฎระเบียบบางอย่างกลับเปิดช่องว่างให้กลุ่มบุคคลนี้เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ เป็นต้น
- ในอุตสาหกรรมเครื่องหนังของกลุ่มประเทศ CLMV มีบริษัทจากไต้หวันและอิตาลีเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมาก

อุตสาหกรรมหนังในไทย

- โรงงานในไทยส่วนมากเป็นผู้ประกอบการระดับ OEM รับจ้างผลิตรองเท้าสตรี รองเท้าบุรุษ หรือรองเท้ากีฬา
- คุณเนาวรัตน์นอกจากเป็นประธานกลุ่มอุตสาหกรรมหนังและผลิตภัณฑ์หนังของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยแล้ว ยังประกอบธุรกิจกระเป๋าหนังสตรีภายใต้ตราสินค้า Eleganza ส่งออกไปยังยุโรป เช่น สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ เป็นต้น
- ไทยนำเข้าหนังจากต่างประเทศร้อยละ 60 ซึ่งเป็นหนังหมักเค็ม โดยคู่ค้าหนังต้องมีความน่าเชื่อถือ เพราะเวลาตรวจรับสินค้าจะตรวจสอบเฉพาะสินค้าตัวอย่าง
- หนังนำเข้าจากยุโรป ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์มีราคาสูงตามคุณภาพ สืบเนื่องจากระบบฟาร์มเปิดที่เน้นสร้างความสุขให้กับสัตว์ ทำให้ได้หนังที่ปราศจากแผลหรือตำหนิ
- เครื่องหนังที่ใช้วัตถุดิบจากภายในประเทศจะจำหน่ายให้กับตลาดในประเทศ ส่วนที่ใช้วัตถุดิบนำเข้าจะเป็นสินค้าที่ส่งออกเพราะมีคุณภาพสูง

ขีดความสามารถอุตสาหกรรมหนังไทย

- สาเหตุที่ไทยส่งออกหนังฟอกได้ปริมาณสูงและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นเพราะนโยบายจากจีนและเวียดนามไม่เอื้ออำนวยอีกต่อไป โดยรัฐไม่อนุญาตให้จัดตั้งโรงงานฟอกหนังเพิ่มเติมจากปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่มีอยู่คือรายเดิมหรือมีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของ
- ต้นทุนหนังสำเร็จของไทยสูง เพราะถูกจัดเก็บภาษีและมีการผูกขาดการนำเข้าสารเคมีที่จำเป็นต่อกระบวนการผลิต ด้วยเหตุนี้ ศักยภาพการลงทุนของประเทศอื่นๆ ขึ้นอยู่กับต้นทุนสารเคมีด้วย
- คุณภาพหนังดิบของไทยยังสู้ต่างประเทศไม่ได้เพราะรูปแบบการเลี้ยง เช่น โรงเรือนที่ไม่ถูกสุขอนามัย รั้วเหล็กแหลมที่ทิ่มแทงผิวหนังสัตว์ เป็นต้น ประกอบกับสภาพภูมิอากาศร้อน ส่งผลให้วัวมีขนาดเล็กและหนังไม่หนานุ่ม อีกทั้งทำให้หนังมีตำหนิอีกด้วย อย่างไรก็ตาม โฆษัยฟาร์มสามารถเลี้ยงควัวให้มีคุณภาพได้
- สัตว์แพทย์ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ในการเพาะเลี้ยงที่เหมาะสมแก่เกษตรกรได้ โดยต้องเข้าใจสายพันธุ์ของสัตว์และสถานที่ที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงดู

การลงทุนในต่างประเทศ

- ผู้ประกอบการเครื่องหนังไทยบางรายออกไปลงทุนในประเทศละแวกใกล้เคียง คือ จีน ลาว และกัมพูชา
- การออกไปลงทุนยังต่างประเทศของไทย เน้นขั้นตอนการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นในห่วงโซ่คุณค่า โดยเฉพาะรองเท้ากีฬา ส่วนการผลิตในไทยเป็นสินค้ากลุ่มแฟชั่น
- คุณเนาวรัตน์มองว่าการออกไปลงทุนยังต่างประเทศควรพิจารณานโยบายของรัฐบาลประเทศนั้นอย่างถี่ถ้วน เพราะค่าน้ำมันบางอย่างของรัฐบาลไม่สามารถจัดสรรให้ได้จริง เช่น ที่เวียดนามตั้งโรงงานมา 4 ปีแต่กลับยังขาดระบบจัดการน้ำเสียตามที่โฆษณาไว้ เป็นต้น
- ปัจจัยที่นักลงทุนครุ่นคิดก่อนตัดสินใจลงทุน ได้แก่ วัฒนธรรม ความเข้มงวดของกฎหมายสิ่งแวดล้อม ความเข้มงวดของกฎหมายแรงงาน ความเสรีทางการเงิน ความโปร่งใส สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับอุตสาหกรรมโดยเฉพาะการจัดการน้ำเสีย ต้นทุนการขนส่ง และอัตราและระยะเวลาคืนผลตอบแทน (Return on Investment: ROI)
- คุณเนาวรัตน์เห็นว่าบริษัทที่จะออกไปลงทุนยังต่างประเทศต้องแข็งแกร่งอย่างแท้จริง โดยที่วัตถุดิบในประเทศนั้นต้องมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในตลาดสากล และมีต้นทุนการขนส่งที่ยอมรับได้

ภาคผนวก ค (ประเทศยูกันดา)

สรุปลัทธิภาษณ์ Dr. Frank Sebbowa
Executive Director, Uganda Investment Authority
ณ กรุงกัมปาลา
วันที่ 21 มีนาคม 2559 เวลา 8.30-10.00 น.

ที่มา : ญัฐสิทธิ เอียรประสิทธิ์ (2559)

บทบาทองค์กร

- Uganda Investment Authority (UIA) มีเป้าประสงค์หลักในการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ โดยจัดตั้งศูนย์บริการกึ่งเบ็ดเสร็จสำหรับนักลงทุน ด้วยการรวบรวมหน่วยงานต่างๆ ไว้ในสถานที่เดียวกัน ได้แก่ (1) Uganda Registration Services Bureau (URSB) ซึ่งทำหน้าที่จดทะเบียนธุรกิจ และออก Certificate of incorporation (2) Uganda Revenue Authority (URA) ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านภาษี (3) National Environment Management Authority (NEMA) ซึ่งทำหน้าที่ประเมิน EIA (4) Uganda Land Commission (ULC) ซึ่งดูแลเรื่องที่ดิน และ (5) Directorate of Citizenship and Immigration Control (DCIC) ซึ่งทำหน้าที่ออกใบอนุญาตทำงาน โดยในอนาคต (ภายในเดือนมิถุนายน) จะปรับปรุงการบริการให้เป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จยิ่งขึ้น

- **หน้าที่หลักของ UIA** คือ การออกใบอนุญาตการลงทุน (Investment license) ซึ่งเริ่มต้นจากการยื่นเอกสาร 6 ชั้น ได้แก่ (1) หลักฐานการจดทะเบียนบริษัท (2) แผนธุรกิจ (Proposal) (3) หลักฐานกรรมสิทธิ์ในที่ดิน (Evidence of land title) (4) สำเนาหนังสือเดินทางของผู้ถือหุ้น (5) หลักฐานแสดงฐานะทางการเงิน และ (6) ใบสมัครขอใบอนุญาตลงทุนซึ่งมีจำนวน 4 หน้า
- ก่อนออกใบอนุญาต ในบางอุตสาหกรรมต้องไปขอใบอนุญาตจากหน่วยงานนั้นโดยตรง ได้แก่ ยา (National Drug Authority) พลังงาน เหมืองแร่ และการศึกษา
- บริษัทต่างชาติและบริษัทท้องถิ่นได้รับสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ บริษัทต่างชาติหมายถึงกิจการที่มีชาวต่างชาติถือหุ้นอย่างน้อยร้อยละ 51 แต่ไม่มีข้อจำกัดด้านโครงสร้างบริหารจัดการ
- ธุรกิจที่มีการส่งออกเกินร้อยละ 80 ของสินค้าที่ผลิตจะได้รับการงดเว้นภาษี 10 ปี ภายใต้สถานะเขตปลอดอากร (Free zone)
- เงินทุนขั้นต่ำสำหรับบริษัทท้องถิ่น คือ 50,000 USD และสำหรับต่างชาติ คือ 100,000 USD โดยตัวเลขดังกล่าวจะถูกนำมาพิจารณาจากแผนธุรกิจ และมูลค่ารวมของเครื่องจักร ยานพาหนะ วัสดุสำนักงาน หรือแม้แต่ค่าเช่าที่ดินภายใต้สัญญาระยะเวลาเท่าใดก็ตาม แต่ไม่รวมค่าลิขสิทธิ์
- กระบวนการทำ EIA สำหรับการจัดตั้งธุรกิจส่วนใหญ่ใช้เวลา 3-4 เดือน ส่วนธุรกิจขนาดเล็กที่ประเมินได้ง่าย เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง อาจไม่ต้องทำ EIA เพียงแต่ส่งหนังสือชี้แจงโครงการแล้วทาง NEA จะระบุเงื่อนไขของการลงทุน
- ภายหลังจากได้รับการอนุญาตแล้ว UIA จะติดตามและประเมินผลโครงการ เช่น รายได้ การจ้างงาน ตลาดส่งออก รายครึ่งปีหรือรายปี
- UIA ยังเป็นผู้บริหารเขตอุตสาหกรรมและธุรกิจ (Industrial and business parks) ซึ่งมีแผนจะดำเนินการให้ได้ 22 โครงการ ปัจจุบันกำลังดำเนินการอยู่ 11 แห่ง ซึ่งมีนักลงทุนแล้ว 7 แห่งโดยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง นอกนั้นอยู่เมืองอื่นๆ เช่น Jinja, Soroti โดยรัฐเป็นผู้จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ระบบจัดการของเสีย เป็นต้น นอกจากนี้ ยูกันดายังมีนิคมอุตสาหกรรมของต่างชาติ โดยมีจีนเป็นผู้ลงทุน
- ในเขตดังกล่าว รัฐจะให้เช่าที่ดินเบื้องต้นแล้วจึงประเมินโครงการ หลังจากนั้นจะอนุญาต 49 ปี ซึ่งสามารถขยายระยะเวลาได้ถึง 99 ปีตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้ ในทางนิตินัยชาวต่างชาติไม่สามารถซื้อที่ดินได้ ทั้งนี้ UIA คิดค่าประเมินประมาณ 3,000 USD ต่อเฮกตาร์ต่อปี
- นอกจากนี้ UIA ยังมีธนาคารที่ดิน ซึ่งทำหน้าที่จับคู่ระหว่างผู้ปล่อยเช่าที่ดินกับผู้ต้องการเช่าทำประโยชน์

อุตสาหกรรมเป้าหมาย

- อุตสาหกรรมเป้าหมายของยูกันดา ได้แก่ (1) การแปรรูปเกษตร เช่น ฝ้าย ชา กาแฟ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แป้ง ผักผลไม้ (ภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูกพืช บางชนิดสามารถปลูกได้ 2 ฤดู) (2) การท่องเที่ยว เช่น โรงแรม (3) เทคโนโลยีสารสนเทศ และ (4) เหมืองแร่ เช่น พลังงาน อัญมณี เพื่อส่งออกวัตถุดิบและสร้างมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้ ฝ่ายยูกันดาเคยเยี่ยมชมกิจการพลังงานของไทย จึงต้องการดึงดูดการลงทุนในสาขาดังกล่าวด้วย

โอกาสและอุปสรรคของการลงทุนในยูกันดา

- จุดแข็งของยูกันดา คือ เป็นศูนย์กลางของ EAC หรือเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างประเทศหรือภูมิภาคต่างๆ ในทวีป โดยตลาดยูกันดามีประชากร 35 ล้านคน และสามารถขยายได้ถึง 165 ล้านคนใน EAC และ 480 ล้านคน ใน COMESA ประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และเสถียรภาพของนโยบายรัฐซึ่งไม่มีข้อจำกัดเรื่องต้งมีหุ้นส่วนท้องถิ่นและให้เสรีภาพในการเคลื่อนย้ายเงินทุน

สรุปลักษณะ Mr. Richard Jabo
Director, Uganda Free Zones Authority
ณ กรุงกัมปาลา
วันที่ 21 มีนาคม 2559 เวลา 10.30-12.00 น.

ที่มา : ธีรสิทธิ์ ธีรประเสริฐ (2559)

บทบาทองค์กร

- Uganda Free Zones Authority (UFZA) ถูกจัดตั้งขึ้นภายใต้ Free Zone Act (2014) มีขอบเขตหน้าที่ในการขึ้นและกำกับการจัดตั้ง การพัฒนา การบริหาร การตลาด การทำนุบำรุง และการควบคุมดูแลกิจการประเภท Free Zone หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง อย่างไรก็ตาม UFZA ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นการดำเนินงาน จึงยังไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในขณะนี้
- วิสัยทัศน์ของ UFZA คือ การอำนวยความสะดวกให้กิจการที่ใช้ทุนกันดาเป็นฐานอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก UFZA จึงมีพันธกิจเพื่อบริหารจัดการและออกกฎระเบียบที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก โดยภายใน Free Zone จะมีบริการวินิจฉัยและดำเนินพิธีการศุลกากร และอำนวยความสะดวกในการขอหนังสือรับรองต่างๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจจากหน่วยภาครัฐงานอื่นๆ อีกด้วย
- นิยามของ Free Zone คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตศุลกากรแต่การนำเข้าสินค้าได้รับการพิจารณาอากรขาเข้าในอัตราพิเศษ สินค้าขั้นต้นและวัตถุดิบที่ถูกนำเข้ามายังพื้นที่ Free Zone จะถูกควบคุม

โดยศุลกากรเพื่อวินิจฉัยว่าเป็นสินค้าและวัตถุดิบที่ถูกนำเข้ามายังพื้นที่เพื่อสนับสนุนกระบวนการผลิต หรือเพียงพักสินค้าแล้วส่งออกทันที

- **พื้นที่ Free Zone เป็นได้ทั้ง Export Processing Zones, Free Port Zones, Special Economic Zones และอื่นๆ**
 - ตัวอย่างของ Free Port Zones ได้แก่ การพัฒนา Entebbe Free Port Zone บริเวณท่าอากาศยานนานาชาติ Entebbe โดยมีอุตสาหกรรมเป้าหมาย คือ ประมง พืชสวน ผลิตภัณฑ์เนื้อและนม และแร่ธาตุ และภาคบริการต่อเนื่อง เช่น โกดังและคลังสินค้า บรรจุกัญญา การจัดเรียงและการคัดเกรด
 - ตัวอย่างของ Special Economic Zones ได้แก่ Oraba Special Economic Zone ในเขต Koboko ติดกับเขตแดนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกและเซาท์ซูดาน มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการค้าขายและเพิ่มมูลค่าการลงทุนในตอนเหนือของประเทศ ซึ่งภายในพื้นที่ประกอบไปด้วยพื้นที่การเกษตร พื้นที่นิคมอุตสาหกรรม พื้นที่การศึกษา และพื้นที่พักอาศัย
 - ตัวอย่างของ Export Processing Zones ได้แก่ Export Business Accelerator ในเขต Kakase Industrial Park และ Soroti Industrial Park ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของ SMEs ให้สามารถผลิตสินค้าส่งออก ด้วยการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะความรู้ และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ โดยอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ พืชสวน อาหาร หัตถกรรมเชิงพาณิชย์ สิ่งทอ ICT และอื่นๆ
- **ประเภทกิจการที่ UFZA ให้ใบอนุญาตมี 3 ประเภท ได้แก่**
 - **ใบอนุญาตผู้พัฒนา** คือ ใบอนุญาตสำหรับกิจการที่มีการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใน Free Zone ทั้งการลงทุนเพื่อตัวเองหรือเพื่อส่วนรวม
 - **ใบอนุญาตผู้ประกอบการธุรกิจ** คือ ใบอนุญาตเพื่อให้ผู้ลงทุนสามารถประกอบธุรกิจใน Free Zone
 - **ใบอนุญาตผู้จัดการ** คือ ใบอนุญาตที่มอบให้แก่บุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการใน Free Zone
- **ขั้นตอนการขอใบอนุญาตเพื่อเป็นกิจการใน Free Zone คือ**
 - ในการจดทะเบียนบริษัทกับ URSB ต้องแจ้งความจำนงว่าเป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์จะเป็นผู้พัฒนาหรือผู้ประกอบการธุรกิจใน Free Zone
 - ยื่นใบสมัครกับ UFZA
 - รอรับการประเมินผลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - สำหรับผู้พัฒนาต้องเริ่มลงทุนภายใน 1 ปี หลังจากที่ผ่านมาการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ส่วนผู้ประกอบการต้องเริ่มลงทุนภายใน 1 ปี หลังจากผ่านการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ URA เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ศักยภาพการลงทุน

- **ยูกันดาตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคแอฟริกาตะวันออก จึงสร้างความได้เปรียบในการเป็นศูนย์กลางสินค้าไปยังประเทศรอบข้าง อาทิ แทนซาเนีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก เซาท์ซูดาน ซึ่งสองประเทศหลังขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภคแต่มีต้นทุนที่สูงจากสถานการณ์ความปลอดภัยตาม**

ชายแดน โดยโครงข่ายถนนของยูกันดากำลังพัฒนาและจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าได้เป็นอย่างดีในอนาคต

- ตลาดส่งออกที่สำคัญสำหรับยูกันดาได้แก่ ยุโรป สหรัฐฯ ซึ่งมีความตกลง AGOA ตะวันออกกลาง เอเชีย และตลาดในภูมิภาค COMESA

โอกาสของนักลงทุนไทย

- นักลงทุนไทยสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเทคนิคและพัฒนาโรงฆ่าสัตว์และโรงงานฟอกหนังให้มีความทันสมัย นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมลูกชิ้นได้อีกด้วย
- ในอุตสาหกรรมประมง ยูกันดายังแทบไม่มีผู้ประกอบการรายใดสามารถผลิตสินค้าสำเร็จ อาทิ ปลากระป๋อง ไข่กรอบปลา ชุปปลา และขนมปังปลา
- นอกจากนี้ ไทยยังสามารถลงทุนห้องเย็นเพื่อการกระจายสินค้าไปยังภูมิภาคต่างๆ ของยูกันดา อันจะเพิ่มประสิทธิภาพในการกระจายสินค้าประมงได้มากยิ่งขึ้น
- เนื่องจากปลารมควันเป็นที่นิยมในยูกันดา รวมไปถึงสหภาพยุโรป สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการตากแห้งจึงเป็นอีกสาขาที่น่าลงทุน
- ของเหลือใช้จากอุตสาหกรรมประมงยังสามารถนำไปต่อยอดกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ได้ เช่น ในขณะนี้ยูกันดามีเพียงบริษัทเดียวที่สามารถหนังปลามาแปรรูปเป็นเครื่องหนังเพื่อการส่งออก หรือ การนำวุ้นที่ได้จากเหงือกของปลามาปรุงเป็นยา เป็นต้น
- ปลาสวยงามก็เป็นอีกสาขาที่น่าลงทุน เพราะในตอนนี้กำลังเป็นที่นิยมในสหภาพยุโรป และสหรัฐฯ
- การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นสาขาที่สามารถเติบโตได้อีกมาก แต่ยังคงขาดการพัฒนาในขณะนี้

ที่มา : ญัฐสิทธิ เสียรประสิทธิ์ (2559)

สรุปลักษณะ Mr. William Tibyasa
Administrative Officer, Uganda Fish Processors and Exporters Association
ณ กรุงเทพมหานคร
วันที่ 21 มีนาคม 2559 เวลา 10.30-12.00 น.

ที่มา : สุดคณิง นิเวศรัตน์ (2559)

ภาพรวมอุตสาหกรรม

- ทะเลสาบวิกตอเรียกินอาณาเขตของ 3 ประเทศ ได้แก่ ยูกันดา เคนยา และแทนซาเนีย โดยภายหลังมีพื้นที่มากที่สุดและเป็นที่ตั้งของตลาดปลาขนาดใหญ่ที่สุด แต่ยูกันดาเป็นผู้แปรรูปได้มากที่สุด
- ในยุค 1990s ยูกันดามีโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำอยู่ 20 แห่ง แต่ปัจจุบันเหลือเพียง 8 แห่งเนื่องจากภาวะการแข่งขันและปริมาณปลาในทะเลสาบวิกตอเรียลดลง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการจับปลาเล็กผิดกฎหมายเพื่อจำหน่ายในประเทศเพื่อนบ้านอย่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกซึ่งรัฐบาลพยายามปราบปราม ส่วน Uganda Fish Processors and Exporters Association (UFPEA) ซึ่งทำหน้าที่ประสานความร่วมมือ มีสมาชิกทั้งหมด 14 ราย
- ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ผลิตปลากะพงแม่น้ำไนล์สดหรือแช่แข็งเพื่อการส่งออกเกือบ 100% และปลานิลเพื่อการบริโภคภายในประเทศ
- ยูกันดาแข่งขันได้ดีในสินค้าปลากะพงแม่น้ำไนล์ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 80 ของการส่งออกสัตว์น้ำส่วนใหญ่ไปยังตลาดสหภาพยุโรป ที่เหลือเป็นเอเชียตะวันออก ตะวันออกกลาง สหรัฐฯ และ COMESA แต่สำหรับปลานิล ไม่สามารถแข่งขันทางราคากับประเทศในเอเชียได้

- Department of Fisheries Resources เป็นผู้ออกใบอนุญาตส่งออกและมาตรฐาน เช่น HACCP รวมทั้งสนับสนุนการทดลอง/ทดสอบต่างๆ แต่ทรัพยากรจำกัด
- นอกเหนือจากทะเลสาบวิกตอเรีย ยูกันดายังอุดมด้วยแหล่งน้ำจืดอื่นๆ ทั้งทะเลสาบและแม่น้ำเหมาะแก่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ เช่น การเลี้ยงปลานิลและปลาดุก/ช่อนในกระชัง ซึ่งสหภาพยุโรปให้การสนับสนุนความช่วยเหลือทางเทคนิค แต่รัฐบาลยังขาดการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาผู้เพาะเลี้ยงรายย่อยและทำการตลาด
- อย่างไรก็ตาม การใช้ประโยชน์อยู่ในขั้นเริ่มต้น ธุรกิจเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจึงมีนักลงทุนน้อยราย เช่น บริษัท Ugachick โดยเป็นชาวต่างชาติเพียง 1-2 ราย
- ทั้งนี้ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังต้องผ่าน EIA ด้วย ซึ่งระยะเวลาขึ้นอยู่กับขนาด ที่ตั้ง และรูปแบบการลงทุน

โอกาสการลงทุนของไทย

- ปลากระพงแม่น้ำไนล์มี omega-3 สูง จึงเหมาะสำหรับแปรรูปทำน้ำมันปลา
- นอกเหนือจากนั้น สิ้นค้าแปรรูปอื่นๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ หนังกปลา เกล็ดปลา ส่วนอาหารแปรรูปนั้นมีเฉพาะไส้กรอกปลาทั้งที่มีอุปสงค์ในภูมิภาค
- อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ผู้ประกอบการไทยอาจเข้าไปลงทุน ได้แก่ น้ำแข็งและห้องเย็น อาหารปลาซึ่งยูกันดามีวัตถุดิบแต่ขาดเทคโนโลยี รวมทั้งการเพาะและอนุบาลสัตว์น้ำ
- ในกรณีที่นักธุรกิจไทยสนใจร่วมลงทุน UFPFA สามารถเป็นสื่อกลางได้ โดยแนะนำให้ซื้อกิจการโรงงานที่ปิดตัวลง แต่หากธุรกิจเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขยายตัว UFPFA เชื่อว่าน่าจะมีสมาคมของตนเอง โดยร่วมมือกับ UFPFA อย่างใกล้ชิด

สรุปลักษณะ Mr. Cyprian Batala, Assistant Commissioner - External Trade
Ministry of Trade, Industry and Cooperatives

ณ กรุงกัมปาลา

วันที่ 21 มีนาคม 2559 เวลา 13.15-15.15 น.

ที่มา : ธนวัฒน์ วรสาร (2559)

บทบาทหน่วยงาน

- ปัจจุบัน Ministry of Trade, Industry and Cooperatives (MTIC) เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มทดแทนการส่งออกสินค้าขั้นปฐมภูมิ
- MTIC มีหน่วยงานภายใต้สังกัดเช่น Industrial Research Institute ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาและการยกระดับเทคโนโลยี National Bureau of Standards ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมมาตรฐาน และ Uganda Development Cooperation ซึ่งทำหน้าที่กำหนดและพัฒนาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ เช่น พลังงาน เหมืองแร่

โอกาสการลงทุนของไทย

- ภาคบริการมีส่วนร้อยละ 52 ของ GDP จึงต้องการขยายการลงทุนและเชื่อมโยงกับไทย
- ภาคเกษตรแปรรูปเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการขยายกำลังการผลิต การให้ความรู้ด้านมาตรฐานและการถ่ายทอดเทคโนโลยีสำหรับ SMEs โดยสินค้าที่กระทรวงฯ ต้องการการลงทุน ได้แก่ การแปรรูปกาแฟ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งกระทรวงฯ มองว่าไทยและ

ยูกันดามีความคล้ายคลึงของพันธุ์ปลา เช่น ปลาทับทิมที่บริษัท CPF นำพันธุ์จากยูกันดาไปพัฒนาต่อ แล้วกลับมาลงทุนที่แทนซาเนีย

- ภาคการผลิตอื่นๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์ไม้ อิเล็กทรอนิกส์ และรองเท้า โดยในรายการหลังสุด กระทรวงฯ มองว่าการลงทุนจะช่วยลดช่องว่างการค้าดุลการค้าระหว่างยูกันดากับไทย
- ปัจจุบันประเทศสมาชิก EAC กำลังดำเนินโครงการเขตศุลกากรร่วม ซึ่งหมายความว่า การนำเข้าสินค้าที่ทำเรือ Mombasa จะถูกส่งตรงไปยังประเทศสมาชิกได้โดยไม่ต้องรับการตรวจสอบที่ชายแดน ทำให้ระยะเวลาการขนส่งสินค้าระหว่าง Mombasa กับกรุงกัมปาลาจากเดิม 7-8 วัน ลดเหลือเพียง 2 วัน นอกเหนือจากนั้น ยังมีโครงการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น การก่อสร้างรถไฟ ความกว้างมาตรฐาน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในระยะเวลาอันใกล้ และการพัฒนาเส้นทางใหม่ เช่น การพัฒนาท่าเรือ Lamu ทางตอนเหนือของเคนยา เป็นต้น

ที่มา : อนุรักษ์ิธิ เอียรประสิทธิ์ (2559)

สรุปลักษณะ Ms. Brenda Katarikawe Opus
Senior Export Marketing Executive, Uganda Export Promotion Board
ณ กรุงเทพมหานคร
วันที่ 21 มีนาคม 2559 เวลา 15.30-17.00 น.

ที่มา : ณัฐสิทธิ เที่ยรประสิทธิ์ (2559)

ภาพรวมองค์กร

- Uganda Export Promotion Board (UEPB) อยู่ภายใต้สังกัด MTIC มีหน้าที่พัฒนาและส่งเสริมการส่งออก
- บทบาทของ UEPB มี 5 ประการ ได้แก่ การป้อนข้อมูลด้านการค้าและการตลาด การพัฒนาสินค้าส่งออก การจัดกิจกรรมส่งเสริมการค้า การให้คำปรึกษาและฝึกอบรม และการเสนอนโยบายแก่รัฐบาล
- นโยบายของ UEPB สอดรับกับแผนพัฒนาระดับชาติ เช่น National Development Plan II (NDP II), National Trade Sector Development Plan (NTSDP) และ National Trade Policy (NTP) รวมไปถึงวิสัยทัศน์ 2040 ซึ่งกำหนดให้ยูกันดาเป็นประเทศรายได้ปานกลาง
- นโยบายที่เกี่ยวข้องกับประมง คือ มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมปลา (Fish Levy) จากสินค้าปลาทุกประเภท ทั้งสด แช่แข็ง และแปรรูป ร้อยละ 0.25 ของมูลค่าสินค้า เพื่อนำกลับไปพัฒนาอุตสาหกรรมในขั้นต้นน้ำ ส่วนในอุตสาหกรรมเครื่องหนัง ภาษีเป็นศูนย์

- UEPB เป็นผู้ออกไปรับรองเพื่อการส่งออก Export Certificate Registration และ Certificate of Origin เช่น COMESA (ค่าธรรมเนียม 5,000 UGX ต่อการขนส่ง) โดยมีกฎว่าต้องสร้างมูลค่าเพิ่มร้อยละ 36 หรือใช้วัสดุท้องถิ่นร้อยละ 40 เป็นอย่างน้อย ทั้งนี้ แม้แต่ผู้ประกอบการใน Free Zone ก็ต้องมาขอใบอนุญาตดังกล่าวจาก UEPB
- อย่างไรก็ตาม การส่งออกสินค้าบางประเภท เช่น อัญมณี ต้องมีใบอนุญาตจากกระทรวงที่รับผิดชอบโดยตรง

การส่งออก

- สินค้าส่งออกหลัก คือ กาแฟ โกโก้ ปูนซีเมนต์ ผักผลไม้ ธัญพืช และไม้ตัดดอก
- สินค้าส่งออกจากยูกันดาไปไทย 3 ลำดับแรกได้แก่ โลหะมีค่า ซึ่งถูกไทยเรียกเก็บภาษีศุลกากร (Ad valorem tax) ร้อยละ 3.2 ของเล่น (ร้อยละ 4.8) และผลิตภัณฑ์หนัง (ร้อยละ 13.7)
- ปริมาณการส่งออกปลาตกลงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาแต่มูลค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยร้อยละ 53 มาจากทะเลสาบวิกตอเรีย และร้อยละ 39 มาจากทะเลสาบอัลเบิร์ต
- ปลาส่วนใหญ่ได้มาจากการจับ มีบางส่วนที่แปรรูปเป็นไส้กรอก แต่เพื่อการบริโภคในประเทศและภูมิภาค
- ปริมาณการส่งออกหนังในปี 2557 เพิ่มจากปี 2553 ถึง 3 เท่า แต่มูลค่าเพิ่มเติบโตกว่า 4 เท่า โดยส่วนใหญ่เป็นชั้นกึ่งสำเร็จรูป (Wet blue) อนึ่ง หนังดิบยูกันดามีราคา 0.08 USD ต่อกิโลกรัม
- การขนส่งจากท่าเรือ Mombasa ใช้เวลา 2-3 วัน โดยมีผู้ให้บริการท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก

ที่มา : ญัฐสิทธิ เอียร์ประสิทธิ์ (2559)

สรุปลักษณะ Mr. George Luganda
General Manager - Finance, Service and Computer Industries Limited
American Chamber of Commerce
ณ กรุงกัมปาลา
วันที่ 22 มีนาคม 2559 เวลา 8.30-9.30 น.

ที่มา : สูดนิง นิเวศรัตน์ (2559)

ภาพรวมองค์กร

- American Chamber of Commerce (AmCham) ทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จสำหรับธุรกิจของสหรัฐฯ ในยูกันดา โดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลและประสบการณ์
- AmCham มีสมาชิกที่สมัครรายปีประมาณ 75 ราย โดยสาขาที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด คือ การค้าส่งค้าปลีก รองลงไปเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ (เช่น บริษัท NCR Corporation) ท่องเที่ยว และเกษตรแปรรูป
- กิจกรรมใหญ่ที่สุดของ AmCham คือการจัด Generation Agripreneur Summit and Expo ทุกปี เพื่อเป็นเวทีแก่ผู้ประกอบการในสาขาเกษตรและส่งเสริมการยกระดับเทคโนโลยีในภาคดังกล่าว
- AmCham ประสานกับสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ อย่างใกล้ชิด โดยมี Commercial attaché เป็นสมาชิก และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานภาครัฐของยูกันดา เช่น URA, URSB, Kampala Capital City Authority (KCCA), Uganda Bureau of Statistics ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ

- บริษัทไทยสามารถสมัครเป็นสมาชิก AmCham ได้ แม้ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับบริษัทอเมริกันหรือไม่ก็ตาม เช่นเดียวกับบริษัทท้องถิ่นอย่าง Mukwano Group of Companies บริษัทขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมอาหารซึ่งมีชาวยูกันดาเชื้อสายอินเดียเป็นเจ้าของ ที่ปัจจุบันเป็นสมาชิก
- President ของ AmCham คนปัจจุบัน (Captain Abhay Agarwal) เป็นเจ้าของธุรกิจร้านอาหารไทย Tamarai Thai ด้วย

โอกาสการลงทุนของไทย

- ในภาคบริการ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวน่าสนใจเพราะการแข่งขันยังไม่สูงนัก
- Development Finance Company of Uganda Bank Limited (DFCU Bank) มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนธุรกิจเกษตร อย่างไรก็ตาม บทบาทรัฐในการยกระดับภาคเกษตรยังไม่เพียงพอ ประกอบกับบางหน่วยงาน เช่น NAAS เผชิญปัญหาการบริหารผิดพลาดและคอร์รัปชัน ยูกันดาจึงต้องการเทคโนโลยีจากประเทศที่ช่องว่างทางเทคโนโลยี (Technology gap) ไม่สูงเกินไป เช่น ไทย อินเดีย เป็นต้น เพื่อให้เกิดผลโดยเร็ว
- อีกปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเติบโตของภาคเกษตร คือ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน เนื่องจากสินเชื่อของธนาคารมีดอกเบี้ยสูง หากบริษัทเกษตรขนาดใหญ่ของไทยต้องการมาลงทุน อาจพิจารณาสร้างกลไกไมโครเครดิต

สรุปลักษณะ Mr. Gideon Badagawa
Executive Director, Private Sector Foundation Uganda
ณ กรุงเทพมหานคร
วันที่ 22 มีนาคม 2559 เวลา 8.30-10.00 น.

ที่มา : วิทยาลัย เชียงประสิทธิ์ (2559)

บทบาทองค์กร

- Private Sector Foundation Uganda (PSFU) เป็นองค์กรที่ดูแลภาคเอกชนทั้งหมดของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสหภาพการค้า สภาอุตสาหกรรม และสถาบันการเงิน
- PSFU มีบทบาทอย่างสูงในการสร้างเสริมศักยภาพธุรกิจ เช่น ภายใต้โครงการ Competitiveness and Enterprises Development Project ซึ่งธนาคารโลกสนับสนุน มีการจัดสรรทุนตามอุตสาหกรรมเป้าหมาย 7 สาขา ซึ่งรวมประมงและการเกษตรอยู่ด้วย แต่ไม่มีเครื่องหนัง โดย PSFU จะอุดหนุนงบประมาณครึ่งหนึ่งสำหรับการพัฒนาศักยภาพ
- PSFU ได้ทำการศึกษาห่วงโซ่มูลค่าในสาขาต่างๆ เช่น ประมง โดยเน้นไปที่การสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่วนในอุตสาหกรรมเครื่องหนัง PSFU ได้ให้ข้อมูลว่า โดยเฉลี่ยโรงฆ่าสัตว์เชือดวัวควาย 500 ตัวต่อวัน

สรุปสัมภาษณ์ Mr. Enoth Mbeine
Senior Consultant - Business Development Services, FIT Uganda
ณ กรุงกัมปาลา
วันที่ 22 มีนาคม 2559 เวลา 13.30-15.00 น.

ที่มา : ธนวัฒน์ วรสาร (2559)

ภาพรวมองค์กร

- FIT Uganda เป็นบริษัทให้คำปรึกษาแก่ภาคเอกชน เช่น Starbucks และ NGOs โดยระยะหลังเน้นสร้างองค์ความรู้ภาคเกษตร เช่น ข้อมูลตลาดรายประเภท ต้นทุนโลจิสติกส์ และการจับคู่ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ทั้งนี้บริษัทมีพนักงานประจำ 15 คน
- บริษัทได้จัดทำบทวิเคราะห์ Infotrade ซึ่งเผยแพร่ทั้งทางเว็บไซต์ อีเมลล์ และวิทยุ ต่อภาคธุรกิจ และเกษตรกร โดยมีการแบ่งระดับความลึกของข้อมูลเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ข้อมูลทั่วไปซึ่งไม่มีค่าใช้จ่าย ระดับที่ 2 ข้อมูลเชิงลึกรายสาขาซึ่งมีค่าใช้จ่าย 20,000 UGX ต่อปี และระดับที่ 3 ข้อมูลการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะด้านของลูกค้า
- นอกจากนั้น FIT รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและขนาดของฟาร์ม และขายข้อมูลให้กับสถาบันการเงินหรือบริษัทประกัน

- **บริษัทยังศึกษาห่วงโซ่มูลค่า** ทั้งด้านวัตถุดิบ การเข้าถึงตลาด กฎระเบียบ โลจิสติกส์ และข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ แต่ยังไม่ครอบคลุมสาขาประมงและเครื่องหนัง โดยมีค่าใช้จ่าย 400 USD ต่อวัน (การศึกษาข้อมูลเชิงลึกใช้เวลา 1 เดือน ถึง 1 เดือนครึ่ง) อย่างไรก็ตาม ยูกันดามีข้อจำกัดด้านข้อมูลปริมาณการผลิต

โอกาสการลงทุนของไทย

- **บริษัทต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลสาขาประมงกับไทย** โดยต้องการผู้จัดการโปรไฟล์ของภาคการเกษตรไทยมาเป็นตัวอย่าง เนื่องจากบริษัทจะนำ ICT มาใช้ในธุรกิจภาคเกษตรมากขึ้น ผ่านทาง SMS และโมบายแอปพลิเคชัน เพื่อให้เกษตรกรทราบข้อมูลสภาพอากาศ ตลาด และราคาอย่างทันที่

สรุปลักษณะ Mr. Bemanya Twebaze
Registrar General, Uganda Registration Services Bureau
ณ กรุงกัมปาลา
วันที่ 22 มีนาคม 2559 เวลา 15.30-17.00 น.

ที่มา : หนังสือนิติวิธี (2559)

การจดทะเบียนธุรกิจ

- URSB เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่รับจดทะเบียนธุรกิจภายใต้ Ministry of Justice แต่ตั้งแต่ปี 2010 ได้มีอิสระมากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ภาคเอกชน โดยเฉพาะมีการจดทะเบียนธุรกิจเฉพาะธุรกิจท้องถิ่นผ่าน URSB จำนวน 300 บริษัทต่อสัปดาห์
- การจดทะเบียนสามารถดำเนินการออนไลน์ได้โดยใช้เวลาเพียงหนึ่งวัน
- รูปแบบการจดทะเบียนธุรกิจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) บริษัทเอกชน สามารถมีจำนวนผู้ถือหุ้นสูงสุดได้ไม่เกิน 100 คน และ (2) บริษัทมหาชน สามารถจัดตั้งได้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยไม่จำกัดจำนวนผู้ถือหุ้นและจะเป็นหุ้นส่วนท้องถิ่นหรือต่างชาติก็ได้ (ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนธุรกิจ 470 USD) บริษัทต่างชาติจึงสามารถจัดตั้งธุรกิจเป็นสัญชาติยูกันดาได้ แม้ว่าจะมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติ 100% ก็ตาม ทั้งนี้ ไม่มีสาขาอุตสาหกรรมต้องห้ามสำหรับการลงทุนต่างชาติ
- นอกจากนี้ URSB ยังเป็นผู้รับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด (Limited partnership) และอื่นๆ เช่น JV, Agreement for Purchase และ Foreign Office

- การปิดกิจการขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงิน สภาพคล่อง และภาระผูกพันทางการเงินของกิจการ โดยสามารถปิดกิจการและเคลื่อนย้ายเงินทุนออกจากยูกันดาภายใน 30 วัน สำหรับกรณีที่ไม่มีการผูกพันทางการเงินใดๆ แล้ว

การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

- การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ แบบบรรดประโยชน์ (Utility model) และในอนาคตจะรวมไปถึงการออกแบบอุตสาหกรรม (Industrial design) และสิ่งประดิษฐ์ทางภูมิศาสตร์
- ทั้งนี้ หากบริษัทต่างชาติต้องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ต้องทำผ่านตัวแทนเครื่องหมายการค้า (Trademark agent) ที่ท้องถิ่นเท่านั้น

บทบาทอื่นๆ

- นอกเหนือจากการจดทะเบียนและประชาสัมพันธ์ระเบียบการจดทะเบียนธุรกิจแล้ว URSB ยังทำวิจัยและเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาแก่นักลงทุนที่มีศักยภาพ
- จากทั้งหมดทั้งหมด URSB ได้จัดทำศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จผ่านทางเว็บไซต์ Business Licensing Information Portal (<http://www.businesslicences.go.ug/>) ซึ่งเป็นการรวมข้อมูลกฎระเบียบและต้นทุนระหว่าง URSB กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง UIA, URA, KCCA และหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ให้ใบอนุญาตการค้า และหน่วยงานเฉพาะทางที่ออกใบอนุญาต
- ทั้งนี้ URSB มองว่านักลงทุนไม่จำเป็นต้องจ้างทนายความที่เรียกเก็บค่าบริการสูงเกินเหตุ
- ใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) จะแบ่งไปตามลักษณะการทำงานหรือสาขาอุตสาหกรรม ตั้งแต่ระดับ A ถึง G

สรุปลักษณะ Dr. Ambrose Agona
Director General, National Agricultural Research Organisation
ณ เมือง Entebbe
วันที่ 23 มีนาคม 2559 เวลา 8.30-10.00 น.

ที่มา : ธนวัฒน์ วรรณสาร (2559)

บทบาทองค์กร

- National Agricultural Research Organisation (NARO) ทำหน้าที่สนับสนุน 2 ด้านหลัก คือ (1) การทำวิจัยและพัฒนา ผ่านสถาบันวิจัยในระดับประเทศ 7 แห่ง โดยแบ่งตามสาขา เช่น ประมง ปศุสัตว์ สหกรณ์ และสถาบันวิจัยท้องถิ่นอีก 9 แห่ง และ (2) การให้บริการข้อมูลและคำปรึกษาแก่ภาคเกษตรและภาคเอกชน
- การทำวิจัยถูกขับเคลื่อนโดยอุปสงค์ด้านความมั่นคงทางอาหารเป็นหลัก แล้วจึงเป็นการสร้างรายได้และเงินตราระหว่างประเทศ
- ทั้งนี้ รัฐบาลได้เน้นพัฒนาสินค้าโภคภัณฑ์ 12 ประเภท เช่น กาแฟ ชา ข้าวโพด ถั่วลิสง สัตว์น้ำ และปศุสัตว์ โดยเน้นการยกระดับผลิตภาพเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการสนับสนุนการเข้าถึงต้นทุนการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เครื่องจักรกลการเกษตร ในราคาที่เหมาะสม

โอกาสการลงทุนของไทย

- เนื่องจากพื้นที่ร้อยละ 12 ของยูกันดาเป็นพื้นที่น้ำ ทั้งทะเลสาบและแม่น้ำลำธารต่างๆ ในอุตสาหกรรมประมง ยูกันดามีปริมาณการผลิตจากการจับปลา 9 แสนเมตริกตันต่อปี ส่วนการเพาะเลี้ยงอยู่ที่ 1 แสนเมตริกตันต่อปี จึงมีช่องว่างสำหรับนักลงทุนไทยให้เข้ามาพัฒนา
- ในอดีตที่ผ่านมา ปริมาณปลาในทะเลสาบสูงเกิน จึงเกิดโรงงานแปรรูปปลาโดยการสนับสนุนของนักการเมือง แต่ปัจจุบันการส่งออกสูงเกินไปจนทำให้ประชากรปลาลดลง รัฐบาลจึงเปลี่ยนมาสนับสนุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทดแทน ซึ่งอุปสรรคหลักคือการขาดความรู้และต้นทุนวัตถุดิบสูง โดยเฉพาะอาหารปลาซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ 30-70 จากต้นทุนทั้งหมด
- โอกาสการลงทุนของไทยจึงอยู่ที่อุตสาหกรรมสนับสนุน ได้แก่ อาหารสัตว์ กระชังซึ่งปัจจุบันนำเข้าจากจีนเกือบทั้งสิ้น แห/อวนซึ่งนำเข้าจากไทยและจีน และน้ำแข็งและห้องเย็น
- ส่วนการแปรรูปสัตว์น้ำเป็นอาหาร ชาวแอฟริกันนิยมปลารมควันและปลาตากแห้ง โดยสามารถส่งออกเพื่อป้อนตลาด EAC และ COMESA รวมไปถึงไนจีเรีย
- นอกเหนือจากนั้น สหภาพยุโรปให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาสำหรับไปโอดีเซล ซึ่งไทยอาจมาลงทุนต่อยอดได้
- ทางด้านอุตสาหกรรมเครื่องหนัง ยูกันดามีจำนวนปศุสัตว์ 14.2 ล้านตัว จำแนกเป็นวัว 6 ล้านตัว และแกะ 4.2 ล้านตัว

สรุปสัมภาษณ์ บริษัท Greenfields Uganda
เมือง Entebbe

วันที่ 23 มีนาคม 2559 เวลา 10.45-12.00 น.

ภาพรวมบริษัท

- บริษัท Greenfields ส่งออกปลากะพงแม่น้ำไนล์ โดยร้อยละ 80 ไปยังตลาดสหภาพยุโรป ที่เหลือเป็นปลาขนาดเล็กน้อยเพื่อป้อนตลาดภูมิภาคแต่ไม่มีการเพาะเลี้ยง ทั้งนี้ เจ้าของกิจการคนก่อน คือ Mr. Philip Borel ชาวเบลเยียม (โทร: +256-752-764-764) ได้ผันตัวเองไปทำธุรกิจเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชังที่เมือง Jinja
- จากการแข่งขันทำให้บริษัทแปรรูปสัตว์น้ำต้องปิดตัวลงไปจำนวนหนึ่ง แม้แต่บริษัท Greenfields ต้องลดกำลังการผลิตจาก 30 ตันต่อวันเป็น 15 ตันต่อวัน

อุตสาหกรรมประมงน้ำจืด

- ทะเลสาบวิกตอเรียมีคุณภาพน้ำสูงที่สุด ส่วนในทะเลสาบอื่นๆ เช่น อัลเบิร์ต คุณภาพรองลงมา
- ทั้ง 3 ประเทศที่แบ่งพรมแดนทะเลสาบวิกตอเรียไม่มีการกำหนดโควตาการจับปลาในทะเลสาบ แต่มีข้อห้ามในการจับปลากะพงแม่น้ำไนล์และปลานิลที่มีขนาดเล็กกว่า 50 ซม. และ 27 ซม. ตามลำดับ
- นอกจากนี้ ยังมีปลาซาร์ดีนที่มีขนาดเล็กเหมาะแก่การผลิตอาหารปลา แต่ขาดการประหยัดด้วยขนาด
- รัฐเป็นผู้กำหนด Landing sites ซึ่งมีทั้งหมด 15 แห่งในยูกันดา (บริเวณชายหาดของทะเลสาบวิกตอเรียซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ) โรงงานแต่ละแห่งถูกกำหนดให้รับซื้อปลาจากสถานที่ดังกล่าว โดยมีรัฐเป็นผู้รวบรวมสถิติไว้ โดยชาวประมงและเรือประมงต้องจดทะเบียนกับ Department of Fisheries
- ราคาของปลากะพงแม่น้ำไนล์แปรผันรายสัปดาห์ตามตลาดสหภาพยุโรปเป็นหลัก
- วิธีการขนส่งแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ ปลาสดต้องขนส่งทางอากาศผ่านท่าอากาศยาน Entebbe ส่วนปลาแช่แข็งถูกขนส่งไปท่าเรือ Mombasa
- ปลากะพงแม่น้ำไนล์ไม่สามารถเพาะเลี้ยงได้เพราะเป็นปลากินเนื้อ

โอกาสการลงทุนของไทย

- บริษัทฯ มองว่าธุรกิจต่อเนื่องที่ไทยสามารถเข้ามาสนับสนุน ได้แก่ (1) บรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นพลาสติก กระจก กล่องกระดาษ กล่องโฟมสำหรับแช่แข็ง โดยในยูกันดาขณะนี้ไม่มีนักลงทุนหลัก คือ บริษัท Hwan Sung ของเกาหลี ซึ่งผลิตกล่องโฟมสำหรับแช่แข็ง (2) เครื่องทำน้ำแข็ง โดยปัจจุบันบริษัท Greenfields นำเข้าเครื่องทำน้ำแข็งเกล็ดจากจีน และ (3) แห่/อวน ซึ่งนำเข้าจากจีนเป็นหลัก

สภาพแวดล้อมการลงทุน

- ยูกันดาไม่มีกฎหมายแรงงานขั้นต่ำ โดยทั่วไปค่าจ้างสำหรับแรงงานประมาณ 5,000 UGX ต่อวัน
- ระบบสวัสดิการมี National Social Security Fund ที่ลูกจ้างสมทบร้อยละ 5 ของรายได้ และนายจ้างสมทบร้อยละ 10 ของค่าจ้าง
- ฐานภาษีของยูกันดาเริ่มต้นที่รายได้ 240,000 UGX ต่อเดือน
- ด้วยระบบการจ่ายไฟฟ้าไม่เสถียร บริษัทจึงต้องมีเครื่องปั่นไฟของตนเอง โดยโรงงาน Greenfields ต้องใช้น้ำมันถึง 200 ลิตรต่อวัน
- ระบบน้ำไม่เป็นอุปสรรคเพราะสามารถนำน้ำจากทะเลสาบวิกตอเรียมาผ่านกระบวนการทำให้สะอาดได้เอง

สรุปสัมภาษณ์ Mr. Mubaraka Nkuutu Kirunda
Director Membership Services, Uganda Manufacturers Association
และ Mr. Mwebe Emmanuel Zoya, Uganda Leather and Allied Industries Association
กรุงกัมปาลา
วันที่ 23 มีนาคม 2559 เวลา 13.00-14.15 น.

ที่มา : อนุรักษ์ิธิ เียรประสิทธิ์ (2559)

อุตสาหกรรมหนังและเครื่องหนัง

- ตั้งแต่ปี 2542 รัฐบาลพยายามลดการส่งออกหนังดิบและเน้นการส่งออกสินค้าสำเร็จเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
- ตัวแทนของ Uganda Leather and Allied Industries Association (ULAIA) ที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้มีทั้งผู้ส่งออกหนังดิบ ผู้แปรรูปขั้นต้น (ผู้ผลิตรองเท้าหัตถกรรม 2,000 คู่ต่อปี) รวมไปถึงผู้ฝึกอบรมการทำรองเท้าหนัง
- วิธีการซื้อหนังดิบของยูกันดา คือ ซื้อตรงจากโรงฆ่าสัตว์ร้อยละ 10 แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ซื้อจากพ่อค้าคนกลางเพราะสามารถควบคุมคุณภาพและคุณสมบัติได้ และที่เหลือร้อยละ 30 เป็นการนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งคุณภาพหนังดิบต่ำกว่ายูกันดา
- การลอกหนังยังใช้วิธีการดั้งเดิม จึงได้หนังดิบที่ไม่สม่ำเสมอและมีตำหนิ

- ทั้งประเทศยูกันดามีโรงงานฟอกหนังขนาดกลาง 7 แห่ง โดย Skyfat Tannery ที่เมือง Jinja มีขนาดใหญ่ที่สุด และรายย่อย 4 แห่ง ซึ่งแปรรูปถึงขั้น Wet blue ทั้งนี้ จีนกับอินเดียได้เข้ามาลงทุนการฟอกหนังในยูกันดาแล้ว
- ศักยภาพการผลิตสินค้าสำเร็จจากหนังยังจำกัดแค่เพียง 1-2 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10-20 ของสินค้าในบริษัทนั้น
- ULAIA มีการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องหนังร่วมกับภาควิชาการ เช่น Makerere University ทำโรงเรียนสอนการฟอกหนังและอบรมการลอกหนังดิบ และร่วมมือกับ ULAIA ในการเสริมสร้างทักษะผู้ประกอบการ
- รัฐกำหนดให้ที่ตั้งของโรงงานอยู่ห่างจากเขตชุมชน ส่วน NEMA เป็นผู้กำหนดตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม เช่น คุณภาพน้ำ ซึ่งโรงงานฟอกหนังจะถูกตรวจสอบทุกปี หากไม่ผ่านเกณฑ์ รัฐสามารถสั่งปิดโรงงานได้
- ยูกันดากำหนดกำแพงภาษีการนำเข้าเครื่องหนังร้อยละ 25 แต่อุปสรรคหลักต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องหนังจากยูกันดาไม่ใช่สินค้านำเข้าจากต่างประเทศ แต่เป็นตลาดสินค้ามือสอง
- ต้นทุนการขนส่งจากกรุงกัมปาลาไปยังท่าเรือ Mombasa ด้วยตู้สินค้า TEU เท่ากับ 1,550 ดอลลาร์สหรัฐ

โอกาสการลงทุนของไทย

- ULAIA คาดหวังว่าไทยจะเข้ามาจัดตั้งกิจการฟอกหนังและ/หรือผลิตสินค้าสำเร็จ
- รายการสินค้าที่น่าสนใจ ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์หนังสำหรับโรงแรม เข็มขัด กระเป๋าหนัง รองเท้าแตะ และรองเท้า โดยปัจจุบันรองเท้ามีสัดส่วนร้อยละ 80 ของสินค้าสำเร็จทั้งหมด และจากร้อยละ 80 นี้ ส่วนแบ่งที่สูงที่สุดคือรองเท้านักเรียน เนื่องจากว่ามีจำนวนนักเรียน 7 ล้านคน ทำให้มีอุปสงค์รองเท้านักเรียน 3 ล้านคู่ต่อปี อนึ่ง เครื่องแบบนักเรียนของยูกันดาบังคับให้สวมรองเท้าหนัง
- อุตสาหกรรมสนับสนุนอันเป็นที่ต้องการ คือ เคมีภัณฑ์อินทรีย์

สรุปสัมภาษณ์ Mr. Raj Prakash
General Manager, Lake Bounty
ณ กรุงกัมปาลา
วันที่ 23 มีนาคม 2559 เวลา 15.15-16.45 น.

ที่มา : อนุรักษ์ทิธิ เชียงประเสริฐ (2559)

ภาพรวมบริษัท

- บริษัท Lake Bounty มีสถานะเป็นบริษัทท้องถิ่นแต่ถือหุ้นโดยต่างชาติ ซึ่งเดิมมีเจ้าของเป็นชาวเกาหลีแต่ชาวอินเดียได้เข้ามาซื้อกิจการต่อ
- Lake Bounty เป็นบริษัทขนาดกลางที่มีแรงงาน 250 คน (ค่าจ้างแรงงานที่สื่อสารภาษาอังกฤษได้เฉลี่ย 200 USD ต่อเดือน)
- บริษัทส่งออกปลากะพงแม่น้ำไนล์ทั้งสดและแช่แข็งไปยังตลาดสหภาพยุโรปเป็นหลัก รองลงไปเป็นสหรัฐฯ ตะวันออกกลาง และสิงคโปร์ ทำให้บริษัทได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมจากการส่งออก โดยกำลังการผลิตอยู่ที่ 8 ตันต่อวัน อีกร้อยละ 20 นำไปบริโภคในท้องถิ่น เช่น ส่วนหัวและหนัง
- บริษัทเคยแปรรูปปลาไหล แต่เนื่องจากปริมาณการผลิตต่ำ จึงยกเลิกไปแล้ว
- บริษัทใช้วิธีการซื้อปลาโดยตรงจากชาวประมงที่ Landing sites ซึ่งกำกับดูแลโดย Department of Fisheries

- ส่วนแบ่งตลาดเป็นพลาสติกร้อยละ 60-70 ซึ่งขนส่งทางอากาศ ส่วนปลาแช่แข็งถูกส่งไปท่าเรือ Mombasa โดยเฉลี่ย 1 ตู้สินค้าต่อสัปดาห์ โดยบริษัทมีรถบรรทุกสินค้าของตนเอง
- บริษัทใช้กล่องโฟมขนาด 6 กิโลกรัมประมาณ 800-1,000 กล่องต่อวัน ในการบรรจุพลาสติก ส่วนปลาแช่แข็งใช้กล่อง 2 ประเภท ได้แก่ (1) กล่องลูกฟูก (Corrugated box) ซึ่งผลิตในประเทศ และ (2) กล่องดูเพล็กซ์ ซึ่งนำเข้าจากอินเดีย โดยบริษัทมีเครื่องพิมพ์ลายบรรจุภัณฑ์ของตนเอง
- ปัญหาหลักที่ผู้บริหาร Lake Bounty กังวล คือ การลักขโมยจากคนภายนอกและภายใน การคอร์รัปชัน และกำลังไฟฟ้าไม่เสถียร ส่วนน้ำไม่เป็นปัญหา
- นอกจากโรงงานที่อยู่กันดา Lake Bounty ยังมีโรงงานที่เมือง Mwanza ประเทศแทนซาเนีย แต่เผชิญอุปสรรคด้านการขนส่งพลาสติก เนื่องจากต้องใช้เวลาถึง 18 ชั่วโมงไปยังท่าอากาศยานไนโรบี

โอกาสการลงทุนของไทย

- บริษัทต้องการให้มีการลงทุน (1) บรรจุภัณฑ์ เช่น กล่องดูเพล็กซ์ซึ่งปัจจุบันต้องนำเข้า และกล่องลูกฟูกที่มีอยู่ปัจจุบันแต่ยังไม่สวยงาม (2) คลอรีน และ (3) เครื่องทำน้ำแข็งและตู้เย็น

สรุปสัมภาษณ์ Bujagali Property Agency
ณ เมือง Jinja
วันที่ 24 มีนาคม 2559 เวลา 10.00-10.30 น.

ที่มา : อนุรักษ์ธิ เเชียรประสิทธิ์ (2559)

ตลาดอสังหาริมทรัพย์ในยูกันดา

- เมือง Jinja มีโครงการก่อสร้างจำนวนมาก เพราะนักลงทุนต่างชาติ (อินเดียและเคนยา) เข้ามาตั้งโรงงาน
- ราคาที่ดินติดแม่น้ำไนล์ในเมือง Jinja เท่ากับประมาณ 100 ล้าน UGX ต่อเอเคอร์ ส่วนในย่านหรูของ กรุงกัมปาลา เช่น Kololo, Nakasero สูงถึง 600 ล้าน UGX ต่อเอเคอร์
- อย่างไรก็ตาม ในเมือง Jinja นักลงทุนต่างชาติมักเลือกเช่าบังกะโลซึ่งมีขนาดประมาณ 4 ไร่ในราคา 600-800 USD ต่อเดือน
- ผู้ให้เช่าร้อยละ 40 เป็นคนอินเดียซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายเดิม ส่วนรายใหม่มีกลุ่มคนโซมาเลียจากสหภาพยุโรปที่ต้องการกลับมาอยู่แอฟริกา จึงหาทำเลที่มีความสงบสุขกว่าประเทศบ้านเกิด

กฎหมายที่ดิน

- ที่ดินส่วนใหญ่ไม่มีโฉนด
- ชาวต่างชาติไม่สามารถซื้อที่ดินได้ แต่มีช่องว่างที่ทำให้ในทางปฏิบัติชาวต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของ เช่นเดียวกันยูกันดามีกฎหมายผังเมืองแต่ไม่สามารถบังคับใช้ได้

สรุปสัมภาษณ์ National Fisheries Resources Research Institute

ณ เมือง Jinja

วันที่ 24 มีนาคม 2559 เวลา 11.00-12.30 น.

ที่มา : ธนานันต์ วรรณสาร (2559)

อุตสาหกรรมประมง

- **ยูกันดาสามารถส่งออกปลาได้ 5 แสนตันต่อปี โดยรัฐตั้งใจเพิ่มปริมาณดังกล่าวเป็น 1 ล้านตันต่อปี พร้อมทั้งเพิ่มมูลค่าสินค้าประมง** เนื่องจากการลงทุนปัจจุบันเป็นเพียงการแสวงหาทรัพยากรแล้วส่งออกซึ่งแทบไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่ม
- **อุปสงค์ที่สวนทางกับอุปทานปลาในทะเลสาบส่งผลให้ยูกันดาต้องขยายพันธุ์สัตว์น้ำเพิ่มขึ้น** รวมทั้งชาวประมงต้องการเทคนิคและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ
- **ยูกันดาเคยมีโครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาร่วมกับประเทศต่างๆ** อาทิ จีน ซิมบับเว สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม แต่ละโครงการมีระยะเวลาจำกัดและขาดความต่อเนื่อง
- **ยูกันดาเลี้ยงปลานิลมากที่สุด โดยมีราคาที่ 8,000 UGX ต่อกิโลกรัม**
- **เกษตรกรไม่มีแหล่งสินเชื่อเพื่อการอนุบาลพันธุ์สัตว์น้ำ** รวมไปถึงตัวเกษตรกรเองยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการออม
- **ยูกันดาไม่มีตลาดกลางอย่างในประเทศไทย** ซึ่งหมายความว่า**บริษัทผู้แปรรูป หรือแม้แต่โรงแรมและร้านสะดวกซื้อ จะซื้อปลาจากชาวประมงที่ Landing sites โดยตรง**

- ยูกันดามีสินค้าจากปลา 3 ลักษณะ ได้แก่ ปลาแช่เย็น ปลาแช่แข็ง และปลารมควัน

โอกาสของนักลงทุนไทย

- ไทยสามารถนำปลาหลายสายพันธุ์มาลงทุนเพาะเลี้ยงได้ เนื่องจากยูกันดามีสภาพแวดล้อมที่คล้ายกัน
- กุ้งเป็นสัตว์น้ำอีกประเภทที่ไทยอาจเข้ามาบุกเบิก
- กระชังเลี้ยงปลาในยูกันดามีราคาสูงและคุณภาพต่ำ ไทยจึงสามารถเข้ามาสนับสนุน
- อควาโพนิกส์ (Aquaponics) หรือการนำน้ำจากการเลี้ยงสัตว์น้ำมาปลูกพืชเป็นอีกกิจการที่น่าสนใจ เพราะปัจจุบันพืชที่ถูกเพาะปลูกเพื่อเป็นอาหารปลายังมีปริมาณต่ำ การผลิตอาหารปลาจึงเป็นคอขวดต่อการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งหากสามารถก้าวผ่านขีดจำกัดนี้ได้ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจะเติบโตอย่างก้าวกระโดด

สรุปลักษณะ Mr. Godfrey V. Monor
Executive Secretary, Lake Victoria Fisheries Organisation
ณ เมือง Jinja
วันที่ 24 มีนาคม 2559 เวลา 11.00-12.30 น.

ที่มา : อนุรักษ์สิทธิ เสียรประสิทธิ์ (2559)

บทบาทองค์กร

- Lake Victoria Fisheries Organisation (LVFO) เป็นองค์กรภายใต้สังกัด EAC ซึ่งมีพนักงาน 18 คน ทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือเพื่อให้เกิดความสอดคล้อง (Harmonisation) ของนโยบายและกฎระเบียบระหว่างประเทศสมาชิก EAC เช่น จำนวนเรือ จำนวนชาวประมง วิธีการจับปลา เช่น ห้ามการตกปลาแบบลากเหยื่อ (Trolling) แต่หน้าที่การบังคับใช้กฎหมายเป็นของแต่ละประเทศ
- นอกจากนั้น LVFO ยังเป็นผู้ประสานงานเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น สถานที่ จำนวน และขนาดของกระชัง โดย ณ เดือนมีนาคม 2559 กำลังจัดทำร่างคำแนะนำ (Guideline) สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำฉบับแรก จึงแนะนำให้คณะผู้วิจัยติดตามความคืบหน้าของการจัดทำคำแนะนำดังกล่าวทางเว็บไซต์ต่อไป

โอกาสการลงทุนของไทยในสาขาประมงน้ำจืด

- การจับปลาจากทะเลสาบวิกตอเรียมีปริมาณ 919,000 เมตริกตันต่อปี หรือเทียบเท่า 840 ล้าน ดอลลาร์สหรัฐฯ เปรียบเทียบกับเพียง 150,000 เมตริกตันต่อปีจากการเพาะเลี้ยง
- ตลาดปลาที่มีโครงสร้างพื้นฐานพร้อมที่สุดใน EAC คือที่ Kirumba ใกล้เมือง Mwanza ประเทศ แทนซาเนีย ซึ่งก่อสร้างภายใต้ความช่วยเหลือจาก JICA
- อย่างไรก็ตาม การสร้างมูลค่าเพิ่มจำกัดเฉพาะปลานิลทอดและปลาดุก/ชอนตากแห้ง ซึ่งในกรณีหลังใช้เวลาและผลต่อเนื้อปลา จึงต้องการเทคโนโลยีการถนอมอาหาร
- อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ไทยอาจพิจารณาเข้ามาสนับสนุน ได้แก่ (1) เครื่องทำน้ำแข็ง ซึ่งปัจจุบันนำเข้าจากจีนเกือบทั้งหมด (2) บรรจุภัณฑ์ ซึ่งปัจจุบันมีการนำเข้าจากต่างประเทศ แต่ส่วนใหญ่ยังใช้ตะกร้ามากกว่าถังพลาสติก หรือในกรณีของปลาซาร์ดีนแห้ง ใช้ถุงกระสอบและแรงงานคนในการบรรจุให้เต็ม และ (3) ยานพาหนะ เช่น รถบรรทุกตู้เย็น ซึ่งปัจจุบันใช้รถกระบะและจักรยานเป็นหลัก (การขนส่งโดยใช้จักรยานยนต์ผิดกฎหมาย) รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ Landing sites

โอกาสการลงทุนของไทยในสาขาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

- การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำส่วนใหญ่เป็นปลานิล โดยมีนักลงทุนต่างชาติจากจีนด้วย ส่วนปลาพันธุ์อื่นที่ LVFO สนใจได้แก่ *Dagaa* ซึ่งนิยมใช้เป็นยา และปลาตะเพียน
- อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ไทยอาจพิจารณาเข้ามาสนับสนุน ได้แก่ (1) อาหารปลา (2) กระชัง ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่นำเข้าจากไทย (3) สารเคมี ซึ่งมีบางประเภทนำเข้าจากไทยแล้ว (4) โรงเพาะฟัก (5) การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม แต่อาหารกระป๋องทำได้ยากเพราะใน EAC ไม่มีการผลิตกระป๋องเองจึงทำให้ต้นทุนแพงมาก (ใกล้สุดคือโรงงาน TUF ที่เซเชลส์) แม้ว่าอุปสงค์จะเติบโตก็ตาม รวมไปถึง (6) บริการต่อเนื่อง เช่น ร้านอาหาร การค้าและกระจายสินค้า เป็นต้น
- วิธีการหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับนักลงทุนไทย คือ เข้ามาทำกิจกรรมแนว CSR เพื่อถ่ายทอดความรู้ก่อน แล้วจึงตัดสินใจเข้ามาลงทุน

สรุปลักษณะ Mr. Dino Schmitz
Commercial Manager, Spedeg Interfreight
ณ กรุงเทพมหานคร
วันที่ 24 มีนาคม 2559 เวลา 16.00-17.30 น.

ที่มา : ณัฐสิทธิ์ เสียรประสิทธิ์ (2559)

ภาพรวมบริษัท

- Spedeg Interfreight จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2538 โดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่สวีตเซอร์แลนด์ และสำนักงานสนับสนุนที่สิงคโปร์ จีน และอินเดีย
- Spedeg Interfreight East Africa ให้บริการโลจิสติกส์ใน 6 ประเทศ EAC โดยมีศูนย์กระจายสินค้าระดับภูมิภาคที่กรุงเทพมหานคร และในยูกันดามีสาขาที่เมือง Entebbe, Jinja รวมทั้งด่านชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมด
- สินค้านำเข้าหลักที่บริษัทมีการขนส่ง ได้แก่ ข้าวจากปากีสถาน น้ำตาล วัสดุก่อสร้าง และยานพาหนะ
- ทั้งนี้ ยูกันดาเป็นจุดกระจายสินค้าของสินค้าขององค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรภัณฑ์ และมัง
- บริษัทฯ ไม่มีรถบรรทุกของตนเอง แต่ใช้วิธีจ้างซึ่งส่วนใหญ่เป็นรถเคนยา โดยมีรถบรรทุกรีเฟออร์ (Reefer trucks) ด้วย

- การขนส่งผ่านแดนไม่มีปัญหาเพราะยานพาหนะเคนยาสามารถผ่านแดนประเทศ EAC ได้หมด ประเด็นหลักจึงเป็นการสร้างประสิทธิภาพการขนส่ง ลดการขนส่งสินค้าขาเดียวให้ต่ำที่สุด
- บริษัทฯ ทำทั้งการขนส่งทางบกต่อทะเลและทางอากาศ อย่างไรก็ตาม บริษัทฯ ไม่ได้จัดการการขนส่งพลาสติกเพราะกังวลเรื่องห้องเย็น ส่วนการขนส่งไม้ตัดดอก บริษัทไม้ตัดดอกมักจัดการการขนส่งด้วยตนเอง
- บริษัทฯ พยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนากระบวนราง ซึ่งถูกทอดทิ้งตั้งแต่ยุค 1970s และไม่ได้รับการดูแลรักษา ร่วมกับ Rift Valley Railways
- สำหรับการขนส่งทางรางในยูกันดา บริษัทฯ มีส่วนแบ่งสูงที่สุด โดยได้จัดตั้งคลังสินค้า (Cargo terminal) ใกล้กับเมือง Jinja สำหรับการขนส่งทางรางโดยเฉพาะ
- นอกจากนี้ บริษัทฯ มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการขนส่งสินค้าอันตราย

เส้นทางและต้นทุนการขนส่ง

- เส้นทางขนส่งหลักใน EAC มีเพียง 2 สาย ได้แก่ ท่าเรือ Mombasa สำหรับประเทศเคนยา ยูกันดา และรวันดา และท่าเรือ Dar es Salaam สำหรับประเทศแทนซาเนียและบรูไน
- การขนส่งจาก Mombasa มากrugกัมปาลาใช้เวลาขนส่งรวมพิธีการศุลกากรรวม 7-9 วัน โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 3,300 USD ต่อตู้สินค้า 20 TEU และ 3,600 USD ต่อตู้สินค้า 40TEU ซึ่งรวมค่าธรรมเนียมของท่าเรือ Mombasa
- สินค้าจะค้างอยู่ที่ท่าเรือ Mombasa โดยไม่ต้องเสียภาษีได้ไม่เกิน 3 วันเท่านั้น
- ภายใต้ Single Customs Territory สินค้าบางประเภทที่ระบุโดย URA สามารถเลือกที่จะตรวจที่ท่าเรือ Mombasa เท่านั้น โดยไม่ต้องตรวจซ้ำที่ด่านชายแดน Malaba ระหว่างเคนยากับยูกันดา นอกจากนี้ EAC ยังใช้ระบบภาษีศุลกากรร่วมกันอีกด้วย

สรุปสัมภาษณ์ บริษัท Ugachick
ณ เมือง Magigyé
วันที่ 25 มีนาคม 2559 เวลา 9.00-10.30 น.

ที่มา : วัลลภศิริ เจริญประสิทธิ์ (2559)

ภาพรวมบริษัท

- บริษัท Ugachick เริ่มต้นจากการผลิตไก่ ทั้งเนื้อไก่และไข่ไก่ และอาหารไก่ แล้วจึงหันมาทำประมงน้ำจืด โดยผลิตอาหารปลา (นำเข้าปลาปนจากสหราชอาณาจักร) และเพาะเลี้ยงปลานิลในทะเลสาบวิกตอเรีย นอกจากนี้ บริษัทฯ เคยทดลองเลี้ยงปลาตุ๊ก/ชอนในบ่อแต่ไม่มีตลาดรองรับ (ในภาพรวมของอุตสาหกรรม มี 5 บริษัทที่ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยรายหนึ่งเป็นชาวยูเครน)
- ปลานิลเหมาะสำหรับการเลี้ยงในกระชังมากกว่าในบ่อ เพราะมีความเสี่ยงเรื่องออกซิเจนจากการเปลี่ยนน้ำและการทำความสะอาดบ่อ (คุณภาพน้ำในทะเลสาบวิกตอเรียเหมาะสมแก่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากที่สุด) โดยใช้เวลา 1 เดือน ถึง 1 เดือนครึ่ง ในการอนุบาลปลานิลก่อนนำไปเพาะเลี้ยงในกระชังอีกประมาณ 3-4 เดือน ซึ่งทางบริษัทต้องการจะลดระยะเวลาดังกล่าว
- ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไม่ต้องเช่าพื้นที่ทะเลสาบแต่ต้องซื้อที่ดินบนฝั่ง ทั้งนี้ ต้องติดต่อจดทะเบียนกับ Department of Fisheries และทำ EIA จึงได้รับการจัดสรรพื้นที่ผิวน้ำมาให้ ซึ่ง Ugachick ใช้พื้นที่นั้นเป็นที่พักของคณงาน โดยปัจจุบันมีการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากไทย 2 คนมาดูแลการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะ

- บริษัทฯ เห็นว่าพฤติกรรมของชาวแอฟริกันที่นิยมบริโภคปลารมควัน อาจเป็นอุปสรรคของการทำปลากระป๋อง
- ส่วนในอุตสาหกรรมปศุสัตว์ บริษัทฯ นำเข้าพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์จากเนเธอร์แลนด์ และขายอาหารสัตว์ด้วยวิธีพันธมิตรสัญญากับผู้เลี้ยงไก่
- บริษัทส่งออกด้วยตนเอง แต่การจำหน่ายภายในประเทศอาศัยบริษัทอื่นกระจายสินค้า

ที่มา : ณิชฐิติ เชียรประสิทธิ์ (2559)

สรุปลักษณ์ คุณประสิทธิ์พร เวทย์ประสิทธิ์ เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงไนโรบี
และคุณสุรศักดิ์ สุโขบล ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรุงไนโรบี
ณ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงไนโรบี
วันที่ 26 มีนาคม 2559 เวลา 10.00-12.00 น.

ที่มา : ธนวัฒน์ วรสาร (2559)

การลงทุนไทยในแอฟริกาตะวันออก

- ในกลุ่ม EAC ประเทศที่นำลงทุนที่สุด คือ เคนยา แทนซาเนีย และยูกันดา ซึ่งมีศักยภาพสูง แต่นักลงทุนไทยกังวลปัญหาอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ (1) ความปลอดภัย (2) เสถียรภาพทางการเมืองและความโปร่งใส (ต้องเข้าถูกช่องทางและมีค่าใช้จ่ายรายทาง) (3) ความแน่นอนของกฎระเบียบและข้อมูล และ (4) โครงสร้างพื้นฐาน
- การลงทุนไทย 100% ในเคนยาปัจจุบันมีจำกัดเฉพาะร้านอาหารราคาปานกลาง (ประมาณมือละ 200 บาทต่อหัว) ส่วนร้านอาหารไทยอื่นๆ ซึ่งไทยไม่ได้เป็นเจ้าของ มักตั้งอยู่ในโรงแรมระดับ 5 ดาว เพื่อให้บริการลูกค้าต่างชาติเป็นหลัก โดยเฉลี่ยตกมือละ 1 พันบาท
- บริษัท Sanden Intercool ซึ่งเป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ผลิตตู้แช่เย็นกระจก Sanden ในประเทศเคนยาด้วยวิธี Completely Built Unit (CBU) โดยออกแบบเพื่อตอบสนองตลาดท้องถิ่น

- บริษัทไทยไม่ได้ลงทุนโดยตรงแต่มีตัวแทนจำหน่าย รายที่มีชื่อเสียงที่สุดคือเครื่องชุดเจาะน้ำบาดาล ซึ่งมีที่อยู่กับด้าด้วย โดยจำหน่ายตรงและผ่านจุดแสดงสินค้าของตนเองแก่ประชาชน เอกชน หน่วยงานรัฐ และองค์การระหว่างประเทศ แต่ไม่ได้รับจ้างชุดเจาะ เป็นเพียงการฝึกอบรมแก่คนท้องถิ่น
- สินค้ารายการอื่นที่มีศักยภาพ ได้แก่ รถไถเดินตาม จักรยานยนต์ (ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากจีน และอินเดีย) แบตเตอรี่ (เคนยาและแทนซาเนียมีผู้นำเข้าแบตเตอรี่ 3K แต่บริษัท 3K ไม่ได้เป็นผู้จำหน่ายเอง) ถังแก๊ส (บริษัทไทยแห่งหนึ่งมีศูนย์กระจายสินค้า 22 แห่งและแบ่งตลาดร้อยละ 80) และข้าว (ส่วนใหญ่นำเข้าจากปากีสถานในราคา 500 USD ต่อตัน แต่ของไทยราคาสูง 900 USD ต่อตัน หรือเป็น 3 เท่าของราคาที่กำหนดในไทย โดยรายใหญ่ คือ ข้าวตราฉัตร)
- โดยรวม สินค้าไทยได้รับความนิยมจากชาวแอฟริกันเพราะมีคุณภาพอยู่ในระดับบน

โอกาสการลงทุนของไทย

- รัฐบาลต้องการให้อุตสาหกรรมในประเทศแปรรูปได้ เช่น เคนยาขึ้นภาษีน้ำตาลเพื่อต้องการส่งเสริมการผลิตภายในประเทศ แต่ปัญหาที่ตามมาคือการลักลอบนำเข้าน้ำตาลผิดกฎหมาย เช่นเดียวกับยูกันดาที่ต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับอาหารแปรรูป
- มติ EAC กำลังห้ามนำเข้าเสื้อผ้าและเครื่องหนังมือสอง แต่ของบริจาคยังคงเข้าถึงตลาดได้ ส่วนสินค้าปลอมไม่เป็นปัญหา แต่มีกรณีบริษัทพลาสติกและแก้วของไทยรายหนึ่งมีตัวแทนจำหน่าย 3-4 รายในเคนยา แต่ปรากฏว่าหนึ่งในนั้นไปจด IP บริษัทไทยจึงต้องหยุดการส่งออก
- ในเคนยามีนักการเมืองสนใจทำฟาร์มเพาะเลี้ยงปลานิลโดยจ้างอาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาช่วย ส่วนในเซาท์ซูดานมีนักธุรกิจรายหนึ่งสนใจปลูกข้าวและจ้างชาวนา 2-3 คนจากไทยมาสอน
- การก่อสร้างมีอุปสงค์สูงเพราะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเครือ SCG เคยมาสำรวจเส้นทางในเคนยาแต่ยังไม่ได้ตัดสินใจลงทุน

ข้อเสนอแนะต่อนักลงทุน

- การลงทุนที่ดีควรถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่คนท้องถิ่น แต่คนท้องถิ่นกลับไม่มีความพร้อมในการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่นช่างก่อสร้างไม่มีคุณภาพ
- คุณสุรศักดิ์แนะนำให้ใช้วิธีลงทุนแบบญี่ปุ่น คือ CBU หรือ Completely Knocked Down (CKD) เพราะไม่ต้องพึ่งอุตสาหกรรมสนับสนุน
- ด้านวิธีการกระจายสินค้า นักลงทุนไทยต้องเข้าใจว่าไม่มีการค้าส่ง เมื่อผลิตแล้วจะส่งตรงเข้าห้างอย่างเช่น Nakomatt โดยไม่ผ่านศูนย์กระจายสินค้า
- การลงทุนขนาดใหญ่อาจเพิ่มอำนาจต่อรองได้ ยกตัวอย่างกรณีของจีน ต่อรองการลดค่าใบอนุญาตทำงานระยะเวลา 2 ปี จาก 200,000 KES เป็น 20,000 KES
- เคนยาเป็นประเทศเดียวใน EAC ที่มีการจัดประชุมคณะกรรมการร่วม (Joint Commission: JC) กับไทย โดยจัดครั้งที่ 2 ช่วงปลายเดือนเมษายนที่กรุงเทพฯ